

**T.C.
GAZİ ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ**

**YÜKSEK
LİSANS
TEZİ**

**11 EYLÜL SALDIRILARI SONRASINDA
ABD'İN TERÖRİZMLE MÜCADELE POLİTİKASI**

ŞEFİGEHANIM SALAHLI

ULUSLARARASI İLİŞKİLER ANABİLİM DALI

ARALIK 2017

**11 EYLÜL SALDIRILARI SONRASINDA ABD'NİN TERÖRİZMLE
MÜCADELE POLİTİKASI**

Şefigehanım SALAHLI

**YÜKSEK LİSANS TEZİ
ULUSLARARASI İLİŞKİLER ANABİLİM DALI**

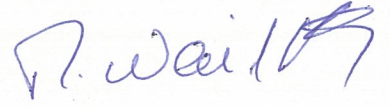
**GAZİ ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ**

ARALIK 2017

Şefiğehanım SALAHLI tarafından hazırlanan “11 Eylül Saldırıları Sonrasında ABD’nin Terörizmle Mücadele Politikası” adlı tez çalışması aşağıdaki jüri tarafından OY BİRLİĞİ / OY ÇOKLUĞU ile Gazi Üniversitesi Uluslararası İlişkiler Anabilim Dalında YÜKSEK LİSANS TEZİ olarak kabul edilmiştir.

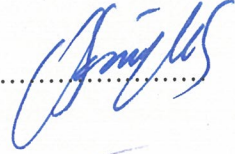
Danışman: Prof. Dr. Mustafa Nail ALKAN
Uluslararası İlişkiler Anabilim Dalı, Gazi Üniversitesi

Bu tezin, kapsam ve kalite olarak Yüksek Lisans Tezi olduğunu onaylıyorum/onaylamıyorum .....

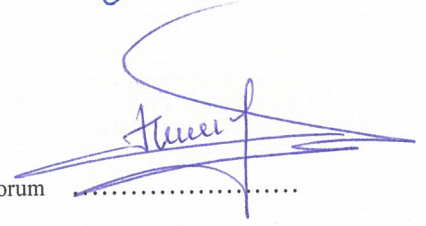
Üye : Doç. Dr. Bilal KARABULUT
Uluslararası İlişkiler Anabilim Dalı, Gazi Üniversitesi

Bu tezin, kapsam ve kalite olarak Yüksek Lisans Tezi olduğunu onaylıyorum/onaylamıyorum .....

Üye : Prof. Dr. Hasan ÜNAL (**Başkan**)
Uluslararası İlişkiler Anabilim Dalı, Atılım Üniversitesi

Bu tezin, kapsam ve kalite olarak Yüksek Lisans Tezi olduğunu onaylıyorum/onaylamıyorum .....

Tez Savunma Tarihi: 28./12/2017

Jüri tarafından kabul edilen bu tezin Yüksek Lisans Tezi olması için gerekli şartları yerine getirdiğini onaylıyorum.

Prof. Dr. Hilmi ÜNSAL
Sosyal Bilimler Enstitüsü Müdürü

ETİK BEYAN

Gazi Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Tez Yazım Kurallarına uygun olarak hazırladığım bu tez çalışmada;

- Tez içinde sunduğum verileri, bilgileri ve dokümanları akademik ve etik kurallar çerçevesinde elde ettiğimi,
- Tüm bilgi, belge, değerlendirme ve sonuçları bilimsel etik ve ahlak kurallarına uygun olarak sunduğumu,
- Tez çalışmada yararlandığım eserlerin tümüne uygun atıfta bulunarak kaynak gösterdiğimi,
- Kullanılan verilerde herhangi bir değişiklik yapmadığımı,
- Bu tezde sunduğum çalışmanın özgün olduğunu,

bildirir, aksi bir durumda aleyhime doğabilecek tüm hak kayıplarını kabullendiğimi beyan ederim.

Şefigehanım SALAHLI

28/12/2017

US COUNTER-TERRORISM POLICY AFTER THE SEPTEMBER 11 ATTACKS

(M. Sc. Thesis)

Shafigakhanım SALAHLI

GAZİ UNIVERSITY

GRADUATE SCHOOL OF SOCIAL SCIENCES

December 2017

ABSTRACT

The purpose of this thesis is to investigate the " US Counter-Terrorism Policy After The September 11 2001". After the Cold War the bipolar system has come to an end and the New World Order has been established. The US was claiming to be the only superpower in this system. However, after September 11, all balances have changed. The September 11 attacks became the beginning of a new era in international relations, and this process changed the threat perceptions of the states. The changing perceptions of the terrorism in the USA and its differences, as well as anti-terrorism policies before and after September 11 were discussed in this dissertation. The September 11 attacks caused a major change in America's domestic and foreign policies. After the events, America revised its intelligence agencies. There have been many changes in the foreign policy area in the country. As a consequence, USA began using " preventive strike " and " preventive war " tactics in foreign policy.

Science Code : 114107
Key Words : September 11, Terror, Terrorism, USA, Struggle Against Terrorism
Page Number : 183
Supervisor : Prof. Dr. Mustafa Nail ALKAN

TEŞEKKÜR

Çalışmalarım boyunca, yardım ve katkılarıyla beni yönlendiren, tecrübelerinden faydalandığım değerli tez danışmanım, sayın Prof. Dr. Mustafa Nail ALKAN'a teşekkür ederim. Yüksek lisans eğitimim boyunca maddi ve manevi desteğini esirgemeyen çok değerli aileme, babam Çengiz Salahov, annem Arzu Salahova ve ağabeyim Kamranbey Salahlı'ya teşekkür etmeyi bir borç bilirim. Ayrıca, öğrencilik dönemim boyunca tüm çalışmalarım sırasında bana destek olan sayın hocam Doç. Dr. Toğrul İsmayıl'a, değerli arkadaşlarım Nermin Mirzayeva, Nigar Hacıyeva, Gülnar Seyidehmedli, Hicran Mircamaleddin ve Söhrab İsmayılov'a tüm içtenliğimle teşekkür eder ve Őükranlarımı sunarım.

İÇİNDEKİLER

	Sayfa
ÖZET	iv
ABSTRACT.....	v
TEŞEKKÜR.....	vi
İÇİNDEKİLER	vii
ŞEKİLLERİN LİSTESİ.....	xi
KISALTMALAR.....	xii
GİRİŞ	1

BİRİNCİ BÖLÜM**TERÖR VE TERÖRİZM**

1.1. Terör ve Terörizmin Tanım Sorunu.....	5
1.1.1. Etimolojik olarak terörün tanımı	6
1.1.2. Akademik Yöntemlerle Terörü Tanımlama Çalışmaları.....	7
1.1.3. Devlet ve Uluslararası Kuruluşların Terör Tanımları	12
1.1.3.1. Birleşmiş Milletler (BM) belgelerinde terörizm	15
1.1.3.2. Avrupa Konseyi kararlarında terörizm.....	17
1.1.3.3. Kuzey Atlantik İşbirliği Teşkilatı (NATO) açısından terörizm	18
1.2. Terörizmin Amacı.....	19
1.3. Terörün Tarihsel Gelişimi.....	20
1.3.1. Eski Çağlar Terörizmi	20
1.3.2. Modern Çağda Terörün Tarihsel Gelişimi	22
1.3.3. Terörizmin Soğuk Savaş Dönemi.....	25
1.4. Terörizmin Unsurları	30
1.4.1. İdeoloji Unsur.....	31
1.4.2. Örgüt Unsuru.....	33

Sayfa

1.4.3. Eylem (Şiddet) Unsuru	36
1.5. Çeşitleri Bakımından Terörizm.....	38
1.5.1. Devlet Terörü	39
1.5.2. Devlet ve Siyasal Sisteme Karşı Terör.....	40
1.5.3. Kır Terörü.....	41
1.5.4. Şehir Terörü.....	42
1.5.5. Uluslararası Terör.....	43
1.6. Terörizmi Yaygınlaştıran Nedenler	46
1.6.1. Ekonomik Nedenler.....	46
1.6.2. İdeolojik Nedenler.....	47
1.6.3. Sosyokültürel Nedenler	47
1.6.4. Psikolojik Nedenler	49
1.6.5. Etnik Nedenler.....	50

İKİNCİ BÖLÜM**11 EYLÜL ÖNCESİ ABD’NİN TERÖRİZM DENEYİMİ VE TERÖRİZMLE MÜCADELE ÇABALARI**

2.1. 11 Eylül Öncesi ABD’de Yaşanan Terör Saldırıları.....	51
2.1.1. El Kaide Terör Örgütü.....	54
2.1.1.1. El Kaide’nin amaçları	56
2.1.1.2. İslami Fundamentalizm.....	59
2.1.1.3. El Kaide’nin eylemleri	60
2.2. Yeni Muhafazalar (Neo-Cons) Düşüncenin Gelişimi.....	66
2.3. 11 Eylül Saldırıları Öncesinde ABD’nin Terörizmle Mücadele Politikası	68
2.3.1. Telekomünikasyon Şirketlerinin Kolluk Kuvvetlerine Yardımı Kanunu (CALEA).....	69
2.3.2. Dış Güvenlik İstihbarat Kanunu (Foreign Intelligence Surveillance Act)	71

2.3.3. Ulusal Güvenlik Ajansı (National Security Agency)	72
2.3.4. Savunma İstihbarat Ajansı (Defence Intelligence Agency)	73
2.3.5. Merkezi İstihbarat Teşkilatı (CIA)	74
2.3.6. Federal Araştırma Bürosu (FBI).....	77
2.4. ABD Güvenlik Stratejisi	80
2.4.1. 1991 Stratejisi	80
2.4.2. 1996 Stratejisi	82
2.4.3. 1997 Stratejisi	84
2.4.4. 1998 Stratejisi	85
2.4.5. 1999 Stratejisi	85
2.4.6. 2000 Stratejisi	87
2.5. George W. Bush dönemi ve 11 Eylül Saldırıları	89
2.5.1. 11 Eylül Saldırı Günü	90
2.5.2. Saldırıları sonrası ilk gelişmeler	91
2.5.3. Saldırının dünyadaki aksisi	94
2.5.3.1. ABD'deki Terör Mağduru Olma Korkusu	98
2.5.3.2. İslamofobi	101

ÜÇÜNCÜ BÖLÜM

11 EYLÜL SALDIRILARI SONRASINDA ABD'İNİN TERÖRİZMLE MÜCADELE POLİTİKASI

3.1. 11 Eylül Saldırıları Sonrasında Alınan Ulusal Tedbirler	107
3.1.1. Birleşik Devletler Terörizmi Tespit Etmek ve Önlemek İçin Gerekli Araçların Temin Edilmesi Kanunu (US PATRIOT ACT – The United States Provide Appropriate Tools Required to Intercept and Obstruct Terrorism).....	108
3.1.2. İç Güvenlik Bakanlığı'nın kurulması (Department of Homeland Security)	110
3.1.3. İstihbarat Reformu ve Terörizmi Engelleme Yasası'nın çıkarılması	111

Sayfa

3.1.4. Federal Soruşturma Bürosu (Federal Bureau of Investigation - FBI)	112
3.1.5. Merkezi İstihbarat Teşkilatı (Central Intelligence Agency – CIA)	114
3.2. Terörle Mücadeleye İlişkin Diğer Yasal Düzenlemeler	116
3.2.1. Teröristleri Finanse Eden Güçlerle Mücadele Yasası	116
3.2.2. Askeri Güç Kullanma Yetki verme Yasası	117
3.2.3. Yurt Savunmasında etkin olarak kullanılacak özel bir birim kurulması konusunda kurucu Yasa.....	117
3.2.4. Operasyona Hazır Askeri Birliklerin Savunma ve Ulaştırma Bakanlıklarının Emriyle Harekete Geçirilmesini öngören Yasa	118
3.2.5. Hava Taşımacılığı Güvenliği ve Sistem İstikrarı Yasası.....	119
3.2.6. 2002 Mali Yılı için Ulusal Savunma Yetkilendirme Yasası	120
3.2.7. Amerika'yı Koruma Yasası.....	121
3.3. Yurt Savunması Düşüncesi ve ABD'nin Değişen Terörizm Algısı.....	122
3.3.1. 20 Eylül 2002 Ulusal Güvenlik ve Strateji Belgesi: “Bush Doktrini”	124
3.3.2. 16 Mart 2006 ABD Ulusal Güvenlik Stratejisi	130
3.4. Terörizmle Mücadele Kapsamında Alınan Uluslararası Tedbirler.....	133
3.4.1. Birleşmiş Milletler (BM) nezdinde alınan kararlar	134
3.4.2. AB nezdinde alınan kararlar	138
3.4.3. NATO Nezdinde Alınan Kararlar	143
3.5. 11 Eylül sonrası ABD Dış Politikası ve Askeri Müdahaleler.....	145
3.5.1. Afganistan'a Kalıcı Özgürlük Operasyonu	146
3.5.2. Irak'ı Özgürleştirme Operasyonu	148
SONUÇ.....	153
KAYNAKLAR	157
ÖZGEÇMİŞ	182

ŞEKİLLERİN LİSTESİ

Şekil	Sayfa
Şekil 1.1. Terör Örgütleri Yapılanması.....	34
Şekil 1.2. Terör Örgütü Yapılanma Piramidi.....	35
Şekil 2.1. ABD’de Terör Mağduru Olma Korkusu (1996-2013).....	99
Şekil 2.2. Toplumun ABD Hükümetine Duyduğu Güven (2001-2013).....	101
Şekil 2.3. Batı Toplumunun Müslümanlara Duyduğu Saygı (2011’den beri).....	105

KISALTMALAR

Bu çalışmada kullanılmış kısaltmalar, açıklamaları ile birlikte aşağıda sunulmuştur.

Kısaltmalar	Açıklamalar
a. g. m	Adı geçen makale
AA	Anadolu Ajansı
AB	Avrupa Birliği
ABD	Amerika Birleşik Devletleri
AK	Avrupa Konseyi
ASALA	Armenian Secret Army for the Liberation of Armenia
ATSB	Air Transportation Stabilization Board
BDT	Bağımsız Devletler Topluluğu
BM	Birleşmiş Milletler
BMGK	Birleşmiş Milletler Güvenlik Konseyi
BND	Almanya Federal Haber Alma Servisi
CALEA	Communications Assistance for Law Enforcement Act
CIA	Central Intelligence Agency
Çev.	Çeviren
DCI	Merkezi İstihbarat Başkanlığı
Der.	Derleyen
DHKP/C	Devrimci Halk Kurtuluş Partisi-Cephesi
DIA	Defence Intelligence Agency
DİTİB	Diyanet İşleri Türk İslam Birliği
DNI	Director of National Intelligence
DOD	Department of Defense
Ed.	Editör
ETA	Euskadi Ta Askatasuna (Bask Vatanı ve Özgürlük)
EUROJUST	The European Union's Judicial Cooperation Unit
EUROPOL	European Police Office
FAA	Federal Aviation Administration
FB	Federal Bureau of Investigation

Kısaltmalar**Açıklamalar**

FISA	Foreign Intelligence Surveillance Act
FLN	Ulusal Kurtuluş Cephesi (Cezayir)
ICAO	International Civil Aviation Organization
ICBM	İntercontinental ballistic missile
IRA	Irish Republican Army
ISAF	International Security Assistance Force
İŞİD	Irak İslam Şam Devleti
JCS	Joint Chiefs of Staff
KCK	Kürdistan Topluluklar Birliği
KİS	Kitle İmha Silahları
M.Ö.	Milat'tan önce
M.S.	Milat'tan sonra
MOSSAD	İsrail Gizli Servisi
NATO	North Atlantic Treaty Organization
NCTC	The National Counterterrorism Center
NORAD	North American Aerospace Defense Command
NSA	National Security Agency
NSC	National Security Council
NSS	National Security Strategy
NYC	New York City
OECD	Ekonomik İşbirliği ve Kalkınma Örgütü
OED	Oxford English Dictionary
OSC	Savunma Gizli Servisi
PKK	Kürdistan İşçi Partisi
SSCB	Sovyet Sosyalist Cumhuriyetler Birliği
TCK	Türk Ceza Kanunu
TDK	Türk Dil Kurumu
THKP/C	Türkiye Halk Kurtuluş Partisi-Cephesi
TKP/ML	Türkiye Komünist Partisi/Marksist-Leninist
UGS	Ulusal Güvenlik Stratejisi
USA	United States of America
WMD	Weapon of mass destruction

Kisaltmalar

Açıklamalar

WTC

World Trade Center

y.y.

Yazarı Yok

GİRİŞ

Günümüz dünyasını tehdit eden en önemli güvenlik sorunlarından biri terördür. Zaman geçtikçe teröre yeni boyutlar eklenmiştir. Kendi cinayetlerini dine ve etnik kimliği koruma gibi sebeplere dayandıran terör örgütleri uyduruk da olsa bir ideoloji edindikleri için onlarla mücadele zorlaşmıştır. Bununla beraber teknolojik gelişmeler terör örgütlerine kendilerine dünyanın farklı bölgelerinden eleman sağlama ve propaganda şansı tanımıştır. Bazı devletlerin de kendi menfaatlerini korumak için terör örgütlerini maşa gibi kullanması, onlara gizli olarak her türlü yardım etmesi işin ciddiyetini gözler önüne seriyor. Terör örgütlerine göz yuman ve onları destekleyen devletlerin zamanla kendilerinin de hedefe dönüşmeleri günümüzde görülmektedir. Bu sorunu çözenin tek yolu hiçbir çıkar güdmeden teröre karşı gerçekten uluslararası koalisyonun kurulması, dünya ülkelerinin terörle mücadele için çokboyutlu mücadele mekanizmalarının geliştirilmesi ve bunun altının bilimsel olarak doldurulmasıdır. Ancak en önemli mücadele faktörü uluslararası siyasetde sağlanması zor olan dürüstlüktür. Her şeyden önce tüm devletlerin bir birine karşı dürüst olması lazım.

Soğuk Savaş zamanı ve ondan sonra dünyada terör örgütlerine karşı mücadele konusunda birçok gelişmeler ve değişimler olmuştur. SSCB'nin yıkılmasından sonra dünya tek kutuplu bir sisteme geçmiştir. Her zaman terörü milli güvenlik meselesinin çözülmesi çok önemli olan sorunlarından biri olarak gören ABD'nin de teröre bakışında farklı değişimler ortaya çıkmıştır.

11 Eylül olaylarından sonra ABD'nin terörle mücadelesi yeni bir ivme kazanmıştır. ABD terörle mücadele için uluslararası koalisyonu oluşturmaya girişmiştir. Bu olaylardan sonra ABD kendi tepkisini daha sert ve net şekilde ortaya koymaya başlamıştır. Bu tepkini genel olarak üç etap şeklinde özetlemek mümkündür:¹

---

¹ Polis Akademisi Başkanlığı, (Ocak 2010). ABD'nin Afganistan ve Irak'ta terörle mücadele politikası. UTSAM Raporlar serisi No: 14. Ankara. Web:

<http://www.uhdigm.adalet.gov.tr/uhamer/Terörle%20İlgili%20Uluslararası%20Belgeler/Yeni%20klasör/ABD'nin%20Terörle%20Mücadele%20Politikası.pdf> adresinden 7 Haziran 2017'de alınmıştır.

1. Terör saldırılarından hemen sonra “ya bizimlesin ya da bize karşısın” anlayışını kendinde barındıran terörle mücadele politikası (2001-2006)
2. Irak işgalinin ilerleyen yıllarında ABD’nin uluslararası işbirliğine ihtiyaç duyduğu dönem. Bu dönemde ABD, terör başta olmakla uluslararası güvenliği tehdit eden birçok konuda daha fazla ortaklık arayışına girmiştir.
3. Söz konusu dönemin en önemli tarafı ABD’nin tek başına uluslararası sorunları çözmeye gücünün yetmediğini ilan etmesidir.

İlk iki dönem George W. Bush’un başkanlık yıllarına, son dönem ise ABD’nin 44. Başkanı olan Barack Obama’nın başkanlık yıllarına tekabül etmektedir.

Afganistana müdahale ile başlayan mücadele sonradan Irak’a müdahale ile devam etmiştir. Müdahaleler zamanı ABD yönetimi tarafından yapılan yanlışlar geçen yıllar içinde ABD karşıtlarının artmasına sebep olmuştur. ABD’nin terörle mücadele politikasında etnik terör örgütleriyle mücadele ikinci plana geçmiş, dini kendilerine malzeme olarak kullanan terör örgütleriyle mücadele ön plana çıkmıştır. Son yedi yılda Arap ülkelerinde, Orta Doğuda yaşanan ve devam eden “Arap Baharı” süreci bölgede bir otorite boşluğu oluşturmuştur. Otorite boşluğu, büyük devletlerin çatışan menfaatleri, iç savaş ve ekonomik sıkıntılar kendini “Irak İslam Şam Devleti” olarak isimlendiren DEAŞ’ın ortaya çıkmasına sebep olmuştur. DEAŞ güçlü parasal kaynağa sahip terör örgütü olarak belli sınırı aşmış uluslararası terör örgütüne dönüşmüştür. Bölgede Rusya, Avrupa ve ABD, Çin, İran, Türkiye gibi devletlerin menfaatleri çatıştığı için söz konusu terör örgütüne karşı mücadele konsepti daha oluşturulmamış durumdadır. Bölgede terör örgütlerine karşı gerçekçi ve etkili mücadele yürüten tek devlet Türkiyedir. Birçok ülke gibi Türkiye de yıllarca PKK, KCK, DHKPC, ASALA, DEAŞ gibi terör örgütlerinin hedefi olmuş, çok sayıda terör eylemleri sonucunda yüzlerce vatandaşını kaybetmiştir. Onun için Türkiye ABD’ye eğer doğru biçimde olursa terörle mücadele konusunda her zaman onun yanında olacağını söylemiştir.

Tez çalışmasında ABD’nin 11 Eylül sonrası terörle mücadele politikası ele alınmıştır. Tez, Giriş, üç ana bölüm, Sonuç ve Kaynakçadan oluşmaktadır. “Terör ve terörizm” başlıklı ilk bölümde terör ve terörizmin bilimsel olarak tanımı, amacı ve tarihsel gelişim evreleri, devlet ve uluslararası kuruluşların kabul ettiği belgelerde terörün tanımı,

terörizmin türleri ve yaygınlaştıran nedenlerinden bahsedilmektedir. Amaç, konuyu daha kapsamlı araştırmak adına her şeyden önce terörün ne olduğunu öğrenmektir.

İkinci bölüm 11 Eylül öncesi ABD'nin terörizm deneyimi ve terörizmle mücadele çabalarını konu almaktadır. Bölümün ana hattını 11 Eylül'e kadar olan zaman diliminde ABD'de yaşanan terör saldırıları, söz konusu dönemde yeni ortaya çıkan El Kaide terör örgütü ve yaptığı eylemler, Yeni Muhafazakâr (Neo-Cons) düşüncenin gelişimi, 11 Eylül öncesi ABD yönetiminin teröre bakış açısı ve terörizmle mücadele politikası kapsamında aldığı yasal ve örgütsel tedbirleri kapsamaktadır. Aynı zamanda ABD'nin 1991'den 2000 senesine kadar (1991, 1996, 1997, 1998, 1999, 2000) yayınladığı Ulusal Güvenlik Stratejileri incelenmiştir. Bölümün son ve en önemli kısmında 11 Eylül terör saldırı günü anlatılmış, olaylar sonrasında yaşanan ilk gelişmeler, ABD'nin değişen terörizm algısı çerçevesinde toplumun terör korkusu ve Müslümanlara karşı şiddetlenen İslamofobi'den bahsedilmiştir.

Çalışmanın esas amacını oluşturan üçüncü ve son bölümünde ise, 11 Eylül saldırıları sonrasında ABD'nin terörizmle mücadele politikası kapsamında alınan ulusal ve uluslararası tedbirler ele alınmıştır. Ulusal tedbirler çerçevesinde PATRIOT Kanunu'nun kabul edilmesi, İç Güvenlik Bakanlığının kurulması ve İstihbarat Reformu ve Terörizmi Engelleme Yasasının çıkarılması ve diğer yasal düzenlemeler gibi tedbirlere değinilmiştir. Bu tedbirler çerçevesinde Pentagon ve İkiz Kulelere yapılan saldırılar sonucunda ülkenin istihbarat alanındaki boşluğunu gören ABD yönetimi Federal Soruşturma Bürosu (FBI) ve Merkezi İstihbarat Teşkilatı (CIA) gibi istihbarat örgütlerini yeniden gözden geçirmiştir. Aynı zamanda ABD'nin değişen terörizm algısı ve yurt savunması düşüncesi kapsamında 20 Eylül 2002 ABD Ulusal Güvenlik Stratejisi olan "Bush Doktrini" ve 16 Mart 2006 ABD Ulusal Güvenlik Stratejisi üzerinde durulmuştur. Son olarak ise, ABD'nin terörizmle mücadele kapsamında alınan uluslararası tedbirleri çerçevesinde Birleşmiş Milletler (BM), Avrupa Birliği (AB) ve Kuzey Atlantik Antlaşması Örgütü (NATO) nezdinde alınan kararlar incelenmiş ve askeri müdahaleler çerçevesinde Afganistan ve sonrasında Irak'a düzenlenen operasyonlardan bahsedilmiştir.

BİRİNCİ BÖLÜM

TERÖR VE TERÖRİZM

1.1. Terör ve Terörizmin Tanım Sorunu

Genel kabul edilebilir bir terör tanımı kendi içerisinde problemlere yol açmaktadır. Terörizmi tanımlamanın en problemlili tarafı ise üzerinde karar birliğine varılabilmemiş bir terör tanımının bulunamamasıdır. Başka bir ifadeyle, uluslararası arenada terörizmin nelerden oluştuğuna dair bir fikir birliği mevcut değildir. Asıl problem ise terörizmin politik bir konu olmasından kaynaklanmaktadır; yani, bir ülke tarafından terörist olarak tanımlanan kişiler başka bir ülke tarafından, tamamen politik bir kararlar yumağı çerçevesinde, “özgürlük savaşçıları” olarak tanımlanabilmektedir.²

Terör ve terörizm, ilk kez karşılaşılan kavramlar değildir. Ama buna rağmen, her kesin anlaşmaya vardığı genel kabul edilmiş bir tanımı mevcut değildir.

Günümüz dünyasında küresel güvenliği tehdit eden sorunlar içinde belki de ilk üçte yer alan terörizmle ilgili çok farklı görüşler vardır. Terör ve terörizmin, insanlığın karşı karşıya olduğu en tehlikeli sorunlardan biri olduğu göz önünde bulundurursak; kavram ile ilgili net bir tanım yapılamamış olması büyük eksiklikdir. Bence, terörizmin tanımlanamaması bir hastalığa doğru teşhis koyulamamasına benziyor. Hastalığın tedavi olunması için teşhisin doğruluğu ne kadar önemliyse, terörle doğru mücadele etmek için kavramın tanımlanması da o kadar önemlidir. Çünkü tanım üzerinde görüş birliği olmadıkça, herkes terörizmi kendine göre yorumlamak isteyecektir.

Terörizmin tanımını yapmanın diğer bir zorluğu da terörizmin günümüzde iyice karmaşık bir hal almasıdır. Kimi terörist eylemler doğrudan bir devlet otoritesini yıkmaya ya da zayıflatmaya, yeni bir sistem kurmaya yönelmişken: kimi eylemler ülkeyi bölmeye yönelik ayrılıkçı hareketlere, bazı terörist grupların eylemleri ise sadece belirli hakların kabul edilmesini sağlamaya yönelmiştir.³

² Bal, İ. (2006). Terörizm: Terör, Terörizm ve Küresel Terörle Mücadele Ulusal ve Bölgesel Deneyimler. Ankara: USAK Yayınları, 160-161.

³ Acar, Ü. (2012). A'dan Z'ye Terörizm. (Birinci Baskı). Ankara: Kripto Yayınevi, 159.

Terörizmin 150 farklı tanımı bulunmaktadır. Buna rağmen tanım ile ilgili olarak kesin bir yargıya varılmış değildir. Konu üzerinde çalışma yapmış olan araştırmacı ve bilim adamlarının görüşleri, yaşadıkları ülke ve çalışma yaptıkları alana göre tanımlar farklılık göstermektedir. Bugüne kadar ileri sürülen tanımlar, her ne kadar terörizmi ele alsada tek başına incelendiğinde yetersiz oldukları anlaşılmaktadır.⁴

Hangi tür eylemlerin terör eylemi olduğu konusunda görüş birliği olmamasının bir nedeni de ülkelerin çıkarları gereği, eylemin sonucuna değil, nedenine bakarak terör eylemi olup olmadığına karar vermeleridir. Terör örgütünün amacını haklı gören ülkeler, eylemin şekline ve sonucuna bakmadan sadece kendilerince haklı gördüğü nedenlerden dolayı eylemin terörist eylem olmadığını ifade edebilmektedir.⁵

1.1.1. Etimolojik olarak terörün tanımı

Terör kelimesi Latince kökenlidir.⁶ Latince “terrere”den gelen terör sözcüğünün “bilinmeyen ve öngörülmeleyen bir tehlike karşısında duyulan aşırı korku ve endişe, dehşet” gibi anlamları vardır.⁷ Aynı zamanda bazı yazarlara göre, “korkudan sarsıntı geçirme, korkudan dehşete düşmeye sebep olma” anlamlarını da taşır.⁸ Batı dillerinde XIII Yüzyıldan bu yana kullanılmaya başlanmıştır.⁹

Terör kelimesinin Türkçe karşılığı “tedhiş”, “yıldırma” ve “korkutma” olarak çevrilmiştir.¹⁰ Ancak Türkçe’de de diğer dillere yakın olsun diye “terör” sözcüğü kullanılmaktadır.¹¹

Sözcük dilimize Fransızca’dan geçmiştir.¹² Bir kavram olarak ilk defa Dictionnaire de l’Academie Francaise’nin 1789’da yayınlanmış ekinde yer almaktadır. Bu tanım

⁴ Dilmaç, S. (1997). Terörizm sorunu ve Türkiye. Ankara: İDB Yayınları, 28-29.

⁵ Acar, 2012, 159.

⁶ Atilla, Y. (1990). Terörizm: Kavramsal Bir Çerçeve

⁷ Öktem, E. (2004). Uluslararası Hukukta Terörizm. İstanbul: İstanbul Ticaret Üniversitesi Fen Bilimleri Dergisi, sayı 5, 133-147, 133.

⁸ Türkiye Barolar Birliği. (2006). Türkiye ve Terörizm, Rapor. (Birinci Baskı). Ankara: Türkiye Barolar Birliği Yayınları, 4.

⁹ Zafer, H. (1999). Ceza Hukukunda Terörizm. İstanbul: Beta Basım, 9.

¹⁰ Türk Dil Kurumu (1988). Türkçe Sözlük. Ankara: Türk Tarih Kurumu Basımevi, 1459.

¹¹ Çakmak, H. (2006). Terörizm. Ankara: Platin Yayınları, 29.

¹² Kılıçoğlu, S. (1985). Büyük Lugat ve Ansiklopedi (Meydan Larousse). İstanbul: Meydan Yayınevi, 844.

Fransız İhtilali sırasında ortaya çıktığı için bu dönemin tarihçileri tarafından “terör sistemi; rejimi” olarak adlandırılmaktadır.¹³

Encyclopaedia Britannica, “siyasal bir amaçla ‘bombalama, öldürme ve adam kaçıрма’ gibi kullanılmasını ” terör olarak tarif etmektedir.¹⁴

Bir başka ifadeye göre, terör “dehşet” demektir.¹⁵

International Encyclopedia of Social Sciences’da terörizm “önceden belirlenmiş hedefleri elde etmek için şiddet kullanan, şiddete başvuran bir grubun veya partinin kullandığı metot” olarak tanımlanmaktadır.¹⁶

Ansiklopedik Siyasi Terimler ve Örgütler Sözlüğü’ne bakıldığında “kamu otoritesini veya toplum yapısını yıkmak için girişilen korku ve yılgınlık saçan şiddet hareketleri” şeklinde bir tanıma rastlanmaktadır.

Oxford Dünya Tarihi Sözlüğü’nde ise terörizm, “şiddet içeren, korku ve gözdağı vermeye yönelik eylemlerin özellikle siyasi amaçlar için kullanılmasıdır. Terörizm en yaygın biçimde, amacı belirli bir devlet otoritesini yıkmak olan ihtilalci gruplar ve self-determinasyon hakkını arayan milliyetçi gruplar tarafından kullanılmıştır. Terörizm teknikleri mülkiyete ve bireylere karşı bombalı ve silahlı saldırıları, hükümet ya da güçleri ile bağlantıları olan önemli kişilere suikast ya da rehin alma eylemlerini ve uçak, tren, gemi gibi araçların kaçırılmasını içermektedir” ifadeleriyle nitelendirilmiştir.¹⁷

1.1.2. Akademik Yöntemlerle Terörü Tanımlama Çalışmaları

Terör uzmanları, araştırmacılar ve çeşitli akademisyenler tarafından bir birinden farklı çok sayıda terör tanımı yapılmıştır.

¹³ Laquer, W. (1977). *Terrorism*. Boston: Widenfeld and Nicolson Press, 9.

¹⁴ Mango, A. (2005). *Türkiyenin Terörle Savaşı*. (Birinci Baskı). (çev. O.Azizoğlu). İstanbul: Doğan Kitap, 12.

¹⁵ Milli Eğitim Bakanlığı (MEB). (1996). *Türkçe Sözlük*. Ankara: MEB Yayınları, 2855.

¹⁶ Tacar, Y.P. (1999). *Terör ve Demokrasi*. Ankara: Bilgi Yayınevi, 44.

¹⁷ Fırat, O. (2010). *Karşılaştırmalı bir Çalışma: Birleşmiş Milletlerin 11 Eylül 2001 Öncesi ve Sonrası Terör Politikaları*. Yüksel Lisans Tezi, Yıldız Teknik Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, İstanbul, 13.

Lenin'e göre terör kavramı, "savaşın belirli zamanlarında güçlerin belirli bir durumunda, kesin savaşın varlığında, yararlı ve hatta esas mücadele olabilecek olan askeri eylem biçimlerinden birisi" olarak değerlendirilmiştir.¹⁸ Bu tanım alışlagelmişin dışında ifade edilmiştir.

Cooper "Terörizm: Tanım Problemine Yeni Bir Bakış" adlı makalesinde terörizmi, "diğer insanlar üzerinde denetim elde etmek ya da bu kontrolü devam ettirebilmek için insanlar tarafından kasten oluşturulmuş yüksek korku" olarak tanımlamıştır.¹⁹

Altuğ terörizmi, "bir azınlığın hedeflediği amaca, demokratik ve normal yollarla varamayacağını anlayıp, amacına topluma korku ve dehşet salarak varmak istemesi" şeklinde tanımlamıştır.²⁰

Ergil'e göre ise, "terörizm, saldırılan veya korkutulan sivil ve masum kurbanlar aracılığı ile, hedeflenenden daha büyük bir kitleyi yıldırıp, korkutarak yasa dışı stratejik ve siyasal amaçlarını gerçekleştirmek için bir grubun veya devletin, bilinci veya planlı bir biçimde şiddet kullanması veya şiddet kullanma tehdidinde bulunmasıdır".²¹

Prof. Dr. Ümit Özdağ'ın terör tanımını ise stratejik bir bakış açısını yansıtmaktadır: "Terör irrasyonel bir hareketler dizisi değil, zayıf olan bir politik örgütlenmenin kendinden daha güçlü politik örgütlenmeye taleplerini dayatmak için, bir mantık silsilesi çerçevesinde geliştirdiği şiddet olaylarının bütünüdür. Bu anlamda terör, politik-militer hareketlerin iktidara geliş için kullandığı metotlar bütünü olarak da adlandırılabilir. Özetle terör, zayıf olan politik hareketin demokratik çözüm yollarını dışlayarak şiddet uygulamasıyla toplumsal korkuyu ve yılgınlı, rakibin politik ve askeri mağlubiyetini hedefleyen stratejidir".²²

---

¹⁸ Dilmaç, 1997, 33.

¹⁹ Cooper, H. H. A. (2001). Terrorism: The Problem of Definition Revisited. American Behavioral Scientist, Vol: 44, 881-893, 883.

²⁰ Altuğ, Y. (1995). Terörün Anatomisi. (Birinci Baskı). İstanbul: Altın Kitaplar Yayınevi, 23.

²¹ İnternet: Ergil, D. (1991). Terörizmin Mantığı ve Hedefi. Ankara: Ankara Üniversitesi Siyasal Bilgiler Fakültesi Dergisi, Muammer Aksoy'a Armağan, cilt XLVI, sayı 1, 171-181, 171. Web: <http://dergipark.ulakbim.gov.tr/ausbf/article/view/5000099146/5000092393> adresinden 15 Eylül 2016'da alınmıştır.

²² TBB, 2006, 6.

Gilbert'e göre "terörizm bir amacın aracıdır, bizzat amacın kendisi değildir".²³

Enders ve Sandler'in fikrinde terörizm, "yasal olmayan bir gücün plansız bir şekilde kullanılması veya kullanılma tehdidiyle yaranan korku halinden istifade etmek bazı siyasi amaçlara ulaşmadır".²⁴

Crenshaw, terörizmin ne olduğunun anlaşılmasına ilişkin olarak ele alınan kavram ve bağlamlarda objektiflik arayışının tarafsız bir yer olduğunu yazıyor. Ona göre terörizm son derece sembolik ve algısaldır: tanımlama görevi zordur. Hoffman gibi Crenshaw da terörizmin gerçekte ne olduğuna ve güçlü efsanelerin, imajlarının ve mesajlarının nasıl olabileceğine karar vermenin zorluğunu kabul eder.²⁵

Hoffman'ın terörizm anlayışı onun doğal olarak politik ve hesaplanmış bir süreç olmasıdır. Terimlerin anlamındaki değişimleri ve değişiklikleri açıklarken, terör örgütlerinin kendilerini ve davranış biçimlerini ulusal ya da uluslararası şiddet olarak değerlendirmelerini sağlar. Kötü niyetli kullanılırsa, terörizm terimi genelde gerilla savaşı veya sıradan suçluluk ile karıştırılır. Hoffman'ın görüşüne göre entellektüel ateş ve bir dereceye kadar fedakarlık teröristi ayıran özelliklere eklene bilir.²⁶

Terimin çağdaş kullanımını içinde en çok kabul gören terörizm, temelde ve özünde politiktir. Ayrıca kaçınılmaz olarak iktidarın peşinde, iktidarın kazanılması ve siyasi değişim elde etmek için kullanılması güçtür. Terörizm de eşit derecede önemlidir; siyasi bir amaç arayan ve bu siyasi amaca hizmet eden bir sistemdir. Bu hayati nokta açık bir şekilde aydınlatıldığında, OED tarafından sağlanan "terörist" tanımının önemini takdir edebiliriz: "Görüşlerini zorlayıcı korkutma sistemi ile daha ileri götürmeye çalışan kimse". Bu tanım terörizmin diğer temel özelliğini açıkça ortaya koymaktadır: planlı, hesaplanmış ve gerçekten sistematik bir harekettir.²⁷

²³ Köprülü, T. (30 Mart 2004). Siyasi Suç İstisnası ve Terörizm. Suç ve Suçlulukla Mücadelede İadenin Önemi ve Uygulamalar Konferansı, Çankaya Üniversitesi, Ankara.

²⁴ İnternet: Enders, W and Sanders, T. (1993 December). The Effectiveness of Antiterrorism Policies: A Vector-Autoregression-İntervention Analysis. American Political Science Review, Vol 87, No4, 829-844, 829. Web: https://www.jstor.org/stable/2938817?seq=1#page_scan_tab_contents 18 Eylül 2016'da alınmıştır.

²⁵ Crenshaw, M. (1995). Terrorism in Context. Pennsylvania State University Press, 7-10.

²⁶ Whittaker, D. J. (2003). The Terrorism Reader. Taylor & Francis, 5.

²⁷ İnternet: Hoffman, B. (1998). Inside Terrorism. London: İndigo, 14-15. Web: <http://lit911.web.unc.edu/files/2015/08/hoffman-inside-terror-ch-1.pdf> 30 Eylül 2016'da alınmıştır.

Wilkinson'a göre terörizm, "bireylere, gruplara, toplumlara yahut devletlere teröristlerin politik taleplerini ödün verilsin diye vehamet ve dehşet salmaktır."²⁸

Jenkins terörizmi, "siyasal değişimi sağlamak için tasarlanmış, güç kullanımı veya tehdidi" diye tanımlamıştır.²⁹

Laquer ise bu tanıma "masum insanlar hedef alındığında siyasi bir amaca ulaşmak için gayri meşru olmayan güç kullanımı" ekini de öne sürmüştür.³⁰

İsrail'in eski Başbakanlarından Benjamin Natenyahu, "Fighting Terrorism: How Democracies Can Defeat Domestic and International Terrorism" adlı kitabında terörü, "silahlı eylemcilerin politik hedeflerine ulaşmak için, masum insanları korkutmak ve gerekirse onlara zarar vermek amacıyla, sivil insanlara karşı yürüttükleri saldırı" olarak tanımlamıştır.³¹

Sülhi Dönmezer'e göre ise, "şiddetin sosyal, ulusal, ırksal, dinsel, fesat çıkarıcı ve benzer diğer maksatlarla ve diğer sosyal sınıflar arasında çatışma, savaşa tahrik etmek üzere planlı ve hukuk dışı olarak kullanılmasıdır".³²

Terörün enteresan bir tanımlamasını da Washington Post yazarı Michael Kinsley 11 Eylül saldırılarının hemen ardında kaleme aldığı makalesinde böyle sunmaktadır:

Öncelikli olarak terör: korku, panik, umutsuzluk yaratmayı amaçlayan stratejiler olarak tanımlanabilir mi? Bütün düşünceler düzenli olarak ortaya atıldı; fakat hiçbiri işe yaramadı. Aslında hepsi, iki yönden uygun değil: Tanımın içermesini istediğiniz insanları dışarıda bırakıyor ve "terörist" etiketini hak etmediğini düşündüğünüz – muhtemelen onları mali olarak desteklediğiniz ya da silahlandırdığınız için – insanları içeriyor. Öyleyse, 'Terörizm' kontrol edilebilen, bastırılabilen; ama iyileştirilemeyen kronik bir hastalıktır.³³

²⁸ Wilkinson, P. (2002). Terör ve Terörizm: Kavramlar, özellikler ve tipoloji. Güzel, C. (der). Silinen Yüzler Karşısında Terör. Ankara: Ayraç Yayınevi, 142-163, 142.

²⁹ İnternet: Mahan, S and Griset, P. L. (2003). Terrorism in Perspective. California: Sage Publications Inc, 2. Web: https://books.google.com.tr/books/about/Terrorism_in_Perspective.html?id=UB-wwaFMrqkC&redir_esc=y 1 Ekim 2016'da alınmıştır.

³⁰ İnternet: Terrorism Research Center, United States. (listing definitions). 11-12. Web: <http://www.terrorism.com/terrorism/basics.html>. adresinden 4 Ekim 2016'da alınmıştır.

³¹ Tacar, 1999, 53.

³² Akgül, H. (2013). Terörizm ve İnsan Hakları. İzmir: Akademi Kitapevi, 11.

³³ TBB, 2006, 8.

Mehmet Ali Bal terörü şöyle tanımlamaktadır:

Birey, grup, organizasyon veya devlet ve kurumların, düşmanlarına karşı uyguladıkları yasallaşmış veya reddedilmiş, onaylanan ya da kınanan, hukuki ve hukuksuz, suç veya cezalandırma, saldırma veya savunma, işgal veya kurtuluş, var olma veya yok etmek amacıyla gerçekleştirilen; fiziki, psikolojik, dini, kültürel, milli, ekonomik, politik, sivil faaliyetler ve eylemler sonucu ortaya çıkan durumdur. Terör başkalarına; kişi veya kişilere, bir eşya veya eşyalara, bir düşünce ya da fikre karşı kendi istek, arzu ve niyetlerini elde etmek veya oluşturmak için ya da elde edinceye, oluşturuncaya kadar sürdürülebilen her türden eylemi kapsar. Terör birey ve toplumda korku yaratmak, onların hareketlerini engellemek ya da kısıtlamak için, kendi iradesini kabul ettirmek üzere uygulanan her türlü engelleyici veya kışkırtıcı, koruyucu veya baskıcı, özgürleştirici veya kısıtlayıcı yöntem, tarz, metot ve stratejilerdir.³⁴

Tanımlardan da görüldüğü gibi birbirine çok yakın anlamlar taşımalarına ve benzer şekilde nitelendirilmesine rağmen terör ve terörizm kavramları aslında bir birlerinden belirli noktalarda ayrılmaktadır. Terör korku ortamı yaratmaya yönelik genel bir kavramı ifade etmesine karşılık, terörizm şiddet sürecini tanımlamaktadır.

Bu açıdan terör ve terörizm arasındaki farklılık irdelendiğinde; Terör, kısaca silahlı eylemler marifetiyle kendini ve davasını duyurma; terörizm ise bu eylemleri savunan, stratejilerini anlatan, aktaran, geliştiren bir düşünce disiplini veya akımıdır, denebilir. Terör ve terörizm çoğunlukla karıştırılır, ancak birincinin stratejik eylem, ikinci kavramın ise stratejik söylem olduğunu belirtmek gerekir. Dolayısıyla, terör eylemlerini niteliksel tanımlama konusunda ulusal veya uluslararası bir anlaşmazlık söz konusu olmazken, terörizmin içerdiği siyasal ağırlık, ortak tanımlamayı oldukça zorlaştırmaktadır. Bunun temelinde ise terörizmi siyasal malzeme veya uluslararası ilişkilerde bir araç olarak kullanan devletlerin ve ya grupların çifte standardı söz konusudur.³⁵

Devlet ve Uluslararası Kuruluşların terör tanımlarına geçmeden önce bu kısmı ünlü düşünür Laquer'in sözleri ile bitirmek istiyorum:

“Terörizmin tanımlanmamasından doğan problemlerin uzun süre devam edeceği ve terörizmi anlayabilmek için genel bir fikir birliğinin olmasının çok zor olduğunu iddia etmek gerçeğe aykırı düşmez.”³⁶

³⁴ Bal, M. A. (2003). Savaş Stratejilerinde Terör. İstanbul: IQ Yayıncılık, 34.

³⁵ Bal, İ. (2006). Terör, Terörizm ve Küresel Terörle Mücadelede Ulusal ve Bölgesel Deneyimler. (Birinci Baskı). Ankara: Uluslararası Stratejik Araştırmalar Kurumu (USAK Yayınları), 8-9.

³⁶ Laquer, 1977, 12.

1.1.3. Devlet ve Uluslararası Kuruluşların Terör Tanımları

Bütün devletler teröre karşıdır. Ancak terörün tanımını konusunda her birinin kendine özgü açıklaması vardır. Her devletin kendi siyasal çıkarları olduğu için aynı devlet farklı zaman dilimlerinde yeni siyasal olaylar karşısında, o günkü çıkarlarına göre tavır alırlar ve sonraki olaylar bakımından kendilerine tatbikat alanı bırakmak isterler.³⁷

Türk hukuk sisteminde, 12 Nisan 1991 tarih ve 3713 sayılı Terörle Mücadele Kanunu'na göre:

Terör, baskı, cebir ve şiddet, korkutma, yıldırma, sindirme veya tehdit yöntemlerinden biriyle, Anayasada belirtilen Cumhuriyetin niteliklerini, siyasi, hukuki, sosyal, laik, ekonomik düzenini değiştirmek, Devletin ülkesi ve milleti ile bölünmez bütünlüğünü bozmak, Türk devletinin ve Cumhuriyetinin varlığını tehlikeye düşürmek, devlet otoritesini zaafa uğratmak veya yıkmak veya ele geçirmek, temel hak ve hürriyetleri yok etmek, Devletin iç ve dış güvenliğini, kamu düzenini veya genel sağlığı bozmak amacıyla bir örgüte mensup kişi veya kişiler tarafından girişilecek her türlü eylemdir.³⁸

ABD hukuk sisteminde ise terörizm tanımları farklı bir boyutta kendini göstermiş ve hatta devletin kurumları arasında da farklı tanımlar yapılmıştır. ABD Dışişleri Bakanlığı terörizmi, “genellikle bir kitleyi etkilemek üzere alt gruplar veya gizli ajanlar tarafından yerel hedeflere karşı gerçekleştirilen önceden tasarlanmış, siyasi olarak motive edilmiş şiddet” olarak açıklamaktadır. ABD Savunma Bakanlığı terörizmi, “... devrimci örgütler tarafından politik ve ideolojik hedeflerle hükümetleri veya toplulukları sindirmek ya da baskı altında tutmak maksadıyla fertlere yahut fertlerin mallarına karşı hukuka aykırı kuvvet kullanımı, kullanma tehdidi veya şiddet kullanmak” olarak tanımlanmaktadır. Adalet bakanlığı ise “... sivil toplumu korkutmak veya zorlamak, korku veya sindirmeyle ya da adam kaçırma veya suikast yoluyla hükümetin davranışlarına tesir etmek amacıyla şiddet eyleminde bulunulması” olarak tanımlanmaktadır.³⁹

³⁷ Başeren, S. (2002). Uluslararası Hukuk Açısından Terörizm. Dünyada ve Türkiye’de Terör Konferansı (20-24 Mayıs,2002). Ankara: TCMB Banknot Matbaası, 183-206, 183.

³⁸ 12 Nisan 1991 Tarih ve 3713 Sayılı Terörle Mücadele Kanunu, Resmi Gazete, sayı 20843, 12.04.1991

³⁹ İnternet: Johnson, L. C. (2001). The Future of Terrorism. American Behavioral Scientist, cilt 44, sayı 6, 895. Web: <http://journals.sagepub.com/doi/pdf/10.1177/00027640121956584> 9 Ekim 2016’da alınmıştır.

İngiltere kanunlarına göre terör, “siyasi, dini veya ideolojik bir nedeni iletme amacıyla, her hangi bir şahsa veya mülkiyeye karşı ciddi şiddet içeren bir eylemin kullanılması veya tehdidi” ifadesiyle tanımlama yoluna gidilmiştir.⁴⁰

Fransız Terörle Mücadele Yasası terörü, “mevcut kamu düzeninin şiddet ve tehdit yoluyla ciddi olarak bozulması amacıyla yapılan eylemler” biçiminde tanımlamaktadır. İtalyan Ceza Kanunu’nda ise demokratik düzeni yıkmayı hedefleyen faaliyetleri terör suçu olarak belirlemiştir. Portekiz ve İspanyol Ceza Kanunları’nda da benzer olarak, anayasal düzeni yıkmayı ve kamu düzenine zarar vermeyi amaçlayan eylemler açıklanmaktadır.⁴¹

Bağımsız Devletler Topluluğu’nda (BDT) terör:

Kamu güvenliğine zarar veren otoriteler tarafından karar alınmasını etkilemek ya da halkı sindirmek amacıyla işlenen, ceza hukukuna göre yaptırım altına alınan, gerçek ya da tüzel kişilere karşı şiddet veya şiddet tehdidi, kişilerin yaşamını tehlikeye atacak biçimde mülk ve diğer maddi nesnelere yok etme ve bunları yok etme tehdidinde bulunma, mülkiyete ciddi zarar verme ve topluma zararlı neticelere yol açma, bir devlet adamı veya kamu yetkilisine görevini sona erdirmeye amaçlı veya ondan öç almaya yönelik tehditte bulunma, bir devlet temsilcisine veya uluslararası örgütün uluslararası korunan personeline ve bunların işyerleri veya araçlarına saldırı gibi eylemlerle ortaya çıkan, ayrıca topluluğa taraf devletlerin ulusal hukuklarında veya terörle mücadeleyi amaç edinmiş evrensel olarak tanınan hukuksal enstrümanlarda terör olarak nitelenen diğer eylemlerdir” şeklinde geniş bir tanım olarak açıklanmıştır.⁴²

İslam Konferansı Örgütü’ne göre terör,

Amaç ve kastına bakılmaksızın halkı sindirmek veya ona zarar verme tehdidinde bulunmak ya da halkın yaşamları, onurları, özgürlükleri, güvenlikleri veya haklarını tehlikeye atmak veya çevreye, bir kamu hizmetini veya kamu ya da özel mülkü zarara maruz bırakmak veya onları işgal etme veya onlara el koyma veya bir ulusal kaynağı ya da uluslararası hizmetleri tehlikeye atma, ya da bağımsız devletlerin istikrar, ülke bütünlüğü, siyasi birliği veya egemenliklerini tehdit etme amacıyla bir bireysel veya toplu suç planını gerçekleştirmek için işlenen her türlü şiddet eylemi ile bu tür eylem tehdidinde bulunmadır.⁴³

⁴⁰ İnternet: Alexander, Y. (1999). Terrorism in the Twenty-First Century: Threats and Responses. Chicago: Depaul Business Law Journal, vol 12, 63. Web:

<http://www.tandfonline.com/doi/abs/10.1080/09592310008423279> 9 Ekim 2016’da alınmıştır.

⁴¹ Beşe, E. (2002). Terörizm , Avrupa Birliği ve İnsan Hakları. Ankara: Seçkin Yayınları, 27.

⁴² Kaya, İ. (2005). Terörle Mücadele ve Uluslararası Hukuk. Ankara: USAK Yayınları, 10-11.

⁴³ Kaya, 2005, 12.

Amerikan Gizli Haberalma Örgütü CIA, terörü, “bireyler veya gruplar tarafından şiddet kullanımı ya da kullanım tehdidi olarak tanımlamaktadır”.⁴⁴

Başka tanımların yanı sıra FBI’nın tanımı dikkat çekicidir. FBI’ya göre terörizm: “bir hükümeti, sivil nüfusu veya her hangi bir bölümünü siyasi veya sosyal hedefleri ilerletmek için insanlara veya mülke karşı yasadışı güç ve şiddet kullanımınıdır”.⁴⁵

Avrupa Konseyi Parlamenterler Meclisi 20 Eylül 1999 tarihli kararında terörü:

bir ülkeye, bu ülkenin kurumlarına, topluma ya da bireylere karşı, devlet adamları, toplumdaki bazı kişiler veya topluluklar veya genel olarak kamuoyunda terör havası oluşturmak amacıyla, ayrılıkçı ideolojik kavramlar, aşırı ya da insan mantığına uymayan etkinliklerin kullanılması sonucu şiddete başvuran veya şiddete başvurma tehdidinde bulunan kişiler veya örgütler tarafından gerçekleştirilen her türlü eylem” olarak açıklamıştır.⁴⁶

15 üye ülkenin üzerinde antlaşmaya geldikleri Avrupa Birliği Bakanlar Kurulu’nun 6 Aralık 2001 tarihli toplantısında bir terör tanımı yapılmıştır. Bu tanıma göre terör:

Bir nüfusu vahim şekilde tehdit etmeye ya da kamu yönetimlerini ya da bir uluslararası kuruluşu bir şey yapmaya ya da bir şey yapmaktan imtina etmeye haksız yere zorlamaya ya da bir ülkenin ya da bir uluslararası kuruluşun temel siyasi, anayasal, ekonomik ve toplumsal yapılarını ortadan kaldırmaya kalkışan suçlardır.⁴⁷

ABD’de 1996 tarihinde kabul edilen federal yasayla terör, “politik ve toplumsal amaçlar için, görünüşe göre bir sivil halkı korkuya sevk etmek veya zorlamak, devlet siyasetine tesir etmek veya devletin düzenini etkilemek amacıyla Birleşik Devletlere, Birleşik Devletler ya da başka devletlerin vatandaşlarına karşı Birleşik Devletler sınırları dışında yasal olmayan şiddet kullanımı” biçiminde tanımlanmaktadır.⁴⁸

⁴⁴ Tacar, 1999, 75.

⁴⁵ İnternet: Brent, L. S. (1994). Terrorism in America: pipe bombs and pipe dreams. Albany: State University of New York Press, 6. Web:

<http://cnqzu.com/library/Anarchy%20Folder/Guerrilla%20Warfare,%20Terrorism/Terrorism%20in%20America%20-%20Brent%20Smith.pdf> 15 Ekim 2016’da alınmıştır.

⁴⁶ TBB, 2006, 344-345.

⁴⁷ İnternet: Ortiz, L. (2002). Demokratik bir rejimde terörizme karşı zorunlu önlemler. İnsan Hakları ve Güvenlik Toplantısı. (Ankara 7-8 Aralık 2001). Ankara: TBB Yayınları, 130-150, 147. Web: <http://tbbyayinlari.barobirlik.org.tr/TBBBooks/insan-haklari-ve-guvenlik.pdf> 16 Ekim 2016’da alınmıştır.

⁴⁸ TBB, 2006, 13.

1.1.3.1. Birleşmiş Milletler (BM) Belgelerinde Terörizm

26 Haziran 1945 tarihinde 110 maddeden oluşan Birleşmiş Milletler (BM)⁴⁹ Antlaşması San Francisco’da imzalanmış ve 24 Ekim 1945’de yürürlüğe girmiştir. Türkiye ise Antlaşmayı 15 Ağustos 1945’te onaylamıştır. Antlaşma’nın 1. Maddesi 1. Bendine göre BM’in amaçları:

- Uluslararası barış ve güvenliği korumak ve bu amaçla barışın uğrayacağı tehditleri önlemek;
- Saldırganlık ve öteki barış bozucu eylemleri bastırmak üzere etkin ortak önlemler almak;
- Barışın bozulmasına yol açabilecek nitelikteki uluslararası uyuşmazlık veya durumların düzeltilmesini ya da çözümlenmesini barışçı yollarla, adalet ve uluslararası hukuk ilkelerine uygun olarak gerçekleştirmek;

olarak belirtilmektedir. Antlaşma’nın 2. Maddesi 4. Bendinde aşağıdaki ilke öngörülmüştür:

“Tüm üyeler, uluslararası ilişkilerinde gerek herhangi bir başka devletin toprak bütünlüğüne ya da siyasal bağımsızlığa karşı, gerek Birleşmiş Milletler’in Amaçları ile bağdaşmayacak herhangi bir biçimde kuvvet kullanma tehdidine ya da kuvvet kullanılmasına başvurmaktan kaçınırlar”.⁵⁰

İkinci Dünya Savaşı sonrasında BM tarafından terörizmle ilgili bazı kararlar içeren sözleşmeler yapılmıştır. 1970’li yıllarda uçak kaçırma eylemlerinin artış göstermesi üzerine bu sözleşmeler daha çok sivil havacılığın güvenliğinin sağlanması ve uçak kaçırma eylemlerine yönelik alınan tedbirler göze çarpmaktadır. Terörle mücadele bakımından önem arz eden sözleşmelerden bazıları aşağıdaki gibidir:⁵¹

- a. 14 Eylül 1963 tarihinde Tokyo’da imzalanan, “Uçak İçinde İşlenen Suçlar ve Diğer Eylemler Hakkında Sözleşme”;
- b. 16 Aralık 1970 tarihinde Lahey’de imzalanan, “Uçakların Hukuka Aykırı Olarak Ele Geçirilmesinin Ortadan Kaldırılması Hakkında Sözleşme”;

⁴⁹ İnternet: Birleşmiş Milletler Antlaşması. TBMM İnsan Haklarını İnceleme Komisyonu, 3-30, 3-5. Web: <https://www.tbmm.gov.tr/komisyon/insanhaklari/pdf01/3-30.pdf> 23 Ekim 2016’da alınmıştır.

⁵⁰ Birleşmiş Milletler Antlaşması, 5.

⁵¹ Akkuş, O. (2004), Uluslararası Terörizm ve Mücadele Yöntemleri, Ankara Üniversitesi Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Ankara, 46.

- c. 23 Eylül 1971 tarihinde Montreal’de imzalanan “Sivil Havacılık Güvenliğine Karşı Eylemler Sözleşmesi” ve buna ek olarak 24 Şubat 1988 tarihli protokol;
- d. 14 Aralık 1973 tarihinde New York’ta imzalanan “Diplomatik Görevliler Dâhil Uluslararası Alanda Koruma Altındaki Kimselere Karşı İşlenen Suçların Önlenmesi ve Cezalandırılması Hakkında Sözleşme”;
- e. 17 Aralık 1979 tarihinde New York’ta imzalanan “Rehin Almaya Karşı Sözleşme”;
- f. 3 Mart 1980 tarihinde Viyana’da imzalanan “Nükleer Maddelerin Fizik Korunması Hakkında Sözleşme”;
- g. 10 Mart 1988 tarihinde Roma’da imzalanan “Güvenli Deniz Taşımacılığında Yasaya Aykırı Eylemlerin Ortadan Kaldırılması Hakkında Sözleşme”;
- h. 1 Mart 1991 tarihinde Roma’da imzalanan “Kıta Sahaneliği Üzerine Yerleştirilmiş Sabit Platformların Güvenliğine Karşı Hukuk Dışı Eylemlerin Kaldırılması Hakkında Protokol”;
- i. 1 Mart 1991 tarihinde Montreal’de imzalanan “Arama Amaçlı Plastik Patlayıcıların Markalanması Hakkında Sözleşme”;
- j. 9 Aralık 1994 tarihinde BM Genel Kurul’unda onaylanan “Uluslararası Terörizmi Ortadan Kaldırmak İçin Alınacak Önlemler” başlıklı Bildirge;
- k. 15 Aralık 1997 tarihinde imzalanan “Terörist Bombalamaların Önlenmesine Dair Sözleşme.

Bu sözleşmelerin Terörün finansmanı ile ilgili kapsamlı bir düzenleme yapmamış olması düşünülmüş ve bunu telafi etmek, terörün finansmanını engellemek amacıyla Fransa önderliğinde yapılan çalışmalar sonucunda 9 Aralık 1999 tarihinde Birleşmiş Milletler nezdinde, “Terörün Finansmanının Önlenmesine Dair Uluslararası Sözleşme” hazırlanmış ve 10 Ocak 2000 tarihinde devletlerin imzasına açılmıştır. Türkiye de içerisinde olmakla 22 devletin onaylaması ile sözleşme yürürlüğe girmiştir.⁵²

---

⁵² İnternet: Uluslararası Mücadele (TF), BM Çalışmaları. Web: <http://www.masak.gov.tr/tr/content/uluslararasi-mucadele-tf/80> 24 Ekim 2016’da alınmıştır.

BM İnsan Hakları Alt Komisyonu bir eylemin terörist eylem sayılabilmesi için önemli unsurları aşağıdaki gibi sıralamıştır:⁵³

- Ulusal ya da uluslararası yasaları yok sayan illegal bir eylem olması;
- Siyasi gerekçelerle bir devletin hedef alınması;
- Toplumda korku ortamı oluşturacak nitelikte bir eylem olması.

1.1.3.2. Avrupa Konseyi Kararlarında Terörizm

Avrupa Konseyi uluslararası camiada sözü geçen, kararları ile terörle mücadelede çaba harcayan etkin bir bölgesel kuruluştur.

Bu konudaki ilk teşebbüs 29 Haziran 1970 tarihli Bakanlar Komitesi kararıyla uçak kaçırmaya eylemleri ile ilgili olmuştur. Bu kararda Konsey, bilhassa Uluslararası Sivil Havacılık Örgütü'nün (ICAO) adımlarını desteklemek ve bu kuruluşun uçak kaçırmaya ve sabotaj eylemlerinin karşısının alınması ve cezalandırılması konusunda işbirliği yapılabileceğini öngörmüştür. Konsey, üyelerini uluslararası örgütlerle beraber çalışmaya davet etmekte, uçaklara yasadışı silah ve patlayıcıların dahil edilmesinin önlenmesi için gerekli tedbirlerin alınmasını teklif etmektedir.⁵⁴

Avrupa Konseyi İstişare Meclisi 1973'ün Mayısında, uluslararası terörizmle bağlı 703 sayılı tavsiye kararını almıştır. Bu tavsiye kararda, sebebi ne olursa olsun uluslararası terörizmin cezalandırılması gerektiğine dikkat çekilmiştir.⁵⁵

27 Ocak 1977 tarihinde ise Strasbourg'da Konsey ülkesi 20 ülkenin taraf olduğu "Terörün Önlenmesi Hakkında Avrupa Sözleşmesi"nde geniş bir metin oluşturularak imzalanmış, 1978'de yürürlüğe girmiştir. Sözleşmenin 1. ve 2. Maddeleri, belirli bir terörist eylemlerin listesini verdiği için o tarihe kadar terörizmle mücadele kapsamında imzalanan uluslararası sözleşmeler arasında, direk terörizmle ilgili ilk sözleşme niteliğindedir. Sözleşmenin başka mühim özelliği ise, tanımı yapılmış olan terörist

⁵³ Acar, Ü., Urhal, Ö. (2007). Devlet Güvenliği, İstihbarat ve Terörizm. Ankara: Adalet yayınları, 275.

⁵⁴ İnternet: Dönmezer, S. (1978). Milletlerarası Tedhişçilik. İstanbul Hukuk Fakültesi Mecmuası, cilt 44, sayı 1-4, 66. Web: <http://www.journals.istanbul.edu.tr/iuhfm/article/view/1023004321/1023003916> 24 Ekim 2016'da alınmıştır.

⁵⁵ Donay, S. (1979). Tedhişçiliğin Cezalandırılması Hakkında Avrupa Sözleşmesi. İstanbul Üniversitesi Hukuk Fakültesi Mecmuası. Cilt 33, sayı 1-4, 417-418.

eylemlerin siyasi suç kabul edilerek, suçluların iadesi konusunda istisna teşkil etmeyeceğini açıkça bildirmesidir.⁵⁶

1.1.3.3. Kuzey Atlantik İşbirliği Teşkilatı (NATO) açısından Terörizm

Kuzey Atlantik İşbirliği Teşkilatı (NATO) 4 Nisan 1948’de Washington’da 12 devlet tarafından imzalanan antlaşma çerçevesinde 1949 yılında kurulmuştur. İlk başlarda “Sovyet tehdidi”ne karşı kurulmuş, müttefikler arasında dayanışma ve askeri alanda yardımlaşmayı önde tutan bir örgüt iken, sonralar etki alanını genişletmiştir.⁵⁷

NATO çerçevesinde ilk defa Kasım 1991’de Roma’da yapılan zirvede, “terörizmin ittifakının güvenlik çıkarlarının etkilendiği risklerden biri” olarak belirtilmiştir. NATO’nun terörle mücadeleyi içeren “Yeni Stratejik Konsepti”nden sonra, NATO bünyesinde çağırılan Kuzey Atlantik Konseyi Bakanlar Toplantıları sonrasında yayınlanan ortak bildirimlerin yaklaşık tamamında terör konusunda kararlara yer ayrılmıştır.⁵⁸

Bu bildirimlerde:

- Kaynakları, sebepleri ve hedefleri ne olursa olsun, uluslararası terörizmin eylem, yöntem ve uygulamaları kınanmış;
- Devletlerin toprak bütünlüklerini tehdit edebilecek olan bu suçluların barış, güvenlik ve istikrara yönelik ciddi bir tehdid oluşturduğu;
- Uluslararası terörist suçluların hiçbir koşulda haklı gösterilemeyeceği;
- Bu hareketlerin, hem insan onurunu ve haklarını pervassızca ihlal ettiği; hem de uluslararası ilişkilerin normal seyrini tehdit ettiği;
- Bu musibetin önlenmesi ve bastırılması için mümkün olan en etkili işbirliğinin yapılmasının gerekli olduğu;
- İttifak içinde bazı düzenlemeler de dahil olmak üzere, ittifakın terörle mücadele konusundaki tüm çabaları destekleyeceği;

⁵⁶ Beşe, 2002, 37.

⁵⁷ Kutlu, R. (2010). Uluslararası Terörizm ve 11 Eylül sonrasında Türkiyenin Terörizmle Mücadelesi. Yüksek Lisans Tezi, Karadeniz Teknik Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Trabzon, 70.

⁵⁸ Purtaş, F. (Aralık 2003). Yeni Boyutlarıyla Terörizm. 2023, sayı 32, 31.

- Sıkı bir uluslararası işbirliğinin bu illeti ortadan kaldırmanın temel yolu olduğu;

hususları belirtilmiştir.⁵⁹

1.2. Terörizmin Amacı

Terör örgütlerinin amaçları, örgütlerin faaliyet gösterdiği ülkelere ve kendilerini idare eden merkezlere bağlı olarak değişebiliyor. Terörizmin birçok farklı amaca hizmet edebileceğini düşünürsek temel amacının “hedef alınan mevcut sistemi, şiddet yoluyla yıkarak, yerine kendi ideolojileri altında yeni bir rejim kurabilmek” olduğu ifade edilebilir.⁶⁰

Diğer amaç ise karmaşa, kaos ve kriz yaratarak halkın mevcut siyasi iktidara verdiği desteği zayıflatmaktır. Bu amaca ulaşmak için de toplumda var olan eşitsizliklerden, haksızlıklardan, dengesizliklerden, devlet adamlarının olumsuz davranışlarından faydalanmaktadır. Sonrasında bu olumsuzlukların nedeni olarak kaleme verdikleri fail ve kurumlara karşı eylemler gerçekleştirerek onlardan sözde “halk adına” intikam alırlar.⁶¹

Terör örgütlerinin amaçlarını Kışlalı şöyle açıklamaktadır:

Adi şiddetde amaç, bir varlığa zarar vermek ya da onu yok etmektir. Oysa terörist için, şiddet bir amaç değil, “araç”tır. Örneğin, sıradan bir katil, bir insanı “ölmesini istediği için” öldürür. Terörist içinse, önemli olan o insan ya da insanlar değil, onları öldürdüğü zaman toplumda yaratacağı etkidir. Bir trene bomba koyduğunda, trende kimlerin olduğu, ölecek olanların kimliği “doğrudan” bir önem taşımaz. Bu nedenledir ki, şiddetsiz terör olmaz, ama her şiddet de terör değildir. Zira, “terör eylemlerinde, psikolojik sonuçlar fiziksel hedeflerden çok daha önemlidir”.

Terörizm “hesaplı” bir şiddettir. Amacı, ola bildiğince çok insanı öldürmek değil, kitlelerin eylemlerinden etkilenmesini sağlamaktır. Kitlelerin “dehşet”e kapılmasını, bir umutsuzluk içinde “terörist”in isteklerine boğun eğmesinden başka çare olmadığını düşünmesini sağlamaktır.⁶²

⁵⁹ İnternet: Hanlı, H. (2000). Global Terörizm: 11 Eylül 2001 Uluslararası ve Uluslarüstü Boyutu. Web: <http://www.elegans.com.tr/arsiv/55/haber042.html> 25 Ekim 2016’da alınmıştır.

⁶⁰ Dilmaç, 1997, 39.

⁶¹ Korkmaz, G. (1999). Terör ve Medya İlişkisi. Ankara: EGM Yayınları TEMUH Daire Başkanlığı, 18.

⁶² Kışlalı, A. T. (1998). Siyasal Sistemler, Siyasal Çatışma ve Uzlaşma. Ankara: İMGE Kitabevi, 37.

1.3. Terörün Tarihsel Gelişimi

1.3.1. Eski çağlar terörizmi

Neredeyse İsa'nın doğumu ile başlayıp, 1789 Fransız İhtilali'ne kadar süren “Eski Çağlar” döneminin belirleyici özellikleri Türkiye Barolar Birliğinin “Türkiye ve Terörizm” raporunda aşağıdaki gibi açıklanmıştır.

Genel örgütlenme modeli, dini ritüellerle gizliliği sağlanan tarikat-mezhep yapılanmalarıdır. Amaç, siyasal ve dinsel motifleri birlikde içerir. Suikast tercihli eylem türü olup, eylemci profilinde örgütlerce cennet vadiyle motive edilen suikastçı ve fedayinler ağır basar. Öncelikli hedefin hükümdarlar olarak belirlenmesi, şiddetin kitlelerden çok seçkinlere yöneltilmesini sağlar. Terörizmin propaganda ve dış destek unsurları ise çağın iletişim ve ulaşım olanakları itibarile yok düzeyindedir. Din ve mezhep çatışmaları sırasında kitlelerce oluşturulan terör de, çağın ayırt edici özelliklerindedir.⁶³

Terör kavramının hangi tarihte ortaya çıkışı hakkında çok farklı yaklaşımlar (görüşler) mevcuttur. Bazı yazarlar bu tarihsel gelişimin kökenini insanlığın yaratılışına kadar götürmektedirler. Buna nazaran ilk terör eylemi Adem'in çocuklarından Kabil'in Habil'i öldürmesi olarak sunulmaktadır.⁶⁴

MÖ 44 yılında Roma İmparatoru Sezarın, aralarında öz oğlu olan Brutüs'ün de bulunduğu gizli örgüt tarafından öldürülmesi, tarihteki ilk bilinen terör olayı olarak karşımıza çıkıyor.⁶⁵

Terörün kökeni ise miladın ilk yıllarına kadar uzanıyor. Literatürde MS 6-135 yılları arasında Jewish Zealot ve ona bağlı kişilerin Romalılara karşı eylemleri, toplumu doğrudan hedef alan terör olarak gösterilmektedir. Bu eylemleri yapanlar Zealotlar adlanıyordu. Bu grubun 2000 üyesi öldürülerek terör eylemlerine son verilmiştir.⁶⁶

Bunun sonrasında Sicari adlı örgütlenme, Roma yönetimine karşı örgütlenmiştir.⁶⁷ Bu örgüt Zealotların halefi olarak biliniyor. Filistinli bağnaz din adamlarının kurdukları bu

⁶³ TBB, 2006, 28.

⁶⁴ Altun, H.M. (2011). Terör, Güncel Olaylara Hukuki, Sosyolojik ve Tarihsel Yaklaşım. Ankara: Seçkin Yayınları, 60.

⁶⁵ Caşın, M. H. (2008). Uluslararası Terörizm. Ankara: Nobel Yayın Dağıtım, 225.

⁶⁶ Çınar, B. (1997). Devlet Güvenliği, İstihbarat ve Terör. Ankara: Sam yayınları, 194.

⁶⁷ Aydın, N. (2006). Küresel Terör ve Türkiye. Ankara: Bilgi Yayınevi, 27.

örgüt MS 68 yılında eylemlerine başlamıştır. Örgüt üyeleri ceketlerinin altına “sica” adlı bir hancer saklıyordu. Onlar bu silahı saklayarak kalabalığa saldırıyordu.⁶⁸

Sicariler hakkında bir çok görüş ayrılığı vardır. Bazı yazarlara göre Sicariler milliyetçi insanlardır. Bazılarına göre onların kendilerine ait dini vardır. Bazı araştırmacılar ise onları yoksulları zenginlere karşı koruyan kişiler olarak nitelendiriyor.⁶⁹ Bu örgütün kendilerine ait psikolojik savaşla süren saldırı biçimleri halk arasında büyük korku ve endişeye sahip olmuştur.⁷⁰ Sicarilerin eylemlerinden Romalılardan çok kendi halkları yani Yahudiler etkileniyordu. Bu barış yanlısı ılımlı Yahudiler Roma yönetimine karşı şiddet kullanma taraftarı değillerdi. Sicariler de sırf bunun için hiç tereddüt etmeden onları katletmişlerdir.⁷¹

Haşhaşinler on birinci yüzyıldan sonra Ortadoğu coğrafyasında yeni bir dini-siyasi akım olarak ortaya çıkmıştır. Kurucuları Hasan Sabbahdır. İsmailiye (İsmaili) mezhebinin bir kolu olan⁷² Haşhaşinler Büyük Selçuklunun egemen olduğu yıllarda 35 yıl Alamut Kalesi’nde faaliyet göstermiştir.⁷³ Hasan Sabbah etrafına topladığı insanları Kuran’ın Batını anlamlarıyla cezp ederek⁷⁴ çevresindekileri “Cennet” vaatiyle ve haşhaş vererek etkileyen⁷⁵ Talim Doktrinini yaymaya çalışan⁷⁶ bir kişidir. Maalouf’un verdiği bilgiye göre, Hasan Sabbahın asıl amacı Selçuklu Sultanlığında Türk Egemenliğini yıkmak ve İsmaili kardeşliğini korumak olmuştur.⁷⁷

Haşhaşinler:

suikast kampanyalarının uzun süreli olması ve Haşhaşin fedayinlerinin Haçlı Kralı Conrad, Selahettin Eyyubi, Melikşah ve Nizamülmülk gibi çağın önemli devlet adamlarını hedef seçmesi nedeniyle, terörizmin tarihçileri onları Sicarilerden sonra ikinci en eksi terör grubu kabul ederler. Tarihte bıraktıkları iz, günümüzün İngilizce

⁶⁸ Çeşme, A. (2005). Psikolojik Harekat ve PKK. İstanbul: IQ Yayıncılık, 43.

⁶⁹ Altun, 2011, 62.

⁷⁰ Demirel, E. (2002). Terör. İstanbul: IQ Yayıncılık, 25.

⁷¹ Arıboğan, D.Ü. (2005). Nefretten Teröre. (İkinci Baskı). Ankara: Ümit Yayıncılık, 167.

⁷² TBB, 2006, 29.

⁷³ Timur, K. (2006). Süleyman Musli ve Semerkant Romanlarında Batınlık ve Hasan Sabbah. Erzurum: Atatürk Üniversitesi Türkiyat Araştırmaları Enstitüsü Dergisi, sayı 31, 217-232, 218.

⁷⁴ Timur, 2006, 218.

⁷⁵ Taylor, R. (2002). The History of Terrorism. California: Lucent Books. 18-19.

⁷⁶ Şen, Y, F ve Özüyar, S. E. G. (2015) Terör ve Terörizm üzerine... PKK özelinde Nedenlere ve Sonuçlara İlişkin bir Değerlendirme. Ankara: Yargı Yayınevi, 33.

⁷⁷ Maalouf, A. (2017). Semerkant. (çev. E. T. Çelikkın). İstanbul: Yapı Kredi Yayınları. (Eserin orijinali 1998’de yayımlandı), 82-83.

ve Fransızca'sında Haşhaşın kelimesinden türeyen ve “cani, suikastçı” anlamına gelen “assasin” sözcüğü ile özetlenebilir.⁷⁸

Haşhaşınler cinayetin mukaddes ayın sayılmasından dolayı asla zehir veya mermi, mızrak ve ok gibi atılır şeyler değil daima hançer kullanmışlardır.⁷⁹

1.3.2. Modern çağda terörün tarihsel gelişimi

Modern anlamda terörizm 1789 Fransız ihtilaliyle ortaya çıkmış ve sonrasında da devam etmiştir. Literatürde söz konusu devre “The Reign of Terror” (Terörün Hükümranlığı) devri gibi nitelendirilmiştir.⁸⁰

1793-1794 yılları Fransa tarihine “Jakobenler Dönemi” olarak geçmiştir.⁸¹ Robespierre liderliğindeki Jakobenler grubu, “terör dönemi” ve ya “terör rejimi” adı verildiği⁸² 13 aylık yönetimleri döneminde tedhiş ve korkuyu yaygınlaştırarak mühalifleri sindirmişler ve bu yolla siyasal düşüncelerini topluma benimsetmeye çalışmışlardır.⁸³ Jakobenler kendi rejimlerini ülkede yaygınlaştırırken onlara karşı çıkan insanları toplu şekilde giyotin adlandırılan idam şekliyle öldürerek⁸⁴ teröre imza atmışlardır. Fransa'da terörün egemen olduğu bu dönemde 300 bin kişi tutuklanmış, 17 bin kişi idam edilmiştir.⁸⁵ Bu döneme kadar terörizm kelimesi pozitif anlamı kullanılmıştır. Baş kaldıran ayaklanmaları bastırmak ve karışıklıklarla dolu anarşi döneminde düzeni sağlamanın bir aracı olarak kabul edilmiştir. Bundan sonra ise gücün ve iktidarın kötüye kullanımı ile ilişkilendirilen kavram haline gelmiştir.⁸⁶

Terörizm konusu araştıran bilim adamlarının birçoğu modern terörizmin XIX yüzyılda Rusya'da kendini Narodnaya Volya (Halkın İradesi) olarak adlandırılan bir ideolojik grubun ortaya çıkması ile başladığını kabul ediyorlar.⁸⁷ Bu grub birçok yönden XX yüzyıl teröristlerine cesaret vermiştir. Bu grubun şimdiye kadarki terörist

⁷⁸ TBB, 2006, 29.

⁷⁹ Altuğ, 1995, 18.

⁸⁰ Çiftçioğlu, E. (2005). Gri tehdit Terörizm. Ankara: Ümit Yayıncılık, 97.

⁸¹ Muratoğlu, E. (2007). 11 Eylül sonrası terörizmin kazandığı yeni boyut ve uluslararası terörizmin Türkiye'ye yansımaları, Yüksek lisans tezi, Süleyman Demirel Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü. İsparta, 12.

⁸² Larousse, M. (1973). Meydan Yayınları. İstanbul: Meydan Gazetecilik ve Neşriyat, 6(12), 83.

⁸³ Altun, 2011, 66.

⁸⁴ Berkan, İ. (1999). Jakoben Dedirten. Radikal.

⁸⁵ Örgün, F. Küresel Terör. İstanbul: Okumuş Adam Yayınları, 60-61.

⁸⁶ Bruce, H. (1998). Inside Terrorism. Columbia University Press, 15.

⁸⁷ Volkan, V. D. (1999). Kan bağı, Etnik Gururdan Etnik Teröre. İstanbul: Bağlam Yayınları, 182.

harekatlardan farkı sadece 1878 Ocağından 1881 Martına kadar kısa sayılabilecek bir sürede önemli oranda ses getirecek eylemlere imza atmış olmalarıdır.⁸⁸

Örgüt, Çarlık Rusya'sına karşı ideolojik tabanlı ve sistematik birçok eylem düzenlemiş,⁸⁹ kısa ama mücadele dolu savaşında örgüt, çeşitli kamu görevlilere ve polisler karşı eylem yapmıştır. Örgütün esas amacı yönetimin saygınlığını sarsmak, yönetime karşı savaşın olanaklılığını sürekli kanıtlamak, bunun sonucunda halkın devrimci ruhunu canlandırmak olmuştur.⁹⁰ Birçok girişim başarısız olduktan sonra örgüt 1881'de Çar II Aleksandri polisin gruba son vermesinden önce bir suikast ile öldürmüştür.⁹¹

Birinci Dünya Savaşı öncesi dönemde sol siyasal görüş bir eylem biçimi olarak görülüyordu.⁹² Donald H. Bell "Modern Terörizmin Kökenleri" adlı makalesinde şu sonuçlara varmıştır: "Savaştan önce, siyasal şiddetin tipik eylem biçimi yöneticilere suikastlar düzenlemektir. Çar II Aleksander 1881'de, Fransa Başbakanı Sadi Carnot 1894'te, İspanya Başbakanı Canovas 1897'de, Avusturya İmparatoriçesi Elizabeth 1891'de, İtalya Kralı Umberto 1900'de, ABD Başbakanı McKinley 1901'de, Rusya Başbakanı Stolypin 1911'de ve Arşidük Franz Ferdinand Saraybosna'da 1914'te öldürülmüşlerdir. Genellikle hepsi tek bir suikastçı tarafından öldürüldüler. Öldürülmelerin doğrudan etkileri olacağı ve en azından tüm rejimi sarsacağı ve sefalet içinde yaşayan insanların dünyasına aydınlık getireceği farz ediliyordu."⁹³

Görüldüğü gibi XIX yüzyılın ikinci yarısından itibaren Batı Avrupa, Rusya ve Güney Amerika'daki terör grupları siyasal ve toplumsal değişiklikler için iktidarda bulunan devlet başkanı ve devlet görevlilerini ortadan kaldırmışlardır.⁹⁴ İncil'deki "Kılıç tutanlar kılıçla yok olacaklardır"⁹⁵ cümlesi hükümdarların öldürülmesini mübah sayarak terör eylemlerine dinsel zemin kazandırmıştır.⁹⁶

⁸⁸ Altuğ, Y. (1989). Terörizm, Dünü, Bugünü, Yarını. Ankara: T. C. İçişleri Bakanlığı Yayınları, 21.

⁸⁹ Çınar, 1997, 196.

⁹⁰ Fırat, 2010, 9-10.

⁹¹ Korkmaz, 1999, 23.

⁹² Kongar, E. (2007). Küresel Terör ve Türkiye: Küreselleşme, Huntington, 11 Eylül. (Onuncu Baskı). İstanbul: Remzi Kitapevi, 39.

⁹³ Aydemir, Salim. (2006). *Soğuk Savaş Sonrası Uluslararası Terörizm*. Yüksek Lisans Tezi. Kırıkkale Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Kırıkkale, 19.

⁹⁴ Kurt, Ş. (1998). Uygulamada Terör Suçları ve İlgili Mevzuat. Ankara: Seçkin Yayınevi, 15.

⁹⁵ Altuğ, 1995, 56.

⁹⁶ Altuğ, 1989, 79.

Avusturya-Macaristan İmparatorluğunun Bosna-Hersek'i ilhakını kabullenmeyen sırp lar tahtın tek varisi Prens Ferdinand'ın öldürülmesiyle tek ortak yönü aynı hanedan tarafından yönetilmek olan imparatorluk parçalanabilir düşüncesindeydiler.⁹⁷

I Dünya Savaşının başlaması ile sonuçlanan Avusturya Arşidükü Ferdinand'ın Saraybosna'da öldürülmesi tarihteki en etkili terör eylemi olarak gösterilmektedir.⁹⁸ I Dünya Savaşından sonra ise terör örgütleri etnik milliyetçi ve ayrılıkçı gruplar haline gelmiştir.⁹⁹ Bu dönemde dikkat çeken terör örgütleri içinde IRA'nı sayabiliriz.

Kısaca "IRA" olarak bilinen "İrlanda Cumhuriyetçi Ordusu" 1916 yılından itibaren terör eylemlerine başlamıştır. Örgütün esas amacı Kuzey İrlanda'nın kurulmasına yol açan "Eastern ayaklanması" 1916 yılında IRA'nın sol kanadı olan Sinn Flin tarafından başlatılmıştır.¹⁰⁰ Bu dönemde IRA'nın başında bulunan Michael Collins kurduğu küçük gerilla gruplarını hücreler şeklinde örgütlemiştir. 19. Yüzyılda mali yönden de güçlenen IRA, Katolik halktan da destek görmüştür. IRA özellikle hedefe yakın yerde oturan İrlandalı gençler tarafından, şehir merkezlerinde bombalama ve yaralama türü eylemler gerçekleştirmiştir. IRA'nın eylemlerinin tehlikeli bir noktaya geldiğini gören İngiliz Başbakanı Lloyd George (1863-1945), IRA lideri Michael Collins ile yaptığı görüşmeler sonunda, İrlanda'nın kuzeyinin İngilizlerde kalmasını başarmıştır.¹⁰¹ Bu görüşme sonrasında IRA üyelerinin Collins'i ülkeyi satmakla suçlaması üzerine ordu ikiye bölünmüştür. Bunun sonucunda ülke iç savaş sürecine girmiştir. İç savaşı kazanan hükümet IRA'nın önemli militanlarını idam ettirmiş, Collins ise silahlı sonucu öldürülmüştür.¹⁰²

I Dünya Savaşı sonrasında ise dünya, Almanya, İtalya ve Rusya'da iktidarların gerçekleştirdiği devlet terörünün zirveye ulaştığına şahit olur. Bu devletler tarafından doğal olarak kabul edilmese de terörizm bir devlet politikası olarak benimsenmiş, bu ülkelerde herhangi bir yasal sınırlama olmaksızın korku ortamı yaratmak ve halka ulusal ideoloji ile

---

⁹⁷ Altun, 2011, 68.

⁹⁸ Kongar, 2007, 78-79.

⁹⁹ Kongar, 2007, 39.

¹⁰⁰ Yılmaz, A. (1996). Kuzey İrlanda Sorunu. Ankara: Avrasya Yayınları, 15.

¹⁰¹ Acar, 2012,104.

¹⁰² Eriş, H. (2000). İrlanda Cumhuriyetçi Ordusu. Ankara: Asam Yayınları, 334.

devletin ilan ettiği ekonomik, toplumsal ve siyasal amaçları benimsetmek için tutuklama, hapis, işkence ve idam gibi terör eylemlerine başvurulmuştur.¹⁰³

1.3.3. Terörizmin Soğuk Savaş dönemi

“Soğuk Savaşın ne zaman başlayıp ne zaman bittiği konusunda sosyal bilimciler arasında genel bir uzlaşıdan söz edilmesi mümkün değildir. Fakat terim genel olarak 1946-1990 yılları arasındaki dönem için kullanılmaktadır.”¹⁰⁴

İkinci Dünya Savaşı sonrası, Sovyetler Birliği ile ABD arasında Soğuk Savaş yaşanmıştır. Bu dönem terör kurumsallaşmış ve global nitelik kazanmıştır. Soğuk Savaşın başlamasıyla dünya Batı ve Doğu bloku olmak üzere ikiye ayrılmıştır. Soğuk Savaş döneminde terörizm, daha çok bir devletin başka devletlerin istikrarını bozmaya yönelik politikalarının bir aracı olarak kullanılmış, bu da devlet destekli terörizmin doğurmuştur. Bilhassa bu dönemin belirgin özelliği, terörün devletler tarafından sıklıkla kullanılmasıdır. Devletlerin bizzat terör uygulamasından ziyade, daha çok Doğu ve Batı blokunda yer alan devletlerin karşılıklı savaşları göze alamamaları sonucunda, hasım ilan ettikleri taraflara karşı mücadele eden terör örgütlerinin yoğun bir şekilde desteklenmeleri söz konusudur.¹⁰⁵ Sovyetler Birliği, Batı Avrupa ülkelerindeki Marksist sol örgütlere destek sağlarken, ABD ise demokrasi ve özgürlük adına üçüncü dünya ülkelerindeki diktatör yönetimler ve silahlı gruplar dolaylı ya da doğrudan baş kurmuştur.¹⁰⁶ Cronin, 1970 ve 1980’leri devlet terörünün doruğa çıktığı yıllar olarak nitelendirmektedir.¹⁰⁷

1960’lardan sonra terör eylemlerinin hızlı bir şekilde tırmanış gösterdiği görülmektedir. Üniversite gençliği terör örgütlerinin çok ilgilendiği kitleydi. Önce öğrenci hareketleriyle 1960’larda ABD’de ortaya çıkmış terör, 68 kuşağı gençlik hareketleriyle de bütün dünyaya yayılmıştır.¹⁰⁸

¹⁰³ Kongar, 2003, 79.

¹⁰⁴ Bozkurt, E . ve Kanat, S. (2007). Uluslararası Toplumun Paradoksu: Terörizm, İnsan Hakları, Güvenlik ve 11 Eylül sonrası meydana gelen değişiklikler. Ankara: Asil Yayınları, 47.

¹⁰⁵ Bal, İ. (2006). Alacakaranlıkta Terörle Mücadele ve Komplö Teorileri. (Birinci Baskı). Ankara: USAK Yayınları, 9.

¹⁰⁶ Purtaş, 2003, 29.

¹⁰⁷ Cronin, A. K. (2002). Behind the Curve: Globalisation and International Terrorism. The MIT Press, International Security, Vol.27, No.3, 37.

¹⁰⁸ Hafizoğulları, Z. (2003). Terör ve Hukuk, Türkyede Terörizm Dünü, Bugünü, Gelişimi ve Alınması Gereken Tedbirler. Ankara : Türk Tarih Kurumu Basımevi, 46.

1960-1980 yılları arasında demokratik ülkelerden geri kalmış ülkelere kadar dünyanın hemen her yerinde çeşitli ideolojilere ve amaçlara sahip birçok terör örgütü kurulmuştur.

“Soğuk Savaş döneminde çeşitli ülkelerde görülen terörizm, üç farklı strateji ve eylem modeli ile karşımıza çıkmaktadır.”¹⁰⁹

Bu örgütlerin birinci kısmı Avrupa ülkeleri de dahil olmak üzere birçok ülkede görülen ”Marksist-Leninist” düşünceye sahip terörizmdir. Bu dönemde çoğu terör örgütü bu ideolojiyi benimsemişlerdir.

İkinci kısım, Latin Amerika ülkelerinde faaliyet gösteren şehir ve kırsal gerillacılığıdır. 1950’li yıllarda teröristler kent merkezlerinde ağır kayıplar vermeleri üzerine eylemlerini kırsal bölgelerde gerçekleştirmek gerektiğini savunmuşlardır. Ancak kırsal alanlarda da kayıplar verilmesi üzerine “Şehir Gerilla Taktikleri” Brezilyada Carlos Merighella tarafından ortaya konmuştur. “Şehir tedhişçiliği” kavramını terör literatürüne getiren Cezayir Ulusal Kurtuluş Cephesi (FLN) şehir merkezlerinde gerçekleştirdiği eylemlerde başarılı olmuşlardır. ’

Üçüncü kısım ise Kuzey Amerika, Batı Avrupa ve Japonyada ortaya çıkan “Yeni Sol” olarak adlandırılan terördür. Almanya’da “”Beader-Meinhof”, ABD’de “Kara Panterler”, Japonya’da “Birleşik Kızıl Ordu” ve İtalya’da “Kızıl Tugaylar”, bu dönemde kurulmuş belli başlı örgütlerdir.¹¹⁰

Soğuk Savaş dönemindeki kutuplaşmadan dolayı bu örgütler ya özgürlük savaşçısı ya da terörist olarak biliniyordu. Uzun yıllar boyu bu örgütlerin eylem biçimi bombalı saldırılar ve siyasi cinayetlerle devam etmiş, 1960’lardan sonra bu eylem biçimlerine adam kaçırmalar ve uçak kaçırmalar da eklenmiştir.¹¹¹

İngiltere bu dönemde IRA terörüyle mücadele ediyordu. İrlandada terörün tarihi XIX yüzyıla kadar dayanıyor. Birleşik Krallık, çok sayıda İrlandalı terör örgütlerinin eylemlerinin şahidi olmuştur. Yaptıkları terör eylemleri sonucunda IRA Güney İrlanda’nın

¹⁰⁹ Acar, 2012, 105.

¹¹⁰ Acar, 2012, 106.

¹¹¹ Güzel, C. (Editör). (2002). Silinen Yüzler Karşısında Terör. (Birinci Baskı). Ankara: Ayraç Yayınevi, 7.

bağımsızlığa kavuşmasına zemin hazırlamıştır.¹¹² XX yüzyılın ikinci yarısının sonlarından itibaren geçen 10 sene içerisinde Kuzey İrlanda sınırında askeri operasyonlar yapan IRA, faaliyetleri sırasında çok sayıda İngiliz ve Kuzey İrlandalı güvenlik görevlisini öldürmüştür.¹¹³

1969 yılında bu örgütten ayrılıp PIRA'yı kuran radikal bir grup, “önceleri şiddet içermeyen yollarla birleşik ve sosyalist bir İrlanda için mücadele eden örgüt, bu dönemden sonra, milliyetçi ve katolik bir çizgiye yerleşerek, bağımsız bir İrlanda için şiddetin tek çare olduğu düşüncesini benimsemiş, bu süreçte binlerce kişinin ölümüne neden olmuştur.¹¹⁴ 1969 yılından itibaren ülkede terör olaylarının artması üzerine, İngiltere ordusunu bölgeye göndermiş, 1972 yılında yönetim doğrudan merkeze bağlanmış, olağanüstü hal uygulamasına geçilmiştir.¹¹⁵

Bu dönemde ortaya çıkan bir başka terör örgütü ise ETA'dır. Bask Bağımsızlık Hareketinin esas amacı özellikle İspanya'dan ve bir miktar da Fransa'dan koparılacak topraklarla Marksist Leninist bir devlet kurmak olmuştur. Bu hedefini gerçekleştirmek için terör yoluyla çeşitli eylemlerde bulunmuştur.¹¹⁶

Batı Almanya'da Kızılordu Fraksiyonu (Baader Meinhof) kendini kapitalist dünyadaki mevcut iktidar yapılarını devirecek dünya çapında bir devrim getirmeye yönelik uluslararası bir hareketin parçası olarak görüyordu. 20-30 kadar küçük bir grupla Batı Almanya'yı uzun süre terör sorunuyla meşgul etmiştir.¹¹⁷

İtalya'da ortaya çıkan Kızıl Tugaylar adlı terör örgütünün esas hedeflerinin arasında devrimci şiddet yoluyla İtalyan hükümetini yok etmek, NATO'nun varlığına son koymak ve sömürgeci çok uluslu birliklere karşı durmak olmuştur. 1970 yılında kurulmuş örgüt, 100'e yakın militanı ile kısa sürede kanlı terör eylemlerine imza atmıştır.¹¹⁸

¹¹² Altuğ, 1995, 33-34.

¹¹³ Altun, 2011, 72.

¹¹⁴ Altun, 2011, 72.

¹¹⁵ Ünal, Ş. (1997). Milletlerarası Hukuk Açısından Güneydoğu Sorunu ve Terörle Mücadele. Ankara: TBMM Kültür, Sanat ve Yayın Kurulu Yayınları, 51.

¹¹⁶ Başar, C. (1993). Terör Dosyası ve Yunanistan. İstanbul: İnan Uluslararası İlişkiler Ajansı, 19.

¹¹⁷ US Department of Defense. (1988). Terrorist Group Profiles. Washington: U.S. Government Printing Office, 61-62.

¹¹⁸ Demirel, E. (2003). Dünyada Terör. (Dördüncü Baskı). İstanbul: IQ Yayıncılık, 112.

Filistin üzerindeki İngiliz egemenliğine son koymak ve Filistin'i Museviler için yerleşime açmayı amaçlayan Stern ve İrgun gibi radikal Musevi terör örgütleri 1940'ların sonunda terörist faaliyetlerine başlamışlardır.¹¹⁹

İrgun (İsrail Ulusal Askeri Örgütü) 1931 yılında Filistin'de kurulmuştur. Örgüt hem Filistinli Araplara hem de İngiltere'ye karşı terör eylemlerinde bulunmuştur. 1943'ten başlayarak Menahem Begin'in liderliğinde faaliyet gösteren örgüt kanlı eylemlerini bu dönemde gerçekleştirmiştir. Bunlardan en akılda kalanı 1946'da Filistin'deki İngiliz Yönetiminin merkezi olan Kudüs'teki King David otelinin bombalanması sonucu 96 kişinin ölümüne yol açan terör eylemidir.¹²⁰ Bir diğeri ise 1948'de İsrailin bağımsızlığından önce Arap köyü "Deyri Yasin'e" düzenlenmiş saldırıdır. 9 Nisan 1949'da İrgun ve Stern'in ortaklaşa gerçekleştirdiği "Deyri Yasin Katliamı"nda çoğu kadın ve çocuk olmak üzere 254 kişi vahşice öldürülmüştür.¹²¹ 1948'in Eylül'ünde İsrail Devleti ilan edildikten sonra İrgun parçalandı ve üyeleri İsrail ordusuna katıldı.

Terörist eylemler 1968 ile 1988 arasında büyük artış göstermiştir. Nitekim 1968'de 125'ten, 1985'te 782'ye, 1988'de 856'ya yükselmiştir.¹²²

1960'ların sonundan itibaren terörizm çok büyük artış göstermiştir. Paul Wilkinson'a göre bu dönemden itibaren terörün bu kadar yükselmesinin en önemli sebebi 1967 Savaşında Arap ülkelerinin yenilmesi, aynı zamanda İsrail'e karşı koymanın ve Kudüs'ün işgalini kaldırmanın diplomasi yoluyla imkansız olduğunu görmeleri olmuştur. Bunun sonucunda 1967 ile 1974 arasında tarihe geçen terörist eylemlerin %15'i Filistinli gruplar tarafından yapılmıştır.¹²³

1980'lerin başında daha çok Batı Avrupa ve Latin Amerika ülkelerinde görülen terörist hareketler aynı yılın sonundan itibaren Ortadoğu bölgesinde gözle görülür şekilde artış göstermiştir.¹²⁴ 18 Nisan 1983 tarihinde ABD Büyükelçiliğinin önünde bomba yüklü bir araç havaya uçurulmuş, 57 kişi ölmüş, 120 kişi yaralanmıştır. 23 Ekim 1983 tarihinde

¹¹⁹ Aydemir, 2006, 21.

¹²⁰ Acar, 2012, 105.

¹²¹ İnternet: Gül, E. (16 Temmuz, 2014). Filistinde ilk saldırıları Yahudi terör örgütleri yapmıştı. Dünya Bülteni/Tarih Dosyası. Web: <http://www.dunyabulteni.net/haber/304030/filistinde-ilk-saldirilar-yahudi-teror-orgutleri-yapmisti> adresinden 1 Kasım 2016'de alınmıştır.

¹²² Arıboğan, D.Ü. (1998). Uluslararası Terörizmin Yeni Yüzü. Uluslararası Politikada Yeni Alanlar Yeni Bakışlar. Der. Faruk Sönmezoğlu. İstanbul: Der Yayınları, 452.

¹²³ Wilkinson, P. (1993). Terrorism: British Perspectives. Aldershot: Dartmouth Publishing Co.18.

¹²⁴ US Department of Defense, 1988, 2.

Beyrut'ta görevli ABD Deniz Kuvvetleri'ne bağlı bir birliğin karargahında bir intihar komandosunun yönetimi altındaki bomba yüklü bir kamyonun patlatılması sonucu 296 kişi ölmüş, 84 kişi yaralanmıştır. Her iki olayın sorumluluğunu İslami Cihat Örgütü kendi üstüne almıştır.¹²⁵

Olaylara bakıldığında 1983 senesinin ABD için uluslararası terörün acı darbelerine maruz kaldığı bir yıl olduğu bariz görülüyor. ABD Devlet Bakanlığı Terörle Mücadele Birimi tarafından gerçekleştirilen bir Raporda şu sözler bunu onaylıyor: “Lübnan'da bir sene içerisinde teröre verdiğimiz kurban sayısı, son on beş sene içerisinde tüm dünyada terörden zarar gören Amerikalı sayısından daha fazladır.”¹²⁶

Soğuk Savaş ve sonraki dönemde de devlet başkanları ve devlet adamlarına yönelik terör eylemleri devam etmiştir. 1961'de ABD Başbakanı Kennedy, 1973'te İspanyol General Barco, 1979'da İngiliz Lord Mountbatten, 1981 yılında Mısır Cumhurbaşkanı Enver Sedat, 1984 yılında Hindistan Başbakanı İndra Gandhi, 1995 yılında ise İsrail Başbakanı İsaac Rabin terör kurbanı olmuş ünlü kişilerden sadece bir kısmıdır.¹²⁷

1991'de SSCB'nin dağılmasıyla sonuçlanan Soğuk Savaş dönemi ABD'nin önderliğini yaptığı Batı Blokunun zaferiyle sonuçlanmıştır. İki kutuplu dünya düzeni yerini artık tek kutuplu dünya düzenine vermiştir. Bu süreçte Batının lider ülkesi konumunu kazanan ABD, bu konumunu daha da ileriye götürerek dünyanın liderliğine yükselmiştir. Bu süre zarfında küreselleşme, demokratikleşme, liberalleşme ve insan hakları en çok kullanılan kavramlar olmuştur. Artık ABD tek süper güç olarak konumunun verdiği özgüvenle daha fazla dikte eden, belirleyen, söz söyleyen ancak uluslararası anlaşmalara daha az uyan ve uluslararası ilişkilerde kendini eşitler üstü bir konumda gören bir ülke haline gelmiştir. Hangi devletlerin cezalandırılacağı ve ya sistemlerinin değiştirileceği, hangilerinin haydut olduğu konusunda kararlar artık ABD'in tanımlama ve referanslarıyla alınır olmuştur.¹²⁸

¹²⁵ Hüseyin, A. (2004). Orta Doğuda Devlet ve Terör. (çev. Taha Cevdet). İstanbul: Pınar Yayınları. (Eserin orijinali 1989'da yayımlandı, 68.

¹²⁶ Hüseyin, 2004, 68.

¹²⁷ Primakov, Y. (2004). 11 Eylül ve Irak'a Müdahale Sonrası Dünya. (çev. F. Arıkan ve S. Arıkan). İstanbul: Doğan Yayıncılık, 7.

¹²⁸ Bal, 2006, 10.

Soğuk Savaş ve sonrasındaki boşluk dönemindeki en mühim değişim “küreselleşme”dir. Küreselleşmenin beraberinde getirdiği ortam ve imkanlardan faydalanarak meydana çıkan olumsuzlukları da kullanarak 1990’lı yıllara kadar belli bölgelerde faaliyet gösteren terör örgütleri bu dönemden sonra eylemlerini dünya çapında sürdürmüşlerdir.¹²⁹ 1990’lı yıllardan itibaren teknolojinin gelişmesiyle beraber terör eylemleri yeni hal almıştır. Adam ya da teyyare kaçırma, banka soygunları, bombalama ve buna benzer yalın eylemlerin yerini, daha çok yıkım yaratacak ve dolayısıyla daha çok toplumsal tepki doğuracak eylemler almıştır.¹³⁰

Soğuk Savaşın bitmesinin ardından iyimser ortam yaranmış, her kes savunmasız terörizm tehlikesine yakalanmıştır. Buna bariz örnek olarak, Aum Shirinko dini tarikatının Mart 1995’te Japonya’da Tokyo metrosunda giriştiği saldırını göstere biliriz. Bu saldırı sonucunda 10 kişi ölmüş ve 5000’den fazla kişi yaralanmıştır.¹³¹

Görüldüğü gibi Soğuk Savaş ve hemen ertesindeki boşluk dönemi, terörün küresel hal aldığı dönemdir. XX Yüzyılın sonlarına doğru terör, “ilan edilmemiş olan III Dünya Savaşı’nın bir öncü savaşı” olarak nitelendiriliyordu.¹³²

1.4. Terörizmin Unsurları

Terörizmin mevcutluğundan söz edebilmek için bir grup temel unsurların bir araya gelmesi gerekmektedir. Bu unsurlar ise ideoloji unsur, örgüt unsuru ve eylem (şiddet) unsurudur.

3713 sayılı Terörle Mücadele Kanunu’nda bahsi geçen terör suçunun oluşabilmesi için de yine bu üç unsurun bir arada olduğunu görmekteyiz ki tanımın: “Devletin ve milletin birliğine, bütünlüğüne ve kamu düzenine yönelik bir amacının olması” bağlamındaki kısmi ideolojik unsur, “bir örgüte mensup kişi veya kişiler tarafından” kısmi örgüt unsurunu ve “baskı, korkutma, yıldırma, sindirme veya tehdit yöntemlerinden biriyle” sözcükleri de eylem unsurunu ifade etmektedir.¹³³

¹²⁹ Kutlu, 2010, 20.

¹³⁰ Arıboğan, 1998, 453.

¹³¹ Laquer, W. (2002). Terörizmin Yorumlanması, Silinen Yüzler Karşısında Terör. (Birinci Baskı). Ed. Cemal Güzel. Ankara: Ayraç Yayınevi, 154.

¹³² Dilipak, A. (1989). Terörizm. (Üçüncü Baskı). İstanbul: İnkılap Yayınları, 98.

¹³³ Kutlu, 2010, 31.

Terörizmin daha iyi anlaşılabilmesi için onu teşkil eden unsurların kısa değerlendirilmesi yapılacaktır. Tanımlardan da hareketle terörizmin unsurlarının tespitinde mutlaka olması gereken üç ölçüt belirlemek mümkündür. Bunlardan birincisi saik, ikincisi fail üçüncüsü ise harekettir. Saik siyasal motivasyona (ideoloji), fail örgüte, hareket ölçütü ise eylem yani şiddete işaret etmektedir.¹³⁴

1.4.1. İdeoloji Unsuru

İdeoloji sözcüğü ilk defa, Fransız düşünürü Destutt de Tracy (1754-1836) tarafından kullanılmıştır. Latince “eidos” ve “logos” sözcüklerinin birleştirilmesinden yaranmış ve “düşünceyi inceleyen bilim” manasına gelmektedir.¹³⁵

Türk Dil Kurumu sözlüğünde ideoloji, “siyasi veya toplumsal bir öğreti oluşturan, bir hükümetin, bir partinin, bir grubun davranışlarına yön veren politik, hukuki, bilimsel, felsefi, dini, moral, estetik düşünceler bütünü” olarak tanımlanmıştır.¹³⁶

Bir terör örgütünün varlığından söz edebilmek için onun ideolojik bir alt yapısının olması ve bir grup insanın siyasi bir ideoloji etrafında, aynı amaç için toplanması gerekir. Bu, terörün çıkış noktasıdır. İdeoloji, eylemin rehberi olarak görülür. Uygulanacak terör eylemlerinin şekli ve hedefleri, grubun üye sağlama prosedürleri ve şiddet kampanyalarında çalışacağı konular, genelde bu unsura göre tayin edilmektedir.¹³⁷

Terör örgütlerinin “siyasi eğitim” olarak adlandırdıkları faaliyetin amacı, örgütün dayandığı temel ideolojiyi örgüt mensuplarına benimsetmek ve örgütün hedefleri doğrultusunda bilinçlendirmektir. Politik eğitim olarak da ifade edilebileceğimiz bu süreçte örgüt mensuplarının bağlılıkları temin edilir.¹³⁸

Teröristler savundukları siyasi fikirlere olan kuvvetli inançlarından dolayı, ideolojileri uğruna hayatlarını ortaya koyabilmektedirler. Terör örgütü mensuplarının devletin güvenlik kuvvetleri karşısında silahlı çatışmada veya

¹³⁴ Dilmaç, S. (2011). Terörizmde Tanım Sorunu ve Yaklaşımlar. Yayınlanmamış Doktora Tezi, Polis Akademisi Güvenlik Bilimleri Enstitüsü, Ankara, 109.

¹³⁵ Hançerlioğlu, O. (1996). Felsefe Sözlüğü. İstanbul: Remzi Kitapevi, 176.

¹³⁶ Türk Dil Kurumu. (1999). Türkçe Sözlük. Ankara: Türk Tarih Kurumu Basımevi

¹³⁷ Dilmaç, 2011, 141.

¹³⁸ İnternet: Gençtürk, T. (2012). Terör Kavramı ve Uluslararası Terörizme Farklı Yaklaşımlar. Ankara: Başkent Üniversitesi Stratejik Araştırmalar Merkezi, 3. Web:

<http://sam.baskent.edu.tr/makaleler/tgencturk/TerorUluslararası.pdf> 5 Kasım 2016'da alınmıştır.

giriştikleri bir şiddet eylemi sırasında hayatlarını kaybetme riskleri her zaman bulunmaktadır. Terör örgütü mensuplarının kendi can endişeleri kadar önemli olan bir diğer nokta da, örgütün şiddet eylemlerinde, bir çok masum insanın da ölümüne neden olmalarıdır. Masum insanların ölümündeki sorumluluğu üstlenmek için gerçekten kendi kendilerini ikna edecek bir ideolojik kabullenmelerine ihtiyaç vardır.¹³⁹

Bir ideolojinin esiri olan teröristlerin tüm amaçları inandıkları davaya hizmet etmektir. Böylelikle, öz şahsiyetleri, aileleri, yakınları, özgürlükleri, geleceklerini yok sayarak tüm sosyal yaşantılarının merkezine ideolojini koyarlar. İnançlı bir terörist için uğruna mücadele ettiği dava her türlü fedakarlık yapmayı gerektiren en ülvi kavramdır. Ona göre kendisi öldükten sonra da davası yaşayacaktır.¹⁴⁰

Yasadışı yollarla faaliyet gösteren örgütler elde ettikleri bireylere ideolojik düşünce ve tutum aşlamak için çevresinde olan insanları uzaklaştırarak kazandığı kimliği ve kişiliği eritip ideolojileri doğrultusunda yeni bir şahsiyet kazandırmaktadırlar. Ayrıca görüşeceği arkadaşlarından okuyacağı kitaplara, takip edeceği gazete ve dergilere, dinleyeceği müzikler ile giyim tarzına kadar bir düzenleme yapmaktadırlar. Bu maksatla bireyin dış dünya ile olan ilişkisini kesmektedirler.¹⁴¹

İdeolojiler, yüklenen manalar ne olursa olsun, cemiyetde önemli bir işlev icra ederler. Bunları şöyle sıralamak mümkündür:¹⁴²

- 1) Her şeyden önce fertleri hedeflerine motive eden vasıtaadır;
- 2) Rasyonalizasyon işlevi ile fertlere tutarlı bir bakış açısı kazandırır;
- 3) Toplumda var olan her türlü bağlantı üzerinde konsensüsün sağlanması ve devam etdirilmesinde meşrulaştırma işlevini görürler.

Modern uluslararası siyasal sistemde her devletin kendi ulusal çıkarı vardır. Hatta insanlık için yapılan dış yardımlar da ileriye dönük bir ulusal çıkar yatırıdır. Devletlerin bir birlerinin halkına kabul ettirmeğe çalıştırdıkları ideolojileri de ulusal çıkarların bir vasıtasıdır. Bu çerçeveden bakacak olursak belli bir ideolojiyle hareket eden terör örgütleri

¹³⁹ Dilmaç, 2011, 142.

¹⁴⁰ Uyar, T. (2008). Terörle Mali ve Hukuki Mücadele. Ankara: Adalet Yayınevi, 11.

¹⁴¹ Alkan, N. (2000). Psikolojik Harekat Terörizm ve Polis. Ankara: EGM Basımevi, 82-83.

¹⁴² Eagleton, T. (1996). İdeoloji (çev. M. Özcan) İstanbul: Ayrıntı Yayınları. (Eserin orijinali 1991'de yayımlandı)

farkında olarak veya olmayarak ideoloji sahibi dış devletin menfaatine hizmet etmektedirler.¹⁴³ Bunun sonrasında gelişip kuvvetlenen örgütler, toplum idaresinde güçleriyle mütenasip siyasal etkinlik isteğinde bulunurlar. Bu istek iktidarda olan grupların tepkisine yol açarak gerginlik yaratır. İstek reddedildiğinde ise toplum strüktürünü kendi siyasal programları yönünde değiştirmek isteyen bu gruplar şiddet kullanma yolunu seçerler.¹⁴⁴

1.4.2. Örgüt Unsuru

Türk Dil Kurumu Sözlüğü'nde örgüt, “ortak bir amaç ya da eylemi gerçekleştirmek için bir araya gelmiş kurumlar ya da kişilerin oluşturduğu birlik” olarak tanımlanmıştır.¹⁴⁵

Türk Ceza Kanunu'nda örgüt, “üç veya daha fazla kişinin aynı amaç etrafında birleşmesi” olarak ifade ediliyor. Bu çerçevede, terör eylemlerinin düşünülüp planlanmasından gerçekleştirilmesine kadar birçok kişi iştirak eder. Bu kişilerin bazıları örgütü idare eder, bazıları haber toplar, bazıları haber toplar, bazıları eylemciyi yetiştirir, bazıları da eylemi gerçekleştirir. Nitekim aynı hedef için toplanan ve hedeflerine ulaşmak için terörizmi bir araç olarak kullanan grup ve yapılanmalar terör örgütü olarak tanımlanıyor.¹⁴⁶

Örgüt, organize bir kuruluş içerisinde aynı ideolojiyi benimseyen ve aynı hedefe yönelmiş kişilerden oluşur. Bu bağlamda, terörizmin tanımında yer alan hususlara ulaşmak için kurulan örgütü veya terörizmin ulaşmak istediği hedefleri gerçekleştirebilmek için kurulan örgütlenmeyi “terör örgütü” olarak tanımlamak mümkündür.¹⁴⁷

Terör örgütleri legal ve illegal (gizli örgütlenme) olmam üzere iki şekilde örgütlenirler. Legal faaliyetlerini, kültür merkezi, yayınevi, dernek ve vakıf ekseninde yürütürler. Amaçları ise; kadın, işçi, memur, gençlik ve tutuklu yakınlarıyla iletişim kurabilecek şekilde örgütlenerek, örgüte yeni elemanlar kazanabilmek; düzenlenen panel,

¹⁴³ Kuyaksil, A. (2004). Türkiye’de Terör ve Terörün Kaynakları. Ankara: Emniyet Genel Müdürlüğü Basımevi, Polis Dergisi, sayı 40, 95.

¹⁴⁴ Güçlü, İ. (2004). Terörizm ve Şiddet: Türkiye’de Faaliyet Gösteren Terör Örgütlerinin Kullandıkları Şiddet Yöntemleri Üzerine bir İnceleme. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Hacettepe Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Ankara, 34.

¹⁴⁵ Türk Dil Kurumu. (1992). Türkçe Sözlük. Ankara: Türk Tarih Kurumu Basımevi, 1141.

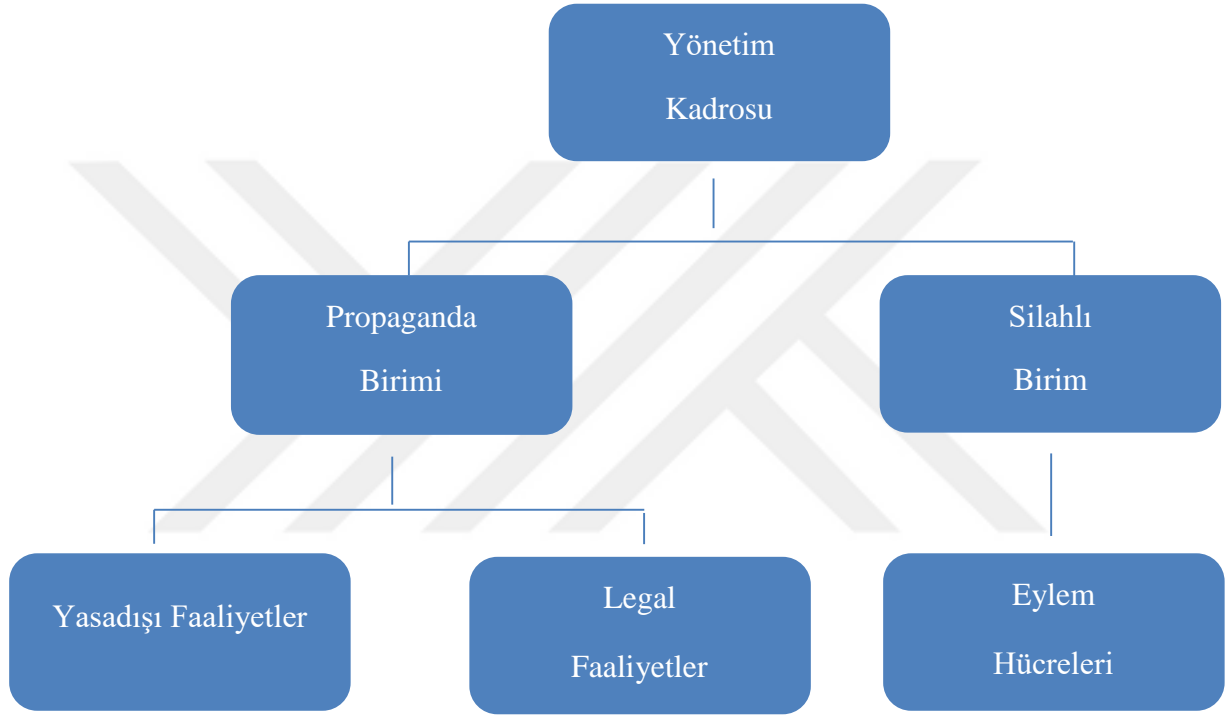
¹⁴⁶ Alkan, N. (2013). Gençlik ve Radikalizm. Terör Örgütlerinde Kimlik İnşa Süreçleri (Birinci Baskı). İstanbul: Karakutu Yayınları, 25.

¹⁴⁷ Dilmaç, 2011, 175.

seminer, konferans, açık oturum, toplu gösteri, miting, dergi, gazete yayınları, radyo ve televizyon programlarıyla sahip olunan ideolojiyi daha geniş kesimlere yayabilmek; finansman dahil her türlü lojistik destek sağlayabilmektir.¹⁴⁸

Terör örgütlerinin yapılanması aşağıdaki gibi şemasal biçimde ifade etmek mümkündür:

Şekil 1.1. Terör Örgütleri Yapılanması (Dilmaç, 2011: 176)

Terör örgütleri illegal (gizli) örgütlenmelerini ise, “hücre sistemi”nin üzerine inşa ederler. Hücreler 3-5 kişiden oluşur ve “hiyerarşik” olarak yapılandırılır. Bunun nedenleri ise:

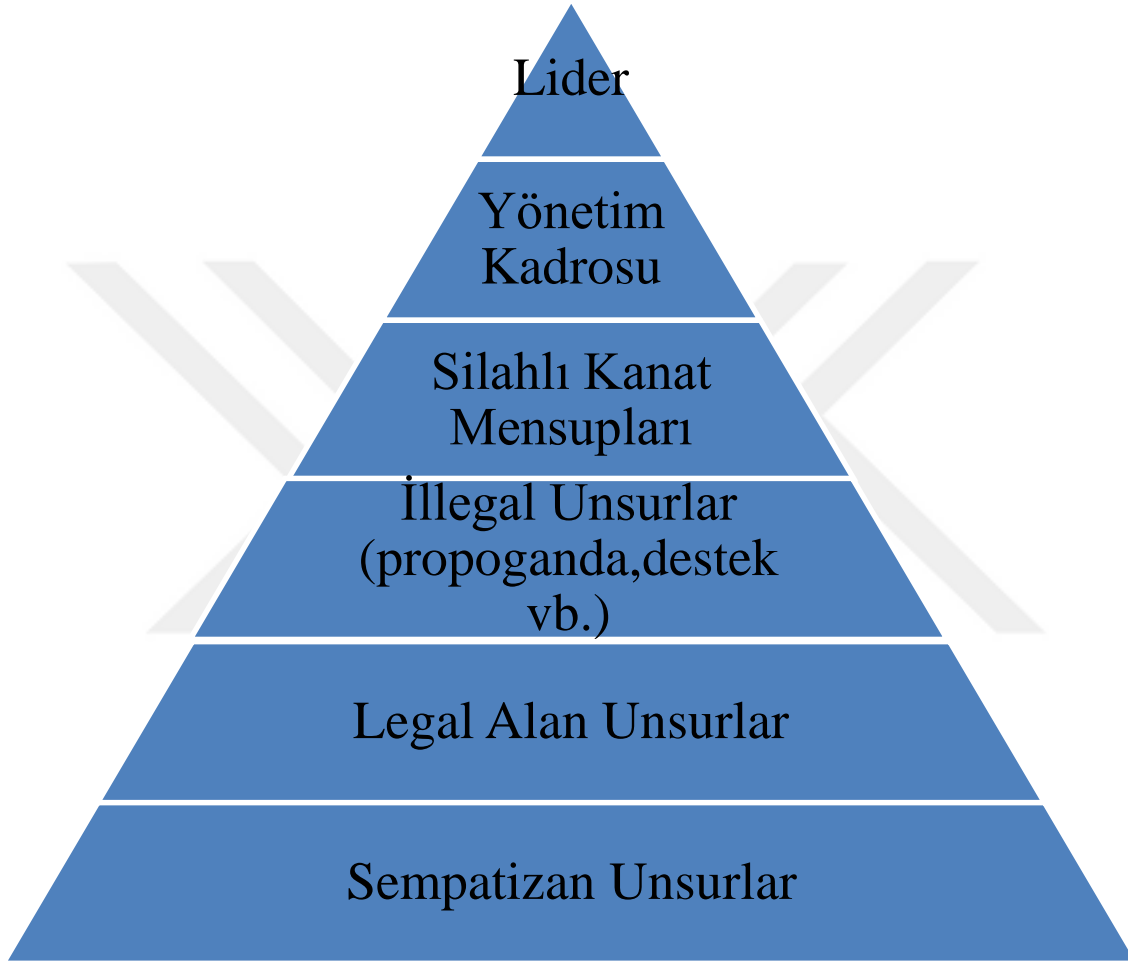
- İdeolojilerini tartışmalardan koruyarak, taraflarına mutlak doğrular olarak aktarabilmek;
- Yeni kazanılan elemanları gizlilik ortamında daha rahat eğitime tabii tutarak, örgütün ideolojisi doğrultusunda şartlandırabilmek;
- Örgütün varlığını sürdürebilmek için, güvenli güçleri tarafından yapılabilecek operasyonlara karşı kendini koruyabilmek;

¹⁴⁸ Alkan, 2013, 25-26.

d) Güvenlik güçlerinin örgüt içerisine sızmalarını önleyebilmek;

şeklinde sıralanabilir.¹⁴⁹

Klasik terör örgütleri aşağıda gösterildiği gibi piramit şeklinde örgütlünmektedirler:

Şekil 1.2. Terör Örgütü Yapılanma Piramidi (Dilmaç, 2011: 178).

Korkmaz, terör eylemlerinin aksamadan devam edebilmesi için insan unsuruna ihtiyaç olduğunu belirtmiştir. O, kadro adını verdiği bu unsuru üçe ayırmaktadır. Bunlardan ilk olarak, başlarda silahlı eylemler içerisinde etkin rol alıp daha sonra kendini geriye çeken ve böylece harekete yön veren, ivme kazandıran lider kadro; lider kadrodan sonra faaliyet ve tatbikatlar ile örgüt üyelerinin sokaklarda olmasını sağlayan militan kadro ve onun bir altında yer alan, militan kadroların gereksinim duyduğu emniyetli örgüt evlerini bulan, örgüt içinde haberleşme kuran, boykotlara,

¹⁴⁹ Alkan, 2013, 26.

gösterilere katılan, afiş, bayrak taşıyan, bildiri dağıtan, slogan atan sempatizan kadrodur.¹⁵⁰

1.4.3. Eylem (Şiddet) Unsuru

Eylem, “belli bir amaca yönelik iş, hareket veya davranışı” ifade eder.¹⁵¹ Şiddet ile terörizm arasında anlam benzerliği vardır. Nitekim 1974 tarihli Britanya Terörizmi Önleme Yasası’na göre “terör, siyasi amaçlı şiddet kullanımıdır”.¹⁵²

Şiddet unsuru, terör örgütlerine dayanak sağlayan en temel unsurların başında gelmektedir. Eylemsiz bir terör örgütünün varlığını sürdürebilmesi çok zordur. Belli bir süre sonra eylemsizlik terör örgütlerinin çürümesine neden olur. Bundan ötürü her terör örgütü derecesi farklı da olsa eyleme, yani şiddete yönelmektedir.¹⁵³

Bir terörist yöntem olarak şiddet, yasadışı olarak bir başkasını öldürme, sakat bırakma, ya da yaralama yoluyla zarar verilmesi, mal varlıklarında tahribat yapılmasıdır. Bir başkasını tehdit eden veya insana fiziksel ya da ruhsal zarar veren eylemler bütünüdür.¹⁵⁴

“Bu bağlamda terör örgütleri, silahlı saldırı, mayınlama, baskın, sabotaj, işgal, pusu kurma, suikast, intihar saldırıları, açlık grevleri, ölüm oruçları, sokak eylemleri, protesto gösterileri, pankart asma, boykot eylemleri, adam kaçırma, afiş yapıştırma, rehin alma, fidye isteme vb. eylemlere başvururlar”¹⁵⁵

Uygulanan şiddetin bir başka özelliği de bir hedefe ulaşmak için, kasten ve sistemli olarak yapılmasıdır. Şiddet eylemi veya tehdidiyle belirli bir psikolojik tepki ve hareketler serisi elde edilmeye çalışılır.¹⁵⁶

Spesifik şiddet, politik hedefleri olmayan, yok etmeye hazır olan tüm zararverici saldırıları kapsar. Şiddet ile ilgili tanımlara baktığımızda, ortak noktanın güç kullanılması

¹⁵⁰ Korkmaz, 1999, 72-74.

¹⁵¹ Karataş, H. (2007). Kelimelerle Terör. İstanbul: IQ Yayınları,?

¹⁵² Güçlü, 2004, 22.

¹⁵³ Dilmaç, 1997, 107.

¹⁵⁴ Güçlü, 2004, 30.

¹⁵⁵ Alkan, 2013, 28.

¹⁵⁶ Güçlü, 2004, 32.

olduğunu göre biliriz.¹⁵⁷ Yalnız burada şiddeti terör örgütlerinin başvurduğu faaliyetler bağlamında, yani siyasal şiddet olarak incelenmesi gerekmektedir. Siyasal şiddet, en umumi şekilde: amacı, seçtiği hedefleri, kurbanları, çevreleyen şartları, yerine getirilmiş şekilleri ve neticeleri itibariyle siyasal önem taşıyan, intizamsızlık ve tahribat yaratan, hasara uğratan eylemler olarak tanımlanabilir.¹⁵⁸

Korkmaz, örgütlerin şiddet unsuru kullanmalarının örgüt elemanları üzerindeki etkisini: “Örgütün yaptığı her eylem, taraflarına moral verir. Kendilerini örgütle beraber daha güçlü hisseder ve örgütlerine daha çok bağlanırlar. Alt düzey elemanlar örgütlerinin daha fazla ve daha çok ses getiren eylemler yapmalarını isterler. Bu, onlara buldukları bölgedeki diğer örgütler ve yakın çevreleri arasında bir üstünlük duygusu kazandırır. Gençlik arasında sempatican kazanmalarını sağlar” sözleriyle açıklamaktadır.¹⁵⁹

Terörizm de belirli hedeflere varmak için şiddet kullanılmasını yasal gören bir anlayışa sahiptir. Terör örgütleri “silahlı mücadele” adını verdikleri şiddet tatbikatlarıyla adlarını kamuoyuna duyurmak, savundukları veya inandıkları amacı gerçekleştirmek isteği ile kendini göstermektedirler. Şiddet sıklıkla toplum içerisindeki korku ve dehşet de artmaktadır. Şiddet hareketleri, terör örgütlerinin propaganda malzemeleri arasında en mühimdir. Böylece örgüt, zor ve tehdide dayalı bir tarz sergileyerek kendine yeni alan oluşturabilmektedir.¹⁶⁰

Ergil ise, örgütlerin yapmış oldukları eylemlerde halka karşı amaçlarını; “Toplumun taraf olmasını sağlamak; topluma örgütün güçlü olduğu mesajını vermek; mahkum olan mensuplarının serbest bırakılmasını temin etmek veya resmi kuruluşları belirli ödünler veya olağan dışı kararlar vermeye zorlamak; kargaşa yaratarak, toplum direncini kırmak ve yerleşik sosyal ve siyasal düzenin zaafalarını beligimleştirerek, toplumun desteklemek isteğini zayıflatmak; toplumda var olan eşitsizlikleri, haksızlıkları, dengesizlikleri, yolsuzlukları, resmi makamların keyfi, yanlı ve zalimce uygulamalarını, şiddetli propaganda ile sergilemek ve var olan hoşnutsuzluğu kanalize etmek; düzenlenen eylemler karşısında hükümetlerin, istikrarın ve güvenliğin sağlanması adına, toplum üzerinde baskı ve zulüm oluşturmalarını temin etmek ve böylece de sosyal ve siyasal

¹⁵⁷ Alparslan, M. Ş. (1983). Kriminoloji ve Hukuk Açısından Tedhişçilik. İstanbul: Teknik Yayınları, 42-43.

¹⁵⁸ Şen, Y. F. (2000). Şiddet ve Terör ayrımı. Yayınlanmamış Bitirme Tezi. Polis Akademisi, Ankara, 18.

¹⁵⁹ Korkmaz 1999, ?

¹⁶⁰ Öztürk, S., Çelik, K. (2009). Terörizmin Türkiye Ekonomisi Üzerine Etkileri. Alanya İşletme Fakültesi Dergisi, 1/2, 85-106.

hakların sınırlanmasının doğuracağı hoşnutsuzluğun kendilerine destek olarak dönüşmesini sağlamak” olarak ifade etmektedir.

Terörizmin bir diğer özelliği ise, terör örgütünün gerekli gördüğü yeni düzeni kurmak için önce mevcut düzenin yıkılması gerektiğine inanmasıdır. Bu amaçla, örgüt, belirli bir programa sahiptir ve sürekli çalışma içerisinde. Çünkü şiddet yalnızca sistemli ve devamlı şekilde gerçekleştirildiği takdirde toplumda korku, dehşet, endişe ve çaresizlik yaratarak istediği amaçlara varabilir.¹⁶¹

Terör örgütlerinin gerçekleştirdikleri eylemlerindeki amaç ve hedeflerini ise;

- a) Varlığını duyurma ve gücünü gösterme;
- b) Taraflarına moral vererek motivasyonlarını artırma;
- c) Kendinden yana olmayanları sindirme;
- d) Devletin otoritesini sarsma;
- e) Devleti halka baskı yapmaya zorlama;
- f) Üyelerini eğitme;
- g) Üyeleri üzerinde otorite kurma ve disiplin sağlama;
- h) Kaos yaratma;

şeklinde ifade edilebilir.¹⁶²

1.5. Çeşitleri Bakımından Terörizm

Terörizmin tanımı konusunda yaşanan tartışma ve farklı yaklaşımlar terörizmin sınıflandırılmasında da mevcuttur. Bu konu üzerinde çalışan birçok yazar, akademisyen ve uzmanlar kendilerine göre farklı sınıflamalar yapmışlardır. Değişik araştırmacı, uygulamacı ve ülkelere göre terörizm türleri değişiklik gösterdiği için uluslararası terörizm literatüründe çeşitli sınıflandırılmasına rastlamak mümkündür.

Paul Wilkinson terörizmi ihtilalci terörizm, yarı ihtilalci terörizm ve bastırıcı terörizm olmak üzere üç farklı türde ele alıyor. O, terör örgütleri tarafından ülkelerdeki mevcut siyasal rejimi değiştirmek için yapılan eylemleri ihtilalci terörizm; hükümetlerin

¹⁶¹ Zafer, H. (1999). Ceza Hukukunda Terörizm. Ankara: Beta Yayınları, 84.

¹⁶² Alkan, 2013, 28.

siyasetlerine tesir etmek amacıyla yürütülen faaliyetleri yarı ihtilalci terörizm, devletler tarafından başkaldıranlara karşı şiddetin sistematik olarak kullanılmasını ise bastırıcı terör olarak nitelendiriyor.¹⁶³

Shultz da Wilkinson'un yapmış olduğu sınıflamaya benzer bir şekilde terörizm türlerini açıklamıştır. O terörizmi ihtilalci, alt ihtilalci ve kurumsal terörizm olmak üzere üç başlığa ayırıyor. Ona göre iktidarda olan siyasal sistemi büsbütün yıkarak yerine yeni bir siyasal sistemi getirmeyi amaçlayan örgütlerin faaliyetlerini ihtilalci terörizm; siyasal rejimi bütünlükle değiştirmek yerine sistemde esas bazı değişiklikler gerçekleştirmek isteyen toplulukların siyasal şiddet eylemlerini alt ihtilalci terörizm; devletin kendi aleyhine olan gruplara karşı yürüttüğü siyasal şiddet eylemlerini ise kurumsal terörizm olarak sınıflandırıyor.¹⁶⁴

Yayla'ya göre anlamlı bir terör tasnifi şu şekilde olabilir:¹⁶⁵

- a) Devlet terörü – devlete karşı terör
- b) Kır terörü – şehir terörü
- c) İç terör – uluslararası terör

Şüphesiz bu üçlü sınıflandırma kesin ve kati bir ayırımı yansıtmasa da bu çalışmada devlet terörü, devlete karşı terör, kır terörü, şehir terörü ve uluslararası terör şeklinde türlendirme yapılarak konu ele alınacaktır.

1.5.1. Devlet Terörü

Bir devletin mevcut siyasi rejimini korumak amacıyla, vatandaşlarına karşı, kendi koymuş olduğu hukuk kurallarının dışına çıkarak sindirme, işkence, korkutma, kötü muamele, belirsiz bir şekilde insanların ortadan kaybolmasına sebep olma vb. faaliyetlerde

¹⁶³ Wilkinson, P. (1974). Political Terrorism. London: Mac Millan Press Ltd, 32-44.

¹⁶⁴ Shultz, R. (1978). Conceptualizing Political Terrorism: A Typology. Journal of International Affairs, Spring/Summer, 7-15, 10-11.

¹⁶⁵ Yayla, A. (1990). Terörizm: Kavramsal bir Çerçeve. SBF Dergisi, sayı 38, 359.

bulunmasına devlet terörü denmektedir.¹⁶⁶ Bu terör türüne daha çok totaliter rejime sahip devletler ve sürekli iç karışıklıklar yaşayan ülkelerde rastlanmaktadır.¹⁶⁷

Devlet terörü, özellikle, antidemokratik yapılı devletlerde görülmektedir. Devlet gücünü elinde tutan iktidarın egemenliğini korumak maksadıyla bazı mühalif grupların durdurulması için illegal şiddete başvurusu, terör yapması ve yaptırmasıdır. Bu terörü uygulayan ülkeler insanları bir obje, bir vasıta ve aynı zamanda şekillendirilebilecek bir hammadde olarak görür ve mevcut sistemi ayakta tutmak amacıyla, insanı terörle değiştirmeyi hedefler. Bu amacına karşı çıkanları ise sindirmeye, korkutmaya, hatta ortadan kaldırmaya çalışırlar.¹⁶⁸

Birinci Dünya Savaşı'ndan sonra totaliter devletlerin uyguladığı devlet terörü doruk noktasına ulaşmıştır. SSCB'de Lenin ve Stalin, Almanya'da Hitler ve İtalya'da Mussolini bunun en çarpıcı örnekleridir. Bu devletlerin hepsinde kendi vatandaşlarına karşı geniş bir devlet terörü uygulanmış, çoğu kişi, katliama maruz kalmıştır.1960'lı yıllarda Mao liderliğinde Çin'de gerçekleştirilen Kültür Devrimi ve 1970'li yıllarda Kamboçyalı diktatör Pol Pot rejimi, milyonlarca insanın ölmesine sebep olmuştur.¹⁶⁹

Daha yakın geleceğe bakarsak Irak'ta Amerikan işgal güçlerinin bombardımanları, İsrail'in Filistin'de yaptığı katliamlar, Sırpların Kosova ve Bosna'daki etnik temizlik operasyonları, İran Devrimi sırasında yaşananlar, Afganistan'da Taliban'ın yaptıkları ve Suriye'de Hamas şehrinin rejime karşı oldukları gerekçesiyle askerler tarafından çevrelenip yirmi bin kişinin katledilmesi¹⁷⁰ devlet terörünün gündemde olan mühim örnekleri olarak görülebilir.

1.5.2. Devlet ve Siyasal Sisteme Karşı Terör

Örgütlü kişi veya gruplarca, “toplumsal düzene, onun devlet, siyasal iktidar ve siyasal Kurumlar gibi simgelerine yöneltilen terör eylemleri” devlete karşı terör olarak

¹⁶⁶ Denker, M. S. (1997). Uluslararası Terör ve Türkiye. İstanbul: Boğaziçi Yayınları, 6.

¹⁶⁷ Dilmaç, 1997, 135.

¹⁶⁸ Güzel, 2002, 16-25.

¹⁶⁹ Topal, A. H. (2005). Uluslararası Terörizm ve Terörist Eylemlere Karşı Kuvvet Kullanımı. İstanbul: Beta Yayınları, 31.

¹⁷⁰ Öztürk, M. Ö. (2000). Terörle Mücadele ve Türkiye. 1. Milletlerarası Doğu ve Güneydoğu Anadolu Güvenlik ve Huzur Sempozyumu'nda sunuldu, Elazığ: Fırat Üniversitesi Yayınları, 64-65.

ifade edilmektedir.¹⁷¹ Bu terör türü, alt gruplar tarafından ya mevcut siyasal sistemi değiştirmek amaçlı ya da bir etnik kimliğe sahip toplulukların, yaşadıkları ülkeden toprak talepleriyle birlikte ayrılıp kendi devletlerini kurmaya yönelik uyguladıkları şiddet eylemleri olarak rastlanmaktadır. Mevcut anayasal düzeni yıkarak yerine bir başka sistemi getirmeyi amaçlayan örgütler demokratik yollarla halledemeyeceklerinden dolayı terörü bir çözüm yolu olarak gördüklerini belirtiyorlar.¹⁷²

Devlete karşı terör kavramı da kendi içerisinde farklılık göstermektedir. Bu çeşitlilik ülkelere ve bakış açısına göre değişmektedir. Belli bir ırk ya da dinin üstünlüğüne dair, onu tek ve hakim ideoloji konumuna getirmeyi hedefleyen grupların uyguladıkları şiddet eylemlerini “sağ terör” olarak nitelendirilebilir.¹⁷³

... Marksist felsefeye dayalı bir toplum yaratmak için, mevcut düzen ve onun dayandığı toplumsal kurumları, kökten değiştirmeyi amaçlayan grupların uyguladıkları şiddet eylemlerine de” Sol Terör” denebilir. Bir başka sınıflandırma ise “*Bölücü Terör*” şeklinde yapılabilir. Bunda da amaç bölme kelimesinin sözlük anlamı olan “ayırma ve parçalamadır”. Bir bütün olan toplumun unsurlarının, ayrı ırk, ayrı din ve ayrı mezhep olduklarını iddia ederek toplumu bölmek amacıyla yapılan faaliyetlerdir.¹⁷⁴

Ayrılcı terörün amacı ise, muayyen bir bölgeyi bağlı olduğu ülkeden ayırarak bağımsız ilan etmektir. Bu terör tipi sosyal-siyasal sistemi yıkmaya yönelik teröre nispeten daha az komplekslidir. Hareketin meşruiyetini ve haklılığını korumak için uzun ideolojik yorulmalara gidilmesi gerekmez. Hareketin hangi ideoloji çerçevesinde yürütülmesinin de bir önemi yoktur.¹⁷⁵

1.5.3. Kır Terörü

Kır terörünün teorik esasları Mao’ya kadar uzanmaktadır. Bunun yanı sıra, Fidel Castro, Erneste Che Qewera ve Fransız asıllı Qeweracı Regis Debray kır terörüyle ilgili

¹⁷¹ Keleş, R. Ve Ünsal, A. (1996). Kent ve Siyasal Şiddet. COGİTO Şiddet Özel Sayısı, sayı 6-7, 95.

¹⁷² Dilmaç, 1997, 131.

¹⁷³ Gündüz, M. (1996). Basın ve Terör. İzmir: Saray Kitabevi, 64.

¹⁷⁴ Erdoğan, M. (2011). 11 Eylül Dönemi Sonrası ABD ve AB’nin Terör Konusundaki Kurumsal Bakış Açıları, Yüksek Lisans Tezi, Sakarya Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Sakarya, 10.

¹⁷⁵ Yayla, 1999, 366.

teorileri daha da genişletmişlerdir. Bu terör türünde amaç, kırlardan kareketle şehirlerin fethedilmesidir.¹⁷⁶

THKP/C terör örgütünün kurucularından olan Mahir Çayan, bu konuyla ilgili olarak “Yeni Oportünizmin Niteliği Üzerine” başlıklı yazısında şunları belirtiyor:

“Yarı sömürge ve sömürge ülkelerde, işçi sınıfının nicelik ve nitelik olarak gelişmiş kapitalist ülkelere göre zayıf olması ve şehirlerde emperyalizmin denetiminin çok kuvvetli olması nedeniyle devrimin izleyeceği rota, kırlardan şehirlere olmalıdır.”¹⁷⁷

Kır terörünün en iyi örneklerinden biri olarak Turhan Feyzioğlu’nun TKP/ML terör örgütünün kurucularından İbrahim Kaypakkaya’nın hayat hikayesini anlattığı kitabını gösterebiliriz. Bu kitapta kır terörü kavramı şöyle anlatılmaktadır:

Kırlar esastır. Savaşın kırlardan başlatılması gerekir. Bir kıvılcım tüm bir bozkırı tutuşturur. Her şey yoktan var edilmeli ve kendi gücüne dayanmalıdır. Asil olan halk savaşı teorisidir. Bu amaçla pratikte adım atılmasını istiyoruz. Buna engel olan her şey aşılmalı. Gerekirse yayın organları bile kapatılmalıdır.¹⁷⁸

1.5.4. Şehir Terörü

Şehir terörünün iki önemli teorisyeni vardır: Uruguay’daki Tupamaro hareketinin teorisyeni Abraham Guillen ve “Şehir Gerillası El Kitabı”nı yazan Brezilyalı terörist Carlos Marighelladır.¹⁷⁹

Bu terör örgütünün geniş olarak kabullenmesinin en önemli sebebi, dünyanın çoğu yerinde köylerden şehir merkezlerine göçün artmasıdır. Kışlalıya göre, kırsal alandan kentlere yönelen göçler gecekondü bölgeleri oluşturmuş ve burada maddi, manevi güçlkle yaşayan bireyler teröre çok elverişli ortam yaratmışlardır.¹⁸⁰

¹⁷⁶ Erdoğan, 2011, 10.

¹⁷⁷ Feyzioğlu, T. (1999). Mahir. İstanbul: Su Yayınevi, 210-212.

¹⁷⁸ Feyzioğlu, T. (2000). İBO İbrahim Kaypakkaya. İstanbul: Ozan Yayıncılık, 15.

¹⁷⁹ Avşar, B. Z. (1992). Kitle İletişim Araçları ve Terör. İstanbul: Kamer Yayınları, 27.

¹⁸⁰ Kışlalı, M. A. (1996). Güneydoğu Düşük Yoğunluklu Çatışma. Ankara: Ümit Yayıncılık, 43.

Kırsal bölgelere oranla teröristlere daha çok olanak tanıyan şehirler, silah, malzeme ve para temini bakımından çok caziptir. Şehirleri teröristler için çekici kılan diğer nedenler içerisinde istihbarat faaliyetlerinin uygulanmasındaki kolaylık, teröristlerin kalabalıklar arasında rahatca saklanabilmeleri, modern şehirlerin anonim bünyesinin onlara dikkat çekmeden çalışabilecekleri zeminler hazırlaması ve az bir çabayla elde edebilecekleri insan kaynaklarını sayabiliriz.¹⁸¹

Marighella yazmış olduğu kitabında şehirlerde faaliyet gösteren teröristlerle ilgili şunları ifade ediyordu:

Şehir gerillacısı, askeri diktaya karşı illegal yöntemlerle savaş yapan kişidir. O, bir siyasi devrimci ve ateşli bir vatansever, ülkesinin kurtuluşu uğrunda savaşçı, halkın ve özgürlüğün dostudur. Şehir gerillacısının kavga alanı Dünya'nın büyük şehirleridir. Şehir gerillacısının siyasi bir hedefi vardır ve sadece iktidara, büyük kapitalistlere ve başta Kuzey Amerikalılar olmak üzere tüm yabancı emperyalistlere saldırır.¹⁸²

1.5.5. Uluslararası Terör

Terör ve Terörizm kavramı gibi uluslararası terörizm kavramının da uluslararası hukuk Tarafından kabul edilmiş bir tanımı bulunmamaktadır. Aynı zamanda bazı devletler, uluslararası örgütler ve terör uzmanları tarafından birçok tanımlama yapılmıştır.

Altuğ'a göre terörizm:

- a) Yabancılara ve yabancılara ait hedeflere yöneltilirse;
- b) Hükümetler veya bir devletten fazla devletlerin beslediği desteklediği unsurlarca yapılırsa;
- c) Bir yabancı hükümetin veya uluslararası örgütlerin siyasetlerini etkilemek için yapılırsa;

uluslararası nitelik kazanır.¹⁸³

¹⁸¹ Yayla, 1990, 373

¹⁸² Marighella, C. (1992). Şehir Gerillacısı El Kitabı (çev. A.Koçtuğ). İstanbul: Işık Yayınları.

¹⁸³ Altuğ, Y. (2011). Terörizm Sorunu. İstanbul Üniversitesi Hukuk Fakültesi Mecmuası, cilt 52, sayı 1-4, 47-99, 55.

Son yıllarda yaşanan terör olayları günümüzde terörün uluslararası nitelik kazandığını gösteriyor. Artık teröristler eskinde olduğu gibi sadece bir ülke sınırları içinde kalmayıp, başka ülkelerden farklı gruplar ile bağlantılar kurarak karşılıklı dayanak sağlamaktadırlar. Bu nedenle teröristler, uluslararası karmaşık bağlantılarını ve modern teknolojiyi de kullanmak yoluyla, milletlerarası etki yapan eylemler hazırlamaktadırlar.¹⁸⁴

Birden fazla ülkenin topraklarını veya vatandaşlarını içeren terörizm uluslararasıdır. Örnek olarak, bir ülkenin teröristlerinin başka bir ülkenin diplomatlarını, yöneticilerini veya iş adamlarını bir ülke ile bağlantısı var diye öldürmeleri, uluslararası sefer halindeki uçaklara saldırımları veya onları başka ülkelere uçmaya mecbur etmeleri, uluslararası terörizmdir. Teröristlerin kendi ülkelerindeki vatandaşlarına veya hükümetlerin kendi uyruklarına karşı şiddet kullanımı, uluslararası terörizm kapsamına girmez.¹⁸⁵

Sülhi Dönmezer, “eylemin faileri, hedefleri, teröristlerin eğitimi, teröre sağlanan istihbari bilgilerin kaynağı, para, silah ve mühimmat temini birden çok ülke ile ilişkilendirilebiliyorsa, bunun uluslararası terör olarak adlandırılması gerektiğini” açıklamaktadır.¹⁸⁶

BM Uluslararası Terörizm Komitesi uluslararası terörizmi, “bir yabancı tarafından üçüncü bir ülkenin topraklarında failin mülkiyetinde olmayan bir başka kişi üzerinde tamamen bir dahili mesele olduğu söylenemeyecek olan bir anlaşmazlık ile baskı yaratmak amacıyla girişilen eylem” olarak tanımlamıştır.¹⁸⁷

1996 tarihli Terörle Mücadele ve Etkin Ölüm Cezası Kanunu’yla ABD uluslararası terörizmi şöyle tanımlamıştır:

“Politik ve sosyal hedefler için sivil nüfusa gözdağı vermek ya da zorlamak, devlet politikasına veya devletin mekanizmasına tesir etmek amacıyla Amerika Birleşik

---

¹⁸⁴ Alkan, N. (2000). 11 Eylül Terör Saldırılarından İstanbul Terör Saldırılarına Küresel Terörizm, 4.

¹⁸⁵ Ergil, D. (Haziran-Aralık 1992). Uluslararası Terörizm. Ankara Üniversitesi Siyasal Bilgiler Fakültesi Dergisi, cilt 47, sayı 4, 140.

¹⁸⁶ Dönmezer, 1978, ?

¹⁸⁷ Şahin, A. G. (1994). Terörle Mücadele ve Polis. Ankara: EGM Yayınları, 51.

Devletleri sınırları dışında Birleşik Devletlere, Birleşik Devletlerin vatandaşlarına veya başka uluslara karşı yasadışı şiddet kullanımı.”¹⁸⁸

Chomsky kitabında, CIA'nın “Pattern of International Terrorism” adlı çalışmasında yer alan bir tanımı aktarmaktadır: “Yabancı bir hükümetin ya da örgütün dayanağıyla uygulanan veya yabancı uluslara, kurumlara ya da hükümetlere yönelik terörizm”.¹⁸⁹

Başka bir tanımı Acer aktarmaktadır: “Gerçekleştiricilerinin ve kendileri için veya kendileri ya da bir devlet adına yapıp yapmadıklarından bağımsız olarak, bir sonuç elde etmek, veya bir talebin veya bir şikayetin propagandasını yapmak maksadı ile bir toplumun belli bir kesiminde terör yaratmak için gerçekleştirilen ideolojik olarak motive edilmiş ve uluslararası olarak gerçekleştirilen şiddet hareketleri stratejisidir.”¹⁹⁰

Sınır Aşan Suçlara Karşı BM Sözleşmesine göre de (madde 2/1): “suçun birden fazla devlette yapılması veya suçun hazırlık, planlama veya idaresinin önemli bir kısmının başka bir ülkede yapılması halinde veya birçok ülkede suçlar işleyen uluslararası bir örgüt suça karıştığında veya işlenen bir suç birden fazla ülkeyi etkilediğinde bu suç uluslararası (sınır aşan) suç kabul edilecektir”.¹⁹¹

Bir eylemin uluslararası terörizm olarak gösterilebilmesi için aşağıdaki maddelerin dikkate alınması gerekmektedir.¹⁹²

- a) Terör olayı, bir ülkede planlanır, bir diğer ülkede icra edilir;
- b) Fail olayı bir ülkede işler, bir ülkeye kaçar;
- c) Terör örgütü bir ülkede kurulup konuşlanır, bir başka ülkeyi hedef alır;
- d) Terör örgütü faaliyet yürüttüğü ülkenin dışında bir başka ülkeden silah, malzeme, eğitim, parasal kaynak ve destek alır;
- e) Terör örgütleri amaçlarına ulaşmak için, başka terör örgütleriyle işbirliğine girerler.

¹⁸⁸ İnternet: Tiefenbrun, S. (2003). A Semiotic Approach to a Legal Definition of Terrorism. ILSA Journal of International and Comparative Law, cilt 9, sayı 1, 368-369. Web: http://www.pegc.us/archive/Journals/tiefenbrun_terroism_def.pdf

30 Kasım 2016'da alınmıştır.

¹⁸⁹ TBB, 2006, 9.

¹⁹⁰ İnternet: Acer, Y. (2003). Terörizm Kavramı Açısından Ermeni Terörü ve Genel Nitelikleri. Ermeni Araştırmaları, sayı 8. Web: <http://www.eraren.org/index.php?Page=DergiIcerik&IcerikNo=141> 5 Aralık 2016'da alınmıştır.

¹⁹¹ Çalışır, K. T. (2009). Suç Örgütlerinin Anatomisi. Ankara: Adalet Yayınevi, 50.

¹⁹² Şahin, 1994, 16.

Terör örgütlerinin varlıklarını sürdürmeleri, eğitim, örgütlenme ve benzer eylemlerini yürütebilmek için finans bulma, silahlı eğitim için uygun zemin temin etme gibi sebeplerden dolayı, her zaman dış desteğin yardımına ihtiyaç duymaktadırlar. Bir örgütün sadece ülke dâhilinde, soygun, gasp, bağış gibi çeşitli şekillerle kazancının, örgütün ihtiyaçlarını önlemeyeceğini düşünürsek, başka bir ülkeden doğrudan veya belirli örgütler vasıtasıyla dolaylı yardım alması önemli hal olur.¹⁹³ Devletler de terörizmi siyaset yapma biçimi olarak kullanmaktadırlar. Diğer ülkelerin siyasetlerine tesir etmek, kendi aktivitelerini artırmak, sürgündeki muhaliflerini veya diğer düşman ögeleri yok etme için uluslararası teröristleri desteklemekte veya saldırıları kendileri düzenlemektedirler.

Görüldüğü gibi, terör örgütlerinin başka ülke ve örgütlerden yardım almadan varlığını koruması ve başarıya ulaşması neredeyse mümkünsüzdür. Örgütler, bilhassa eğitim, teşkilatlanma, finans ve kamp yeri gereksinimi vb. sebeplerle dış desteğe ihtiyaç duyarlar. Türkiye’de faaliyet gösteren sol, dini motifli ve bölücü terör örgütü olan PKK’nın da bazı Avrupa ülkeleri ile, aynı zamanda Suriye, İran ve Irakla ilişkileri olduğu biliniyor. Bu çerçevede, Türkiye ile Suriye arasında imzalanan Adana Protokolü, Suriye’nin terör örgütü PKK’ya verdiği desteğin bir tescilidir.¹⁹⁴ Suriye bu protokol ile PKK’ya destek verdiğini açıklamıştır.

1.6. Terörizmi Yaygınlaştıran Nedenler

Çalışmanın bu kısmında, terörizmin nedenleri ekonomik, ideolojik, sosyokültürel, psikolojik ve etnik yönden incelenecektir.

1.6.1. Ekonomik nedenler

Ekonomik şartların zorluğu, insanları maddi yönden etkilediği gibi psikolojik ve moral yönünden de etkiler. Bu nedenle toplumdaki dengesiz gelir dağılımı, terör odakları için yararlanılması gereken en önemli unsurlardandır. Konu propaganda malzemesi yapılarak, mümkün olduğunca sömürülmeye çalışılmaktadır.¹⁹⁵

¹⁹³ Dilmaç, 1996, 94.

¹⁹⁴ Öztürk, 2000, 214.

¹⁹⁵ Erdoğan, D. (1999). Terörle Mücadelede Halkla İlişkiler ve Propagandanın Yeri ve Önemi. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi. TODAİE, Ankara, 29.

Ekonomik sorunlar eğitimsizliğe yol açmakta, tatmin edilmemiş duygular ve işsizlik terör ortamına zemin hazırlayabilmektedir. Bu bağlamda, yüksek mevkilerde olanların haksız kazanç elde etmeleri ve gelir dağılımındaki adaletsizlikler teröre müsait ortam yaratabilmektedir.¹⁹⁶

1.6.2. İdeolojik Nedenler

Belirli ideolojilerin öngördüğü siyasi ve sosyal yapıyı değiştirme isteği kişileri teröre sürükleyen esas sebeplerden birisidir. İlginç olan taraf ise, birçok hadisede örgütün özellikle ideolojik ve siyasi maksatları kişilerin terör örgütlerine girmesine neden olmaktan ziyade, belki çekirdek kadro için söz konusu olabilmıştır. Örgütü idare eden şahıslarda eylemleri yapmaktan ziyade belli bir siyasi amaca ulaşma isteği vardır. Bu ideolojik düşünce terör örgütüne kaymada etkili olmamış, daha çok örgüte girmesinden sonra orada aldıkları eğitim sebebiyle ideolojilerin şekillendiği ve pekiştiği ortaya çıkmıştır.¹⁹⁷ Yani ideoloji örgütü dâhil olduktan sonra yerleşmiş ve ilk hedef haline gelmiştir. Sağ, sol, faşist, Marksist vb. farklı ideolojiler vardır. Terörizmin kendisi düşünceler bütünü değildir. Bu nedenle kendi ideolojisi yoktur. Terörizm sadece mevcut bir ideolojiyi, siyasi düşünceyi gerçekleştirmek için bir araç, eylem bütünüdür.¹⁹⁸

1.6.3. Sosyokültürel Nedenler

Sosyal bir olay olan terörizm, hiç şüphesiz çok boyutlu, çok yönlü ve karmaşık bir sorunlar yumağıdır. Terörü sosyal bir olay olarak ele alacak olursak, toplumun diğer yargılarını, alışkanlıklarını, gelenek ve adetlerini analiz ederek kontrol etmek gerekmektedir. Bu zaman, sosyal değerlerdeki seri değişimler, toplumda çoğalan sapmalara ve geçimsizliğe neden olabilmektedir. Bu değişim döneminde yaşanan sıkıntı, buhran ve kaoslar hem teröristleri ve şiddet yanlılarını beslemekte hem de onların toplumu etkilemelerine uygun bir ortam yaratmaktadır.¹⁹⁹

¹⁹⁶ Alkan, 2013, 41.

¹⁹⁷ Özcan, N. A. (2003). Küreselleşme Bağlamında Terörizmle Mücadele. Ankara: Genel Kurmay Basımevi, 98.

¹⁹⁸ Özcan, 2003, 99.

¹⁹⁹ İnternet: İsen, G. B. (1983). Terörizm: Değişik Boyutlarıyla Çağdaş bir Sorun. Diyarbakır: Dicle Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi, sayı 1, 196. Web: <http://dergipark.gov.tr/download/article-file/214074> 10 Aralık 2016'da alınmıştır.

Terörizmin oluşumuna ortam hazırlayan diğer siyasi nedenleri ise şu başlıklar altında toplayabiliriz:

- Siyasal kutuplaşmanın daima çoğalan bir hızda sürmesi;
- Siyasal kararsızlık;
- Hükümete karşı halk desteğinin azalması;
- Kamu görevlilerine bilgi ve tecrübe dikkate alınmadan yapılan siyasi atamalar;
- Politik gücün şahsi menfaatler için kullanılması;
- Fanatizm derecesinde siyasi parti yandaşlığı;
- Kabul edilebilir sınırlar dışında, kuşkuculuk;
- Siyasal tansiyonu daima yüksek tutara bundan siyasi çıkar beklemek alışkanlığı;
- İktidar ve muhalefetin sürekli bir birini itham etmesi;
- Milletvekillerinin seçmenine iş bulan, terfi, tayin gibi şahsi taleplerini yerine getiren bir kişi konumuna gelmesi;
- Seçim kampanyalarına yapılan harcamaların kaynağının açıklanmaması ve teftiş edilmemesi;
- Siyasal baskılar sonucu kamu kaynaklarının yanlış kullanıldığı görüşü.²⁰⁰

Sosyal değerlerdeki mübadele ne ölçüde olursa olsun, toplumun genelini alakalandıran ve sosyal bütünleşmenin esasını oluşturan değer yargılarında uzlaşının sağlanmış olması lazımdır. Tarih, dil, örf ve adetler, sanat ve edebiyat eserleri gibi kültür unsurları milli karakterin devamlılığını gösterir. Bunlar arasında tekamülcü ve gelişimci bağın kırılması toplumda anormal nişanelerin görülmesine yol açar. Bu belirtiler çoğunlukla anarşi, şiddet taraftarları da özellikle kültür, dil, din, ahlak, aile ile bağlı kavramlarda karışıklık yaratarak toplumu ve onu kuran fertleri neyin doğru neyin yanlış olduğunu bilmeyecek bir hale getirmek ve böylece kendi verdikleri reçeteyi itirazsız kabul etmelerini temin etmek misyonu üstlenirler.²⁰¹

---

²⁰⁰ Alkan, 2013, 171.

²⁰¹ İsen, 1983, 197.

1.6.4. Psikolojik Nedenler

Sıradan bir insan herhangi bir eşyaya veya mekâna bakarken o eşya ya da mekânın özellikleri ve amacına yönelik kullanımı hakkında düşünür. Hâlbuki, bir terörist, o eşyaya veya mekâna bakarken, onu kendi terörist hedefine göre nasıl kullanabileceğini planlar.²⁰²

Bazı araştırmacılar psikolojik nedenleri değişik nitelikte görmektedirler. Onlara göre teröristlerin çoğunluğu bağınaz ruh hastası kişiliğe sahiptir. Aynı zamanda onlar arasında diğer kişilik bozukluklarına da sıkça rastlandığı ileri sürülmektedir.²⁰³

Kişisel yeteneği ve kabiliyeti kifayetsiz olan insanlar toplumda mevcut olan durumu, konumu, rolü beğenmezler. Toplum tarafından dışlandıklarını ilgi, sevgi, saygı görmediklerini düşünürler. Böyle insanlar dikkat çekmek, hürmet kazanmak, kendilerini ortaya koymak için doğru, güzel, iyi, olumlu, yaratıcı yol ve yöntemler bulmak yerine kendi ruhsal çatışmalarını, can sıkıntılarını, üzüntülerini, korkularını, kızgınlıklarını saldırgan davranışlar ve şiddet eylemleriyle dindirmeye çalışırlar. Her zaman gerekli gereksiz bu tip olayların içinde yer almaya can atarlar.²⁰⁴

Terör güzel masallarla anlatılmadığı sürece ve teröre sürükleyen örgütler ve güçler olmadıkça hiç kimse kendiliğinden terörist olmaz.²⁰⁵ Üyelerini ölmeye ve öldürmeye alıştırmak amacıyla yeni bir kimlik ve kişilik kazandırıcı eğitimler veren terör örgütleri onları ideolojileri doğrultusunda mutlak hükümlere sahip fertlere dönüştürmektedir.²⁰⁶ Bu maksatla üyelere farklı mevki, unvan ve mesuliyet vermekle onların benlik duygularını tatmin etmeye çaba harcamaktadırlar.²⁰⁷ Bu konuda, genç bireyler daha deneyimsiz, dürüst, heyecanlıdırlar. Her bir genç ülkesinin geleceğini güzel görmek ister. Hatta onlar, yetişkinlere göre daha hassas ve duyarlı davranır, toplumdaki problemlere itiraz etmekten çekinmezler. Terör örgütleri de ülkenin muhtelif sorunlarını gündeme getirerek böyle

²⁰² Bal, 2003, 266.

²⁰³ Dözmezer, 1978, 58.

²⁰⁴ Dözmezer, S ve Erman, S. (1985). Nazari ve Tatbiki Ceza Hukuku. (Dokuzuncu Baskı). (Genel Kısım). İstanbul: DER Yayınları, cilt 1, 409.

²⁰⁵ Bal, 2003, 297.

²⁰⁶ Alkan, N. (2002). Gençlik ve Terörizm. Ankara: TEMUH Yayınları, 191.

²⁰⁷ Dilmaç, 1997, 39.

gençlerin beyinlerini cazip ideoloji ve felsefeyle yıkıyorlar. Devletin bu genç bireylere karşı ilgisizliği sonucunda yaranan boşluğu, ne yazık ki, terör örgütleri doldurmaktadır.²⁰⁸

Din, mezhep, tarikat, etnik kökenden kaynaklanan terör örgütlerindeki genç militanlar saldırgan davranışlar göstererek ve şiddet eylemlerinde bulunarak bağlı oldukları alt kültür grubuna şan, şöhret ve üstünlük sağladıklarını düşünürler.²⁰⁹ Bunun sonucunda gözü dönmüş terörist, kendisi gibi düşünmeyen ve kendisi gibi yaşamayanları, boşa zaman tüketen, doğru yoldan ayrılmış, dar görüşlü bireyler olarak görür; kendisinin ise yüksek hedefler için kendini adanmış bir insan olduğuna inanır.²¹⁰

1.6.5. Etnik Nedenler

İrk, dil, din veya kültürel bakımdan kendisini farklı hisseden yapılar, düşünce alt yapısı açısından çeşitli gelişim süreçleri sonrasında yaptıkları ayrılıkçı terör eylemleriyle uluslar arası arenada haklılık konusunda menfaatçi ülkeler tarafından kolaylıkla destek bulduğu için ve kendilerini özgürlük savaşçısı olarak tanıtabilmelerinden ve de uluslararası camiada çok hızlı meşruluk bulabilmelerinden dolayı etnik sorunları gruplar terörü vasıta gibi kullanarak çözüme yoluna gidebilmektedirler.²¹¹

---

²⁰⁸ Bal, 2003, 272.

²⁰⁹ Dözmezer ve Erhan, 1985, 220.

²¹⁰ Alkan, 2002, 198.

²¹¹ Erdoğan, 2011, 15.

İKİNCİ BÖLÜM

11 EYLÜL ÖNCESİ ABD'NİN TERÖRİZM DENEYİMİ VE TERÖRİZMLE MÜCADELE ÇABALARI

2.1. 11 Eylül Öncesi ABD'de Yaşanan Terör Saldırıları

Akademisyen ve politikacılar Soğuk Savaş boyunca geçen süre zarfında Yeni Dünya Düzeninin nasıl şekilleneceği ve ne derecede dengeli olacağı konusunu tartışmışlardır. Bazıları, kutuplar arası savaşın bittiğini ve daha barışçı ve demokratik bir dünya sisteminin kurulacağını müjdelirken, bazıları da dünyanın yakın zamanda 1990'lı yılların istikrarlı günlerini özlemle hatırlayacağını öne sürüyordu.²¹²

Gerçekten de 1990'larda dünyanın çeşitli bölgelerinde etnik ve dini temele dayalı çatışmalarda hızlı bir artış oldu. Birleşmiş Milletler ve NATO, İkinci Dünya Savaşı'ndan bu yana ilk defa bu kadar çok sayıda ülke ve bu kadar çok ciddi sorunlarla başa çıkmak zorunda kalıyordu. Bosna, Raunda, Somali, Kosova, Çeçenistan, Doğu Timor ve Makedonya olaylarının ortak özelliği, bunların ya etnik ya da bölgesel iç çatışmalar olmasıydı. Türkiye'nin yaşadığı ayrılıkçı terör hareketini de bu çerçevede değerlendirmek gerekmektedir. Bununla beraber bu çatışmalar, Soğuk Savaş sonrası dönemde kurulan uluslararası siyasi ve askeri dengeleri etkileyecek güçte değildi.²¹³

FBI, ABD'de yaşanan terörist saldırılara ilişkin hazırladığı raporda, ABD'yi hedef alan terörist saldırıları ülke içi örgütlerce gerçekleştirilen saldırılar ve uluslararası örgüt saldırıları olarak ikiye ayırmaktadır. Ülke içi örgütler de kendi aralarında sağ kanat, sol kanat ve hayvan hakları, kadın hakları, çevreciler gibi özel amaçlarla kurulan örgütler olarak ayrılmaktadır. Uluslararası terör saldırılarını ise El-Kaide, Hamas ve Hizbullah gibi radikal İslamcı örgütlerin başını çektiği grupların gerçekleştirdiği saldırılar ve devlet destekli terör saldırıları oluşturmaktadır.²¹⁴

11 Eylül sonrası yayınlanan "11 Eylül Komisyonu Raporu'na göre 11 Eylül saldırılarından önce de ülke dışında bulunan ABD vatandaşı kişiler ve kurumlar terörist

²¹² Uytun, A. (2009). 11 Eylül 2001 Terör Saldırısı Sonrası Değişen Terörizm Algısı, Yüksek Lisans Tezi, Ufuk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Ankara, 32.

²¹³ Akgün, B. (2006). 11 Eylül Sonrasında Dünya, ABD ve Türkiye. Konya: Tablet Kitabevi, 17.

²¹⁴ İnternet: FBI Raporu. (1996). Counterterrorism Threat Assessment and Warning Unit National Security Division: Terrorism in the United States 1996, 18. Web: https://www.fbi.gov/file-repository/stats-services-publications-terror_96.pdf/view 15 Aralık 2016'da alınmıştır.

saldırlara uğramaktaydılar. Bunlar ABD'nin çeşitli ülke topraklarındaki büyükelçiliklerine ve askeri kuvvetlerine yönelik gerçekleştirilen saldırılardır. Aynı zamanda kendi topraklarında gerçekleştirilen terör saldırıları da mevcuttur. Örneğin, 1993'teki Remzi Ahmet Yusuf liderliğinde Dünya Ticaret Merkezi'ne ve 1995'teki Oklahoma Eyalet binasına yapılan küçük çaplı saldırılar olmuştur.²¹⁵ Yine aynı rapora göre ABD'ye yönelik saldırılar daha çok radikal İslamcı terör örgütlerinden gelmektedir.

İlk olarak 1983 yılında Hizbullah tarafından Beyrut'taki ABD Büyükelçiliğine ve ABD Deniz Kuvvetlerine ait kışlalara yönelik saldırılar gerçekleşmiş, bu saldırılarda 241 ABD denizcisi ölmüştür.²¹⁶ Yine Beyrut'ta 1984 yılında da ABD elçilik ek binasına yapılan bombalı saldırıda 16 kişi ölmüştür. Daha sonra 14 Mayıs 1986'da Endonezya'nın başkenti Jakarta'daki ABD Büyükelçiliğine Japon Kızıl Ordusu tarafından başarısız bir bombalı saldırı düzenlenmiştir.²¹⁷

26 Şubat 1993 tarihinde Remzi Ahmet Yusuf'un organize ettiği bir grup tarafından WTC (Dünya Ticaret Merkezi)'ye yönelik 550 kilogram patlayıcı yüklü bir kamyonetle gerçekleştirilen bombalı saldırıda 6 kişi hayatını kaybetmiş, 1000'den fazla kişi yaralanmış ve yarım milyon doların üzerinde maddi hasar meydana gelmiştir. FBI soruşturması, bombanın tahminen 1.200 libre patlayandan oluştuğunu tespit etti. Bombadan hemen sonra FBI ve diğer kolluk kuvvetlerince olay mahallini işleme koymak ve terör olayından kimlerin sorumlu olduğunu belirlemek için geniş çaplı bir çaba başlattı.²¹⁸ 1993 yılında gerçekleştirilen bir başka saldırı ise Somali'de El-Kaide ile bağlantılı olduğu düşünülen bir kişi, ABD'ye ait bir savaş helikopterini düşürerek 18 kişinin ölümüne ve 70'e yakın kişinin de yaralanmasına sebep olmuştur.²¹⁹

1995 yılında Oklahoma şehrindeki Murrah Federal Binası'na gerçekleştirilen bombalı saldırıda binanın tamamı çökmesiyle çoğu çocuk 168 kişi ölmüş ve 800'ün

²¹⁵ İnternet: The 9/11 Commission Report. (2004). Final Report of the National Commission on Terrorist Attacks Upon the United States, U.S. Government Printing Office, official government, 2. Web: <https://911commission.gov/report/911Report.pdf>. 15 Aralık 2016'da alınmıştır.

²¹⁶ Clark, W. (2004). Modern Savaşları Kazanmak: Terörizm ve Amerikan İmparatorluğu. (çev. A.Berkoğu). İstanbul: Truva Yayınları, 133.

²¹⁷ FBI Raporu, 1996, 6.

²¹⁸ FBI Raporu, 1996, 13.

²¹⁹ Özeren, S ve Cinoğlu, H. (2006). Terörizm ve Amerika Birleşik Devletleri: 11 Eylül Öncesi ve Sonrası Terörle Mücadele Politikalarının Değerlendirilmesi. Bal, İ. (der). Terörizm: Terör, Terörizm ve Küresel Terörle Mücadele, Ulusal ve Bölgesel Deneyimler. Ankara: USAK Yayınları, 181.

üzerinde kişi de yaralanmıştır.²²⁰ Başlangıçta şüpheler İslami terör örgütüne yönelse de sonradan bu saldırının arkasında Amerikan hükümeti karşıtı aşırı sağcı Timothy McVeigh ve Terry Nichols adlı şahısların olduğu anlaşılmıştır.²²¹

25 Haziran 1996'da Suudi Arabistan'ın Zehran şehrinde Amerikan Hava Kuvvetleri personelinin yerleşik bulunduğu Huber Kuleleri'ne bomba yüklü araçla yapılan saldırıda 19 Amerikalı ölmüş, 372 kişi yaralanmıştır.²²² Yayınlanan 9/11 Komisyon raporuna göre, Suudi Hizbullah örgütünün gerçekleştirdiği saldırıda, İran Hükümeti'nin ve El Kaide'nin desteğinin olduğu iddia edilmektedir.²²³

27 Temmuz 1996 yılında Georgin eyaletinde Atlanta Olimpiyatlarının yapıldığı sırada Centennial Olympic Park'a yönelik gerçekleştirilen saldırıda 197 ülkeyi temsil eden 15 bin sporcunun ve dünyanın her yerinden gelen 2 milyon izleyicinin bulunduğu mekanda şans eseri sadece bir kişi ölmüş, 112 kişi yaralanmıştır.²²⁴

1998'in Şubat ayında ABD'ye karşı fetva yayımlayan Usame Bin Ladin ABD'yi yasal bir hedef olarak gösterip cihat çağrısında bulunmuştur.²²⁵

7 Ağustos 1998 yılında El Kaide örgütü bomba yüklü kamyonlarla Tanzanya ve Kenya'daki ABD Büyükelçiliklerine saldırmış, 14'ü Amerikalı olmak üzere toplamda 224 kişinin ölümüne neden olmuştur.²²⁶

ABD'ye yönelik saldırılar 2000'li yıllarda devam etmiştir. 12 Ekim 2000 tarihinde Yemen'in Aden limanında ABD Deniz Kuvvetleri gemisi USS Cole gemisine yapılan saldırıda 17 Amerikalı denizci ölmüş, 40 mürettebat ciddi şekilde yaralanmıştır. Saldırı, iki

²²⁰ İnternet: Morgan, M. J. (2004). The Origins of the New Terrorism. Strategic Studies Institute. The U.S. Army War College Press, 30. Web:

<http://ssi.armywarcollege.edu/pubs/parameters/articles/04spring/morgan.pdf> 17 Aralık 2016'da alınmıştır.

²²¹ 9/11 Commisyon Report, 2004, 100.

²²² İnternet: Specter, A. (1996). Senate Intelligence Commite Chairman Finds Khobar Towers Bombings "Not The Result of an Intelligence Failure". U. S. Senator Pennsylvania, 4. Web:

<http://www.gwu.edu/~nsarchiv/NSAEBB/NSAEBB55/ssci.pdf> 17 Aralık 2016'da alınmıştır.

²²³ 9/11 Commisyon Report, 2004, 60.

²²⁴ FBI Raporu, 1996, 12.

²²⁵ Clark, 2004, 140.

²²⁶ İnternet: Perl, R. F. (1998). Terrorism: U. S. Response to Bombings in Kenya and Tanzania: A New Policy Direction? Washington: Congressional Research Service, 1. Web:

<http://www.gwu.edu/~nsarchiv/NSAEBB/NSAEBB55/crs19980901.pdf> 17 Aralık 2016'da alınmıştır.

intihar pilotunun bomba yüklü bir botla, limanda bekleyen ve petrol ikmali yapmakta olan USS Cole gemisine yaklaşması ve bombaları patlatması neticesinde gerçekleşmiştir.²²⁷

FBI, Yemen kanun koyma görevlileri ile birlikte, saldırıdan kimin sorumlu olduğunu belirlemek için araştırma başlatmıştır. Araştırmalar sonucu elde edilen kanıtlar saldırıyı El Kaide ve Yemen Yönetimi karşıtı aşırı dinci bir örgüt olan İslam Ordusu'nun birlikte gerçekleştirebileceğini düşündürmüştür. Bundan daha sonra yılsonunda Yemenli yetkililer, içlerinde 1990 süresince Afganistan'da El Kaide kamplarında eğitim alan Cemal Muhammed Ahmed El Bedevi ve Farhad Muhammed Ahmed El Qusoh'un da bulunduğu sekiz şüpheliyi tutuklamıştır.²²⁸ Saldırı 1983 yılında Beyrut'taki Amerikan Deniz Kuvvetleri barakalarına ve 1996 yılında Suudi Arabistan'da bulunan ABD'nin Huber Kuleler askeri ikametgâhına saldırmak için kullanılan kamyon bombası taktiklerinin "tekne bombası" uyarlaması olarak karakterize edilmiştir.²²⁹

Bu saldırılardan sonra, El Kaide örgütü devam eden bu savaşı ABD'nin kendi ülke topraklarına bulaştırmanın bir yolunu aramaya başladı. Bunun onlara üç ana faydası olacaktı: birinci olarak, ABD'ye hala zarar verme gücünde olduklarını tüm dünyaya ispatlayacaklar ve böylece Sempatizanlardan yeni üyeler kazanacaklardı. İkinci olarak, Amerikan halkına daha fazla acı yaşatacak ve onlara evlerinde bile güvende olmadıklarını gösterecekler. Son olarak ise, savaşı ilk bakışta bile kolaylıkla diğer insanlardan ayırt edilebildikleri mekânlardan ayırt edilemeyecekleri yerlere, yani ABD'nin şehir merkezlerine taşımış olacaklardı.²³⁰

2.1.1. El Kaide Terör Örgütü

Sovyetler Birliğinin 1979'da Afganistan'ı işgal etmesinin ardından Afganlara yardım etmek amacıyla Suudi Arabistan, Mısır, Sudan, Fas, Tunus, Cezayir, Irak, Pakistan, Türkiye ve Avrupa ülkelerinden çok sayıda Müslüman gönüllü bu ülkeye akın etti. 1980 yılının ortalarında Usame Bin Ladin, Filistin'deki Müslüman Kardeşler örgütünün lideri

²²⁷ İnternet: O'Rourke, R. and Perl, R. (2001). Terrorist Attacks on USS Cole: Background and Issues for Congress. Congressional Research Service Washington D.C., 1-2. Web: <http://www.gwu.edu/~nsarchiv/NSAEBB/NSAEBB55/crs20010130.pdf> 18 Aralık 2016'da alınmıştır.

²²⁸ İnternet: U.S. Department of Justice. Terrorism 2000-2001. FBI Publication 0308, 8. Web: https://www.fbi.gov/file-repository/stats-services-publications-terror-terror00_01.pdf/view 18 Aralık 2016'da alınmıştır.

²²⁹ O'Rourke and Perl, 2001, 2.

²³⁰ Özeren ve Cinoğlu, 2006, 181-182.

Abdullah Azzam ile birlikte Afgan mukavemetinde savaşacak gönüllüler bulmak ve onlara lojistik ve finansal destek sağlamak amacıyla “Mekteb el Hidamat (MAK) Hizmet Bürosu” olarak adlandırılan bir kuruluş oluşturuldu. MAK ABD, Suudi Arabistan ve Mısır başta olmak üzere 50 ülkede şubelerini açmıştır.²³¹

Yapılan araştırmalara göre Laden hala meçhul sebeplerden dolayı 1988 yılında Azzam ile yollarını ayırmıştır. Laden’in ayrılma sebebinin, kendisine ait bir örgüt kurma isteğinden kaynaklanmış olabileceğİ de düşünülmektedir.²³²

1988 yılında SSCB Afganistan’dan geri çekilmeye başlamıştır. Afgan cihadında savaşan gönüllüler evlerine geri dönmüşlerdir. Bu sırada Arabistan’a gelen Ladin, Müslümanların dünya üzerindeki mağduriyetlerini değerlendirmiş kendi haklarını koruyamadıkları tezini ireli sürmüştür. Ona göre mücahitlerin savaş konusunda bu kadar tecrübe kazandıktan sonra evlerine dönmesi bir kayıptır. Bunun sonucunda İslami gruplar arasında yaşanan parçalanmanı ortadan kaldırma, Müslümanları baskıya karşı savunacak “uluslararası bir ordu” yaratma gibi amaçlarla, El Kaide Kurulmuştur. 1989’da Azzam’ın henüz belirlenmeyen bombalı bir suikast sonucu öldürölmesi sonucunda MAK’ın bütün elemanları El Kaide’ye birleşmiştir.²³³

1990 yılında Irak’ın Kuveyt’i işgalinden sonra Bin, Ladin, Irak koalisyon güçlerinin bile kendi sınırlarına çekildikten sonra Amerikan güçlerinin Suudi topraklarında kalmasına izin veren hükümeti protesto etmiştir. Bin Ladine göre, Suudi liderler kendi inançlarını inkar eden münafıklardır, Arabistan toprakları İslam için saygısızlıktır. Ladin, Suudi Arabistan’da hak bir İslam Devleti kurmak için çalışmalarına başlamıştır. Bundan sonra Suudi Arabistan’dan sürölün Ladin önce Sudan’a ardından da Afganistan’a geçmiştir.²³⁴

El Kaide, sözcük olarak ilk kez 1993 yılında New York’ta Dünya Ticaret Merkezinin aşağısında bir bombanın patlaması sonucunda duyulmuştur. Bu saldırıyı gerçekleştiren Ahmed Ajaj YFK Havaalanı’na indiğinde tutuklanmış, valizinde

²³¹ Cinoglu, H ve Özeren, S. (2010) ABD’nin Yeni Terörlle Mücadele Konsepti: Savaş Yerine Uyumlu İş birliğı mi?. Bal, İ ve Özeren. S.(ed.) Dünyadan örneklerle Terörlle Mücadele. Ankara: USAK Yayınları, 349

²³² Berke, Y. (2004). El Kaide Terörün Gölgesi. (çev. E. Kılıç). İstanbul: Everest yayınevi, 6

²³³ Bürke, 2004, 1-10

²³⁴ Espesito, J. L.(2003) Kutsal Olmayan Savaş, İslamcı Terör (çev. N. Yılmaz ve E. Yılmaz). İstanbul: Oğlak Yayınları, 32

teröristlerin eğitimi ile ilgili birçok rehber kitap ele geçirilmiştir. Bu kitaplardan birinin başlığı da El Kaide'dir. Amerikalı araştırmacılar tarafından “temel kurallar” olarak İngilizceyi çevrilen sözcük burada bir örgütün isminden daha çok “düstur” ya da “ilkeler” anlamında kullanılmıştır.²³⁵

Terim olarak ise ilk kez ABD’de 1997 yılında, 1998-in ilk aylarında yayınlanmak üzere olan bir raporda rastlanmıştır. Burada, daha çok benzer görüşleri üstlenen Sünni aşırıların bulunduğu eylemsel bir merkez olarak tanımlanmıştır. El Kaide, ilk defa bir terör örgütü olarak, Afrika'nın doğusunda bulunan ABD Büyükelçiliklerine 1998 yılında yapılan terör saldırılarının ardından, ABD Federal Araştırma Bürosu'nun (FBI) başlattığı soruşturmalarda kullanılmıştır.²³⁶

El Kaidenin ayırt edici özellikleri aşağıdaki gibidir:

- Kökeni bir ulus-devlet değildir, uluslar üstü ve yayılımcıdır.
- Gayeleri tutkulu fakat gerçekte daha görkemlidir.
- Zengin organizasyondur ve mali kaynakları kolay ve tesirli bir şekilde gerçekleştirebilir.
- Liderleri yüksek düzeyde eğitime sahiptir ve elittir.
- Karizmatik (ve görünüşe göre Narsistik ve megalomanyak) bir lider olarak Usame Bin Ladin belki de ideolojik beyin yıkamaya maruz kalmış üyeleriyle adeta bir kültür gibi çalışır.²³⁷

2.1.1.1. El Kaide'nin Amaçları

El Kaide'nin temel amacı, öncelikle dünyadaki tüm Müslümanların iştiraki ile silahlı mücadele yöntemi kullanarak, şeriat hükümlere dayalı İslam mukavemetini harekete geçirmek ve başta ABD olmak üzere Batılı güçleri ve onların yandaşlarını Müslümanların yaşadığı tüm coğrafyadan temizlemektir. Daha sonra kendisine yakın aşırı İslamcı gruplarla işbirliği yaparak İslam coğrafyasındaki sınırları kaldırıp “Panislamizm”

²³⁵ Burke, 2004,12

²³⁶ Yıldızgil, B.(2016) El-Kaide Terör Örgütü ve Küresel Uzantıları, Yüksek Lisans Tezi, İstanbul, Yeniüzyıl Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, İstanbul, 93-94

²³⁷ Aras, B; Bacık, G. (2007) 11 Eylül Öncesi ve Sonrası. İstanbul: Etkileşim Yayınları, 135-136

doğrultusunda merkezi bir “İslam Devleti” kurmayı hedeflemektedir.²³⁸ Örgütün değer bir amacı ise Batı yanlısı ve İslami olmadıklarına inandıkları rejimleri yok etmektir.²³⁹

Laden ilk olarak Arap dünyasındaki devlet ve sistemlerin yıkılmasını amaçlamaktadır. Bunun sonucunda ABD Arap dünyasından çekilecek ve Ortadoğu’da Halife yönetiminde bir İslam devleti kurulacaktır. İkinci amacı ise gerek El Kaide gerekse ideolojisinden etkilenen gruplar tarafından Batılı ülkelerde çarpıcı ve çok ses yapan eylemler gerçekleştirecek ABD, İsrail ve müttefiklerinin ekonomik-psikolojik olarak çökertilmesidir. Bu maksatla, El Kaide ve uzantıları tarafından, dünya çapında 30’dan çok eylem yapılmıştır.²⁴⁰

El Kaidenin ideolojisi şu prensiplere (ilkelere) dayanmaktadır:²⁴¹

- Bu bir “Medeniyetler Çatışması” tır. Militan cihat, Tanrı’nın önündeki dini bir görevdir ve bu nedenle kişinin ruhunun kurtuluşu için olduğu kadar Müslüman ulusun savunması için de gereklidir.
- Sadece iki kamp vardır. İslam ile “şeytan güçlerini” temsil eden Batı arasında orta bir yol yoktur. Bu sadece Batı ile sınırlı olmayıp El Kaide’nin görüşlerini paylaşmayan Müslüman Devletler için geçerlidir.
- Müslümanların başvurduğu şiddet İslam’ın savunmasında tek çözümdür. Batı ile “huzur içinde yaşama” tehlikeli hayalden başka bir şey değildir.
- Müslümanlar tarafından şiddetin kullanımı ile ilgili birçok teolojik ve yasal kısıtlama bu savaş için geçerli değildir. Menfaatlerin yüksek olduğu göz önüne alındığında, şiddet karşıtı kararlar sadece “imansızlara” yardımcı olur.
- Amerika’nın gücü ekonomiye dayanmaktadır. Bu nedenle özellikle ABD ve diğer Batılı ekonomik hedeflere odaklanmış büyük çaplı, toplu kurban saldırıları öncelikli hedefdir.

²³⁸ Aslan, Ş ve Tosunoğlu, D. (2004). Dehşet senaryosu İstanbul’daki İntihar Saldırıların İç Yüzü. İstanbul: Güncel Yayıncılık, 248

²³⁹ Arı, S ve Arslan, O.(2005). Uluslararası İlişkiler ve Din, Tanrı Tarafsız mı? Ankara: Platin Yayınları,171

²⁴⁰ Havabulut, G. (2007) Terörizmin Değişim Yönü ve El Kaide’nin Sosyokültürel Yorumu, Yüksek Lisans Tezi, Ankara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Ankara 114

²⁴¹ İnternet: U.S. Department of State; Office of the Coordinator for Counterterrorism. (April 2005). Country Reports on Terrorism 2004. Washington, 8. Web: <https://www.state.gov/documents/organization/45313.pdf> adresinden 25 Aralık 2016’de alınmıştır.

- Dininden dönmüş (apostate) rejimler gitmelidir. Batılı devletlerle işbirliği yapan ve Şeriat hükümlerini uygulamayan Müslüman hükümetler dinsel olarak kabul edilemez ve şiddet yolu ile yıkılmalıdır.

El Kaide ve diğer radikal İslamcı örgütlerin başka toprakları işgal etmek gibi bir hedefleri yoktur. Onların tek istediği Müslümanların Batı çizgisinden kurtulmuş ve İslam yasalarını tatbik eden devlet kurmalarını temin etmektir.²⁴²

Hilafet fikrini sürekli gündemde tutan Usame bin Ladin, Batı yarlı yönetime sahip ülkeleri şiddet kullanarak yıkmayı ve tüm sınırları kaldırarak bir İslam devleti kurma hayalini daima diri tutmaya çalışmıştır.²⁴³ Bu hedef doğrultusunda farklı ülkelerde faaliyet gösteren radikal dini grup ve terör örgütünü birleştirmek ve uluslararası terör eylemleri için seçmiş olduğu strateji ise üç aşamalıdır.²⁴⁴

- 1) Tebliğ
- 2) Cemaat
- 3) Cihat

Tebliğ aşamasında bilgilendirme ve örgütsel propaganda ile eleman temini gerçekleşmekle, cemaat aşamasında ise temin edilen kişilerin dini ve askeri eğitimi verilmektedir. Bilhassa bu aşamada cihat fikri devamlı vurgulanmakta ve silahlı mücadeleye teşvik edilmektedir. Bilhassa bu aşamada cihat fikri devamlı vurgulanmakta ve silahlı mücadeleye teşvik edilmektedir. Cihat aşaması ise günümüzde El Kaide tarafından gerçekleştirilmiş terör eylemlerinde rastlanmaktadır. Böyle ki, El Kaide tarafından gerçekleştirilmiş terör eylemlerinde rastlanmaktadır. Böyle ki, El Kaidenin amacı yalnızca doğrudan hilafet devleti kurmaktan daha çok, bu yolda atılacak her türlü adımın gerçekleşmesi, insanları bir yolla yanlarına çekerek yeniden konumlandırması olduğu rahatlıkla söylenebilir.²⁴⁵

²⁴² Karlsson, S. (2005) Din, Terör ve Hoşgörü. (çev. T. Kayaoğlu). İstanbul: Homer Kitabevi, 21

²⁴³ Reeve, S. (2001) Yeni Çakallar: Remzi Yusuf, Usame Ben Ladin ve Terörizmin Geleceği. (çev. G. Koca) İstanbul: Everest Yayınları, 216

²⁴⁴ Gürbüz, B. (2008). Dini Motifli ve Uluslararası bir Terör Örgütü olarak El Kaide. Yüksek Lisans Tezi, Atılım Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Ankara, 109

²⁴⁵ Baysal, S. (2013). Cihat kavramının Siyasal Şiddet Aracı Olarak Kullanılmasının Yapısalcı Analizi: El Kaide Örneği. Yüksek Lisans Tezi, Uludağ Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Bursa, 71

2.1.1.2. İslami Fundamentalizm

Uluslararası politikada son zamanlar popüler bir kavram olarak karşımıza çıkan fundamentalizm, köklü bir tarihe sahip Hristiyan kökenli kelime olmasına karşın, günümüzde İslamcı radikal hareketleri isimlendirmek için kullanılmaktadır.²⁴⁶

Siyasal İslamcılık ve ya Fundamentalizm (köktencilik), 1920’lerde ABD Hristiyanlarının kendilerine tanımlamak için kullandıkları terim olarak ortaya çıkmıştır.²⁴⁷

Genellikle dini metinler ve dinlerle ilgili bir kavramdır. Buna karşın her türlü siyasi teoride ortaya çıkabilir. Fundamentalizm ilk aşamada dini bir kavram olarak meydana gelmiş ve sonradan diğer inanç ve ideolojilerde de tatbik edilmiştir. Dini literatürde dinin temel metinlerine ve ya temellerine (Fundamentals) geri dönmeyi isteyen bir hareket ya da inanç olarak açıklanmıştır.²⁴⁸

Kutsal metinlerin insan eliyle değiştirilip değiştirilmediğini, metni okuyan insanların bu metinlere sadık kalması gerektiği ya da aynı metnin yorumla farklı anlamlar kazanıp kazanmadığı konularıyla ilgili bir tartışma olarak ortaya çıkmıştır. Fundamentalist düşünce ve meyiller zamanla dini hayata uygun cemiyetin nasıl kurulacağı tartışmasına yol açmış, daha sonra ise siyasi bir anlama bürünmüştür. Fundamentalizm Hristiyan teolojisinde modernizmin karşısında kilise sisteminin esasını teşkil eden aslı değerleri koruma amacıyla yaranan bir harekettir. Tüm olumsuz çağrışımlara karşın temelde, öze dönüş biçiminde pozitif bir anlama sahiptir.²⁴⁹

Fundamentalist: “İncil’in, kâhinlere doğrudan dikte ettirilmiş Tanrı sözleri olduğuna inananlar” manasına gelir²⁵⁰ Fundamentalizm, İncil’in kökenine dönmeyi amaçlayan Hristiyan bir Protestan hareketidir. Onların inanç felsefesine tek otorite kilise değil İncil’dir. Kilisenin otoritesini kabullenmeyen bu felsefede, vahyi kilise değil, İncil

²⁴⁶ Arı ve Arslan, 2005, 153-157

²⁴⁷ Volkan, V. D.(2005). Körü Körüne İnanç , Kriz ve Terör Dönemlerinde Geniş Gruplar ve Liderleri (çev. Ö. Karaçam). İstanbul: Okuyan Us Yayınları, 168

²⁴⁸ Marshall, G. (1999). Sosyoloji Sözlüğü (çev. O. Akınhay ve D. Kömürlü). Ankara: Bilim Sanat Yayınları, 251

²⁴⁹ İnternet: Yeşilyurt, T (2004) İslam, İman ve Fundamentalizm. Kalem Araştırmaları, 2:2, 83-94, 84. Web: <http://dergipark.ulakbim.gov.tr/kader/article/view/1076000064/1076000060> 30 Aralık 2016’de alınmıştır

²⁵⁰ Karlsson, 2005, 39

temsil eder. İncil Tanrı Kelamı olup otoritenin tek kaynağıdır. Onu anlayabilmek için literal bir okuma biçimi seçilmelidir.²⁵¹

Fundamentalizm kavramı “köktendincilik” terimi ile ifade edilmektedir. “İslami Köktendincilik” olgusu ilk olarak 1960’lı yıllardan itibaren yükselişe geçmiş 1970’lerde petrol fiyatlarındaki ani yükselme ve 1979 İran Devriminin etkisi ile büyük bir ivme kazanmıştır. İslami Fundamentalizm: demokrasiye, insan haklarına, kadın haklarına, bilimsel gelişime, Amerika’ya, Batı’ya karşı bir düşman olarak algılanmaktadır.²⁵²

2.1.1.3. El Kaide’nin eylemleri

El Kaide eylemleri üç tür sonuç beklentisiyle yapılıyor. Birincisi, eylem yapılan yere dış müdahale davetiyesi çıkarmak, böylece müdahale edene bir batağa sürüklemek. İkincisi ise caydırıp kaçırmaktır. ABD’nin Afganistan’da batıp, Somali’den kaçması gibi. Üçüncüsü ise İslami kuruluşlar karşısında hükümetleri tavır olmaya zorlamak.²⁵³

El Kaide tarafından dünyanın farklı bölgelerinde gerçekleştirilen terör eylemlerini aşağıdaki gibi sıralayabiliriz:

- 29 Aralık 1992: Yemen’in Aden şehrinde Somali’ye gitmekte olan ABD’li askerlere yönelik gerçekleştirilen otel bombalama olayı. Bu olayda iki Avusturyalı askerlere yönelik gerçekleştirilen otel bombalama olayı. Bu olayda iki Avusturyalı turist hayatını kaybetmiştir. Bu olayın El-Kaide’nin gerçekleştirdiği ilk eylem olduğu bilinmektedir.²⁵⁴
- 23 Şubat 1993: New York’ta Dünya Ticaret Merkezi’nin bodrum katında patlayan ve 8 kişinin ölümüne, 1000’den fazla insanın yaralanmasına neden olan bombalama olayı.²⁵⁵

²⁵¹ İnternet: Altıntaş, R. Teolojik sekülerleşmenin neden olduğu inanç ve davranış problemleri, 73. Web: <http://eskidergi.cumhuriyet.edu.tr/makale/332.pdf> 30 Aralık 2016’de alınmıştır.

²⁵² Karakaya, İ. (2010) 11. Eylül 2001 sonrası değişen Güvenlik Algılamalı ve Politikaları. Yüksek Lisans Tezi, Ankara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Ankara, 43.

²⁵³ İnternet: Dedeoğlu, B. (31 Temmuz 2013). El Kaide ve Uzantıları. Star gazetesi. Web: www.star.com.tr/yazar/el-kaide-ve-uzantilari-yazi-777426/ 5 Ocak 2017’de alınmıştır.

²⁵⁴ İnternet: Timeline of al-Qaida attacks (February 2015). Web:

https://en.wikipedia.org/wiki/Timeline_of_al-Qaeda_attacks 7 Ocak 2017’de alınmıştır.

²⁵⁵ Burke, 2004, 47

- 3-4 Ekim 1993: Somali’de Batılı güçlere karşı Aided’e destek veren Mogadişi’da 18 Amerikan Askerinin öldürülmesi.²⁵⁶
- Ocak 1995: Filipinlerde Papa’ya yönelik olarak gerçekleştirilen suikast girişimi.²⁵⁷
- 1995: Cezayirli Silahlı İslam Grubunun (GIA) Fransa’ya karşı yürüttüğü savaşta çeşitli bombalamalar gerçekleştirilmesi eylemleri.²⁵⁸
- 26 Haziran 1995: Etiyopya’nın başkenti Ades Ababa’da Mısır Devlet Başkanı Hüsnü Mübarek’e yönelik suikast girişimi.²⁵⁹
- 13 Kasım 1995: Suudi Arabistan’ın başkenti olan Riyad’da 5 ABD’li asker ve 2 Hintli ve 60 kişinin yaralanmasına yol açan Ulusal Arap Koruma Merkezi’nin önünde bir arabaya yerleştirilen bombalama olayı.²⁶⁰
- 19 Kasım 1995: Pakistan’da Mısır Büyükelçiliğinin bombalanması sonucunda 17 kişinin ölümü.²⁶¹
- 25 Haziran 1996: Suudi Arabistan, Dahran’da 19 Amerikan askerinin ölümüne, 500 askerin de yaralanmasına neden olan Hobar Kuleleri’nin patlatılması eylemi.²⁶²
- 7 Ağustos 1998: Amerikan askerinin Körfez bölgesinde düzenledikleri “Çöl Fırtınası” harekâtının yıldönümünde Nairobi, Kenya, Tanzanya ve Dar El Selam’daki ABD Büyükelçiliklerine yönelik gerçekleştirilen ve 257 kişinin ölümü ve yaklaşık 5500 kişinin yaralanması ile sonuçlanan bir kaç dakika arayla patlayan bombalama eylemleri²⁶³
- 12 Ekim 2000: Yemen’in Aden Limanında ABD savaş gemisi USS Cole destroyerine yönelik bir botla düzenlenen bombalı saldırı sonucu 17 Amerikan

²⁵⁶ Gürbüz, 2008, 180

²⁵⁷ İnternet: Dağlı, T. (Mayıs 2011) Usame Bin Ladin’in hayatı. Sabah Gazetesi; Dünya Haberleri. Web: <http://www.sabah.com.tr/dunya/2011/05/02/usame-bin-ladinin-hayati?paging=2> 7 Ocak 2017’de alınmıştır

²⁵⁸ (İnternet: Çakır, A.(12 Nisan 2016). Fransayı Sarsan Cihatçı Saldırıları. Voice of America. Web: <http://www.amerikaninsesi.com/a/fransa-yi-sarsan-cihatci-saldirilar/3281211.html> adresinden 7 Ocak 2017’de alınmıştır.

²⁵⁹ Yıldızgil, 2016,111

²⁶⁰ (İnternet: Ambassador: Car bomb destroyed military building. CNN. Web: http://edition.cnn.com/WORLD/9511/saudi_blast/11am/ adresinden 7 Ocak 2017’de alınmıştır.

²⁶¹ İnternet: Bomb rips Egyptian Embassy. CNN. Web: http://edition.cnn.com/WORLD/9511/pakistan_bomb/index.html adresinden 7 Ocak 2017’de alınmıştır.

²⁶² İnternet: Khobar Towers bombing . Web: https://en.wikipedia.org/wiki/Khobar_Towers_bombing adresinden 7 Ocak 2017’de alınmıştır.

²⁶³ İnternet: 1998 United States embassy bombings.. Web: https://en.wikipedia.org/wiki/1998_United_States_embassy_bombings adresinden ... 7 Ocak 2017’de alınmıştır.

denizci askerinin ölümü ve 30 askerin yaralanması ile sonuçlanan intihar saldırısı eylemi.²⁶⁴

- 11 Eylül 2001: ABD’de kaçırılan 4 iç hat yolcu uçağından ikisi New York’taki İkiz Kulelere, biri Pentagon’a çarpması ve dördüncüsünün ise Pennsylvania’da bir araziye düşünülmesi ile gerçekleştirilen ve yaklaşık 3000 kişinin hayatını kaybetmesi ile sonuçlanan intihar saldırılan eylemleri.²⁶⁵
- 11 Nisan 2002: Tunus’un güneyindeki tatil beldesi Cerba adasında bir sinagoga düzenlenen saldırıda, 14’ü Alman 21 kişi ölmüş, 22 kişi yaralanmıştır.²⁶⁶
- 8 Mayıs 2002: Pakistan’da Fransızlara ait tersane çalışanlarını taşıyan otobüse bomba yüklü araçla düzenlenen saldırıda 11’i Fransız 14 kişi ölmüş, 20’den fazla kişi yaralanmıştır.²⁶⁷
- 6 Ekim 2002: Yemen açıklarında bir Fransız petrol tankerine yönelik saldırıda mürettebattan bir kişinin hayatını kaybettiği eylem.²⁶⁸
- 12 Ekim 2002: Endonezya’nın Bali Adası’nda bomba yüklü bir aracın infilak etmesi ile 190 kişi ölmüş, 300 kişi yaralanmış ve 252 kişi kaybolmuştur.²⁶⁹
- 28 Kasım 2002: Kenya, Hombasa’daki İsraililere ait Paradis otele bomba yüklü araçla düzenlenen saldırıda 3’ü İsraili 18 kişi öldü, 40 kişi yaralanmıştır. Aynı anda, Hombasa’dan havalanmakta olan İsrail havayolu şirketi Arkia’nın bir uçağına 2 füze fırlatıldı, ancak uçağı isabet etmemiştir.²⁷⁰

²⁶⁴ İnternet: 2000: Suicide bombers attack USS Cole. Web: http://news.bbc.co.uk/onthisday/hi/dates/stories/october/12/newsid_4252000/4252400.stm adresinden 7 Ocak 2017’de alınmıştır

²⁶⁵ İnternet: 11 Eylül saldırıları ve 5 komplo teorisi (29 Ağustos 2011). BBC Türkçe. Web: http://www.bbc.com/turkce/haberler/2011/08/110829_nine_eleven_conspiracy.shtml adresinden 7 Ocak 2017’de alınmıştır

²⁶⁶ İnternet: El Kaide taktiği. (17 Kasım 2003). Sabah gazetesi. Web: <http://arsiv.sabah.com.tr/2003/11/17/g09.html> adresinden 7 Ocak 2017’de alınmıştır.

²⁶⁷ Yıldızgöl, 2016, 112.

²⁶⁸ Gürbüz, 2008, 181

²⁶⁹ Öztürk, Ö.(2008). El Kaide’nin Düşünsel Ardyöresi ve Öznenin Radikal söylem içinde sabitleme süreci. Yüksek Lisans Tezi, Ankara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Ankara, 71.

²⁷⁰ İnternet: Fighel, J. (13 Haziran 2011). Al-Qaeda-Mombasa Attacks 28 November 2002. International Institute for Counterterrorism. Web: <http://www.crethiplethi.com/al-qaeda-mombassa-attacks-28-november-2002/jihad/2011/> adresinden 7 Ocak 2017’de alınmıştır.

- 12 Mayıs 2003: Suudi Arabistan'ın başkenti Riyad'da bir siteye düzenlinin üçlü intihar saldırıları sonucunda 9'u Amerikalı 35 kişi öldü, en az 200 kişi yaralanmıştır. Suudi saldırılardan El Kaide ağını sorumlu tutuyor.²⁷¹
- 16 Mayıs 2003: Fas'ın Kazablanka kentinde yabancıların ve Yahudilerin gittiği otel ve lokantalara düzenlenen eş zamanlı saldırılarda, 12'si eylemci 45 kişinin yaşamını yetirdiği ve yaklaşık 100'e kadar kişinin yaralandığı eylem.²⁷²
- 5 Ağustos 2003: Endonezya'nın başkenti Cakarta'nın merkezinde Amerikan Herriott oteline yönelik gerçekleştirilen ve 12 kişinin ölümü, 150'e kadar kişinin yaralanması ile sonuçlanan eylem.²⁷³
- 8 Kasım 2003: Riyad'ın batısındaki bir siteye düzenlenen ve 17 kişinin ölümü, 100'den çok kişinin yaralanması ile sonuçlanan intihar saldırısı eylemi.²⁷⁴
- 15 Kasım 2003: İstanbul'da Beth İsrail ve Neva Şalom Sinagoglarına yönelik 24 kişinin ölümü ile sonuçlanan bombalı intihar saldırısı.²⁷⁵
- 20 Kasım 2003: İstanbul'da İngiliz Konsoloslukuna ve HSBC Genel Merkez Binasına düzenlenen bombalı intihar saldırısı sonucu 27 kişi hayatını kaybetmiş, 460'ın üzerinde kişi yaralanmıştır.²⁷⁶
- 1 Şubat 2004: Erbil Kentinde bölgenin önde gelen iki siyasi oluşumu, Irak Kürdistan Yurtseverler Birliği ve Irak Kürdistan Demokrat Parti binalarına yönelik düzenlenen ve 100 kişinin ölümüne yol açan intihar saldırısı eylemi.²⁷⁷

²⁷¹ İnternet: Bombings and arrests in Saudi Arabia (9 Kasım 2003) CNN İnternational. Web: <http://edition.cnn.com/2003/WORLD/meast/11/08/saudi.chronology.reut/> adresinden 7 Ocak 2017'de alınmıştır.

²⁷² İnternet: 2003 Casablanca bombings. Web: https://en.wikipedia.org/wiki/2003_Casablanca_bombings adresinden 7 Ocak 2017'de alınmıştır.

²⁷³ İnternet: Atlı A. (13 Ağustos 2003). Ekonomi: Terörün hem hedefi, hem de aracı. NTVMSNBC. Web: <http://arsiv.ntv.com.tr/news/228666.asp> adresinden 7 Ocak 2017'de alınmıştır.

²⁷⁴ İnternet: Timeline: Saudi attacks. (6 Aralık 2004). BBC News. Web: http://news.bbc.co.uk/2/hi/middle_east/3760099.stm adresinden 7 Ocak 2017'de alınmıştır.

²⁷⁵ İnternet: Karmon, E. (18 Kasım 2003). The Synagogue Bombings in İstanbul: Al – Qaeda's New Front?. The Washington İntitute İmproving the Quality of U.S. Middle East Policy, Policy Analysis. Web: <http://www.washingtoninstitute.org/policy-analysis/view/the-synagogue-bombings-in-istanbul-al-qaedas-new-front> adresinden ... tarihinde alınmıştır.

²⁷⁶ İnternet: İstanbul rocked by double bombing. BBC News. Web: <http://news.bbc.co.uk/2/hi/europe/3222608.stm> adresinden 7 Ocak 2017'de alınmıştır.

²⁷⁷ İnternet: The Kurdistan Regional Government Condemns Erbil's Terrorist Attacks (2 Şubat 2004) UNPO. Web: <http://unpo.org/article/328> adresinden 7 Ocak 2017'de alınmıştır.

- 11 Mart 2004: İspanya'nın başkenti Madrid'de sabah saat 07.37'de Atocha Tren İstasyonuna yönelik gerçekleştirilen 191 kişinin ölümü, 1800'den çok kişinin yaralanması ile sonuçlanan bombalama eylemi.²⁷⁸
- 7 Temmuz 2005: İngiltere'nin başkenti Londra'da arka arkaya meydana gelen patlamalarda 32 kişi ölmüş, 150'si ağır 700'den fazla kişi de yaralanmıştır.²⁷⁹
- 23 Temmuz 2005: Mısır'ın Sina yarımadasının en güney noktasındaki tatil kenti Sharm el-Sheikh 23 Temmuz 2005'de üst üste üç saldırıya maruz kaldı. Toplamda 88 kişi öldü, 150'den fazla kişi yaralandı. Saldırı El Kaide ile bağlantılı olduğu tahmin edilen Abdullah Azzam Tugayları isimli bir örgüt tarafından üstlenildi.²⁸⁰
- 1 Ekim 2005: Endonezya'nın Bali bölgesinde, turistlerin yoğun olarak buldukları yerlerde 1 Ekim 2005 günü saat 18:50'den itibaren 10 dakika içinde arka arkaya 3 patlama meydana geldi. Patlamalarda çoğu Endonezyalı 20 kişi öldü, 129 kişi yaralandı. Ölümün büyük çoğunluğu, bomba etrafına sarılı çivilerin ve bilyelerin yarattığı şarapnel parçalarından kaynaklanmıştır. Olaydan iki gün sonra Endonezya'daki bir çok bombalı saldırıdan sorumlu olan Nurdin Muhammet Top'un eylemin sorumluluğu üstlendiği ve bir sonraki saldırılarda ABD, İngiltere, İtalya ve Avustralya'nın hedef alınacağını bildirdiği bir video kaydı yayınlandı.²⁸¹
- 9 Kasım 2006: Ürdün'ün başkenti Amman'da, 9 Kasım 2005 gecesinde, üç popüler otelde neredeyse eş zamanlı bombalı saldırılar meydana geldi. Birinci saldırıda Grand Hyatt Otel'in lobisi, ikinci saldırıda Radison SAS otelde bir düğün töreni, üçüncü saldırıda ise Days Inn Otel hedef alınmıştı. Her üç saldırıda ölenlerin sayısı 57, yaralıların sayısı ise 110 kişiydi. Ölenlerden 34 kişi Filistinli olan saldırıların

²⁷⁸ İnternet: Madrid train bombings of 2004 (19 Mayıs 2013) The Editors of Encyclopedia Britannica. Web: <https://global.britannica.com/event/Madrid-train-bombings-of-2004> adresinden 7 Ocak 2017'de alınmıştır.

²⁷⁹ İnternet: 7 July Bombings BBC News. Web: http://news.bbc.co.uk/2/shared/spl/hi/uk/05/london_blasts/investigation/html/introduction.stm adresinden 7 Ocak 2017'de alınmıştır.

²⁸⁰ İnternet: 2005/Mısır Sharm el-Sheikh Saldırıları. (23 Temmuz 2005). Web: <https://terortakvimi.wordpress.com/2005/07/23/2005misir-sharm-el-sheikh-saldirilari/> adresinden 7 Ocak 2017'de alınmıştır.

²⁸¹ İnternet: 2005/Endonezya Bali saldırıları. (1 Ekim 2005). Web: <https://terortakvimi.wordpress.com/2005/10/01/2005endonezya-bali-saldirilari/> adresinden 7 Ocak 2017'de alınmıştır.

sorumluluğunu Irak El Kaide Örgütü üstlendi ve saldırılarda ölen teröristlerin isimleri yayınlandı.²⁸²

- 20 Eylül 2008: Pakistan'ın İslamabad şehrinde Ramazan ayına denk gelen 20 Eylül 2008 Cumartesi akşamı saat 20:00 sularında iftar yemeği sırasında, Mariot Otelin girişindeki kontrol noktasında 1000 kg patlayıcı yüklü bir kamyonet önce yanmaya başladı ve bir süre sonra içinde sürücüsü olduğu halde şiddetle infilak etti. Patlamada 60'a yakın kişi hayatını kaybederken 250'den fazla kişi de yaralandı. Saldırının sorumluluğunu adı o zamana kadar pek duyulmamış "İslamın Fedaileri" isimli bir örgüt üstlendi ama Pakistan yetkilileri saldırının asıl sorumlusunun El Kaide bağlantılı İslami Cihad Hareketi isimli başka bir örgüt olduğunu iddia ettiler.²⁸³
- 25 Aralık 2009: Ömer Faruk Abdülmüttalip (ÖFA) isimli Nijeryalı bir El Kaide militanı, 25 Aralık 2009 tarihinde (Noel Günü), Hollanda'dan ABD'nin Detroit şehrine doğru uçan North West havayollarına ait bir yolcu uçağında iç çamaşırlarına yerleştirdiği patlayıcı maddeleri patlatmaya çalışırken diğer yolcuların yardımıyla yakalandı. Olayın sorumluluğunu El Kaide üstlendi.²⁸⁴
- 29 Ekim 2010: Ekim ayının son günlerinde Yemen'den ABD'ye havayolu kargosuyla bombalı paketler gönderilmiştir. Olaydan sonra, bir çok ülke Yemen kaynaklı kargo gönderilerinin, bazı ülkeler ise, yolcu uçaklarının ülkeye girişine müsaade etmeyeceklerini açıkladılar. İngiltere, yolcu beraberinde yazıcı kartuşlarının uçaklara girişine izin verilmeyeceğini ilan etti.²⁸⁵

²⁸² İnternet: 2005/Ürdün-Amman Otel Saldırıları. (9 Kasım 2005). Web: <https://terortakvimi.wordpress.com/2005/11/09/2005urdun-amman-otel-saldirilari/> adresinden 8 Ocak 2017'de alınmıştır.

²⁸³ İnternet: 2008/Pakistan-Islamabad Mariot Otel Saldırısı. (20 Eylül 2008). Web: <https://terortakvimi.wordpress.com/2008/09/20/2008pakistan-islamabad-mariot-otel-saldirisi/> adresinden 9 Ocak 2017'de alınmıştır.

²⁸⁴ İnternet: 2009/Noel Günü Saldırısı. (25 Aralık 2009). Web: <https://terortakvimi.wordpress.com/2009/12/25/2009noel-gunu-saldirisi/> adresinden 9 Ocak 2017'de alınmıştır.

²⁸⁵ İnternet: 2010/Yemen'den gönderilen bombalı hava kargoları. (29 Ekim 2010). Web: <https://terortakvimi.wordpress.com/2010/10/29/2010yemenden-gonderilen-bombali-hava-kargolari/> adresinden 10 Ocak 2017'de alınmıştır.

2.2. Yeni Muhafazalar (Neo-Cons) Düşüncesinin Gelişimi

Neo-con olarak bilinen “yeni muhafazakârlık” terimi Amerikan siyasi yaşamına 1970’lerde girmiştir. Düşüncesinin kökleri 1930’ların ortalarından 1940’ların başına kadar ABD’de New York City College’da okuyan çoğunlukla Yahudi aydınlardan oluşan bir gruba dayanmaktaydı. Bu grubun içinde İrwing Kristol, Daniel Patrick Moynihan gibi isimler vardı. 1990’lı yıllarda bu isimlere Paul Wolfowitz, Douglas Futh, Lewis “Scooter” Libby, Elliot Abrams, Richard Perle gibi isimler dâhil olacaktı.²⁸⁶

Yeni Muhafazakârlığın öne, Amerikan siyasetinde Ronald Reagan’ın başkanlığı zamanında açılmıştır. Sovyetler Birliği’nin çözüldüğü ve uluslararası siyasetin geçici belirsizlik dönemine girdiği Baba Bush döneminde geri plana itilmiş olan Yeni Muhafazakârlar, Clinton ve özellikle George Bush döneminde Amerikan askeri ve dış Politikalarının belirlenmesinde söz sahibi olmayı devam ettirmişlerdir.²⁸⁷

Yeni muhafazakârlık entelektüel kurucularından Irving Kristol’a göre bu düşünceyi paylaşanlar 5 ilke etrafında toplanmıştır. Bu ilkeler: “Refah devleti fikrine benimsemek, serbest piyasanın kaynak dağılımı ve bireysel özgürlüklere saygı, her şeyin her kes tarafından eşit paylaşılması fikrine ret, dış politikada Amerikan değerlerine düşman bir dünyada Amerikan demokrasisinin uzun barınmayacağı görüşüdür.”²⁸⁸

Neo-Con taraftarlarının düşünsel referans olarak işaret ettikleri isim bir felsefe profesörü olan Leo Leo Strauss idi. Strauss siyaset felsefesini oluştururken “siyasetin ihtiyacını idrak etmesi zor olan kitlelere “asil yalanlar” söylemekten kaçınmayacak bir elit iktidar fikri “kendi düşüncesinde merkezi bir yer tutmaktadır. Strauss aynı zamanda ülke güvenliğini hedef alabilecek bir saldırganlığın ancak milliyetçi bir devlet yapısı ile engellenebileceğini söylemiştir. Böyle bir milliyetçiliğin gelişmesi için bir “dış tehdit” gereklidir. Ayrıca Strauss’a göre dış tehdit mevcut değilse yaratılabilir.”²⁸⁹

²⁸⁶ Fukuyama, F. (2006) Neo-Conların Sonu: Yol Ayrımındaki Amerika .(çev. H. Kaya) Profil Yayınları, 27.

²⁸⁷ Erbil, G. (2004). Bush Doktrine: Emperyalist Pragmatizm, Günü Gelmiş Neocon Fikirler. Şimşek, A ve Erbil, G (der). Neocon Yeni Muhafazakarlık: Temel Belgeler ve Eleştiriler. İstanbul: Yeni Hayat Yayınları, 7-32.

²⁸⁸ Demirel, F. (Mayıs-Haziran-Temmuz 2005). ABD’nin Dış Politikası: Devamlılık ve Değişim. Doğu-Batı Dergisi, yıl 8, sayı 32, 171.

²⁸⁹ İrem, N ve Özen, Ç.(2006) Yeni Muhafazakar Amerikan Dış Politikasının Straussçu Temelleri. Özen,Ç ve Taşdemir, H.(der.) Yenimuhafazakar Amerikan Dış Politikası ve Türkiye. İstanbul: Odak Yayınevi, 37-38

Leo Strauss'dan sonra yeni muhafazakâr fikrin ortaya çıkmasında önemli isimlerden birisi Albert Wohlstetter olmuştur. SSCB'ye karşı yürütülen tarihin en kapsamlı “Yıldız Savaşları” Projesinin fikir babası olan Wohlstetter, Soğuk Savaş boyunca iki kutup ve yumuşama politikalarını reddetmiş, SSCB'nin altından çıkamayacağı bir stratejik ve askeri rekabeti savunmuştur.²⁹⁰

2001 yılında iktidara gelen George Bush döneminde yıldızı parlayan ve Bush dönemi Amerikan güvenlik ve dış politikalarının şekillenmesinde büyük ölçüde etkili olan Yeni Muhafazakârlar, bu dönem öncesinde de Amerikan hükümetlerinde önemli roller oynamışlardır. ABD'nin Soğuk Savaş dönemi sonrasındaki misyonuna ilişkin 1992 yılındaki politika bildirgesinin taslağı, o sıralarda Savunma Bakanlığı'nda politika geliştirmekle ilgili müsteşar olan Paul Wolfowitz'in gözetimi altında gerçekleşmiştir.²⁹¹

Yeni Muhafazakârlar 3 Haziran 1997'de “Yeni Amerikan Yüzyılı Projesi” İlkeler Bildirgesi'ni imzalamışlardır. Projenin ilkeler bildirgesinde, Reagan Yönetimi'nin dayandığı unsurlar sıralanmıştır. Bu unsurlar: mevcut ve gelecekteki olası tehditleri karşılamaya hazır ve güçlü bir ordu, Amerikan ilkelerine ülke dışında cesur ve bilinçli biçimde yayan bir dış politika ve Amerika Birleşik Devletleri'nin küresel sorumluluklarını kabul eden bir ulusal liderlik olduğu belirtilmiştir.²⁹²

Yeni Muhafazakârların en önemli ve dikkat çekici teşebbüsleri ise, Başkan Clinton'a mektup sunmuş olmalarıdır. Bu mektupta, Ortadoğu ve Irak'a ilişkin mevcut çok taraflı, koalisyona dayalı Amerikan politikalarının sonuç elde edemeyeceği vurgulanmıştır. Özetle, ABD'nin Irak politikasının Saddam Hüseyini iktidardan düşürerek “rejim değişikliği” üzerine kurulmasına işaret eden mektup, hükümetin bu konuda kararlı olması tavsiyesinde bulunmuştur.²⁹³

²⁹⁰ Yılmaz, T. (2006). Yeni Muhafazakar Amerikan Dış Politikasında Orta Doğu ve Türkiye. Özen. Ç ve Taşdemir. H (der) Yeni Muhafazakar Amerikan Dış Politikası ve Türkiye. İstanbul: Odak Yayınevi, 170.

²⁹¹ İnternet: Exerpts from 1992 Draft “Defence Planning Guidance”. Web: <http://www.pbs.org/wgbh/pages/frontline/shows/iraq/etc/wolf.html> adresinden 10 Ocak 2017'de alınmıştır.

²⁹² İnternet: Project For The Now Amerikan Century-PNAC. Web: <https://www.oldamericancentury.org/pnac.htm> adresinden 10 Ocak 2017'de alınmıştır.

²⁹³ İnternet: Letter to President Clinton Urging End of Iraqi Embargo. United States Conference of Catholic Bishops. Web: <http://www.usccb.org/issues-and-action/human-life-and-dignity/global-issues/middle-east/iraq/letter-to-president-clinton-from-religious-leaders-on-iraq-1999-09-23.cfm> adresinden 10 Ocak 2017'de alınmıştır.

2.3. 11 Eylül Saldırıları Öncesinde ABD'nin Terörizmle Mücadele Politikası

ABD'nin terörle mücadele çabaları hiçbir dönemde durmamasına karşı 11 Eylül öncesi terörle mücadelesi 11 Eylül sonrasına nazaran daha zayıf olarak nitelendirilebilir. Saldırılarından önce ABD'nin uluslararası terörizmin mücadele politikası genel bir çerçevede ele alındığında, terörizmin hiç bir zaman uluslararası politikada belirleyici bir unsur olmadığı dikkat çekecektir.²⁹⁴ Buna sebep ABD'nin teröre daha çok devletlerin iç meselesi olarak bakmasıdır. Saldırıları öncesinde dünyadaki terör olaylarını yakından takip eden ABD, pek çok zaman bu terörist saldırılara sadece seyirci kalmakla yetinmiştir. Diğer bir neden ise, ABD'nin 11 Eylül 2001 tarihine kadar bu denli büyüklükte ve bu kadar kayıp yaşadığı bir terörist saldırıyı kendi topraklarında yaşamamış olmasıydı.

Soğuk Savaş Dönemi'nde Birleşik Devletler terörist grupların yarattığı tehditlerle daha az ilgilenmiştir. Amerikan halkının zihinlerinde terörizm, ABD toprakları dışında diğer ülkelerde gerçekleşen olaylar olarak algılanmıştır. Bu nedenle Amerikalılar, ülkesinde bu tür saldırılardan muaf olduğuna inanmışlardır. Çünkü Amerika Birleşik Devletleri ile Sovyetler Birliği arasındaki nükleer denge stratejisi gölgede bırakmıştır.²⁹⁵

ABD'nin terörle mücadele anlayışının temel felsefelerinden birisi silahlı kuvvelerin önleyici ve karşılık verici bir silah olarak kullanılmasıdır. Bu amaçla uğradığı saldırılardan sonra daha büyük çapta misillemelerle cevap vermiştir. İlk terörle mücadele amaçlı kurulan askeri birliğin adı 1977 yılında kurulan Delta Gücüdür. Daha sonra Delta Gücüne ek olarak, Ortak Özel Operasyon Kumandası kurulmuştur. Reagan başkanlığı sırasında, Özel Operasyonlar Gücü adını alan bu birlik terörle mücadele amacıyla askeri müdahalelerde en spesifik birimi olarak kurulmuştur.²⁹⁶

ABD'nin karşı terör eylemlerinden biri, 5 Nisan 1986 tarihinde, Batı Berlin'de "La Belle" isimli bir gece kulübüne yapılan saldırıdan sonra gerçekleşmiştir. Saldırıda iki Amerika askeri ve bir Türk ölmüş, 77'si Amerikalı 230 kişi yaralanmıştır. Terörist saldırıdan on gün sonra, ABD saldırıdan sorumlu tuttuğu Libya'ya karşı "El Dorado Kanyon" isimli hava operasyonunu başlatmıştır. Operasyonda Libya lideri Muhammer

²⁹⁴ Özeren ve Cinoğlu, 2006, 165-181.

²⁹⁵ Kalic, Sean N. (2005). Combating a Modern Hydra Al Qaeda and the Global War on Terrorism. Kansas: Combat Studies Institute Press Fort Leavenworth, 3. Web: <http://usacac.army.mil/cac2/cgsc/carl/download/csipubs/kalic.pdf> adresinden 11 Ocak 2017'de alınmıştır.

²⁹⁶ Özeren ve Cinoğlu, 2006, 179.

Kaddafi'nin evlatlık kızının da aralarında bulunduğu 37 kişi ölmüş, 93 kişi yaralanmıştır.²⁹⁷

1998 yılında Tanzanya ve Kenya'daki Amerikan Büyükelçiliklerine saldırılar düzenlenmiştir. Bu saldırıların ardından ABD, seyir (cruise) füzeleri ile Afganistan'daki Khowst kasabası etrafındaki eğitim kamplarına ve Sudan'daki Hartum civarında kurulmuş olan ilaç tesislerine saldırılar yaparak misillemelerde bulunmuştur. ABD'li yetkililer El-Şifa adındaki ilaç tesislerinde kitle imha silahları üretildiğinden ve Bin Ladin'in de finanse ettiğinden şüphelendiklerini dile getirmişlerdir. Ancak daha sonra ne kitle imha silahlarına ne de Bin Ladin ile ilgisi olduğuna dair bir delil tespit edilememiştir.²⁹⁸

ABD Yönetimi'nin 11 Eylül saldırıları öncesinde karşı terör kapsamındaki askeri müdahalelerin dışında hukuksal yönde oluşturulan yasalar da büyük önem arz etmektedir. Bu düzenlemeleri yasal ve örgütsel görünümünden incelemeye çalışacağız.

2.3.1. Telekomünikasyon Şirketlerinin Kolluk Kuvvetlerine Yardımı Kanunu (CALEA)

ABD'nin en son teknik dinleme kanunu olan CALEA (Communications Assistance for Law Enforcement Act), güvenlik güçlerinin hızla gelişen telekomünikasyon teknolojilerini suçla mücadelede kullanma çabalarının bir sonucudur.²⁹⁹

1980'lerin sonunda ve 1990'ların başında, yeni bir teknik dinleme yasasının çıkarılması için üç ana motivasyon mevcuttu: Bunlar:³⁰⁰

- 1) Gelişin teknolojilerin dinlenilmesindeki teknik zorluklar;
- 2) Gelişen teknolojilerin dinlenilmesindeki yasal zorluklar;

²⁹⁷ Byers, M. (2007). Soykırımdan Son Kırırma: Savaş Hukuku.(çev. H .D. Bilgin). İstanbul: Detay Yayıncılık, 84.

²⁹⁸ Clark, 2004, 141.

²⁹⁹ Hull, R.A. (1996) The Digital Dilemma: Requiring Private Carrier Assistance to Reach Out and Tap Someone in the Information Age-An Analysis of the Digital Telephony Act. Santa Clara University School of Law. Santa Clara Law Review, Article 3, Volume 37, Number 1.Web:

http://digitalcommons.law.scu.edu/cgi/viewcontent.cgi?article=1490&context=lawreview_adresinden 15

Ocak 2017'de alınmıştır.

³⁰⁰ Özdoğan, A. (1 Mart 2004). Teknik Dinlemeye Dair Gizli Dinleme Kanunlarına ve Uygulamalarına Dair bir araştırma. Ankara: Emniyet Genel Müdürlüğü İDB Yayınları No:92 44-45, Web:

https://papers.ssrn.com/sol3/papers.cfm?abstract_id=953472 adresinden 16 Ocak 2017'de alınmıştır

3) Bu teknolojilerle ortaya çıkan mahremiyetin ihlali hakkındaki yeni riskler.

CALEA, 103. Kongre'ye önerilmiş ve 25 Ekim 1994'te Kongre'den geçip Başkan tarafından imzalanmıştır. CALEA, yasama-sürecinde hazırlanan belgelerde belirtildiği üzere üç unsur arasında denge kurmayı hedeflemiştir:

- 1) Güvenlik güçlerinin suçla mücadelede teknik dinleme imkanlarından yeterince faydalanması,
- 2) Yeni teknolojilerle birlikte ortaya çıkan mahremiyetin ihlali ile ilgili risklerin en aza indirilmesi
- 3) İlk iki unsur yapılırken, yeni haberleşme servisleri ve teknolojilerinin engellenmemesi.³⁰¹

CALEA'nın yasama tutanaklarında, CALEA'nın insan haklarını korumayı, endüstrinin çıkarlarını korumayı ve güvenlik güçlerinin suçla mücadelede etkin yöntemler kullanması arasında hassas bir denge kurmayı hedeflediği belirtilmiştir. Güvenlik güçlerine göre en önemli mesele topluma suçlulardan muhafaza etmektir. Özellikle, 1990'lara kadar hızla artan topluma suçlulardan muhafaza etmektir. Özellikle, 1990'lara kadar hızla artan suç oranlarından dolayı kolluk kuvvetleri, suçla mücadelede, anayasal çerçevesine batmadan aklına gelen her yöntemi kullanma hakkının olduğu inancına varmıştır.³⁰²

Diğer taraftan insan hakları temsilcileri, insanların mahremiyet haklarını korumanın, insanın fiziki varlığını korumak kadar mühim olduğunu ifade etmektedirler. Onlara göre gizli dinleme ve izleme uygulamaları: insanlar arasındaki itimadı zedeleyen, öz güveni azaltan, sosyal düzeni tahrip eden ve insanlarda paranoyak ve kinci duyguları tahrik eden karakteristiğe sahiptir. Bu nedenle gizli dinleme ve izleme faaliyetleri yalnızca son çare olarak ve ağır suçların soruşturmasında kullanılmalıdır. İnsan hakları avukatları CALEA'nın anayasallığının önünde iki sorunun varlığını iddia etmektedirler. Bunlardan birincisi, "çağrı tanımlama bilgisi" kavramındaki muğlaklık kullanarak güvenlik güçlerinin mahremiyete dair bazı önemli bilgilere düşük hukuki sınırlamalar ile erişebilmeleridir.

³⁰¹ Özdoğan, 2004, 54-55

³⁰² Sheptycki, J. (2000). Surveillance, closed circuit television and social control. Policing and Society, 9, 429-434, Edinburgh: Harwood Academic Publisher) Web: <http://www.tandfonline.com/doi/pdf/10.1080/10439463.2000.9964826?needAccess=true> adresinden 17 Ocak 2017'de alınmıştır.

İkinci iddia ise, CALEA'nın güvenlik güçlerine daha fazla teknik dinleme imkanlarını kullanma hakkını vermiş olmasıdır.³⁰³

Endüstri, CALEA sürecinde, gerçek sorunları yansıtmaktan çok, insan hakları rolünü oynamaktadır. Bunun iki ana sebebi olabilir. Birincisi, telekomünikasyon endüstrisi, güvenlik güçlerinin suçla mücadelede teknik dinlemeyi kullanma ihtiyaçlarına rağmen kendi ekonomik kaybını olacağı iddiasını yeterli kuvvetlilikte bir iddia olarak görmemektedir. İkincisi, endüstri CALEA hükümlerini uygulayayım derken yanlışlıkla vatandaşların mahremiyet haklarını aşırı derecede çiğnemesi durumunda, mağdur vatandaşların açabilecekleri tazminat davalarından ve aynı zamanda oluşabilecek kötü reklamlardan korkmaktadır.³⁰⁴

2.3.2. Dış Güvenlik İstihbarat Kanunu (Foreign Intelligence Surveillance Act)

Dış İstihbarat Gözetleme Yasası (Foreign Intelligence Surveillance Act-FISA) 1978 yılında yürürlüğe girmiştir. Bu yasa, Birleşik Devletler hükümetinin belirli bileşenleri tarafından ABD'li kişilerin gizlilik haklarına yönelik önceki ihlallerle ilişkin çok sayıda maruz kalınan duruma kongrenin cevabıydı. Söz konusu istismar, hükümete göre, ulusal güvenliğe yönelik tehditleri reddetme çabalarının bir parçası olarak gerçekleşti. Şüphesiz, bu tehditler 1978 öncesinde de vardı. İlk olarak yabancı ama yerli de dâhil terörizm sıfatını taşıyor. FISA, yerli terörle mücadele için yasal olarak kullanılabilir bir araç olmasa bile, elektronik gözetim ve fiziksel arama yetkisi, Birleşik Devletlerde çalışırken yabancı güçlerin ve yabancı güçlerin temsilcilerinin faaliyetlerini izlemek için yasal ve çok etkili yöntemlerdir.³⁰⁵

FISA kapsamına girecek dinlemeleri yürütmekle görevli kurumlar FBI ve CIA'dir. Bu kurumların FISA'ya göre dinleme için mahkeme kararı verir. Dinlemenin sona ermesinin ardından dinleme kayıtları mühürlenerek mahkemeye teslim edilir. Ülke dışı bağlantılı suçlar çerçevesinde suçlu Amerika vatandaşı değilse ve ya suçlu Amerikalı

³⁰³ Özdoğan, 2004, 118-119.

³⁰⁴ Özdoğan, 2004, 119-120.

³⁰⁵ İnternet: MC Adams, James G. Foreign Intelligence Surveillance Act (FISA): An Overview, 1. Web: https://www.fletc.gov/sites/default/files/imported_files/training/programs/legal-division/downloads-articles-and-faqs/research-by-subject/miscellaneous/ForeignIntelligenceSurveillanceAct.pdf adresinden 20 Ocak 2017'de alınmıştır.

olmasına rağmen suçun ABD dışından bir bağlantısı varsa, işlenen suçlar FISA kapsamında değerlendirilmektedir.

Mahremiyetin korunması konusunda FISA hassas değildir. Mesela FISA'ya göre telefonları dinlenen şahsın dosyası mahkemeye gönderilmezse, telefonlarının dinlenmiş olduğuna dair bilgilendirilmesi zorunluğu yoktur. Aynı şekilde FISA'ya göre teknik dinlemeye alınacak bir şahıs, eğer vatandaş ve ya göçmen (oturma ve çalışma vizesi (yeşil kart sahibi) değilse, telefonunun dinlenmesi için “yeterli sebeplerin oluşması şartı aranmamaktadır. Özetle, FISA çevresinde yapılan teknik dinlemelerde Anayasa'nın ek 4 maddesinde belirtilen ilkeler dikkate alınmamaktadır.³⁰⁶

2.3.3. Ulusal Güvenlik Ajansı (National Security Agency)

ABD'de 4 Kasım 1952'de kurulan “Ulusal Güvenlik Ajansı” (National Security Agency), ABD çıkarları doğrultusunda bir yanda uluslararası elektronik istihbarat yapmak ve öte yanda Amerikan devletlerinin bilgi güvenliğini sağlamaktan sorumludur. NSA, uzman teknik fonksiyonları temin etmekten sorumlu kılınan Savunma Bakanının yetki, kontrol ve yönlendirmesinde ve Savunma Bakanlığı bünyesinde bağımsız bir teşkilat olarak kurulmuştur.³⁰⁷

NSA, kriptoloji üzerine uzman olan bir teşkilattır. Yabancı ülkelerin iletişimlerini (telefon, e-posta vs.) dinleyerek bilgi toplarlar. Ayrıca Amerikan hükümetinin iletişimini yabancı teşkilatlardan korumak da onların görevidir. Bu teşkilat yeryüzündeki en büyük telefon görüşmeleri arşivine sahiptir. İlegal olarak sivillerin telefon görüşmelerini kaybettikleri (ellerinde görüşmeleri kaybetmek için hiçbir yasal yetki, mahkeme emri olmaksızın) ve telekomünikasyon şirketlerinden telefon kayıtlarını istedikleri ortaya çıkmıştır. Çalışan sayısı net olarak açıklanmasa ve çok gizli tutulsa da 30.000'e yakın

³⁰⁶ İnternet: Foreign Intelligence Surveillance Act. Web: https://www.fletc.gov/sites/default/files/imported_files/training/programs/legal-division/downloads-articles-and-faqs/research-by-subject/miscellaneous/ForeignIntelligenceSurveillanceAct.pdf adresinden 20 Ocak 2017'de alınmıştır

³⁰⁷ İnternet: Ersoy, E. (2003). Ulusal Bilgi Güvenliği Raporu ve Teknolojik Gelişmeler. Aylık strateji ve analiz e-dergisi, sayı 10, 2. Web: <http://www.ozelburoistihbarat.com/Content/images/archieve/siber-guvenlik-dosyasi-erkut-ersoy-ulusal-bilgi-guvenligi-raporu-ve-teknolo-ac870ba8-0db2-46f3-9eda-f30440c13989.pdf> adresinden 25 Ocak 2017'de alınmıştır.

olabileceği iddia edilmektedir. Bunun büyük kısmını da matematikçilerin oluşturduğu ve NSA'nın yeryüzündeki en çok matematikçi yetiştiren kurum olduğu söylenebilir.³⁰⁸

NSA “diğer uluslar ve onların tarafları için istihbarat ve karşı istihbaratın” istihbarat etkinlikleriyle sınırlıdır. Amerika’da oturma izni olan yabancılar, Amerikan vatandaşları ve Amerikan özel sektör kurumlarının gizlilik haklarına aykırı yasadışı istihbarat yürütmesi anayasa ve NSA'nın kuruluş yasasıyla kesinlikle yasaklanmıştır. Bunun ötesinde, gizlilik ve haberleşme özgürlüğü yasalarıyla kişiler kendileri hakkında NSA gizlilik yasasında tanımlanan “kimlik bilgilerine” erişim hakkına sahiptirler. Haberleşme özgürlüğü kapsamına giren “hükümet kayıtlarının” NSA tarafından tutulması yasayla engellenmiştir.³⁰⁹

NSA sinyal istihbaratı sorumluluğu ile ABD istihbaratının en geniş koludur. Ulusal istihbarat çabalarına bilgisayar destekli analitik uzmanlık ve geniş bir bilgi bankası temin eder. Dünyanın çeşitli yerlerinde bulundurduğu dinleme üsleri ile her türlü elektronik istihbaratı sağlayan NSA'nın Maryland, Fort Meade’de karargâhı mevcuttur. NSA, “SINGNET” adı verilen ileri teknoloji ile kurulan ağ sunucusu, dünyadaki tüm telefon, faks, cep telefonu, e-mail, uydu telefon konuşmaları ve yazışmaları izlemektedir. Bu sisteme Türkçe dahil 66 yabancı lisan ve şiveleri başlanmıştır.³¹⁰

2.3.4. Savunma İstihbarat Ajansı (Defence Intelligence Agency)

Savunma İstihbarat Teşkilatı (DIA), 1 Ekim 1961’de ulusun birincil yabancı askeri istihbarat yöneticisi olarak faaliyete geçti. Bu Savunma Sekreterliği, Genelkurmay (JCS) ve askeri güçlerin yanı sıra diğer politikaları desteklemek, Savunma Bakanlığı ve merkezi istihbarat yöneticisi için son derece önemli ihtiyacı karşıladı.

1960 yılında, Başkan Dwight D. Eisenhower’ın ülkenin askeri istihbarat faaliyetlerini etkin bir şekilde organize etmenin daha iyi yollarını belirlemek için atadığı Ortak Çalışma Grubu’nun önerileri üzerine Savunma Sekreteri Robert S. McNamara, Şubat 1961’de JSC’ye bir Savunma İstihbarat Teşkilatı kurma kararını bildirdi ve onlara herkesin askeri istihbarat çabalarına yoğun bir şekilde entegre edecek bir konsept planı

³⁰⁸ İnternet: Ulusal Güvenlik Ajansı. Web: https://tr.wikipedia.org/wiki/Ulusal_Guvenlik_Ajansı adresinden 25 Ocak 2017’de alınmıştır.

³⁰⁹ Ersoy, 2003, 3.

³¹⁰ Yılmaz, S. (2008). Güç ve Politika. İstanbul: ALFA Yayınları, 225.

hazırlamayı görevlendirdi. JCS bu görevi Temmuz ayına kadar tamamladı. 1 Ağustos'ta 5105.21 sayılı "Savunma İstihbarat Ajansı" DOD Yönergesini yayınladı.³¹¹

DIA, yeni ajansın planını JCS aracılığıyla Savunma Sekreterine bildirdi. Bu birlik bir savunma istihbarat ve karşı istihbarat faaliyetlere konfederasyonu değildi ve savunma istihbarat topluluğunda yönetim katmanını eklememişti. Ajansın misyonu DOD için sürekli askeri istihbarat toplamak, yönlendirmek, değerlendirmek, analiz etmek, bütünleştirmek, üretmek ve yaymaktı. Diğer hedefler, kıt zeka kaynaklarını daha verimli bir şekilde yönetmek, tesisler, organizasyonlar ve görevlerde gereksizlikleri ortadan kaldırmaktı.³¹²

DIA, Amerikan Silahlı Kuvvetleri'nin muhtelif istihbarat bölümlerinden (Kara, Deniz, Hava, Sahil Muhafaza ve Özel Güçler) toplanan istihbaratı eşgüdümle ve karşı tedbirleri alır. Ulusal İstihbarat Değerlendirmeleri (NIE) için askeri girdiler temin eder ve dış ülkelerdeki ataşelerin çalışmalarını kontrol eder. DIA, kriz ve ya çatışma halinde askeri kuvvetleri desteklemek üzere çok sayıda asker ve sivil yurtdışında görevlendirmektedir. DIA'nın Operasyon Dairesi'nde 4500 oyan çalışmakta, bunların 900'ü yurtdışında gizli operasyonlarda görev yapmaktadırlar. DIA'nın asker ve sivil çalışanın dünyanın çok fazla ülkesinde faaliyet göstermektedir.³¹³

2.3.5. Merkezi İstihbarat Teşkilatı (CIA)

Merkezi İstihbarat Teşkilatı (CIA) 1947 yılında Başkan Harry S. Truman döneminde kurulmuştur. Ulusal Güvenlik Yasasıyla yürürlüğe girmiştir. Bu yasa Birleşik Devletler istihbarat cemiyetinin başı olarak görev yapan Merkezi İstihbarat Başkanlığını (DCI) da oluşturmuştur. DCI ABD Başkan'ına ulusal güvenlikle ilgili haber alma konularında baş danışmanlık yapmakla beraber CIA'nın başı olarak görev yapar.³¹⁴

³¹¹ İnternet: Defense Intelligence Agency 35 years A Brief History: Committed To Excellence İn Defense Of The Nation, 1-3. Web: https://fas.org/irp/dia/dia_history.pdf adresinden 27 Ocak 2017'de alınmıştır.

³¹² Defense Intelligence Agency, 4-5.

³¹³ Yılmaz, 2008, 224.

³¹⁴ İnternet: CIA hakkında. Web: <https://www.cia.gov/tr/about-cia> adresinden 29 Ocak 2017'de alınmıştır.

Merkezi İstihbarat Teşkilatı (CIA), ulusal güvenliği korumak için yurtdışındaki ekonomik, askeri, politik, bilimsel ve diğer gelişmelerle ilgili hayati bilgileri toplar, değerlendirir ve yayar.³¹⁵

Milli Güvenlik Konseyi'nin (National Security Council, NSC) yönetimi altında çalışmak üzere kurulan CIA, NSC'ye milli güvenliği ilgilendiren konularda bilgi toplayıp verecek, elde edilen bilgileri değerlendirdikten sonra, hükümetle ilişkin yerlere ulaştırılması temin edecekti. CIA, NSC'nin vereceği emirler istikametinde, güvenlikle bağlı istihbarat işlerini yerine getiriyordu.³¹⁶

CIA'nın bir icra dairesi ve dört ana müdürlüğü vardır: ³¹⁷

Yönetici Ofisi (Executive Office):

İcra dairesi CIA'nın günlük operasyonundan sorumludur. İcra dairesi ayrıca toplanan bilgileri sağlayarak ABD askerlerini desteklemekle, askeri istihbarat örgütlerinden bilgi almakta ve alan faaliyetleri üzerinde işbirliği yapmaktadır. Askerlik hizmetinin her şubesinin kendi direktörü vardır. Askeri işlerden sorumlu genel müdür, üst düzey bir askeri görevli, CIA ile CIA bölgesel operasyonel istihbarat öreten ve teslim eden ve Birleşik Devletler Ulusal İstihbarat Teşkilatı Müsteşarlığı tarafından üretilen ulusal istihbaratı tüketen Birleşik Savaş Komutanlarının arasındaki ilişkiyi yönetir.

Analiz Müdürlüğü (The Directorate of Analysis):

Analiz Müdürlüğü (eski İstihbarat Müdürlüğü) CIA'nın analitik dalıdır ve önemli yabancı konularla ilgili tüm kaynak analizinin üretilmesi ve yayılımından sorumludur. Müdürlüğün dört bölgesel analitik ve altı uluslar üstü meselelere dair grubu vardır. Bunlardan üçü politika, toplama ve personel desteğine odaklanıyor. Irak'a atanmış bir büro

³¹⁵ İnternet: Central Intelligence Agency. Web: <https://www.usa.gov/federal-agencies/central-intelligence-agency> adresinden 29 Ocak 2017'de alınmıştır.

³¹⁶ İnternet: CIA. Web: <https://tr.wikipedia.org/wiki/CIA> adresinden 30 Ocak 2017'de alınmıştır.

³¹⁷ İnternet: Central Intelligence Agency. Web: https://en.wikipedia.org/wiki/Organizational_structure_of_the_Central_Intelligence_Agency#Directorate_of_Support adresinden 30 Ocak 2017'de alınmıştır.

var: bölgesel analitik gruba Yakın Doğu ve Güney Asya, Rusya ve Avrupa: Asya Pasifik, Latin Amerika ve Afrika bürosu dahildir.³¹⁸

Operasyon Müdürlüğü (The Directorate of Operations):

Operasyon Müdürlüğü (eski adıyla Ulusal Gizli Servis) başta gizemli HUMINT kaynaklarından olmak üzere yabancı istihbarat toplama ve gizli eyleme karşı sorumludur. Adı, kendi HUMİNT operasyonları ile daha geniş kapsamlı ABD istihbarat topluluğunun diğer unsurları arasındaki insan istihbarat faaliyetlerinin koordinatörü rolü olduğunu yansıtıyor. Operasyon Müdürlüğü, Birleşik Devletler Savunma Bakanlığı (DOD) ve CIA arasındaki nüfuz, felsefe ve bütçeyle ilgili yıllarca süren rekabeti sona erdirmeye girişiminde bulundu. Buna rağmen, Savunma Bakanlığı son zamanlarda kendi Küresel gizli İstihbarat servisi olan Savunma Gizli Servisi'ni (OSC) Savunma İstihbarat Ajansı (DIA) altında örgütledi.

Bilim ve Teknoloji Müdürlüğü (The Directorate of Science and Technology):

Bilim ve Teknoloji Müdürlüğü, istihbarat toplama misyonunu desteklemek için yenilikçi teknoloji yaratır ve uygular. CIA, etkinliğini artırmak için teknolojideki ilerlemeleri nasıl kullanacağına her zaman güçlü bir ilgi göstermiştir. Modern teknolojiye olan bu ilgi iki ana hedeften geliyor: Birincisi, bu teknikleri kendi kullanımı için harekete geçirmek ve İkinci olarak Sovyetler Birliği'nin geliştirebileceği yeni teknolojilere karşı koymak. Bu çaba 1950'li yıllarda SSCB tarafından Sputnik uydusunun başlatılmasıyla hız kazandı. Ajans ayrıca bilgisayar ve bilgi teknolojileri ile son derece ilgileniyor. 1999'da CIA, ajansın ilgi duyduğu teknolojileri finanse etmek ve geliştirmek için girişim sermayesi şirketi İn-Q-Tel'i kurdu.

Bilim ve Teknoloji Müdürlüğü, teknik koleksiyon disiplinlerini ve ekipmanlarını araştırmak, oluşturmak ve yönetmek için kurulmuştur. Yeniliklerinin birçoğu diğer istihbarat örgütlerine ve askerlik hizmetlerine daha açık bir şekilde yaklaştıkça transfer edildi. Örneğin, U-2 yüksek irtifalı keşif uçağının geliştirilmesi, Birleşik Devletler Hava

³¹⁸ İnternet: Organizational Structure of the Central Intelligence Agency. Web: https://en.wikipedia.org/wiki/Organizational_structure_of_the_Central_Intelligence_Agency#Directorate_of_Support adresinden 30 Ocak 2017'de alınmıştır

Kuvvetleri ile işbirliği içinde gerçekleştirildi. U-2'nin orijinal misyonu, Sovyetler Birliği gibi inkâr edilen alanlar üzerinde gizemle görüntü istihbaratı idi. Ardından sinyal istihbaratı, ölçüm ve imza istihbarat yetenekleri sağlandı ve şimdi Hava Kuvvetleri tarafından işletiliyor.

Destek Müdürlüğü (The Directorate of Support):

Destek Müdürlüğü gerekli detayları korumak için istikrarlı şekilde “ev sahibi” idari işlevlerini temin eder. Bu işlevler, personel, güvenlik, iletişim ve finansal işlemleri içerir. Bu Müdürlüğün çoğu, personel ve fiziksel güvenlikle ilgisi olan Güvenlik ofisi gibi rol ve amaca dayalı küçük ofislere alt yapıdadır. Diğer büyük bürolara İletişim ofisi ve Bilgi teknolojileri Bürosu dahildir.

CIA'nin başkanının Ulusal İstihbarat Başkan'ına karşı sorumlulukları vardır. Onlar aşağıdakilerden ibarettir:

- İnsan ve diğer uygun kaynaklar vasıtasıyla polis, celp, kolluk kuvvetleri gibi görev ve sorumlulukları olmadan haber toplamak;
- Ulusal güvenlik alanında istihbarat toplayıp değerlendirmek ve bu haberi alakadar birimlere iletmek;
- İnsan kaynakları vasıtasıyla, ABD sınırları dışında ulusal istihbarat toplamak ve bu istihbaratı yönlendirip diğer yetkili Amerikan istihbarat birimleriyle eşgüdümlemek, bu kaynakları en etkili bir şekilde ABD'nin karşılaştığı riski en düşük seviyeye indirmek ve bunları, bu tür istihbarat toplama yetkisi olan diğer ABD istihbarat birimleriyle işbirliği içerisinde gerçekleştirmek;
- ABD Başkanı ya da Ulusal Güvenlik Başkanı talimatlarıyla verilen ulusal güvenliği etkileyen istihbaratla ilgili görevleri yerine getirmek.³¹⁹

2.3.6. Federal Araştırma Bürosu (FBI)

1908'de Başsavcı Charles Joseph Bonoparte, Adalet Bakanlığı'nda soruşturma ajansı oluşturan bir Emir yayınladı. Emir, 1909'da Başsavcı George W.Wickersham

³¹⁹ İnternet: CIA hakkında: Web: <https://www.cia.gov/tr/about-cia> adresinden 1 Şubat 2017'de alınmıştır.

tarafından doğrulandı ve Soruşturma Bürosunun kurulmasına karar verildi. Şu andaki adı, Federal Soruşturma Bürosu (Federal Bureau of Investigation), 1935`te Kongre tarafından belirlendi.

FBI`ın misyonu ABD`yi terörist ve yabancı istihbarat tehditlerine karşı korumak ve savunmak; Birleşik Devletlerin ceza kanunlarını savunmak ve uygulamak; federal, eyalet, belediye ve uluslararası kuruluşlara liderlik ve ceza adaleti hizmetleri sunmaktır. Ortaklar bu sorumlulukları halkın ihtiyaçlarına cevap verecek ve ABD Anayasası`na sadık kalacak şekilde gerçekleştirmektedir.³²⁰

Federal Soruşturma Bürosu (FBI), terörizm, siber suçlar, beyaz yaka suçları, toplumsal yolsuzluklar, sivil haklar ihlalleri ve diğer büyük suçları içeren çeşitli suç faaliyetlerini araştıran federal yasayı uygulamaktadır.³²¹

FBI, federal hükümetin üst düzey kolluk kuvvetleri ajansıdır. Mafyayı soruşturmaktan tutmuş teröristleri gözetlemeye kadar kritik polis faaliyetleri yürütüyor. FBI, ABD`deki büyük şehirlerde 56 saha bürosu ve saha ofislerinde çalışmayı destekleyen 400`den fazla yerleşik daire işletmektedir. FBI, suç istatistikleri, terörizm, siber güvenlik, beyaz yaka ve şiddet suçlarıyla ilgili çok sayıda rapor ve yayın da üretmektedir.³²²

FBI faaliyetinin ilk döneminde, bu teşkilatın ajanları mevcut federal suçlar arasında nispeten daha az sayıda suçla ilgili soruşturma yürütürdü. Bunlara iflas hileleri, antiterör suçları, vatandaşlığa geçmeyle ilgili ihlaller dahil idi. 1. Dünya Savaşı sırasında Büro espionaj, sabotaj, ülkeyi yıkma teşebbüsü suçları, askerden kaçmalar gibi suçları soruşturma görevini de üstlenmiş aynı zamanda Motorlu Araçlar kaçırma ulusal yasasının 1919 yılında kabul edilmesiyle birlikte Büro`nun yetki alanı genişlemiştir.³²³

³²⁰ İnternet: Organization, mission and functions manual: Federal Bureau of Investigation. (15 Temmuz 2014). The United States Department of Justice. Web: <https://www.justice.gov/jmd/organization-mission-and-functions-manual-federal-bureau-investigation> adresinden 9 Şubat 2017`de alınmıştır.

³²¹ İnternet: Federal Bureau of Investigation. United States Government. Web: <https://www.usa.gov/federal-agencies/federal-bureau-of-investigation> adresinden 9 Şubat 2017`de alınmıştır.

³²² İnternet: Federal Burosu of Investigation (FBI): What It Does? Web: <http://www.allgov.com/departments/department-of-justice/federal-bureau-of-investigation-fbi?agencyid=7201> adresinden 9 Şubat 2017`de alınmıştır.

³²³ İnternet: Sarıözen, F. (1997). FBI Misyonu, Tarihi ve Örgütlenme Biçimi. Web: http://www.caginpolicisi.com.tr/eski_sitemiz/36/18-19.htm adresinden 10 Şubat 2017` de alınmıştır.

1920 yılındaki yasaklamalarda “Gangsterler Dönemi” başladı. Bu dönemin kriminal tipleri, banka soymak, insan kaçırmak gibi daha federal suçlar kapsamına alınmamış suçlardı. 1932 yılında Federal İnsan Kaçırma Yasası’nın kabulü ile bu durum değişir. 1934’de kabul edilen başka yasalarda Kongre yeni ilan edilen federal suçlarla ilgili daha geniş yetkiler vererek tutuklama ve silah taşıma yetkisi tanıdı.

II Dünya Savaşı’nın yetki alanı ve boyutu daha genişlendi. Güney Amerika’daki istihbarat faaliyetleri de Ajanın kapsamına dâhil oldu. Savaşın sona ermesi ve Atom çağına başlamasıyla, FBI Beyaz Saray’da görev alan şahısların ve diğer devlet dairelerine tayin edilen görevlilerin, icrai organla alakadar Güvenlik konuları da dâhil olmak üzere sicillerin araştırma sorumluluğunu aldı.³²⁴

1960’lı yıllarda Yurttaşlık Hakları İhlalleri ve örgütlü suçların yanı sıra kontr-terör, uyuşturucu kaçakçılığı FBI’nin en çok en çok üstünde çalıştığı suçlar arasına girdi. 1970 ve 1980’lerde ise şiddete dayanan suçlar, beyaz yakalıların işlediği suçlar FBI tarafından soruşturulmaya başlandı. 1980-1990’larda ise uluslararası terörizmin daha aktif bir hal almasından sonra Adalet Bakanlığı tarafından FBI’ye yeni teklifler verilmişti. FBI 1986 tarihinden sonra yurtdışına kaçan suçluları, terör şüphelilerine ve uyuşturucu kaçakçıları yakalama yetkisine sahip olmuştu. 1999’da Doğu Afrika’daki Büyükelçiliğin bombalanmasıyla, FBI Kurum olarak terör suçlarını diğer suçlardan ayırmak suretiyle gelir kaynaklarının büyük miktarıyla yeni birimler oluşturmaya başlamıştı.³²⁵

FBI’nin başlıca öncelikleri şunlardır:³²⁶

- Amerika Birleşik Devletleri’ni terörist saldırıdan korumak;
- ABD’yi yabancı istihbarat operasyonları ve casusluklardan korumak;
- Amerika Birleşik Devletleri’ni siber tabanlı saldırılar ve yüksek teknoloji suçlarından;
- Her seviyedeki kamusal yolsuzlukla mücadele etmek;
- Sivil haklarını korumak;
- Uluslararası ve ulusal ceza teşkilatları ve kuruluşları ile mücadele etmek;
- Büyük beyaz-yaka suçlarıyla mücadele etmek;

³²⁴ Sariözen, 1997.

³²⁵ Yılmaz, 2008. 228-229.

³²⁶ The United States Department of Justice, 2014.

- Federal, eyalet, il, belediye ve uluslararası ortakları desteklemek ve FBI görevine başarılı bir şekilde yerine getirmek için teknolojiyi yükseltmek.

2.4. ABD Güvenlik Stratejisi

Sovyetler Birliği'nin yıkılmasının ardından uluslararası platformda ortaya çıkan güç boşluğu ve şaşkınlık, ABD'nin artık mevcut tek süper güç olarak duyduğu öz güven Soğuk Savaş sonrası güvenlik stratejilerinde açık şekilde görülmektedir. Uluslararası sistemde, açık ara üstünlükle dünyanın neresinde olursa olsun çıkabilecek herhangi bir anlaşmazlık karşısında ABD, askeri, ekonomik, diplomatik ve politik araçları sayesinde tam anlamda belirleyici bir güç konumuna geldi.³²⁷

1990'ların başından itibaren, zamanın ABD Başkanı George Bush'un "Yeni Dünya Düzeni" olarak adlandırdığı bir döneme girildi. Bush'un adlandırması kendi içinde doğruluk payı içeriyordu. Çünkü 45 yıllık Soğuk Savaş tecrübesinden sonra tüm dünya alışık olmadığı bir siyasal atmosfere giriyor, ABD de, tek süper güç kalmanın verdiği kendine güven artışı ve hayretliğini birlikte yaşayarak, yeni dönem için stratejiler belirlemeye çalışıyordu.³²⁸ Nitekim bu durum ABD tarafından çeşitli aralıklarla yayımlanan Ulusal Güvenlik Stratejilerinde kendini göstermiştir.

2.4.1. 1991 Stratejisi

Ağustos 1990-Nisan 1991 döneminde yaşanan, Soğuk Savaşın sonuncu ya da Yeni Dünya Düzeninin ilk ciddi krizi olan Körfez Savaşı'nın hemen ardından, Ağustos 1991'de hazırlanan ABD'nin Ulusal Güvenlik Stratejisi'nde, ABD'nin kendine güvenini görmek mümkündür.³²⁹

1991 Stratejisi'nde askeri alanda gerçekleştirilecek bir değişim konusunda temkinli adımlar atılmasının gerekliliği de vurgulanmaktaydı. Tek ve somut bir düşman yerine, çeşitlenen ve biçim değiştiren tehdit unsurları ile mücadele için Amerikan

³²⁷ İşyar, Ö.G. (2013). Karşılaştırmalı Dış Politikalar: Yöntemler-Modeller-Örnekler ve Karşılaştırmalı Türk Dış politikası. Bursa: Dora Yayıncılık, 357.

³²⁸ Erhan, Ç. (2001). ABD'nin Ulusal Güvenlik Anlayışı. Ankara Üniversitesi SBF Dergisi, 56-4, 82. Web: <http://dergiler.ankara.edu.tr/dergiler/42/474/5456.pdf> adresinden 15 Şubat 2017'de alınmıştır.

³²⁹ Internet: The White House. (1991). National Security Strategy of The United States, August 1991.

Washington D.C: The White House. Web:

<http://history.defense.gov/Portals/70/Documents/nss/nss1991.pdf?ver=2014-06-25-121158-580> adresinden 18 Şubat 2017'de alınmıştır.

ordusunun ve NATO'nun yeniden yapılanmasının önemine dikkat çekilirken, Sovyet tehdidinin ortadan kalkmasıyla konvansiyonel alanda silahsızlanmaya gidilirken, yeni "düşmanların" Amerikan çıkarlarına zarar verebileceğinin altı çizilmekteydi.

Stratejide, bir yandan, "yükselmeye başlayan yeni güç merkezlerinin varlığına rağmen, ABD dünyayı siyasal, ekonomik ve askeri boyutta etkileyebilecek gerçek anlamda tek küresel güçtür" değerlendirmesiyle ABD'nin tek "süper güç" olduğu vurgulanırken, diğer yandan da, "dünyanın tüm güvenlik sorunlarını çözecek "dünya jandarması" olamayız. Ama zor durumda kalan ülkelerin yardım için yüzlerini çevirecekleri ülke olabiliriz "ifadesiyle ABD'nin artık uluslararası sorunlara müdahalede seçici davranacağını işaretli veriliyordu.³³⁰

Bu stratejide, ABD'nin özgür ve bağımsız bir ülke olarak kalmasının temel güvenlik hedefi olduğu vurgulanıyor ve ABD'nin aşağıdaki konulara öncelik verdiği belirtiliyordu.³³¹

- a) Askeri Açıdan: ABD'nin ve müttefiklerinin güvenliğini tehdit edecek her türlü saldırıyı caydırmak, hakkaniyete uygun ve denetlenebilir silahların kontrolü anlaşmalarıyla istikrarı artırmak, sınırlı balistik füze saldırılarını önleyecek sistemler geliştirmek ve gerekli konvansiyonel kapasiteyi zenginleştirmek; dünyada silahlanma harcamalarının kısıtlanmasına çalışmak; gelişmiş askeri teknolojiler ile nükleer, kimyasal ve biyolojik silahların düşman ülke ve gruplara transferinin önüne geçmek: ABD ve müttefikleri arasında küresel liderliğin ve sorumlulukların daha fazla paylaşıldığı daha dengeli bir ortaklık kurmak; bölgesel hakimiyet kurmak isteyen ülkeleri caydıracak, bölgesel askeri dengeleri sağlamak.
- b) Ekonomik açıdan güçlü, müreffeh ve rekabetçi bir ABD ekonomisini teşvik etmek; dış pazarlara, enerjiye, maden kaynaklarına, okyanuslara ve uzaya erişim sağlamak; ekonomik anlaşmazlıkları yönetmek ve çözmek için ticareti ve yatırıma, istikrarlı para birimlerine ve genel olarak saygı gören kurallara en az çarpıklık getiren piyasa ilkelerine dayalı açık ve genişleyen bir uluslararası ekonomik sistemi teşvik etmek; çevresel zorluklarla mücadele için uluslararası

³³⁰ Erhan, 2001, 82-83

³³¹ Erhan, Ç. (2002) Soğuk Savaş Sonrası ABD'nin Güvenlik algılamaları, R. Yınanç ve H. Taşdemir (Editörler). Uluslararası Güvenlik Sorunları ve Türkiye. Birinci Baskı. Ankara. Seçkin Yayıncılık, 65.

çözümler üretmek, gezegenin sürdürülebilirliği ve çevre güvenliğini sağlamak, herkes için gelişme ve fırsat sağlamak.³³²

- c) Siyasal açıdan: demokrasi ve bireysel haklar konusunda taahhüdünü paylaşan serbest ulusların ülkelerini güçlendirmek ve genişletmek; müttefikler ile daha fazla paylaşmak; Birleşmiş Milletler gibi uluslararası kurumları, barış, dünya düzeni, siyasi, ekonomik ve sosyal ilerlemenin geliştirilmesinde daha etkili kılmak için güçlendirmek; Batı Avrupa'nın Atlantik İttifakı içindeki bir Avrupa güvenlik kimliği de dahil olmak üzere daha büyük ekonomik ve politik birliğe doğru ilerlemeye desteklemek ve Birleşik Devletler ile Avrupa Topluluğu arasında daha yakın bir ilişki geliştirmek; Kuzey Atlantik müttefiklerimizle birlikte çalışarak, Avrupa'da Güvenlik ve İşbirliği Konferansı'nı uzlaştırma, güvenlik ve demokrasiyi Avrupa'nın bütününde ve özgürlüğünde gerçekleştirilmesi Süreçlerini geliştirmeye yardımcı olmak için çalışmak.³³³
- d) Diğer Alanlar: Uluslararası terörizm başta olmak üzere ABD'nin ve Amerikan vatandaşlarının güvenliğine yönelik yeni tehdit alanlarını ortadan kaldırmak, dış üretim azaltma, kaçakçılıkla mücadele ve iç talebi azaltma yoluyla yasa dışı uyuşturucu ticaretine engellemek, demokratik kurumlara yönelmiş terörizm ve yasa dışı uyuşturucu ticareti kaynaklı tehditleri ortadan kaldırmak.³³⁴

2.4.2. 1996 Stratejisi

1 Şubat 1996 tarihinde, Başkan Bill Clinton tarafından açıklanan Ulusal Güvenlik Stratejisi'nde, 1991 yılında tayin edilen hedeflere ulaşılmakta olduğu ve belirlenen güvenlik önceliklerinde de çok fazla değişiklikler olmadığı ifade edilmiştir. Clinton, 1996 Ulusal Güvenlik Stratejisi'nde, ABD'nin temel hedeflerini, "savaşmaya ve ülke dışına gönderilmeye her an hazır bir silahlı kuvvetle güvenliği sağlamak, ABD'nin iktisadi canlanmasını hızlandırmak ve ülke dışında demokrasiyi teşvik etmek" olarak açıklamış ve ABD'nin dünya liderliğinin "daha önce hiç olmadığı kadar gerekli" olduğunu vurgulamıştır.³³⁵

³³² White House, 1991, 3.

³³³ White House, 1991, 3-4.

³³⁴ Erhan, 2002, 72.

³³⁵ Çakmak, H. (2003). Avrupa Güvenliği. Ankara: Akçağ Yayınları, 260.

1996 Ulusal Güvenlik Stratejisi, çeşitli siyasi, askeri ve ekonomik araçlara dayanıyor ve başkan Clinton'un idaresi altında vurguladığı ana hedeflere odaklanıyor.³³⁶

- Güvenliğimizi geliştirmek: yeni uluslararası çağın gerçeklerini bir dizi yeni tehdit ile göz önüne alarak, iki eşzamanlı büyük bölgesel çatışmaları ele geçirmek için bölgesel müttefiklerle birlikte stratejimizin çeşitli ihtiyaçlarını karşılamak üzere uygun oranda boyutlandırılmış ve hazırlanmış bir askeri kapasite. Silah kontrol anlaşmaları da dahil olmak üzere, nükleer, kimyasal, biyolojik ve konvansiyonel çatışma tehlikesini azaltmak ve istikrarı geliştirmek için diplomatik, ekonomik ve savunma çabalarının birleşimini sürdürmeye devam etmek.
- “Evde Refahı” teşvik etmek: kendi ekonomik sıcaklığımızı sıraya koymak, yurtdışında serbest ve açık piyasalara doğru çalışmak ve sürdürülebilir kalkınmayı teşvik etmek için tasarlanmış güçlü ve entegre bir ekonomi politikası.
- Demokrasiyi teşvik etmek: Serbest piyasa demokrasileri topluluğunu korumak, pekiştirmek ve genişletmek suretiyle güvenliğimizi arttıran bir demokratik genişleme çerçevesi. Çalışmalarımız, Orta ve Doğu Avrupa, Rusya, Ukrayna ve eski Sovyetler Birliği'nin yeni bağımsız devletlerini de içeren başlıca demokratik devletlerde demokratik süreçlerin güçlendirilmesine odaklanmaktadır.

1996 stratejisinin belki de en çarpıcı özelliği, ABD'nin uluslararası bunalımlara müdahale konusunda “seçici” davranışının açık biçimde vurgulanmasıydı: “... Ulusal güvenlik çıkarlarımız tehdit edildiğinde, her zaman olduğu gibi, mümkünse diplomasiye ama zorunlu kaldığımızda da kuvvet kullanımına başvuracağız. Mümkünse başkalarıyla birlikte, mecbur kaldığımızda tek başına hareket edeceğiz. Yine de, askeri gücün saldırganı mağlup etmekle birlikte, köklü başına sorunları ortadan kaldırmadığını biliyoruz. Çalkantılı bir toplumda demokratik değerler ve ekonomik refah ancak o toplum tarafından oluşturulan yerel çözümler çerçevesinde kök salabilir. Askeri gücü, bir topluma pencere açmaktan başka işe yaramayacağının bilinciyle, seçici biçimde kullanmalıyız. Dolayısıyla, ancak çıkarlarımız ve değerlerimiz tam anlamıyla tehdit altındaysa ülke dışına kuvvet göndereceğiz. (...) Başka türlü hareket etmek bu hedeflerimizi ve birliklerimizin can güvenliğini tehlikeye atmak olur (...)”³³⁷

³³⁶ İnternet: The White House. (February 1996). A National Security Strategy of Engagement and Enlargement – Washington DC: The White House, 11-12. Web: <http://nssarchive.us/NSSR/1996.pdf> adresinden 20 Şubat 2017'de alınmıştır.

³³⁷ Erhan, 2001, 84-85

2.4.3. 1997 Stratejisi

ABD Başkanı Bill Clinton'un 1997'de açıkladığı “Yeni Bir Yüzyıl İçin Ulusal Güvenlik Stratejisi”nde ise, daha önce belirlenen hedef ve ilkeler ile beraber ABD çıkarlarına yönelik tehditler üç, çoğunlukla iç içe geçmiş kategorilere ayrılır:

- Bölgesel ya da Devlet-merkezli tehditler: Bazı Devletler, hala, zorlama ve ya sınır ötesi saldırganlık yoluyla hayati menfaatlerimizi tehdit etme arzusuna ve yeteneklerine sahipler. Birçok durumda bu devletler, saldırganlık yeteneklerini nükleer, biyolojik ve ya kimyasal silahlar elde etmekle geliştirirler. Diğer durumlarda, dengesiz ülkeler, iç çatışmalar ve ya başarısız devletler, istikrarı daha fazla bozmak için açık çıkarlarımızın bulunduğu bölgeleri tehdit edebilirler.
- Ulus-ötesi tehditler: Bazı tehditler ulusal sınırları aşıyor. Terör, yasadışı uyuşturucu ticareti, yasadışı silah kaçakçılığı, uluslararası örgütlü suçlar, kontrolsüz mülteci göçleri ve çevresel zarar gibi ulus-ötesi tehditler”, Amerikan çıkarlarını ve vatandaşlarını hem doğrudan hem de dolaylı olarak tehdit ediyor. Bunların hepsi yeni tehditlerdir, ancak bazı durumlarda, teknolojiye gelişmeler bu tehditleri daha güçlü hale getirmiştir.
- Kitle İmha Silahlarından Kaynaklanan tehditler: Kitle imha silahları, küresel güvenliğe yönelik en büyük potansiyel tehdit oluşturuyor. Biz mevcut silah cephanelerinin oluşturduğu tehdidi azaltmaya devam etmeli, ABD ve küresel güvenlik çıkarlarına düşman tarafların elinde bu yıkıcı yetenekleri yerleştiren ileri teknolojilerin çoğalmasını durdurmalıyız. Tehdit altındaki ülkeler, potansiyel olarak nükleer, kimyasal veya biyolojik silahlar kullanan teröristler veya uluslararası suç örgütleri gibi, korunmasız halklara ve hükümetlere, bölgesel ve küresel güvenlik çabalarına ve ulus-ötesi aktörlere karşı çıkıyorlar.³³⁸

1997 stratejisinin bir diğer yönü, ABD'nin “uluslararası ortamı şekillendirirken” başvurduğu yöntemlerin sayılmasıydı. Bu bağlamda ABD, tehditlere karşı ilk savunma hattını diplomatik yöntemlerle oluşturmak düşüncesindeydi. Ulusal ve bölgesel istikrarsızlıkların ABD'nin çıkarlarına

³³⁸ İnternet: White House. (May 1997). A National Security Strategy for A New Century. Washington DC: The White House, 8. Web: <http://nssarchive.us/NSSR/1997.pdf> adresinden 22 Şubat 2017'de alınmıştır

karar vermesini engellemek için gerekli görülen yerlere Amerikan yardımlarının ulaştırılması ikinci yöntem olarak belirtilmekteydi. Silahların kontrolü ve silahsızlanma, yukarıdaki yöntemleri izlemekte, ABD çıkarlarını sağlaması için askeri gücün kullanılması son fakat en etkili yol olarak vurgulanmaktaydı.³³⁹

2.4.4. 1998 Stratejisi

1998 yılında Bill Clinton tarafından “Yeni Bir Yüzyıl İçin Ulusal Güvenlik Stratejisi” yayınlanmıştır. Bu stratejiyi diğerlerinden ayıran özellik ABD'nin çıkarları kavramı üç temel kategoriye ayrılmasıydı. “Hayati Çıkarlar” başlığını taşıyan birinci kategoride, ulusun hayatta kalması, yaşama gücü ve güvenliği için önem taşıyan çıkarları içerir. Bunların arasında ABD'nin ve ya müttefiklerinin ülke bütünlüğünü, vatandaşlarının fiziki güvenliğine, iktisadi çıkarlarına ve kritik değer taşıyan alt-yapı unsurlarına yönelik tehditler var. Bu tehditleri gerektiğinde ABD'nin askeri gücünü tek taraflı kullanması da dâhil olmak üzere defedeceği belirtilmiştir. İkinci kategori, “Önemli Ulusal Çıkarlar” ın tehlikede olduğu durumları içerir. Bunlara, ABD'nin varlığına doğrudan tehdit unsuru oluşturmamakla birlikte ülkenin ve dünyanın mevcut yapısını tehlikeye düşüren olgu, davranış ve eylemleri içermektedir. Haiti'deki mültecilerinin akışını durdurmak ve devletin demokrasisini yeniden sağlama çabaları bu tür tehditleri yok etmeye yönelik eylemlere örnek olarak verilmekteydi. Üçüncü kategori “İnsani ve Diğer Çıkarlar” başlığını taşımaktadır. Bazı durumlarda, sırf ulusal değerler gerektirdiği için ABD'nin harekete geçebileceği belirtilmekteydi. ABD'nin doğal ve insan kaynaklı ayetler ile insan hakları ihlallerine yanıt vermek, demokratikleşmeyi ve ordunun sivil kontrolünü desteklemek, sürdürülebilir kalkınmayı teşvik etmek amaçlarıyla ifade edilmekteydi.³⁴⁰

2.4.5. 1999 Stratejisi

ABD Başkanı Bill Clinton tarafından açıklanan “Yeni Bir Yüzyıl İçin Ulusal Güvenlik Stratejisi” neredeyse “küreselleşme” üzerine yazılmış ve bir önceki stratejinin değerlerine atıfta bulunulmuştur. Stratejide, ekonomik, teknolojik, kültürel ve siyasal entegrasyonu hızlandırma süreci olan küreselleşme, tüm kıtalar arasındaki vatandaşları bir araya getirerek fikirleri, malları ve bilgileri anında paylaşmalarını sağlıyor. Dünyanın her

³³⁹ Erhan, 2001, 85

³⁴⁰ İnternet: The White House. (October 1998). A National Security Strategy for A New Century. Washington DC: The White House, 5-6. Web: <http://nssarchive.us/NSSR/1998.pdf> adresinden 23 Şubat 2017'de alınmıştır.

yerinden giderek artan sayıda ülke, demokratik yönetim, serbest piyasa ekonomisi temel insan hakları ve hukukun üstünlüğüne saygı göstererek Amerika'nın temel değerlerini benimsemiş ve ülkeler arasında barış, refah ve işbirliğinin geliştirilmesi için yeni fırsatlar yaratmıştır. Birçok eski düşmanımız, bugün, ortak hedefler için bizimle çalışıyor. Küresel ekonominin dinamizmi, ticaret, kültür, iletişim ve küresel ilişkileri dönüştürmekte ve Amerikalılar için yeni iş ve fırsatlar yaratmaktadır.³⁴¹

Küreselleşmenin kendiyile beraber yeni risk unsurlarının da getirdiğinin ifade edildiği stratejiye göre: “Yasadışı ülkeler ve etnik çatışmalar, dünyanın birçok yerinde bölgesel istikrarı ve ilerlemeyi tehdit etmektedir. Kitle İmha Silahları (KİS), terörizm, uyuşturucu kaçakçılığı ve diğer uluslararası suçlar ulusal sınırları aşan küresel kaygılardır. Kaynaktan yoksunluk, hızlı nüfus artışı, çevresel hasar, yeni bulaşıcı hastalıklar, yaygın yolsuzluk ve kontrolsüz mülteci göçü gibi denizaşırı ülkelerden kaynaklanan diğer sorunlar, Amerikan güvenliği için daha önemli etkilere sahiptir. Küresel ekonominin istikrarsız olması, dış pazarların çökmesi ve ya bize kapatılması durumunda işçilerimiz ve işletmelerimiz zarar görür. Eğer başka ülkelerin benzer standartlara ulaşmasını sağlayamazsak, en yüksek yerel çevre standartları bizi koruyamaz. Kısacası, vatandaşlarımız, değer ulusların, refahının ve istikrarının artması, uluslararası normlara ve insan haklarına verdikleri destek, uluslararası suçlarla mücadele etme yetenekleri, serbest pazara bağlılıkları ve çevreyi koruma yönündeki çabalarıyla, yakından ilgilenmektedir.”³⁴²

1999 stratejindeki bir diğer yenilik de, “ulusal füze savunma” sistemine geniş yer ayrılmasıydı. 1998 stratejisinde sadece “füze savunması” başlığı altında ve genel hatlarıyla yer alan konu, bu kez derinleşmesine ele alınmaktaydı. ABD'nin uzun menzilli kitle imha silahları geliştirmekte olan devletlerden tehdit algıladığı vurgulanarak, “Serseri devletler” den gelebilecek kıtalar arası balistik füze (ICBM) saldırısı ihtimalinin her geçen gün arttığı ifade edilmektedir. Söz konusu tehdidi ortadan kaldırmak için ABD'nin 2000 yılından itibaren, sınırlı bir füze savunma sistemini gerçekleştirme niyetinde olduğu, bunu mümkün kılmak için, 1972 tarihli Anti-Balistik Füze Antlaşması'nda gerekli değişikliklerin yapılması için diplomatik müzakerelere ağırlık verileceği ifade edilmekteydi.³⁴³

³⁴¹ İnternet: The White House. (1999). A National Security Strategy for A New Century. Washington DC: The White House, 1. Web: <http://history.defense.gov/Portals/70/Documents/nss/nss1999.pdf?ver=2014-06-25-121300-170> adresinden 24 Şubat 2017'de alınmıştır.

³⁴² The White House, 1999, 1.

³⁴³ Erhan, 2001, 87.

2.4.6. 2000 Stratejisi

2000 yılında yine Başkan Bill Clinton tarafından açıklanan Ulusal Güvenlik Stratejisi, 2001 terör saldırıları öncesinde ortaya konan en önemli belgedir. Stratejinin başlıca unsuru aşağıdaki gibi açıklanmıştır:

“Nişan alma stratejimizin başlıca unsuru, barışı, istikrarı ve refahı teşvik eden yeni bir uluslararası sistemin şekillendirilmesine yardımcı olmaktır. Bu, soğuk Savaş'ın iki kutuplu sisteminin her iki tarafını yeniden biçimlendirmek ve şekillendirmekle ilgilidir. Bu, hem ittifaklara uyum sağlama hem de eski düşmanlar da dâhil olmak üzere diğer devletlerin yeniden yönelmesini teşvik etme anlamına gelmiştir”³⁴⁴

2000 Ulusal Güvenlik Stratejisi'yle birlikte, ABD Dış politika uygulamaları “klasik diplomasi” anlayışından “açık diplomasi” ye geçiş yapmıştır.

Bizim, ABD ilkelerine ve politikalarına uyarak, Birleşik Devletlerin dünya liderliğini ilerletmek ve “kamu (halka açık) diplomasisinin” araçlarını kullanma yükümlülüğümüz ve fırsatımız var. İnternet gibi bireysel özgürlük ve bilgi teknolojilerinin gelişimi, vatandaşların ve kuruluşların, hükümetlerin politikalarını etkileme kabiliyetini benzeri görülmemiş derecede artırdı. Kamu diplomasisi – ulusal güvenlik stratejimizin gittikçe hayatı bir bileşeni olan-dünya etrafındaki insanlara bilgi ve mesaj iletme çabalarımızı temin eder. Programlarımız, ulusal çıkarlarımızı desteklemek için yabancı toplulukları bilgilendirme ve etkileme kabiliyetimizi arttırmakta ve ABD vatandaşları ile kurumlar ve onların yurtdışındaki meslektaşlarıyla diyalogu genişletmektedir. Bazıları, ilerideki liderlere ulaşarak iki taraflı anlaşmayı geliştirir ve akademik, profesyonel ve kültürel değişimler sayesinde mevcut liderlerin görüşlerini haber verir. Birleşik Devletler ve diğer ülkeler arasındaki başarılı diplomatik ilişkiler, güven tesis edilmesine ve bu güven üzerine dayalı ortaklıklar kurmaya bağlıdır.³⁴⁵

Stratejide ulusal çıkarlar hayati, önemli ve insani çıkarlar olmak üzere üç kategoriye

ayrılmaktadır.³⁴⁶

³⁴⁴ The White House. (December 2000). A National Security Strategy for A Global Age. Washington DC: The White House, 5. Web: <http://history.defense.gov/Portals/70/Documents/nss/nss2000.pdf?ver=2014-06-25-121312-560> adresinden 26 Şubat 2017'de alınmıştır.

³⁴⁵ White House, 2000, 14-15.

³⁴⁶ White House, 2000, 9.

Hayati çıkarlar, ulusumuzun hayatta kalması, güvenliği ve canlılığıyla doğrudan bağlantılı olan çıkarları ifade eder. Bunların arasında topraklarımızın ve müttefiklerimizin fiziki güvenliği, yurtiçinde ve yurtdışında vatandaşlarımızın emniyeti, kitle imha silahlarının yaygınlaşmasına karşı koruma, toplumumuz ekonomik refahı ve kritik altyapılarımızın korunması bulunmaktadır. Aynı zamanda enerji, bankacılık ve finans, telekomünikasyon, ulaşım, su sistemleri, yaşamsal insani hizmetler ve hükümet hizmetleri – faaliyetlerini sakat bırakmak amacıyla kesintiye uğratılmaktan kaynaklanıyor. Bu çıkarları savunmak için yapmamız gerekenleri yapacağız. Bu, gerekli görülen ya da uygun görülen tek taraflı eylemler de dahil askeri gücün kullanılmasını içerebilir.

İkinci kategori, önemli ulusal çıkarlar, ulusal refahımızı ve ya yaşadığımız dünyayı etkiler. Özellikle, bu, Amerika'nın önemli bir ekonomik veya siyasal önem taşıyan bölgelerdeki gelişmeleri, önemli küresel çevre üzerindeki etkileri olan sorunları, istikrarı bozan ancak ekonomik faaliyeti sakat bırakmayan altyapı aksaklıklarını ve ekonomik kargaşa ya da insani hareketin dengesini bozan krizleri içerebilir. Buna örnek olarak, önemli ulusal çıkarları korumak için Kosova'daki barışı onarmaya ve acımasız çatışmayı sona erdirmeye yönelik başarılı çabalarımız veya Asya ve Pasifik'teki müttefiklerimize ve dostlarımıza Doğu Timor'daki ulusların dönüşümü ve düzeninin restorasyonu için desteğimiz dâhildir.

Üçüncü kategori, insani ve diğer uzun vadeli çıkarlardır. Örneklere doğal ve yapay felakete tepki verme; insan hakları ihlallerini durdurmak için harekete geçmek; gelişmekte olan demokrasileri desteklemek; ordunun hukuk devletine ve sivil kontrolüne özen göstermek; ülkemizin savaş ölümlerini açıklamak için Ortak Kurtarma Operasyonları düzenlenmesi; sürdürülebilir kalkınmayı ve çevrenin korunmasını teşvik etmek veya insani yardımları kolaylaştırmak dâhildir.

2.5. George W. Bush dönemi ve 11 Eylül Saldırıları

George W. Bush dünyada belirsizliğin hükmettiği bir dönemde, 2000 yılında ABD Başkanı seçilmiştir. Bu dönemden sonra ABD Dış politikası “realist” bir bakış açısına bürünmüştür. Bu çerçeveden bakarsak yeni başkanın politikası devrimci bir nitelik sunmaktadır.³⁴⁷

Bush Döneminin Ulusal Güvenlik Danışmanı olan daha sonraları Dış İşleri Bakanlığı görevini üstlenecek Condoleezza Rice’a göre Cumhuriyetçi bir yönetimdeki Amerikan dış politikası, Birleşik Devletleri ulusal çıkar ve anahtar öncelikler peşinde tutmaya odaklanmalıdır. Bu görevler şunlardır:

- Eğer caydırıcılık başarısız olursa, Amerika ordusunun savaşı, proje gücünü ve çıkarlarını savunmak için mücadele etmesini sağlamak;
- Çoğu kız Amerika’nın ulusal çıkarının vazgeçilmez bir alanı olarak ihmal edilen batı yarımküre de dahil olmak üzere, bu ilkelere bağlı herkesin serbest ticaretini ve istikrarlı bir uluslararası para sistemini genişleterek ekonomik büyümeye ve siyasi açıklığı teşvik etmek, “Amerikan değerlerini paylaşın ve böylelikle barış, refah ve özgürlükleri geliştirme yükünü paylaşabilen müttefiklerle güçlü ve yakın ilişkileri yenilemek;
- ABD’nin enerjilerini, uluslararası siyasal sistemin karakterini şekillendirecek ve şekillendiren b güçlerle (özellikle Rusya ve Çin) kapsamlı ilişkilere odaklanmak;
- Tedricen terörizm ve kitle imha silahlarının (KİS) gelişme potansiyeline benimseyen haydut rejimlerin ve düşman güçlerin tehdidi ile kararlı bir şekilde başa çıkmak;

Aynı zamanda 9/11 saldırıları denilen 11 Eylül Saldırıları, Birleşik Devletlerdeki hedeflere karşı İslamcı aşırılık yanlı El Kaide grubu ile ilişkili 19 militan tarafından ABD topraklarında yapılan en ölümcül terör saldırıları, havayolu kaçırma serisi ve intihar saldırıları olarak da bilinmektedir. New York City ve Washington DC’de yapılan saldırılar

³⁴⁷ Leffler, H. (Ekim 2004). Bush’un Dış Politikası. Foreign Policy (Türkiye Baskısı), 10-16.

kapsamlı ölüm ve tahribata neden olmuş ve ABD'nin terörle mücadele çabalarını tetiklemiştir. New York'ta yaklaşık 2.750 kişi öldürüldü. Bunlardan 184'ü Pentagon'da 40'ı Pennsylvania'da (kaçırılan uçaklardan biri yolcudan uçağı yeniden almaya teşebbüs ettikten sonra düştü) öldürülmüştür. 19 teröristin hepsi öldü. New York'taki Polis ve itfaiye bölgeleri özellikle ağır darbe gördü: Yüzlerce kişi saldırılara uğradı ve 400 polis memuru ve itfaiyeci öldürüldü.³⁴⁸

2.5.1. 11 Eylül Saldırı Günü

11 Eylül 2001, ikisi American Airlines'a ait 11 ve 77 sefer sayılı, diğer ikisi United Airlines'a ait 93 ve 175 sefer sayılı 4 yollu uçağı, Amerikan uçuk okullarında uzun süre uçuş eğitimi alan El Kaide üyesi 19 hava korsanı tarafından kaçırılmıştır.³⁴⁹ Uçakların ikisi New York'taki Dünya Ticaret Merkezi kulelerine, üçüncüsü Washington D.C.'nin hemen dışındaki Pentagon'a çarptı, dördüncü uçak ise Pennsylvania'daki bir alanda düştü.

11 Eylül 2001'de, saat 08.45'te açık bir Salı sabahı 20.000 galon jet yakıtı yüklü bir Amerikan Havayolları Boeing 767 New York'taki Dünya Ticaret Merkezinin Kuzey Kulesi'ne çarptı. Çarpma, 110 katlı gökdelenin 80 katında aralıklı, yanan bir delik bıraktı, yüzlerce insanı öldürdü ve yüzden fazla insan üst katlarda mahsur kaldı. İlk uçak vuruşundan 18 dakika sonra, United Airlines'a ait 175 sefer sayılı Boeing 767 tipi bir yolcu uçağı gökyüzünde görüldü ve keskin bir şekilde Dünya Ticaret Merkezi dönerek 60 katın yakınındaki Güney Kulesi'ne doğru dilimlendi. Çarpışma, binaları ve sokakları çevreleyen yanan enkaz yağmuruna neden oldu.

Üçüncü olarak Amerikan Airlines'a ait 77 sefer sayılı Boeing 757 tipi bir yolcu uçağı da, Washington D.C'e doğru yönelmiş ve saat 9:40'ta Pentagon'un yeni ABD Savunma Bakanlığı binasının güney batısına çarpmıştır. Boeing 757'den çıkan jet yakıtı, dev beton binanın bir bölümünün yapısal çöküşüne yol açan yıkıcı bir cehenneme neden oldu. Tümü, 125 asker Personel ve siviller Pentagon'da, 64 kişi ise uçağı binerken öldürüldü.³⁵⁰

³⁴⁸ İnternet: Bergen, P. L. (2001). September 11 attacks. United States. Web:

<https://www.britannica.com/event/September-11-attacks> adresinden 28 Şubat 2017'de alınmıştır.

³⁴⁹ 9/11 Comission Report, 2004, 14.

³⁵⁰ İnternet: 9/11 Attacks. Web: <http://www.history.com/topics/9-11-attacks> adresinden 1 Mart 2017'de alınmıştır.

Son olarak United Airlines'a ait 93 sefer sayılı Boeing 757 tipi yolcu uçağı yolcularla hava korsanları arasında yaşanan mücadelenin ardından Pennsylvania'daki Stony Creek Township arazisine çakılmıştır. Bu uçakla ilgili kesin deliller bulunmamıştır. Asıl hedefin Beyaz Saray olduğu, ancak başarılı olunamadığı konusunda farklı görüşler mevcuttur.³⁵¹

Saat 09:59'da Dünya Ticaret Merkezi'nin ağır hasar görmüş güney kulesinin çöktüğü ve kuzey kulesinin 29 dakika sonra düştüğü kaydedildi. Duman ve enkaz bulutları aşağı Manhattan sokaklarını hızla doldurdu. Ofis çalışanları ve sakinleri panik içinde çökmüş enkaz bulutlarını hızla doldurdu. Ofis çalışanları ve sakinleri panik içinde çökmüş enkaz bulutlarını aşmaya çalışıyorlardı. İkiz kulelere bitişik diğer birçok bina ciddi hasar gördü ve daha sonra birkaçı düştü.³⁵²

2.5.2. Saldırıları sonrası ilk gelişmeler

İntihar korsanlarının saldırıları üzerine Beyaz Saray ve ABD Parlamentosu'nun bulunduğu Capitol binaları boşaltılırken, saldırıyı Florida'da bir toplantı sırasında öğrenen Başkan George W. Bush apar topar gizli bir yere götürüldü. Özel bir emirle, tüm uçaklar da Kanada'ya yönlendirildiler. İkiz kuleler New York'u toz ve dumana katarak çökerken, önemli binalar askeri koruma altına alındı. Bu binaların başında, da Wall Street'te Bulunan New York Borsası yer alıyordu. Bir zırhlı araç borsa tekrar açılıncaya kadar binanın kapısında nöbet tuttu. Olup bitenlerin bu kazalar zinciri değil de en ince detayına kadar planlanmış, özenle seçilmiş hedeflere yönelik bilinçli bir saldırı olduğu anlaşılınca, Başkan Bush bir basın toplantısı yaparak sorumluların bulunacağını ve şiddetle cezalandırılacağını açıkladı.³⁵³

Bush, Oval Ofisten ulusa, yönetiminin gelecekteki dış politikasıyla ilgili önemli bir doktrini ortaya koyan konuşma yaptı.³⁵⁴

İyi akşamlar. Bugün vatandaşlarımız, yaşam biçimimiz, özgürlüğümüz, bir takım kasıtlı ve ölümcül terörist eylemler nedeniyle saldırıya uğradı. Kurbanlar, sekreterler, iş adamları ve kadınlar, askeri ve federal işçiler, anneler ve babalar, arkadaşlar ve komşular uçaklarda ya da ofislerindeydiler. Binlerce hayat, birdenbire kötü, alçak terör olaylarıyla sona erdi.

³⁵¹ Turhan, T. (2004). Baskın, 11 Eylül. ABD kongresi Komisyon Raporu, 9/11 Comission Report İstanbul: İleri Yayınları, 28.

³⁵² Bergen, 2001.

³⁵³ Özbek, O. (Nisan 2002). 11 Eylül 2001'in Düşündürdükleri. (Birinci Baskı). İstanbul: Cumhuriyet Kitapları, 13.

³⁵⁴ İnternet: Select Speeches of President George W. Bush. 2001-2008. Web: https://georgewbush-whitehouse.archives.gov/infocus/bushrecord/documents/Selected_Speeches_George_W_Bush.pdf adresinden 3 Mart 2017'de alınmıştır.

Binalara giren uçakların, yanan alevlerin, çökmüş devasa yapıların resimleri bizi şüphe, korkunç üzüntü ve sakin, direnişsiz öfke ile doldurdu. Bu kitlesel cinayet eylemleri, ulusumuzu kargaşa ve gerilme içinde korkutmak amacıyla yapıldı. Ama başarısız oldular; ülkemiz güçlüdür.

Büyük bir millet, büyük bir ulusu korumak için harekete geçmiştir. Terörist saldırılan en büyük binalarımızın temelini sarsabilir, ancak Amerikan azmini çökertemezler.

Amerika saldırıya hedef olmuştu, çünkü biz dünyadaki özgürlük ve fesatların en güçlü meşalesiyiz. Ve hiç kimse o ışığı parlamaktan alıkoyamayacak.

Bugün, ulusumuz insan doğasının en kötü talihsizliğini yaşadı. Ve biz bu olayı Amerika'nın en iyileriyle – kurtarma çalışanlarımızın cesaretiyle, kan vermeye ve yapabilecekleri her konuda yardıma gelen yabancılar ve komşularla ilgilenerik yanıtıladı.

İlk saldırıdan hemen sonra, hükümetimizin acil müdahale planlarını uyguladım. Acil durum ekiplerimiz, yerel kurtarma çabalarına yardım etmek için New York ve Washington D.C'de çalışıyorlar.

İlk önceliğimiz yaralılara yardım etmek ve dünyanın dört bir yanındaki vatandaşlarımızı daha fazla saldırıdan korumak için her önlemi almaktır.

Devletimizin görevleri kesintisiz devam ediyor. Bugün tahliye edilmesi gereken Washington'daki federal ajanslar bu gece önemli kadro için yeniden açılıyor ve yarın iş için açık olacaklar. Finansal kurumlarımız güçlü kalıyor ve Amerikan ekonomist iş dünyasına açık olacak.

Bu kötü eylemlerin arkasında olanlar için arama yapılmaktadır. İstihbarat ve kolluk kuvvetlerinin tüm kaynaklarını, sorumlu olanları bulmak ve onları adaletle teslim etmek için yönelttim. Bu fiilleri yapan teröristler ile onları barındıran teröristler arasında hiçbir ayırım yapmayacağız.

Bu saldırıları güçlü bir şekilde kınayan Kongre üyelerine çok minnettarım. Amerikan halkı adına, veren ve yardımlarını sunan birçok dünya liderine teşekkür ediyorum. Amerika dostları ve müttefikleri dünyada barış ve güvenliği isteyenlerle birleşip, teröre karşı savaşı

kazanmak için bir arada duruyoruz. Bu gece, sizden üzülenler, dünyaları dağınık olan çocuklar, emniyeti ve güvenliği tehdit edilen her kes için dualarımızı rica ediyorum. 23. Ayet şöyle der: Ölümün gölgesinin vadisinden geçiyorum ama ölümden korkmuyorum, çünkü Sen yanımdasın”.

Bu, hayatın her bölgesindeki tüm Amerikalıların adalet ve barışa olan kararlılığımızda birleştikleri bir gündür. Amerika daha öncede düşmanlarına karşı direnmiştir ve bunu bu sefer de yapacağız. Hiçbirimiz bu günü asla unutmayacak. Yine de özgürlüğümüzü ve dünyamızdaki sadece iyi ve adil olanları savunmaya devam ediyoruz.

Teşekkür ederim, İyi geceler ve Tanrı Amerika'yı korusun.

ABD Dış İşleri Bakanı Colin Powell, ABC ve NBC televizyonlarından yayınlanan sert demecinde saldırıları “savaş” olarak nitelediklerine belirterek, “Bu sadece ABD'ye değil tüm medeniyete, demokrasiye inanan bütün ülkelere karşı açılmış savaştır. Vereceğimiz karşılık, uzun vadeli bir çatışma olacak adamları bulur ve eylemlerimizi doğrudan onlara yöneltiriz” demiştir.³⁵⁵

Birkaç gün sonra FBI karargahında konuşma yapan Başkan Bush, “Bu bizim çağrımız. Bu Amerika Birleşik Devletlerinin çağrısı. Dünyada en özgür ulusun. Nefreti reddeden, şiddeti reddeden ve kötülüğü reddeden temek değerler üzerinde kurulu bir ulus. Usanmayacağız” demiştir.³⁵⁶

Filistin Demokratik Cephesi adlı örgüt Abu Dabi Televizyonu'ndan açıklama yaparak saldırıyı üstlendi. Ancak sonrasında yapılan ikinci açıklamada iddia, Filistinli yetkililerce reddedildi.³⁵⁷

ABD Başkanı George Bush, 15 Eylül'de, Usame Bin Ladin'i şüpheli şahıs olarak açıklayıp savaş ilan etmiştir.³⁵⁸ Bush yaptığı açıklamada, “Terörizme karşı bu savaş zaman olacaktır. Amerikalılar sabırlı olmalıdır. 21. Yüzyılda ilk savaşını kararlı bir biçimde

³⁵⁵İnternet: Saldırıya Liderlerden ilk Tepkiler. Web: <http://www.biglook.com/usa/liderler.html> adresinden 3 Mart 2017'de alınmıştır

³⁵⁶Roy, A. (2001) Savaş Barıştır, ABD, Terör ve İslam 11 Eylül üzerine. A. Demirhan (der). Ankara: Vadi Yayınları, 44.

³⁵⁷Gökdağ, R. (2001). Amerikan Medyasında 11 Eylül. İstanbul: E Yayınları, 25.

³⁵⁸Bostancıoğlu, A; Ersan, V. (2001). Türkiye savaşın neresinde? İstanbul: Metis Yayınları, 12

kazanmak zamanı artık gelmiştir. Evet, ulusumuz korkmuştur, ancak eli kolu bağlanmamıştır. Biz büyük bir ulusuz, bu kararlı ulus ipten kazıktan kurtulmuşlar tarafından sindirilemez. Özgürlüğü tutkun bütün halkları terörizmle mücadeleye davet ediyoruz. Bu, uzun bir süre alacak, ancak kazanmak için Amerika'nın bütün kaynaklarını kullanacağız" demiştir.³⁵⁹

Aşırı solcu olduğu belirtilen Japon Kızıl Ordu örgütü Hiroşima ve Nagazaki'nin intikamını aldıklarını ileri sürerek saldırıyı üstlendi. Lakin kimse tarafından ciddiye alınmadı; çünkü zayıflamış, gücü sıfıra inmiş bu örgütün böyle büyük çaplı bir saldırıyı yapabileceği inanılır değildi. Ayrıca bu iddia ABD'nin gerçekleştirmek istediği yeni düzenlemelere imkan sağlayacak, gerekli koşulları hazırlayacak özelliklere sahip değildi.³⁶⁰

2.5.3. Saldırının dünyadaki aksi

11 Eylül saldırıları Soğuk Savaş sonrası değişen dünya düzeninde tek süper güç olan ABD'nin dünyadaki itibarını yerle bir etmişti. Dünyada baş veren terör olaylarına sadece seyirci olarak kenardan bakan ABD şimdi bu korkuyu tüm mağduriyeti ile hissediyor, kendi topraklarında böyle büyük denli saldırıya uğramanın şokunu yaşıyordu.

Dünya ekonomik sisteminin sembolü olan Dünya Ticaret Merkezi'ne ve ABD'nin Savunma Bakanlığı – dünyanın jandarması olarak nitelendirilen - Pentagon'a karşı yapılan bu intihar saldırısı tüm dünyaya yankılandı. Bu saldırılara kadar ülkelerin iç meselesi olarak görülen terör artık uluslararası boyut kazanmıştı. Artık hiçbir devlet kendini emniyette hissedemeyecek ve sürekli korku içinde yaşayacaktı. Bu durum ülkeleri teröre karşı savaşmak için zemin hazırladı. Bush derhal "terörle savaş" kampanyası başlatmış ve başta Birleşik Krallık olmak üzere birçok Batılı ülke ABD'ye destek olmuştur.

Tüm dünya ekonomisine ve siyasetine büyük tesir gösteren, hatta uluslararası sistem tartışmalarını yeniden başlatan bu olayın ardından terörizm konusu yoğun bir

---

³⁵⁹ Hakan, A ve diğ. y.y. (2001). Afganistan, Taliban ve Ladin. (Birinci Baskı). İstanbul: Birey Yayınları, 151.

³⁶⁰ Sever, M ve Kılıç, E. (2001). Düşmanını Arayan Savaş. İstanbul: Everest Yayınları, 29-30.

şekilde gündeme gelmiştir. Devlet yöneticileri, siyasetçiler, gazeteciler, akademisyenler ve hatta sokaklardaki insanlar bile yeni boyutlarıyla terörizmi tartışılar.³⁶¹

Ülkesinde katılması gereken bir toplantıyı olayları duyunca iptal eden İngiltere Başbakanı Tony Blair, “Korkarım terörist saldırılardan başka bir olasılık düşünemeyiz” dedi. Blair, kitlesel terör eylemlerinin günümüz dünyasının en büyük kabusu olduğunu dile getirmiştir.³⁶² Ayrıca, 11 Eylül terörist saldırıları düzenleyenin Usame bin Ladin olduğunun kanıtlarını ilk olarak kamuoyuna Tony Blair açıkladı.³⁶³

Almanya Başbakanı Gerhard Schröder, “Saldırıları medeni dünyaya karşı yapılmıştır” söylerken, Papa II Jean Paul “sözle anlatılmayacak bir dehşet” olarak tanımlamıştır.³⁶⁴

İtalya Başbakanı Silvio Berlusconi, 27 Eylül 2001 tarihli International Herald Tribune gazetesine yaptığı açıklama ise dikkat çekicidir: “Doğuyu batılaştırmak ve Doğu halklarını fethetmeye devam etmek Batının yazgısıdır. Batı bunu zaten Komünist Dünyada ve İslam Dünyası’nın bir kısmında yaptı. 1400 yıldır gelişme kaydedemeyen İslam Dünyası’nda da aynı şeyi yapacaktır. Medeniyetimizin üstünlüğünden ve gücünden emin olmalıyız. Bizim medeniyetimizde insan haklarına ve dinlere saygı var. İşte bu İslam ülkelerinde eksik”.³⁶⁵

Çin Dışişleri Bakanlığı Sözcüsü Zhu Bangzao, Çin’in başlangıçtan beri terör eylemlerine karşı çıktığını ifade etmiş, Çin halkının ABD’de yapılan hain saldırılardan dolayı derin üzüntü içinde olduğunu vurgulamıştır.³⁶⁶

İsrail Devleti eski Başbakanı Ehud Barak, “Bu saldırıların doğası inanca aykırı, yanılısamalara kapılmayalım. Bu saldırı Batı uygarlığının değer verdiği her şeyi; özgürlüğü,

³⁶¹ Purtaş, 2003, 29.

³⁶² İnternet: Saldırıya Liderlerden ilk Tepkiler. Web: <http://www.biglook.com/usa/liderler.html> adresinden 3 Mart 2017’de alınmıştır

³⁶³ İnternet: Ladin ile ilgili kanıtları ilk olarak İngiltere Başbakanı Tony Blair açıkladı. Web: <http://www.biglook.com/war/3.asp> 3 Mart 2017’de alınmıştır.

³⁶⁴ Demirel, E. (2003). Taliban, El-Kaide-Ladin ve Paylaşılmayan Ülke Afganistan. (Üçüncü Baskı). İstanbul: IQ Kültür Sanat Yayıncılık, 150-152.

³⁶⁵ Kuru, F. (2002). 11 Eylül O Kader Sabahı. (Üçüncü Baskı). İstanbul: Timaş Yayınları, 71.

³⁶⁶ Saldırıya liderlerden ilk tepkiler.,

hukukun üstünlüğünü, insan hayatının kutsallığını hedef almıştır” şeklinde bir konuşma yapmıştır.³⁶⁷

Kanada Başbakanı Jean Chretien, ABD’deki terör saldırıları nedeniyle bütün Kanada halkı adına Amerikalılara başsağlığı dileğinde bulundu. Rusya Devlet Başbakanı Vladimir Putin, ABD’deki terörist saldırıda ölenlerin anısına bir dakikalık saygı duruşu yapılmasını içeren bir kararname imzaladı.³⁶⁸

Başbakan Bülent Ecevit, New York ve Washington’daki terörist saldırılar nedeniyle ABD Başbakanı George W. Bush’a bir mesaj göndermiştir. Ecevit mesajında, “Sayın Başkan, Amerikan ulusuna karşı bir dizi haince terörist saldırı gerçekleştirildiğini öğrenmekten son derece sarsıldım ve derin üzüntü duydum. Terörizmden çok çekmiş bir ülke olarak, Türk halkı sizi anlamakta ve Amerikalı dostlarının acılarını paylaşmaktadır. Bu güç saatlerde Türk hükümeti her zamanki gibi sizinle işbirliğine hazırdır ve Türk halkı yanınızdadır. En derin saygılarımla” demiştir.³⁶⁹

Cumhurbaşkanı Ahmet Necdet Sezer ise, “ABD’de 11 Eylül’de yaşanan olayların acısını ve büyüklüğünü Türkiye’den daha iyi anlayacak bir devlet olduğunu sanmıyorum. 15 yıldır terörden edindiğimiz tecrübeyi dostlarımızla paylaşmaya hazırız” demiştir.³⁷⁰

11 Eylül’ün ardından ABD’ye yapılan saldırıyı kınayan Pakistan Devlet Başkanı Pervez Müşerref yaptığı açıklamada “bu merhametsizce ve korkunç terör ve şiddet eylemini nefretle kınıyoruz. Dünya, terörizme karşı savaşmak ve günümüzdeki bu şeytani yok etmek için mümkün olan her şekilde birleşmelidir” demiştir.³⁷¹

Tacikistan Cumhurbaşkanı Emomali Rahmanikov 11 Eylül saldırılarını kınamış ve terörizme karşı savaşa destek sözü vermiştir. Türkmenistan Cumhurbaşkanı Saparmurat

---

³⁶⁷ Ökten, K. H. (2002).

³⁶⁸ Saldırıya liderlerden ilk tepkiler.

³⁶⁹ Saldırıya liderlerden ilk tepkiler.,

³⁷⁰ Bozkurt, E. (2003). Birleşmiş Milletler Sisteminde Kuvvet Kullanımı. Ankara: Nobel Yayın Dağıtım, 240-241.

³⁷¹ Dadge, D. (2004). Savaş Zayıfatı: 11 Eylül’ün İnsan Hakları ve Basın Özgürlüğüne Etkisi/ Yeni Tehditler Yeni Maskeler. (çev. S. Okan ve U. Kapdan). İstanbul: Güncel Yayıncılık, 208.

Niyazov başsağlığında bulunmuş ama “terörist eylem” sözünü kullanmaktan çekinerek tarafsız bir yol izlemeye çabalamıştır.³⁷²

Taliban sözcüsü Abdulhak Mutmain, “ABD’de olanlar, sıradan insanların işi değil. Bu, hükümetlerin işi olabilir. Ne Usame bin Ladin ne de biz bunu yapabiliriz. Biz terörizmi desteklemiyoruz. Bin Ladin’in böylü bir gücü yok. Saldırıları kınıyoruz” demiştir.³⁷³

Bin Ladin ise, “terörist eylem bazı Amerikalı grupların işi. Benim bu saldırılarla ilgim yok. ABD parmağıyla beni gösteriyor, ama bunu asla ben yapmadım. Bunu yapanlar, kendi çıkarları için yaptılar. Ben Afganistan’da yaşıyorum ve bu tür eylemlere izin vermeyen Molla Ömer’e bağlıyım” derken, “saldırımı ben yapmadım ama yapanlara teşekkür ederim” demiştir.³⁷⁴

ABD’ye karşı yapılan terör saldırıları, Amerikalı ünlü siyaset bilimci Samuel Huntington’un (1927-2008) 1993 yılında Foreign Affairs Dergisinde “Medeniyetler Çatışması” adlı tezini gündeme getirmiştir. Bu makale 2001 terör saldırılarından sekiz sene önce yayınlanmıştır. Ancak saldırılardan sonra makale büyük önem kazanmıştır. Amerika’nın New York ve Washington kentlerinde düzenlenen saldırının arkasında Müslüman kimliğine mensup insanların bulunduğu iddiası, dikkatlerin yeniden medeniyetler çatışması tezine çevrilmesine neden oldu.³⁷⁵

Medeniyetler Çatışması tezi, birçok kişiye göre, akademik olmaktan daha çok, siyasi hedefleri meşrulaştırmak için ortaya atılmış demokratlara yakın bir tezdır.³⁷⁶ Amerikalılar ötekiden beri ulusal kimliklerini hep istenmeyen “ötekinin” mühalifliği üzerine inşa etmişlerdir.³⁷⁷ Amerika (ve Batı dünyası) bu hazırlık döneminde özellikle Huntington’un “Medeniyetler Çatışması” teziyle yeni bir öteki yaratma sürecine girmiştir.

Huntington’a göre, “medeniyet kimliği, gelecekte daha da önem kazanacak ve dünya yedi ila sekiz ana medeniyet arasındaki etkileşimlerle büyük oranda şekillenecektir.

³⁷² Dadge, 2004, 212-213.

³⁷³ Karagül, İ. (2001). Sorun Amerika’nın İslamla Savaşı mı. Afganistan, Taliban ve Ladin, y.y., İstanbul: Birey Yayıncılık, 145.

³⁷⁴ Karagül, 2001, 149-151.

³⁷⁵ Kongar, E. (2003). Küresel Terör ve Türkiye. İstanbul: Remzi Kitapevi, 59.

³⁷⁶ Kaynak, M. (2003). Amerika, 11 Eylül, Afganistan, Irak. (Reportaj: Faruk Bilgin). (Üçüncü Baskı). İstanbul: İlk Yayınları, 32.

³⁷⁷ Huntington, S. (2003). ABD Ulusal Çıkarlarını Yitirirken. Medeniyetler Çatışması. Murat Yılmaz (der). Ankara: Vadi Yayınları, 158

Bunlara Batı, Konfüçyüs, Japon, İslam, Hindu, Slav-Ortodoks, Latin Amerika ve muhtemelen Afrika uygarlığı dahildir. Geleceğin en önemli çatışmaları, bu uygarlıkları bir birinden ayıran kültürel fay hatları boyunca ortaya çıkacaktır”.³⁷⁸

Huntington, gelecekte dünya politikasının temelinde olacak medeniyetler çatışmasının nedenlerini böyle açıklamıştır.³⁷⁹

Birinci neden, Soğuk Savaşın düşünce sistemidir. Soğuk Savaşta batı; kapitalizmin, market ekonomisinin sembolü olmuştur. Bu dönemde politik ve ekonomik sistemlerin çatışması vardı. Soğuk savaşın sona ermesiyle o dönemdeki çatışma şekli de bitmiş ve bir boşluk oluşmuştur. Şimdi, oluşan bu boşluk yeni bir çatışmayla doldurulmalıdır. Eski çatışma şekli ekonomik ve politik temeller üzerinde idi. Şimdiki çatışma şekli ise medeniyetlerin, kültürlerin çatışması olmalıdır. Bundan dolayı da din çatışmanın göbeğinde olmalıdır. Çünkü din; medeniyet, kültür kavramlarının ayrılmaz bir parçasıdır. İkinci neden ise tarihtir. Haçlı seferlerinin (1096) başlamasından beri doğu batı arasında hep bir çatışma vardır. Bu yüzyıllardır bitmeyen çatışmanın gelecekteki şekli ise İslamiyet ve Hıristiyanlık çatışması olacaktır.

2.5.3.1. ABD’deki Terör Mağduru Olma Korkusu

11 Eylül olayları sonucunda Birleşik Devletler’in güvenliğinin hiç de sandığımız kadar sağlam olmadığı ortaya çıkmıştır. 11 Eylül ve sonrasındaki gelişmeler, demokrasinin en güçlü olduğu ülkelerden biri olan ABD’de bile demokratik hak ve özgürlüklerin tehlikede olabileceği gerçeğini ortaya çıkarmıştır. Saldırıları sonrasında demokratik hak ve özgürlükleri kısıtlayan yasal düzenlemeler yapılmıştır. Bu da ayrıca endişe verici bir başka gelişmedir.³⁸⁰

11 Eylül 2001 tarihinde New York Dünya Ticaret Merkezi ve Pentagon’a düzenlenen terör saldırıları, sadece bir terör saldırısı olarak kalmamış, birçok yönden

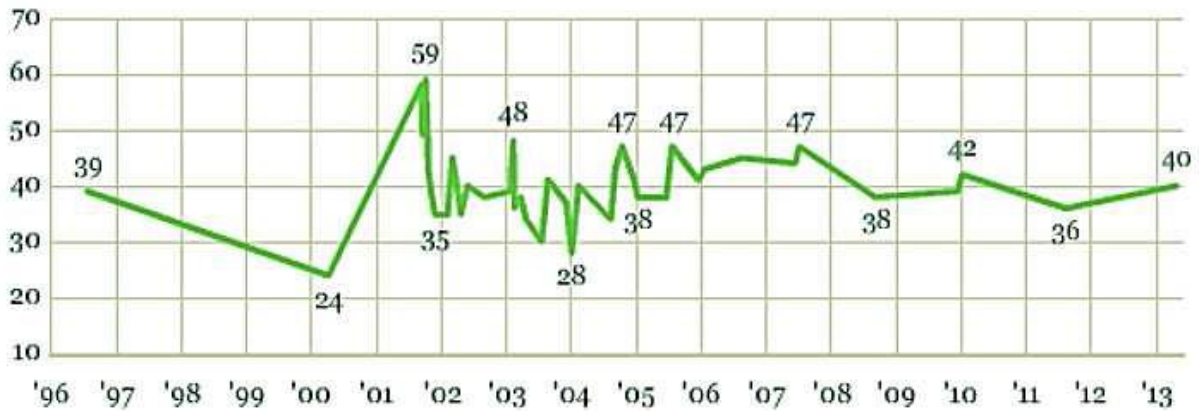
³⁷⁸ İnternet: Huntington, S. P. (Summer 1993). The Clashes of Civilizations. Foreign Affairs. Volume 72. No:3, 25. Web: <http://users.metu.edu.tr/utuba/Huntington.pdf> adresinden 7 Mart 2017’de alınmıştır

³⁷⁹ Huntington, S. (2003). Medeniyetler Çatışması ve Dünya Düzeninin Yeniden Kurulması. (çev. M. Turan ve C. Soydemir). İstanbul: Okyanus Yayınları, 32.

³⁸⁰ Özdemir, H. (2002). 11 Eylül: Post-Modern Savaşın Miladı Ya Da Dış Politika Mücadelelerinin Görünmeyen Boyutu. Süleyman Demirel Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi Dergisi, 7(1), 164-165. Web: <http://dergipark.ulakbim.gov.tr/sduiibfd/article/view/5000122909/5000113215> adresinden 9 Mart 2017’de alınmıştır.

ABD'nin kendi vatandaşlarının özgürlüklerini askıya aldığı ve insan hakları ihlallerine kapı açan bir dönemin başlangıcı olmuştur. Bu saldırı sonrası özgürlüklere ve anayasal hakların önüne perde çekilmek suretiyle terörle mücadele edilmeye çalışıldı. Vatandaşlar da terör korkusu nedeniyle bu hak ihlallerinin farkına varamamış ve güvenliklerinin garanti altına alınması için çoğu şeyden vazgeçebileceğini düşünmüştür.³⁸¹

Terör eylemleri sonrasında toplumda ortaya çıkan algı olayın yaşandığı yerle diğer yerler arasında değişiklik göstermektedir. Olayların yaşandığı yerlerde olayın yarattığı korku yerel ölçekte etkili olurken, bu korku ulusal medya ve politikacılarla ülke içinde yayılarak ulusal tehdit algısı oluşturulmaktadır. Amerikan toplumu ülkede daha önce meydana gelen saldırılarda (Dünya Ticaret Merkezi ve Oklohama City saldırıları) çok fazla tepki vermezken, 11 Eylül olayları sonrasında terör korkusu toplumsal bir tepki olarak bütün ülke sathına yayılmış ve ulusal bir tepki olarak ortaya çıkmıştır.³⁸²

Şekil 2.1. ABD'de Terör Mağduru Olma Korkusu (1996-2013)

Kaynak: GALLUP. (April 2013). Post-Boston, Half in U.S. Anticipate More Terrorism Soon. Web: <http://www.gallup.com/poll/162074/post-boston-half-anticipate-terrorism-soon.aspx> adresinden 11 Mart 2017'de alınmıştır.

ABD'de bulunan GALLUP şirketi bireylerin kendileri veya aile üyelerinin terör mağduru olma korkusu ile ilgili kamuoyu araştırması yapmıştır. Şekil 2.1'de gösterilen sonuçlara göre 2001 Ekim ayında %59 olarak ölçülen terör mağduru olma korkusu

³⁸¹ Khanat, A. (2008). 11 Eylül Terörist Saldırıları Sonrasında ABD'nin Terörle Mücadele Stratejilerinde Yaptığı Değişikliklerin İnsan Hakları Uygulamalarına Etkisi. Yüksek Lisans Tezi. Polis Akademisi Güvenlik Bilimleri Enstitüsü, Ankara, 60.

³⁸² İnternet: İrmak, F ve Kahya, Y. (2014). Amerika Birleşik Devletleri'nde Terörizm ve Terörizm Korkusu: 11 Eylül Terör Saldırılarının Öncesi ve Sonrasına İlişkin Bir Analiz. Uluslararası Sosyal Araştırmalar Dergisi, 7 (33), 321.

Web: http://www.sosyalarastirmalar.com/cilt7/sayi33_pdf/2tarih_uluslararasıiliskiler_siyaset/irmak_fatih_yav_uzkahya.pdf adresinden 10 Mart 2017'de alınmıştır.

2004'de %28'e kadar inmiştir. Ancak 2013 senesindeki Boston maratonu saldırısından hemen sonra %40'a kadar yükselmiştir.³⁸³

11 Eylül 2001'deki NYC (New York City) terörist saldırıları yaklaşık 3 bin kişiyi öldürdü ve yerel ekonomi üzerinde olumsuz etkisi oldu. Bu saldırılar, yalnızca NYC'deki terörist tehditlerle ilgili kitle ilgisini artırmakla kalmadı aynı zamanda bölge sakinlerinin psikolojik durumunu da etkiledi. Boscarino ve diğerlerinin yaptığı araştırma NYC yetişkinlerinin %11'inin (yaklaşık 700.000 kişi) bu olay sırasında bir panik atak geçirdiğini ortaya koymuştur. Saldırıların ardından yerel olarak ve ulusal düzeyde yapılan diğer çalışmalar da yaygın psikolojik sıkıntıya yol açtı. 11 Eylül saldırılarından kısa bir süre sonra New Jersey'de ve New York'ta meydana gelen şarbon şoku saldırıları, ABD tarihinde ilk kamuoyuna açıklanan bioterörizm olayı ve Orta Doğu'da savaşın başlangıcı New York sakinleri arasındaki endişe ve sıkıntı seviyesini daha da artırdı.³⁸⁴

Ulusal kamuoyu araştırmaları, Amerikalıların gelecekteki terör saldırıları konusunda bir dizi duygu hissettiklerini ortaya koyuyor. Örneğin, New York Times'ın 2004'de yaptığı bir ankette, %43'lük bir kesimin ABD'nin başka bir terörist saldırıya hazır olduğunu düşündüğü ortaya çıktı. Bununla birlikte, çoğu insan böyle bir saldırıya hazırlanmak için kişisel olarak herhangi bir şey yapmadı. Saldırıya hazırlanmak için su ile birlikte acil bir gıda seti hazırlamayanların oranı %61'dir. Toplam %70, saldırı durumunda bir aile buluşma yeri veya iletişim planı seçmemişti.³⁸⁵

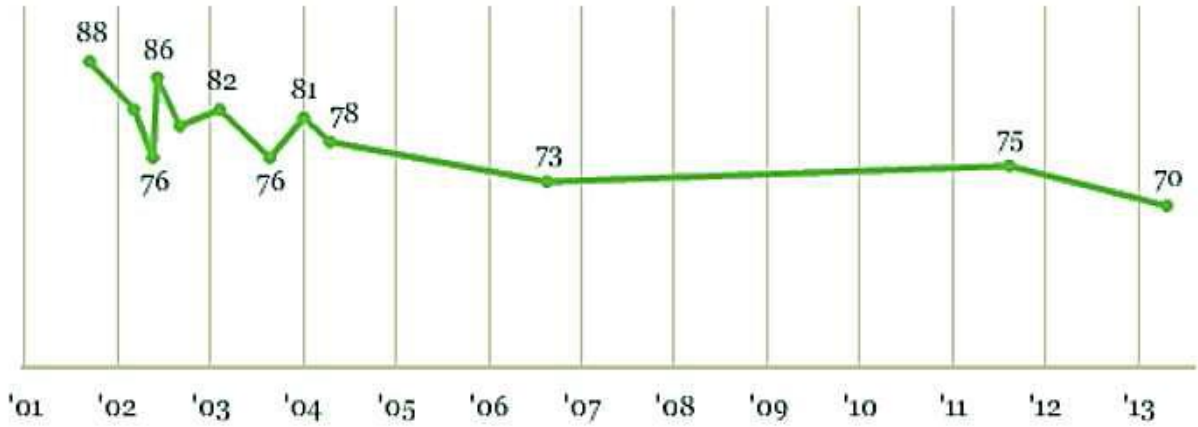
Yine aynı kamuoyu araştırmasında (GALLUP), gelecekte muhtemel terör saldırılarına karşı vatandaşlarını koruma konusunda ABD hükümetine duyulan güven %70 olarak kaydedilmiştir. ABD hükümetine duyulan güven izafi olarak azalmış, Şekil 2.2.'de görüldüğü üzere 2001 yılında %88 olan güven seviyesi, 2013 yılında %70'e kadar inmiştir.

---

³⁸³ Irmak ve Kahya, 2014, 321.

³⁸⁴ Boscarino, J. A., Adams, R. E., Figley, C. R., Galea, S., Foa, E. B., (2006). Fear of Terrorism and Preparedness in New York City 2 Years After the Attacks: Implications for Disaster Planning and Research. *Journal of Public Health Management and Practice*. Vol 12, No.6. Web: <https://www.ncbi.nlm.nih.gov/pmc/articles/PMC2700549/#R13> adresinden 13 Mart 2017'de alınmıştır.

³⁸⁵ İnternet: West, D. M., Orr, M. (2005). Managing Citizen Fears Public Attitudes toward Urban Terrorism. *Brown University. Urban Affairs Review*, Vol.41, No.1, 3. Web: <http://www.insidepolitics.org/HomelandSecurity.pdf> adresinden 13 Mart 2017'de alınmıştır.

Şekil 2.2. Toplumun ABD Hükümetine Duyduğu Güven (2001-2013)

Kaynak: GALLUP. (April 2013). Post-Boston, Half in U.S. Anticipate More Terrorism Soon. Web: <http://www.gallup.com/poll/162074/post-boston-half-anticipate-terrorism-soon.aspx> adresinden 11 Mart 2017'de alınmıştır.

2.5.3.2. İslamofobi

İslamofobi terim olarak yakın geçmişte ortaya çıkmıştır. İlk kez 1991 yılında kullanılsa da kökeni yüzyıllar öncesine gider. Kavram 11 Eylül 2001 yılında Amerika Birleşik Devletleri'nin New York kentinde bulunan Dünya Ticaret Merkezi'nin İkiz Kuleleri'ne yapılan terör saldırılarıyla Batı'da da kullanılmaya başlandı. Bu olaylardan sonra Kuzey Amerika ve Batı Avrupa'da azınlık olarak yaşayan Müslümanlara karşı önyargı oluşmuş, kültürel ve siyasi ayrımcılıklara maruz kalmışlardır. “İslami Terörizm” veya “Aşırı İslamcı akımlar” gibi kavramlar medyanın da diline düşmüş ve sivillere yönelik tüm saldırılar İslam'ın üzerine yüklenmiştir.³⁸⁶

İslamofobinin veya İslam korkusunun ortaya çıkmasında rol oynayan dört önemli gelişmeni aşağıdaki gibi sıralayabiliriz:³⁸⁷

1. 1979 İran İslam Devrimi'nin İslamofobinin yaranmasında çok büyük tesiri vardır. Bu zaman Batı ve Amerika dini zeminde ve gelenekten hareket eden din adamları zümresinin önderliğinde bir halk devrimiyle karşı karşıya gelmiştir. Devrimin

³⁸⁶ Erdin, M. (2014). 11 Eylül Saldırıları ve İslamofobi: ABD ve Avrupa'da görülen İslam Karşıtı Eylem ve Hareketlerin Nedenleri ve Sonuçları, Yüksek Lisans Tezi, İstanbul Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, İstanbul, 8.

³⁸⁷ Bulaç, A. (Haziran 2009). İslam'dan Korkmalı mıyız? Fanatizm, Fundamentalizm – İslamofobi. (Birinci Baskı). İstanbul: Çıra Yayınları, 133-134.

liderleri İslam ile Batı arasına sınır koymuş ve bu iki dünyanın bir arada olamayacağını belirtmiştir.

2. 1980’li yıllarda Batı’da yaşayan misafir işçi göçmenler “biz buraya aitiz, burada kalacağız, burada mezarlıklarımız olacak, minareli camii yapacağız” dedikleri zaman Avrupa insanında İslam’a karşı korku oluşmaya başladı.
3. 1989 yılında Berlin duvarının yıkılmasından sonra biten Soğuk Savaşın ardında Batı kendisine yeni düşman aramaya koyuldu. NATO toplantılarında İslam dünyası ve İslam, komünizm yerine konulan güçlü bir düşman olarak sunuldu.
4. 11 Eylül 2001 saldırıları ise İslamofobiyi daha da körükledi.

İslamofobi konusunda katı olan ülkelerin başında Almanya, Fransa, İngiltere, Hollanda, Avusturya, Norveç ve Belçika gelmektedir. Yaklaşık 10 milyon göçmeni barındıran Almanya’da, 2013 yılında neredeyse hiçbir ırkçı saldırı olmazken 2015 yılında Müslümanlara karşı 155 saldırı kaydedildi. Avusturya’da 2015 yılında polise 78 İslamofobik saldırı ihbar edildi. Hollanda’da ise 2015 yılında 142 sözlü ve fiziksel saldırı ihbar edilmesine karşı bunlardan sadece 46’sı cezalandırıldı. Ülkede 19 camiye 27 defa saldırı düzenlendi. Camilerin içine koku bombaları ve domuz kafaları atıldı. Fransa’da da camilere 63 kez saldırılması sonucu 10 cami kapandı. İrlanda’da “En iyi Müslüman Ölü Müslüman” kampanyası uzun bir süre gündemi kapladı. Norveç’te ise kendisine karşı nefret suçu işlediğini iddia eden bir kadının şikâyeti üzerine 57 yaşındaki bir Müslüman soruşturma yapılmadan cezalandırıldı.³⁸⁸

Bununla beraber, bazı kısımlar tarafından İslam’la terör aynı kefeye koyulmuş, ABD ve Batı Avrupa devletlerinin bir “İslam karşıtlığı” furyası meydana gelmiştir. ABD ve Avrupa’da İslam hakkında saldırgan savaşçı bir din olduğu ve bu saldırganlığın daha da arttığını vurgulayan birçok makale yazılmıştır.³⁸⁹

Müslümanların sürekli izlendiği ülke olan İngiltere’de 2015 yılında “Terörle Mücadele ve Güvenlik Yasası” kabul edilmiştir. Bu yasa, öğretmenler, anaokulu çalışanları, doktorlar vb. meslek gruplarına “radikal” olduğu düşünülen kişileri ihbar etme

³⁸⁸ Internet: Avrupa’da İslamofobi artıyor. (8 Nisan 2016). Dünya Bülteni/Haber Merkezi. Web: <http://www.dunyabulteni.net/haberler/360518/avrupada-islamofobi-artiyor> adresinden 15 Mart 2017’de alınmıştır.

³⁸⁹ Şahin, Ş. (2006). 11 Eylül 2001 Sonrasında Amerika Birleşik Devletleri’nin Orta Doğu Politikası. Yüksek Lisans Tezi. Gazi Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Ankara, 36.

görevi vermiştir. Bu marjinal görev birçok sorunu da beraberinde getirmiştir. Örneğin, bir ilkokulda kendilerine sorulan sorulara, “pasif yaşamaktansa kahraman olarak ölmeyi tercih ederim”, “eğer bir öğrenci benim ırkım ve dinimle dalga geçerse, canını yakmak pahasına onu durdururum” gibi cevaplar 7 öğrenci hakkında “radikalleşme eğiliminde oldukları gerekçesiyle” rapor tutulmuştur.³⁹⁰

Belçikalı bir şirket, ürettiği bir ürüne “helal” sertifikası almak istediği için Katolik kesimler tarafından boykot çağrılarına maruz kaldı. Hatta bu şirketin ismi IŞİD ile anılmaya başlandı. Şirket yönetim kurulu açıklamasında, “Belçika’da İslamofobi olduğunu biliyordum ama bu noktaya ulaştığımı bilmiyordum söylemiştir.”³⁹¹

Macaristan’da yaşayan Müslümanların resmi temsilcisi olarak kabul edilen Macar İslam Cemiyeti Başkanı Zoltan Bolek, AA muhabirine verdiği röportajda ülkedeki Müslümanların durumu ile ilgili açıklamalarda bulunmuş, sığınmacı krizi sonrası ülkede İslamofobinin artmaya başladığını vurgulayarak sözlerine şöyle devam etmiştir:

“Macaristan’da sığınmacı krizine kadarki dönemde Müslümanlar rahat bir şekilde yaşıyorlardı. Son dönemde başlatılan yasa dışı göç karşıtı propaganda ve pazar günü düzenlenecek olan halk oylaması ile ilgili kampanya, ülkede İslamofobiyi arttırdı. İnsanlar, yasa dışı göçü, İslam’ı ve terörizmi bir arada zikrediyor. Neredeyse her gün tehditler alıyoruz. Macar İslam Cemiyeti Başkanı olarak Başbakan Viktor Orban’a geçen hafta mektup yazdım. Başbakan’dan, Macar halkına Müslümanların terörist olmadığını ayrıca düzenledikleri kampanyanın dilini değiştirmelerini ve bu halk oylamasının Müslümanlara karşı düzenlenmediğini söylemesini talep ettim.”³⁹²

İslam karşıtı saldırıların hedefinde göreceli olarak başörtülü kadınlar bulunmaktadır. Kadından sık sık sözlü veya fiziksel tacize maruz kalıyor, güvenlik teşkilatları ise şikayetlere çok önem vermiyorlardı. Avusturya’da Müslüman bir kadın, ışıklarda beklerken fiziksel ve sözlü saldırıya uğradığını ihbar etti. Ancak polis bunu soruşturma başlatacak bir neden olarak görmedi ve raporuna yeterli kanıt olmadığı bilgisini ilave etti. Belçika’nın Anvers şehrinde yaşanan bir diğer olay da dört kişi bir Müslüman kadına önce otomobille çarpıp sonrasında fiziksel şiddet uygulamasıdır. Saldırıyı şikâyet

³⁹⁰ İnterner: Güngör, F. (6 Mayıs 2016). 2015 Avrupa İslamofobi Raporu’na hak ettiği ilgiyi gösterebilmek. Diriliş Postası. Web: <http://dirilispostasi.com/n-9207-2015-avrupa-islamofobi-raporuna-hak-ettigi-ilgiyi-gosterebilmek.html> adresinden 15 Mart 2017’de alınmıştır.

³⁹¹ Güngör, a.g.m., 2016.

³⁹² Yılmaz, M. (30 Eylül 2016). Macaristan’da İslamofobi yükselişte. Web: <http://www.intertuerk.com/dunya/macaristanda-islamofobi-yukseliste-h598.html> adresinden 17 Mart 2017’de alınmıştır.

eden kadın gördüğü şiddet zamanı kendine sürekli Fransızca küfredildiğini söyledi. Başka bir olay da ABD’de yaşandı. İki Müslüman kadın, Boston’dan Los Angeles’e sefer yapan yolcu uçağından uçuş görevlisinin şikâyeti üzerine indirildi. İddiaya göre kadınlar uçuş görevlisine dik dik bakmış, uçakta telefonlarıyla video çekerek uçuş kurallarına aykırı davranmışlardı. Görgü tanıkları ise kadınların sessizce oturarak film izlediğini söylemiştir.³⁹³

İslamofobik eylemler sadece şiddet kullanımı ile değil özgürlüklerin kısıtlanması şeklinde de karşımıza çıkmaktadır. ABD’de ünlü mağazalar zinciri Searst’ta satış görevlisi olarak çalışan iki Müslüman “namaz kıldıkları” için işten çıkarılmıştır. Mahkemeye başvurarak kendilerine dinlerinden dolayı ayrımcılık uygulandığını ifade etmişlerdir.³⁹⁴

Yakın geçmişe bakacak olursak, Almanya’da camilere yapılan saldırılara bir yenisinin eklendiğini görmüş oluruz. 28 Nisan 2017 tarihinde, çok sayıda Türkün yaşadığı Almanya’nın Fransa ve İsviçre sınırındaki Wellam Rhein kentinde Diyanet İşleri Türk İslam Birliği’ne (DİTİB) bağlı Eyüp Sultan Camisi’ne molotoflu saldırı düzenlendi. Saldırı, kentte yaşayan Türk vatandaşlarının tepkisine neden olmuş, Eyüp Sultan Camii Cemiyeti Başkanı Necati Coşkun, olayın Türk ve İslam toplumuna karşı girişilen kabul edilmez bir saldırı olduğunu belirterek, failerin bir an önce yakalanıp yargılanmasını istemiştir.³⁹⁵

Son dönemde ise IŞİD’in düzenlediği terör saldırıları zaten uzun zamandır mevcut olan İslam karşıtlığını daha körüklüyor. Örgütün Irak ve Suriye’de gerçekleştirdiği eylemler mülteci krizine neden olmuştur. Bu eylemleriyle Avrupa’da İslamofobinin güçlenmesini sağlarken diğer taraftan da bu sorunla karşılaşan Avrupalı Müslümanları kendi sıralarına çekmeye çalışıyor. Yaşanan bu göç İslam korkusunu daha da alevlendirmiştir. Örneğin, Almanya’da 2016 yılının sadece ilk üç ayında sığınmacı yurtlarına düzenlenen saldırıların sayısı 268’e ulaşmıştır.³⁹⁶ Son yıllarda gerçekleştirilen Fransa ve Belçika saldırıları da İslamofobini doruk noktasına ulaştırmıştır.

---

³⁹³ Avrupa’da İslamofobi artıyor. a.g.m., 2016.

³⁹⁴ Erdin, 2014, 16-17.

³⁹⁵ İnternet: Korkutan gelişme... Camiye bunu yaptılar. (28 Nisan 2017). Hürriyet Gazetesi. Web: <http://www.hurriyet.com.tr/son-dakika-korkutan-gelisime-camiye-bunu-yaptilar-40441208> adresinden 16 Mart 2017’de alınmıştır.

³⁹⁶ Avrupa’da İslamofobi artıyor. a.g.m., 2016.

Özellikle, Amerikalı gazeteci James Foley'in öldürülmesi tüm dünyayı sarsmıştır. Aynı ABD'nin 11 Eylül saldırılarından sonra Guantanamo Üssü'nde topladığı Müslüman tutuklulara giydirdiği gibi turuncu renkli bir "mahkûm kıyafeti" giydirilen ve diz çöktürülen Foley, yanında dikilen ve iyi derece İngilizce konuşan bir IŞİD militanı tarafından "kafası kesilerek" öldürülmüştür.³⁹⁷

Son olarak, GALLUP'un, Batı toplumlarının Müslümanlara saygı duyup duymadığını ölçen anketi sunmak istiyorum:

Şekil 2.3. Batı Toplumunun Müslümanlara Duyduğu Saygı (2011'den beri)

Kaynak: GALLUP. Islamophobia: Understanding Anti-Muslim Sentiment in the West. Web: <http://www.gallup.com/poll/157082/islamophobia-understanding-anti-muslim-sentiment-west.aspx> adresinden 20 Mart 2017'de alınmıştır.

Küresel olarak, birçok Müslüman Batı'da olanlar tarafından saygı duyulmadığını bildirmektedir. Batı'nın Müslüman toplumlara saygı göstermediğini söyleyerek, birçok Batı ülkesinin önemli yüzdeleri bu düşüncüyü paylaşıyor. Özellikle, Amerikalıların %52'si ve Kanadalıların %48'i Batı'nın Müslüman toplumlara saygı duymadığını söylüyor. Anketi yanıtlayan İtalyan, Fransız, Alman ve İngilizlerin yüzdeleri daha küçüktür.

³⁹⁷ İnternet: IŞİD, ABD'li gazeteci James Foley'nin "başını kesti". (20 Ağustos 2014). BBC Türkçe. Web: http://www.bbc.com/turkce/haberler/2014/08/140820_isid_gazeteci adresinden 17 Mart 2017'de alınmıştır.

ÜÇÜNCÜ BÖLÜM

11 EYLÜL SALDIRILARI SONRASINDA ABD'NİN TERÖRİZMLE MÜCADELE POLİTİKASI

3.1. 11 Eylül Saldırıları Sonrasında Alınan Ulusal Tedbirler

11 Eylül 2001 tarihinde New York Dünya Ticaret Merkezi ve Pentagon'a düzenlenen terör saldırıları, sadece bir terör saldırısı olarak kalmamış, birçok yönden ABD'nin kendi vatandaşlarının özgürlüklerini askıya aldığı ve insan hakları ihlallerine kapı açan bir dönemin başlangıcı olmuştur. Bu saldırı sonrası özgürlüklere ve anayasal hakların önüne perde çekilmek suretiyle terörle mücadele edilmeye çalışıldı. Vatandaşlar da, terör korkusu nedeniyle bu hak ihlallerinin farkına varamamış ve güvenliklerinin garanti altına alınması için çoğu şeyden vazgeçebileceğini düşünmüştür.³⁹⁸

11 Eylül olayları sonucunda Birleşik Devletlerin güvenliğinin hiç sandığımız kadar sağlam olmadığı ortaya çıkmıştır. 11 Eylül ve sonrasındaki gelişmeler demokrasinin en güçlü olduğu ülkelerden biri olan ABD'de bile demokratik hak ve özgürlüklerin tehlikede olabileceği gerçeğini ortaya çıkarmıştır. Saldırıları sonrasında demokratik hak ve özgürlükleri kısıtlayan yasal düzenlemeler yapılmıştır. Bu da ayrıca endişe verici bir başka gelişmedir.³⁹⁹

11 Eylül saldırıları sonrasında ABD'de üç temel reform gerçekleşmiştir. Bunlar PATRIOT kanununun yasalaşması, İç Güvenlik Bakanlığı'nın (Department of Homeland Security) kurulması ve 2004 İstihbarat Reformu ve Terörizmi Engelleme Kanunu'nun (Intelligence Reform and Terrorism Prevention Act 2004) kabul edilmesi şeklinde kendini göstermiştir. Bu reformların amacı terör örgütlerinin ortadan kaldırılması, üyelerinin belirlenmesi ve mahkemeler karşısında yargılanma süreçlerinin daha seri hale getirmektir.⁴⁰⁰

³⁹⁸ Khanat, 2008, 60.

³⁹⁹ İnternet: Özdemir, H. (2002). 11 Eylül: Post-Modern Savaşın Miladı ya da Dış Politika Mücadelelerinin görünmeyen boyutu. Süleyman Demirel Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi Dergisi. Cilt 7, Sayı 1, 164-165. Web: <http://dergipark.ulakbim.gov.tr/sduiibfd/article/view/5000122909/5000113215> adresinden 20 Mart 2017'de alınmıştır.

⁴⁰⁰ Özeren ve Cinoğlu, 2006, 184.

3.1.1. Birleşik Devletler Terörizmi Tespit Etmek ve Önlemek İçin Gerekli Araçların Temin Edilmesi Kanunu (US PATRIOT ACT – The United States Provide Appropriate Tools Required to Intercept and Obstruct Terrorism)

PATRIOT Kanunu (Providing Appropriate Tools Required to Intercept and Obstruct Terrorism – Patriot) 2 Ekim 2001 yılında yürürlüğe girmiştir. 15'ten fazla federal yasal düzenlemeyi büyük ölçüde değiştiren bu kanun tasarısı Başkan tarafından 11 Eylül saldırılarından tam 45 gün sonra imzalanarak kabul edilmiştir. Bu yasanın esas amacı, topluma zarar verebilecek olan kişi ve grupları kısa süre zarfında teşhis etmek ve üyeleri mahkemelere çıkartabilmek için gerekli adımları atmaktır. Esasen terör ve terörle ilgili konularla mücadele etmek için kabul edilen bu kanun, aynı zamanda kara para aklama, dinleme, arama izinlerinin yetki alanlarının arttırılması, Uluslararası İstihbarat Takip Kanunu (FİSA), çeşitli bilgisayar teknolojilerinin kullanılarak soruşturmaların yürütülmesi gibi alanlarda da bağlayıcı hükümler içermektedir.⁴⁰¹

ABD Adalet Bakanlığı tarafından yayınlanan “Sahadan Rapor: ABD PATRIOT Yasası iş başında” adlı çalışmada bu yasanın temel amaçları aşağıdaki gibi ifade edilmiştir:

- 1) Federal Hükümetin İstihbarat Paylaşma Kapasitesinin Geliştirilmesi
- 2) Terörizme Karşı Ceza Kanunlarının Güçlendirilmesi
- 3) Terörizmin İncelenmesi Yönelik Engellerin Kaldırılması
- 4) Yeni Teknolojiyi Yansıtan Yasaların Güncellenmesi⁴⁰²

PATRIOT Yasası'nın getirdiği yenilikler dört başlık altında belirtilmiştir:

- Kolluk kuvvetlerinin terör suçlarıyla daha fazla gözlem yapmasına izin verir; PATRIOT Yasası öncesi mahkemeler kolluk kuvvetlerine uyuşturucu suçları, posta dolandırıcılıkları ve pasaport sahtekârlığı gibi sıradan, terörizm dışı suçları araştırmak için elektronik gözlem yapmalarına izin veriyordu. Ayrıca ajanlar teröristlerin sıkça işledikleri suçların tümünü değil bazılarını araştırmak için telefon dinleme araçlarını edinebilirlerdi. Kanun araştırmacıların kimyasal silah suçları, kitle imha silahlarının kullanımı, yurtdışındaki Amerikalıları öldürme

⁴⁰¹ Bal, 2006, 186.

⁴⁰² İnternet: U.S. Department. (July 2004). Report From the Field: The USA Patriot Act At Work. 2-28. Web: https://www.justice.gov/archive/olp/pdf/patriot_report_from_the_field0704.pdf adresinden 21 Mart 2017'de alınmıştır.

ve terörizmin finansmanı da dâhil olmak üzere terörle ilgili suçların tümüne bakarken bilgi toplamalarını sağladı.

- Federal ajanların, eğitilmiş sofistike teröristleri izlemelerine izin verir; Kolluk, yıllarca uyuşturucu suçları ve haraç alma da dahil olmak üzere sıradan suçları araştırmak için “fitil alarmı” kullanabiliyordu. Uluslararası teröristler, hızla değişen yerlerde ve cep telefonları gibi iletişim araçlarıyla gözetimi engellemek için, eğitilmiş ve tecrübeli oldukları için, Yasa, yetkili ajanlara, ulusal güvenlik soruşturamalarında aynı teknikleri kullanmak üzere mahkeme izni istemeye yetkili kılar.
- Kolluk kuvvetlerine teröristleri soruşturma yürütmeden devirmesine izin verir; Bazı durumlarda suçlular bir soruşturma için çok erken ihbar edilirse, kaçıp kanıtları yok etmek, şahitleri korkutmak veya öldürmek, ortaklarla temaslarını kesmek ya da tutuklamadan kaçmak için başka önlemler alabilirler. Duyuru her zaman sağlanır, ancak makul gecikme, suçlu kişilerin belirlenmesi, cemiyetimize yönelik doğrudan tehditlerin ortadan kaldırılması ve birden fazla kişinin tutuklanmasının önceden koordine edilmesi için kolluk kuvvetlerine zaman tanır. Bu gecikmiş duyuru arama emirleri onlarca yıldır kullanılmakta, uyuşturucu ve organize suç davalarında çok önemli olduğunu kanıtlamış ve mahkemeler tarafından tamamen anayasal olarak onaylanmıştır.
- Federal ajanlara ulusal güvenlik terör davalarında mahkemeden iş kayıtlarını istemelerine izin vermiştir; iş kayıtlarını incelemek, araştırmacıların çok çeşitli suçları çözmeye çalıştıklarının anahtarıdır. Araştırmacılar, örneğin, bomba yapmak için kimlerin malzeme sattığını bulmak için donanım mağazalarından veya kimyasal fabrikalardan belirli kayıtlar isteyebilir veya teröristlere kimlerin para gönderdiğini görmek için banka kayıtlarına başvurabilirler. PATRIOT Yasası uyarınca, hükümet bir soruşturmaya yardımcı olması gerektiğinde büyük jüri celpleri yoluyla elde edilebilen aynı türden kayıtların üretilmesini emredebilecek durumda bir federal mahkeme (Dış İstihbarat Gözetleme Mahkemesi) isteyebilir. Ancak bu federal mahkeme, yalnızca hükümet, ABD’li bir kişiye ait olmayan yabancı istihbarat bilgilerini edinmek veya uluslararası terörizm veya gizli istihbarat faaliyetlerine karşı koruma sağlamak, yetkili bir soruşturma için aranan kayıtları gösterdikten sonra verebilir.⁴⁰³

⁴⁰³ İnternet: Department of Justice. The USA PATRIOT Act: Preserving Life and Liberty. 1-2. Web: https://www.justice.gov/archive/ll/what_is_the_patriot_act.pdf adresinden 25 Mart 2017’de alınmıştır.

3.1.2. İç Güvenlik Bakanlığı'nın kurulması (Department of Homeland Security)

İç Güvenlik Örgütü Kanunu, 2002 yılında kabul edilmiştir. Ancak kanunla ilgili tartışmalar uzun sürmüştü ve bunun sonucunda kanuna bağlı işlem ve faaliyetler 2003 yılının Ocak ayında başlamıştır. 22 yönetim kuruluşunun bir araya toplanmasıyla oluşturulan Bakanlık, 180.000'e yakın personeliyle en büyük federal kurumlardan birisi olarak bilinmektedir.⁴⁰⁴

Başkan George Bush'un Vatan Güvenliği Ulusal Stratejisi, Dairenin kuruluşunun ardındaki temel amacı ortaya koydu ve vatan güvenliği sorumlulukları hakkında geniş bir bakış sağladı. İç Güvenlik Örgütü Stratejik Planına göre örgütün üç temel hedefi bulunmaktadır:⁴⁰⁵

- 1) Birleşik Devletlerde terörist saldırıları önleme;
- 2) Amerika'nın teröre karşı savunmasızlığını azaltmak;
- 3) Zararı en aza indirmek ve meydana gelen saldırılardan korumak.

Örgütün terörle ilgisi olmayan kurumlarla da ilişkisi vardır. Ayrıca, felaket ve acil durumlara hazır olmak için diğer kurumların personeline de eğitim vermekle görevlendirilmiştir. Kurumun seyahat ve taşımacılık alanlarında da yetki ve sorumlulukları vardır. Örneğin, bazılarında göre ABD'ye giren herkesin fotoğraf ve parmak izlerinin alınması temel insan haklarına saygısızlık olarak görülse de, bu gibi görevler örgüte verilmiştir.

Göçmenlik ve göçmenlerin ABD'de çalışmalarıyla ilgili yeni kanun kabul edilmiş ve kuruma bazı yetkiler verilmiştir. Örgütün üstüne düşen başka bir mesuliyet de gerek yerel gerekse federal kurumlara terörle veya afetlerle mücadele konusunda yeni bulunan teknolojik gelişmeleri kazandıracak mali çalışmalar yapmaktır. İlâveten, ABD'nin terör mağduru olma riskinin hesaplanması ve riskli alanların ortadan kaldırılması yanında çalışmalar yapmaktadır. Bu riskli alanların tayin edilmesinde İç Güvenlik Örgütü halkın destek ve görüşünü alarak yeni bir görünüm yaratma yetkisi de vardır.⁴⁰⁶

⁴⁰⁴ Bal, 2006, 185.

⁴⁰⁵ Securing Our Homeland: U.S. Department of Homeland Security Strategic Plan. (2004). Washington, 3. Web: <https://www.hsdl.org/?view&did=712147> adresinden 25 Mart 2017'de alınmıştır.

⁴⁰⁶ Bal, 2006, 185

3.1.3. İstihbarat Reformu ve Terörizmi Engelleme Yasası'nın çıkarılması

İstihbarat Reformu ve Terörizmi Engelleme Yasası⁴⁰⁷, 17 Aralık 2004'de Başkan George Bush tarafından imzalandı. 7 Aralık 2004'te Temsilciler Meclisi'nde 75'e karşılık 376; 8 Aralık 2004'te ise Senato'da 2'ye karşılık 80 oyla kabul edilmiştir. Yasada istihbarat topluluğunun reformu, terörle mücadele ve takip, sınır güvenliği, uluslararası iç birliği ve koordinasyon sağlanıyor.⁴⁰⁸

9/11 Komisyonu'nun tavsiyeleri göz önünde bulundurularak, 15 İstihbarat Örgütünü aynı çatı altında toplayacak bu yasayla yeni Ulusal İstihbarat Müdürlüğü oluşturulmuştur. Bu Müdürlük, Senato tarafından kabul edildikten sonra ülke çapında faaliyet gösteren tüm istihbarat kurumlarının bütçesini yönetme yetkisine sahip olacaktır. Aynı zamanda bu kanun İç Güvenlik Örgütüne sınır güvenliğini sağlayan personel sayısının artırılarak ülkeye yapılan yasadışı girişlerin karşısını almak yetkisi vermiştir.⁴⁰⁹

Stratejik operasyonel planlamaların yapılacağı Ulusal Terörle Mücadele Merkezi DNI (Director of National Intelligence) Ofisi'nde kurulmuştur. NCTC (The National Counterterrorism Center), bütçe ve istihbarat konularında DNI'ya rapor verirken, ortak terörle mücadele operasyonlarının (istihbarat operasyonları hariç) planlanması ve ilerlemesi konusunda Başkan'a rapor sunmaktadır. Merkez ulaşılacak hedefleri, gerçekleştirilecek görevleri, operasyonel faaliyetlerin kurumlar arası eşgüdümünü, rol ve sorumlulukların belirlenmesini içeren "stratejik operasyonel planlama" yapacaktır. NCTC Direktörü, stratejik operasyonel planların uygulanmasını izleyecek ve planların uygulanmasında bu kurumların ilerlemesi hakkında şubelerden ve ajanlardan ilgili bilgileri elde edecektir.⁴¹⁰

Ulusal İstihbarat Müdürlüğünün yetkilerine yıllık bütçe oluşturmak ve uygulamak; fonların aktarımı ve yeniden programlanması; personel transferi; görevlendirme ve analiz; personel yönetimi; istihbarat topluluğu için üzerinde çalışılacak konuları belirlemek; istihbarat

⁴⁰⁷ Tam metin için bkz: <https://www.gpo.gov/fdsys/pkg/PLAW-108publ458/pdf/PLAW-108publ458.pdf>

⁴⁰⁸ Social Security Administration Legislative Bulletin. (7 Ocak 2005). President Bush Signs Public Law 108-458, The Intelligence Reform And Terrorism Prevention Act Of 2004. Web: https://www.ssa.gov/legislation/legis_bulletin_010705.html adresinden 26 Mart 2017'de alınmıştır.

⁴⁰⁹ Bal, 2006,189.

⁴¹⁰ United States Senate Committee on Governmental Affairs. Summary Of Intelligence Reform And Terrorism Prevention Act Of 2004. (6 December 2004), 8. Web: https://fas.org/irp/congress/2004_rpt/s2845-summm.pdf adresinden 28 Mart 2017'de alınmıştır.

kaynak ve metotlarını korumak ve gerek duyulduğunda yabancı istihbarat birimleri ile işbirliği yapmak ve s. dâhildir.⁴¹¹

Yapılan çalışmalar sonucunda bilindiği gibi, faaliyet gösteren istihbarat örgütlerinden çoğu 11 Eylül saldırılarından önce olayların olacağına dair bilgiler almışlardır. Fakat iletişim ve koordinasyon eksikliğinden dolayı kurumlar arasında bu değerli istihbarat bilgileri paylaşılmamış ve sonuçta yüzyılın en acımasız terör eylemlerinden birisinin gerçekleşmesine yol açmıştır. Özetle bu kanun sayesinde istihbarat örgütleri arasındaki koordinasyon eksikliğini ortadan kaldırmak amaçlanmıştır.⁴¹²

3.1.4. Federal Soruşturma Bürosu (Federal Bureau of Investigation - FBI)

11 Eylül saldırılarından sonra FBI'nın birincil hedefi gelecekte olabilecek saldırıların karşısını almak olmuştur. Yeni yapısı ile ilgili düzenlemeler başlarken, federal suçların yakalanması, adalet hizmetlerine yardım gibi gelenek görevlerine devam etmektedir. ABD Başkanının yönergesi ile 2005 yılında FBI bünyesinde Ulusal Güvenlik Dairesi kurulmuştur. Daire, Karşı Terörizm Bölümü, Karşı İstihbarat Bölümü ve İstihbarat Direktörlüğünden oluşmaktadır.⁴¹³

9/11 saldırılarından bu yana, FBI reaktif, araştırmacı liderliğindeki bir modelden, istihbaratın araştırmacı stratejilerini bilgilendirdiği, terörizm tehditleri konusunda anlayışımızı artırdığı ve istihbaratı ele alıp hafifletme kapasitesini artırdığı proaktif istihbarat odaklı bir modele dönüştü. ABD'ye karşı 2001'den beri gelişmekte olan terör tehditlerine yanıt olarak, FBI tüm yasal araştırmacı teknikleri ve yöntemleri kullanmaktadır. Büro, yurtiçi ve yurtdışındaki ortaklarıyla birlikte, yabancı terör örgütlerine ve evde beslenen şiddetli aşırılık yanlılarına ilişkin olarak istihbarat bilgilerini toplar ve analiz eder. Ayrıca, Müşterek Terörizm Görev Gücü'ne atanan birçok federal, eyalet, yerel ve kabile ajansı ile yakın işbirliği içinde bilgi paylaşımını teşvik etmektedir. Büro, aynı zamanda, vatandaşların anayasal haklarını korumakla birlikte, terörizm ve diğer suçlardan Amerikan halkının güvenliğini sağlamak için her gün çabılıyor.⁴¹⁴

⁴¹¹ Summary Of Intelligence Reform...

⁴¹² Bal, 2006, 189.

⁴¹³ Yılmaz, 2008, 227.

⁴¹⁴ İnternet: Remembering 9/11 FBI Has Evolved in Response to Changing Threats. (9 September 2016). FBI News. Web: <https://www.fbi.gov/news/stories/remembering-911> adresinden 30 Mart 2017'de alınmıştır.

Kısa bir sürede kabul edilen PATRIOT Yasası FBI'a geniş yetkiler sağlamıştır. Artık, FBI, şahsa ait olan hastane kayıtları, banka kayıtları, öğrenci kayıtları, öğrencilerin ne tür kitaplar okudukları ve hangi kitapları aldıklarını gösteren üniversite kütüphanesi kayıtları, kimin hangi tür kitapları satın aldıklarını gösteren kitap satış yerlerinde tutulan kayıtlar, internet sağlayıcıları tarafından tutulan kayıtlar ve benzeri kayıtlara kolayca ulaşabilecekti.⁴¹⁵ Bu yasa sayesinde, FBI ajanları arama yapılacak evin kapısını önce çalmak ve ev sahibini bir aramanın gerçekleşeceğini haber vermek gibi uzun zamandır uyulan kuralları çiğniyorlardı. Artık herhangi bir ikametgâha veya işyerine sahibi içeride olduğunda veya olmadığında dâhil olabilir, ellerine geçeni alabilir, kopyasını çıkarabilir ve aynı zamanda aranılan kişiye gizli bir ziyarette bulduklarına ait bilgi vermeyebilir.⁴¹⁶ Oysa FBI'ın herhangi bir delil göstermeden, bu tür özel bilgilere ulaşabilmesi insan haklarına ve ABD Anayasasının 4. Maddesine aykırı düşmektedir.⁴¹⁷

2003 yılının Haziran ayında, Adalet Bakanlığı Genel Müfettişi tarafından hazırlanan bir raporda, 11 Eylül saldırılarından sonraki aylarda terörle bağlantısı olmayan birçok göçmenin yasadışı koşullar altında gözaltına alındığı ifade edilmiştir. Örnek olarak,

- FBI tarafından sorgulanan Mısır asıllı bir bayan kendi kocası ile ilgili olarak “kocam terör örgütlerine yardım etmektedir ve yakında da devlet binalarının birisini havaya uçurmayı planlıyor. Ayrıca 90.000 dolar finansal yardım aldı” şeklinde ifade vermiş, ancak daha sonra yapılan soruşturmalarda bu ihbarın tamamen uydurma olduğu ortaya çıkmıştır;
- Michigan'da, Yemen'de doğan bir kamyon şoförü olan Mohamed Alajii, aile davasını sıkıştırmak gibi sahte iddialarla karşı karşıya kalmıştır. Daha ajanlar suçlanan kişiyle görüşme yapmadan, 2002 yılının Aralık ayında 7 gün hapis cezasına çarptırılmıştır.
- Teksas'ta, Faslı bir öğrenci olan Eshassah Fouad, eski karısı tarafında terörü planlamakla suçlanarak gözaltına alındı. Sahte bir suçlama nedeniyle bir yıl hapis cezası aldı. Ancak, Bay Fouad, hapisanede olduğu için, yine de okuldan kaçtığı, vizesini ihlal ettiği gerekçesiyle göçmen suçlamasıyla karşılaştı.

⁴¹⁵ Sidel, M. (2004). More Secure Less Free? Antiterrorism Policy and Civil Liberties After September. Ann Arbor: The University of Michigan Press. Web: https://books.google.com.tr/books?id=u_5yor60PXoC&pg=PP9&lpg=PP1&focus=viewport&hl=tr#v=onepage&q&f=true adresinden 29 Mart 2017'de alınmıştır.

⁴¹⁶ Ataöv, T. (2004). 11 Eylül terörle savaş mı bahane mi. (Birinci Baskı). İstanbul: Alkım Yayınevi, 88.

⁴¹⁷ Sidel, 2004.

FBI'a göre yapılan bu tür uygulamalarda herhangi bir yanlışlık yoktur. Bununla birlikte, çoğu terörist ihbarın tutuklama ile sonuçlanmasının sebebini başka bir terörist saldırıyı engellemek için savunma olarak açıkladı. Ancak mahkeme kayıtları, yetkililerle ve tanıklarla yapılan röportajlar, kendilerini teşvik etmek için istekli bir şekilde ileri sürülen göstericilerden görünüşte makul bilgilerin bile yanlış yönlendirilmiş soruşturmalara yol açtığını göstermektedir. Aynı zamanda muhalifler, kolluk görevlilerinin ipuçlarını küçültmek için hızlı davranmaları yönünde baskı uygulayarak, masum insanları şüphe içine sokmalarını kolaylaştırabilir ve gelecekte olası iyi bilgi kaynaklarını yabancılaştırabilir.⁴¹⁸

3.1.5. Merkezi İstihbarat Teşkilatı (Central Intelligence Agency – CIA)

Bazı eleştirmenler, ABD'yi 11 Eylül saldırılarından önce, yabancı ülkelerdeki istihbarat birimlerinin verdiği terör ihbarlarını değerlendirmede için suçlamaktadır. Örneğin. İsrail gizli servisi MOSSAD, Alman istihbarat servisi BND ve Rus istihbarat Biriminin, telefon kayıtları ve elde ettiği bazı bilgilere dayanarak ABD'de uçak kullanılarak gerçekleştirilecek terör eylemleri konusunda CIA, FBI ve NSA'yı uyardıkları iddia edilmektedir.⁴¹⁹

11 Eylül saldırıları, ülkenin istihbarat birimleri arasında iletişim ve koordinasyon eksikliğini ortaya çıkarmıştır. Şüpheli telefon görüşmelerini dinlemekte görevli Ulusal Güvenlik Ajansı'nın (NSA) 11 Eylülde büyük bir terörist saldırı yapılacağıyla ilgili Arapça bant kaydettiği, ancak çevirinin 11 Eylül saldırıları olduktan sonra yapıldığı iddia edilmektedir.⁴²⁰ NSA Muhammed Atta ve Halid Şeyh Muhammed arasındaki telefon görüşmesini dinleyip kaydettiği halde bunu CIA ve FBI gibi istihbarat teşkilatlarıyla paylaşmamıştır.⁴²¹

NSA'nın bu başarısızlığının temel sebebi analiz ve tercüme imkânlarının yetersizliği olarak görülmektedir. Hakikaten ABD'nin en önemli istihbarat birimleri olan CIA, FBI ve NSA'da ciddi boyutta teknik donanım ve tercüman yetersizliği mevcuttur. Dönemin NSA

⁴¹⁸ Moss, M. (19 June 2003). Threats and Respones: Law Enforcement; False Terrorism Tips to FB: Uproot the Lives of Suspects. New York Times. Web: https://books.google.com.tr/books?id=u_5yor60PXoC&pg=PP9&lpg=PP1&focus=viewport&hl=tr#v=onepage&q&f=true adresinden 1 Nisan 2017'de alınmıştır.

⁴¹⁹ Morgan, R ve Henshal, I. (2006). Amerikan Yalanları. (çev. G. Ayas ve B. Alioğlu). İstanbul: Salyangoz Yayınları, 208-209.

⁴²⁰ İnternet: 11 Eylül bantlarda. (9 Haziran 2002). Radikal. Web: <http://www.radikal.com.tr/yorum/11-eylul-bantlarda-634887/> adresinden 3 Nisan 2017'de alınmıştır.

⁴²¹ İnternet: NSA Didn't Share key Pre-Sept 11 information, sources say. Landay, J.S. (6 June 2002). Web: http://propagandamatrix.com/nsa_didnt_share_key_pre_sept_11_information.htm adresinden 4 Nisan 2017'de alınmıştır.

Başkanı Michael Hayden, kurumun en son teknolojik gelişmelerin gerisinde olduğunu belirtirken yeni dünyada başarılı olması bekleniyorsa kesinlikle adaptasyon geçirmesi gerektiğini vurgulamıştır.⁴²²

ABD Senato raporunda, CIA, ABD'ye yapılan 9/11 saldırılarının ardından yıllardır El Kaide zanlılarının “sert” sorgulamalara tabi tutulduğunu söyledi. Raporda, CIA'nin bu şekilde topladığı bilgilerin her hangi bir tehdidi önleyemeyeceği belirtilmiştir. CIA ise bir açıklamada, sorgulamanın can kurtarmaya yardım ettiğinin üzerinde durmuştur.⁴²³

CIA'nin 11 Eylül saldırılarından sonra El Kaide ile bağlantısı olduğu şüphesiyle birçok kişi gizlice ele geçirilip hayalet gemi ve uçaklarda sorgulanmıştır. ABD'nin kendi gemi siciline kayıtlı olmayan bu hayalet gemiler hakkında George Orwell “Bin Dokuz Yüz Seksen Dört” romanında böyle bahsetmiştir.

Tutuklamalar hep geceleri – gecenin tam ortasında oluyordu. İnsanın birden bire korkuyla uykudan uyandırılışı, omzundan tutup sarsan korkunç eller, gözlerine tutulan kör edici parlak ışıklar, yatağın etrafını çeviren asık ve tehlikeli yüzler. Çoğunlukla ne bir yargılama yapılır ne de bir rapor yayınlanırdı. Kişiler ortadan birden kayboluverirdi. Hepsi de gece olurdu. İnsanın adı nüfus kütüğünden, o güne kadar tüm yaptıklarınız da kayıtlardan tamamen silinir, yok edilirdi. Varlığınız önce inkar ediliyor, sonra da unutuluyordu. Buna buharlaşma deniliyordu.⁴²⁴

Ortadoğu ve Avrupa ülkelerinde kurulan gizli hapisanelerin yanı sıra ABD'nin Avrupa ülkeleri limanlarında da bu gemilerin sorgu merkezi ve hapisane olarak kullanıldığı bilinmektedir. Hatta 2002-2007 yılları arasında George W. Bush döneminde gerçekleştirilen gizli hapisanelerin varlığı ve 11 Eylül zanlılarına özel sorgulama programı⁴²⁵ Başkan Bush tarafından da kabul edilmiştir.⁴²⁶

Ayrıca CIA'nin bazı havayolu şirketleri ile yapılan antlaşmalarla kaldırılan gizli uçaklar hakkında önce New Yorker ve Newsweek'te, ardından Washington Post'ta haberler çıkmıştır. Kurumun iki veya dört uçağının dünyanın birçok ülkesine gizli inip kalktığı, içinde terör zanlılarını taşıdığı, aynı zamanda sorgu ve işkence odası işlevi gördükleri medyaya yansımıştır.

⁴²² Ertan, F. (2003). Amerika'nın Dönüşümü. (1990-). (Birinci Baskı). İstanbul: Kızılelma Yayıncılık, 387.

⁴²³ Report on CIA details “brutal” post – 9/11 interrogations. (9 December 2014). BBC News. Web: <http://www.bbc.com/news/world-us-canada-30401100> adresinden 5 Nisan 2017'de alınmıştır.

⁴²⁴ Orwell, G. (2006). Bin Dokuz Yüz Seksen Dört. (çev. N. Akgören). İstanbul: Can Yayınları, 20.

⁴²⁵ Walt, V. (13 October 2006). Inside the CIA's Secret Prisons Program. Web:

<http://content.time.com/time/nation/article/0,8599,1546119,00.html> adresinden 6 Nisan 2017'de alınmıştır.

⁴²⁶ İnternet: Bush admits to CIA secret prisons. (7 September 2006). BBC News. Web: <http://news.bbc.co.uk/2/hi/americas/5321606.stm> adresinden 6 Nisan 2017'de alınmıştır.

CIA'nin bu hayalet gemi ve uçaklarıyla ilgili çıkan haberler Amerikan Sivil Özgürlükler Birliği'nin yanı sıra, Avrupa Konseyi'nin de büyük tepkisine neden olmuştur. Konsey Genel Sekreteri Terry Davis, “iddiaların son derece ciddi olmasını dikkate alarak, Avrupa'nın buna yanıtının siyasal demeçler ve üye ülkelerin araştırmalarından daha ileriye gitmesi gerektiğini, bu nedenle Avrupa İnsan Hakları Sözleşmesi'nin 52. Maddesi uyarınca, Konsey üyesi 45 devlete resmi olarak bu konuda bilgi vermeleri çağrısında” bulunmuştur.⁴²⁷

... Bin Ladin ve yandaşlarını Afganistan'ın Sovyetler Birliği güçlerince işgaline karşı örgütleyen, silahlandıran CIA ve onun dönem destekçisi Pakistan istihbaratıydı. Mali kaynak ise daha çok Suudi merkezliydi. Bu görünüm bu yapılanmanın nasıl buralara geldiğini göstermeye yeter. Bin Ladin 11 Eylül saldırılarından iki ay kadar önce Körfez ülkelerinden birinde böbrek tedavisi görürken CIA'nin bölge istasyon elemanlarınınca ziyaret edildiği de dikkate alınırca ilişkinin düzeyi daha iyi anlaşılabilir. 11 Ekim 2001'de le Figaro gazetesi bunu yazdı. CIA ile görüşüyor ama Amerika'yla düşman.⁴²⁸

3.2. Terörle Mücadeleye İlişkin Diğer Yasal Düzenlemeler

3.2.1. Teröristleri Finanse Eden Güçlerle Mücadele Yasası

24 Eylül 2001'de ABD Başkanı tarafından öne sürülen “Teröristleri Finanse eden Güçlerle Mücadele Yasası'nın⁴²⁹ temel amacı teröristleri destek fonlarından koparmak ve terör örgütlerinin varlığını ortadan kaldırmaktır. Aynı zamanda terörist örgütlere giden para akışını kesmek suretiyle örgütsel eylemlerin etkinliğini ve yıkıcılığını azaltmak terörü önleyebilmek için alınacak en önemli tedbirlerden birisidir. Terör örgütlerinin finansal desteklerinin ortadan kaldırılma yetkisi Hazine Bakanlığı'na verilmiş, buna göre hazine harcamalarının bir kısmını bunun için kullanacaktır. Aynı zamanda terör örgütlerine destek veren birimleri, kişileri, kurumları ve hatta ülkeleri tespit ederek bunlarla olan hukuki ilişkilerini donduracaktır. Sadece ABD sınırları dahilinde değil ülke sınırları dışında da küresel terörizmle ilgili tüm kişi ve kurumların etkisiz hale getirilmesi, terörist örgütlere destek veren kurumların cezalandırılması amaçlanmaktadır.⁴³⁰

⁴²⁷ İnternet: İnsel, A. (27 Kasım 2005). CIA'nin hapisane uçakları. Radikal. Web:

<http://www.radikal.com.tr/radikal2/ciain-hapishane-ucaklari-873234/> adresinden 7 Nisan 2017'de alınmıştır.

⁴²⁸ Kaynak, M., Gürses, E. (2007). Yeni Ortadoğu Haritası. İstanbul: Profil Yayıncılık, 44.

⁴²⁹ Yasanın orijinal tam metni için bakınız: “Fact Sheet on Terrorist Financing Executive Order, September 24, 2001” Teröristleri Finanse eden Güçlerle Mücadele Yasası. Web: <https://georgewbush-whitehouse.archives.gov/news/releases/2001/09/20010924-2.html> adresinden 8 Nisan 2017'de alınmıştır.

⁴³⁰ İnternet: Yaman, D. (2005). 11 Eylül sonrasında ABD: Algılamalar, Psikolojik Yansımalar, Yasal Düzenlemeler. Web:

Başkan George W. Bush'un "Teröristleri aç bırakıp bir birlerine karşı çevireceğiz, onları saklandıkları güvenli yerlerden çıkartıp adalete teslim edeceğiz" söylevi ile başlayan yasa, terörizmin finansal alt yapısını bozmak için aşağıdakileri öngörmüştür:

- Küresel terörle bağlantılı tüm bireyleri ve kurumları hedef alır;
- Hazine Departmanına ABD varlıklarını dondurması ve teröristlerle veya terör örgütleriyle ilişkili herhangi bir kişiye veya kuruma ilişkin ABD işlemlerini engellemesine izin verir.
- Varlıkları ve işlemleri engellenecek belirli kişi ve kuruluşları adlandırır;
- Gizli olarak El Kaide'ye para akıtan hayır kurumlarını belirler;
- Donörlere, terör örgütlerini finanse eden hayırsever gruplar hakkında bilgi verir;
- Devlet Başkanının, terör örgütlerine kaynak ve/veya hizmet sağlamaya devam eden yurtiçi ve yurtdışındaki mali kurumları cezalandırmak niyetini belirtmektedir.⁴³¹

3.2.2. Askeri Güç Kullanma Yetki verme Yasası

ABD'ye karşı yapılan terörist saldırılara karşı güç kullanma yetkisi tanıyan yasa, 18 Eylül 2001 tarihinde Başkan Bush tarafından imzalanmıştır. Bu yasaya göre, Başkan 11 Eylül'de meydana gelen ve gizlenen terör saldırılarını planladığı, yetkilendirdiği, taahhüt ettiği ya da desteklediği belirlenen uluslar, örgütler ya da kişilere karşı gerekli ve uygun tüm gücünü kullanma yetkisine sahiptir. Ya da bu tür kişiler, örgütler ve uluslar tarafından gelecekte ABD'ye yönelik uluslararası terör eylemlerini önlemek için Amerikan Askeri Kuvvetleri'ni kullanma yetkisi tanımıştır.⁴³² Saldırılar sonrasında Afganistan ve Irak'a yönelik başlatılan askeri operasyonlar açısından bakarsak, yasa çok büyük öneme sahiptir.

3.2.3. Yurt Savunmasında Etkin Olarak Kullanılacak Özel Bir Birim Kurulması Konusunda Kurucu Yasa

8 Ekim 2001 tarihinde kabul edilen yasa Başkan'ın Yürütme Bürosu'nda Vatan Güvenliği Ofisi'ni öngörmektedir. Yasaya göre yeni büronun görevi Amerika Birleşik Devletleri'ni terörist tehditlerden veya saldırılardan korumak için kapsamlı bir ulusal stratejinin

⁴³¹ İnternet: Fact Sheet on Terrorist Financing Executive Order (24 September 2001). Web: <https://georgewbush-whitehouse.archives.gov/news/releases/2001/09/20010924-2.html> adresinden 8 Nisan 2017'de alınmıştır.

⁴³² Authorization for Use of Military Force. 50 USC 1541 Note. Public Law 107-40. (18 September 2001). Web: <https://www.congress.gov/107/plaws/publ40/PLAW-107publ40.pdf> adresinden 9 Nisan 2017'de alınmıştır.

uygulamasını geliştirmek ve koordine etmek olacaktır. Aynı zamanda, ofisin görevlerine; Amerika Birleşik Devletleri'ndeki terör saldırılarını tespit etme, hazırlıklı olma, engelleme, koruma, karşılık verme ve bunlardan kurtarma çabaları dâhildir. Birim ulusal strateji yeterliliğini sağlamak için yürütme birimleri ve ajanlar, eyalet ve yerel yönetimler özel kurumlarla birlikte çalışacaktır.

Bu çerçevede oldukça geniş yetkiler verilen bu yeni birim, Amerika Birleşik Devletleri'ndeki terörist grupların faaliyetleri ve Birleşik Devletlere karşı terör tehdidiyle ilişkin bilgilerin toplanması ve analiz edilmesine yönelik öncelikleri belirleyecek ve koordinasyonu sağlayacaktır. Büro ayrıca, Birleşik Devletlerde terörizm tehditleriyle ilgili olarak Birleşik Devletler dışında istihbarat toplama öncelikleri olan Ulusal Güvenlik İşlerinden sorumlu Başkan Yardımcısıyla işbirliği içinde çalışacaktır.⁴³³

11 Eylül saldırıları istihbarat birimlerinin imajını ciddi bir biçimde sarsmıştır. Bu yasanın çıkarılma nedenlerinden biri de bu eksikliğin giderilmesi; aynı zamanda ülkeni muhtemel çıkabilecek bir terör saldırısından korumaktır. Bu yasada terörle mücadelenin ne denli önemli olduğu bir kez daha ifade edilmektedir.⁴³⁴

3.2.4. Operasyona Hazır Askeri Birliklerin Savunma ve Ulaştırma Bakanlıklarının Emriyle Harekete Geçirilmesini öngören Yasa

Yasa 18 Eylül 2001 tarihinde ABD Anayasası'nın 10. Maddesi esas alınarak kabul edilmiştir. Yasayla Amerika Savunma ve Ulaştırma Bakanlıklarına devam eden ve gelecekte olması mümkün terör tehditlerine, saldırılara karşı ek yetkiler tanınmıştır. Bu çerçevede terör saldırısı halinde bakanlıklar 24 aylık süre zarfını geçmemek şartıyla Kara, Deniz, Hava Kuvvetlerinin gerekli gördükleri birliklerini operasyona geçirebiliyordu. Bununla beraber emekli ve diğer sebeplerden dolayı görevden ayrılmış personel yeniden çağrılıyordu.

Aynı zamanda tanınan en önemli yetki, adı geçen bakanlıkların bunu yaparken ABD Başkanı'nın onayına ihtiyaç duymamasıdır. Söz konusu yetkinin verilmesinde her hangi bir aktif

⁴³³ İnternet: Executive Order 13228— Establishing the Office of Homeland Security and the Homeland Security Council. (8 October 2001). Web: <https://www.gpo.gov/fdsys/pkg/WCPD-2001-10-15/pdf/WCPD-2001-10-15-Pg1434.pdf> adresinden 10 Nisan 2017'de alınmıştır.

⁴³⁴ Yaman, 2005, a.g.m.

operasyon gerektiren tehdit veya saldırı durumunda zaman kaybedilmemesi amacı güdülmüştür.⁴³⁵

3.2.5. Hava Taşımacılığı Güvenliği ve Sistem İstikrarı Yasası

11 Eylül 2001 Saldırıları ABD'nin güvenliği ve aynı zamanda ekonomisini de büyük ölçüde etkilemek ile beraber, özellikle havacılık sektörüne de ağır darbeler vurmuştur. Saldırılarda ilginç bir şekilde uçakların silah olarak kullanılmış olması halkın hava taşımacılığını kullanma konusunda huzursuzluğa kapılmasına neden olmuş, bu da dolayısıyla Amerikan hava taşımacılığını ciddi krizlere sürüklemiştir.⁴³⁶

22 Eylül 2001 tarihinde, malum terörist saldırıların sonucu olarak hava taşıyıcıların uğradığı kayıpları telafi etmek ve hava yolu taşımacılığına olan kamuoyu güvenini yeniden kazanmak için Başkan Bush'un imzasıyla "Hava Taşımacılığı Güvenliği ve Sistem İstikrarı Yasası" yürürlüğe girmiştir. Bu yasaya göre, Başkan gerekli gördüğü şart ve koşullarda federal kredilendirme araçlarını kullanarak ve Federal Kredi Reform Yasası'na uygun olarak hava taşımacılığında gereken istikrarı sağlayabilmek için 10 milyar doları geçmeyecek şekilde bir sübvansiyon kullanmaya yetkili kılınmıştır. Bu hak, hava taşımacılığı yapan araçlar için 5 milyar dolardır.⁴³⁷

Ayrıca, bu yasa Hava Taşımacılığı İstikrar Kurulu'nun oluşturulmasını öngörmektedir. Kurul, ulaştırma sekreteri, Federal Rezerv Sistemi Başkanı, hazine sekreteri ve Birleşik Devletlerin genel sekreteri ve onların sorumlu temsilcilerinden oluşur. Adaylar, bu kanun kapsamında üç kriteri yerine getirmelidir:

- 1) Havayolu şirketi, garantisi olmaksızın bir kredi alamaz;
- 2) Havayolu şirketinin finansal ihtiyaçlarına göre ihtiyatlı olan kredi miktarı ve
- 3) Garanti belgesi Birleşik Devletlerde havayolu taşımacılığı sisteminin uygulanabilir olması için gereklidir.

⁴³⁵ İnternet: Federal Register Volume 66, Number 181. (18 September 2001). Presidential Documents. Web: <https://www.gpo.gov/fdsys/pkg/FR-2001-09-18/html/01-23359.htm> adresinden 12 Nisan 2017'de alınmıştır.

⁴³⁶ Çevik, T. (2008). 11 Eylül Saldırıları sonrasında ABD'nin Uluslararası Terörizmle Mücadeleye İlişkin Güvenlik Politikası. Yüksek Lisans Tezi. Çanakkale Onsekiz Mart Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Çanakkale, 78.

⁴³⁷ İnternet: Air Transportation Safety and System Stabilization Act. Public Law 107-42. September 22, 2001, 115 stat. 230. Web: <https://www.hsdl.org/?view&did=437772> adresinden 13 Nisan 2017'de alınmıştır.

ATSB (Air Transportation Stabilization Board), çoğu zaman, hisse senedi teminatını ve ilgili menkul kıymetleri talep ederek, kredileri garanti edilen havayollarında hükümete bir sahiplik hissesi kazandırır.⁴³⁸

Bu yasaya göre, 11 Eylül’de zarar gören kişilerle ilgili olarak “11 Eylül Kurbanları Tazmin Fonu” oluşturulmuştur. Alınan kararda, söz konusu terör saldırısından fiziksel zarar gören kişi veya kişilerin kendilerine ve yakınlarına gereken yardımların yapılması amaçlanmaktadır.⁴³⁹

3.2.6. 2002 Mali Yılı için Ulusal Savunma Yetkilendirme Yasası

Yasa, 2002 Mali Yılı için Savunma Bakanlığı askeri faaliyetleri, askeri inşaat ve Enerji Bakanlığı savunma faaliyetleri için tahsisatın onaylanması, bu mali yıl için Silahlı Kuvvetlerin personel gücünün belirlenmesi ve diğer amaçlar için oluşturulmuştur.⁴⁴⁰

Yasanın getirdiği yeni düzenlemeleri şu başlıklar altında toplamak mümkündür:⁴⁴¹

- Silahlı Kuvvetler personelinin yetkilendirilmesi, buna bağlı ordu programları ve bu konudaki araştırma, geliştirme, değerlendirme birimlerinin güçlendirilmesi
- Balistik füze savunma sistemi
- Hava Kuvvetleri’nin 21. Yüzyıla uygun gelişiminin kontrol edilmesi
- Yasada öne sürülen birimler arasında koordinasyonun sağlanması ve bu birimlerin eğitimlerinin kontrol edilmesi
- İlgili hususların gerçekleştirilmesi için lüzumlu harcamaların yapılacağı bir fon oluşturulması.

⁴³⁸ İnternet: Mentzer, M. S. Air Transportation Stabilization Board (ATSB). United States Government. Web: <https://www.britannica.com/topic/Air-Transportation-Stabilization-Board> adresinden 15 Nisan 2017’de alınmıştır.

⁴³⁹ Yaman, 2005, 117-142.

⁴⁴⁰ National Defense Authorization Act for Fiscal Year 2002. (28 December 2001). Public Law 107-107. 115 Stat. 1012. Web: <https://www.congress.gov/107/plaws/publ107/PLAW-107publ107.pdf> adresinden 16 Nisan 2017’de alınmıştır.

⁴⁴¹ Yaman, 2005, 117-142.

3.2.7. Amerika'yı Koruma Yasası

Başkan George W. Bush'un "yabancı tehditler hakkında edindiğimiz bilgilerin Vatanımızdaki saldırıları tespit etmemize ve önlememize yardımcı olacağını biliyoruz. Milli İstihbarat Müdürü Mice McConnell bana, bu tasarının kendisine düşmanlarının niyetlerini yenmek için ihtiyaç duyduğu en yakın araçları verdiğini söyledi. Ve bugün bu mevzuatı imzalarken, eleştirel çalışmaların güçlendirileceğini ve gelecekte saldırıları önlemek için daha iyi silahlanmış olacağımızı temenni ediyorum." sözleriyle başlayan⁴⁴² "Amerika'yı Koruma Yasası"⁴⁴³ 5 Ağustos 2007 yılında imzalanmıştır.

Ev ve Senato'da iki partili bir destekle onaylanan kanun, Amerika'ya zarar vermek isteyen teröristler hakkında önemli bilgiler edinmek ve istihbarat topluluğumuza gerekli araçları sağlamak için Dış İstihbarat İzleme Yasası'nı (FISA) yeniden düzenlenmiştir.⁴⁴⁴ Yasanın en önemli özelliği ise ABD istihbarat kurumlarının mahkeme emri olmaksızın telefon konuşmaları ve Amerikalıların yurtdışına gönderdikleri e-mailleri okuma yetkisi tanınmasıdır.

Yasa, mevcut FISA'yı dört önemli noktada modernleştiriyor:⁴⁴⁵

- 1) Amerika İstihbarat birimlerine mahkeme onayı almadan yabancı ülkelerdeki istihbarat bilgilerine daha etkili bir şekilde toplamasına izin verir;
- 2) Dış İstihbarat İzleme Mahkemesi'ne istihbarat birimlerinin dış istihbarat toplama faaliyetlerini takip ve teftiş etme açısından önemli bir rol yüklemektedir.
- 3) Kanun, FISA Mahkemesine, mahkemeye istihbarat birimlerinin dış istihbarat toplama çabalarına yardım etmek için üçüncü tarafları sağlar. Bu bağlamda, Ulusal İstihbarat Müdürü ve Başsavcının üçüncü şahısları yurtdışında bulunan yabancı istihbarat hedeflerini gözlemek için gerekli bilgi, imkân ve yardımları sağlamalarında yönlendirmesine izin verir.

⁴⁴² İnternet: Fact Sheet: The Protect America Act of 2007. (6 August 2007). The White House President George W. Bush For Immediate Release Office of the Press Secretary. Web: <https://georgewbush-whitehouse.archives.gov/news/releases/2007/08/20070806-5.html> adresinden 18 Nisan 2017'de alınmıştır.

⁴⁴³ İnternet: Protect America Act of 2007. (5 August 2007). Public Law 110-55. 121 Stat. 552. Web: <https://www.congress.gov/110/plaws/publ55/PLAW-110publ55.pdf> adresinden 18 Nisan 2017'de alınmıştır.

⁴⁴⁴ İnternet: What is the Protect America Act? United States Department of Justice Archive. Web: <https://www.justice.gov/archive/ll/> adresinden 18 Nisan 2017'de alınmıştır.

⁴⁴⁵ Fact Sheet: The Protect America Act of 2007.

- 4) Yasa bu üçüncü tarafları, hükümete yardım ettikleri için açılacak özel davalardan koruyor. Böylece bu şirketler müşterilerin kendileri hakkında dava açma tasası olmadan kişileri dinleyecek ve istihbarat birimlerine bilgi vereceklerdir.

3.3. Yurt Savunması Düşüncesi ve ABD'nin Değişen Terörizm Algısı

11 Eylül saldırıları öncesinde ABD'de terörizmin ülkelerin iç meselesi olduğu ve sadece o ülkenin ilgilenmesi gerektiği düşüncesi hakim olmuştur. Bundan dolayı, çoğu zaman bu gerekçeyi ileri sürerek ülke dışında gerçekleşen terörist saldırılara karşı herhangi bir teşebbüste bulunmamış ve sessizce kenardan seyirci olarak izlemiştir. İkiz Kulelere yapılan saldırılarla birlikte ABD daha aktif ve düzenli terörle mücadele politikası başlatmıştır. Bunun sebebinin son saldırıların yıkıcılığından, uluslararası sistemin ABD çıkarları doğrultusunda yeniden yapılandırılması düşüncesinden veya gerçekten de ABD'nin terörizmin ulaştığı boyutları fark etmiş olmasından mı kaynaklandığını kesin olarak söylenememektedir.⁴⁴⁶

11 Eylül 2001 tarihinde ABD'ye yapılan saldırılar sonrasında tüm dünya terörle mücadelede seferber olmuştur. Bu tarihe kadar birçok terör saldırısı gerçekleşmiştir. Fakat ABD'ye yapılan terör saldırısından sonra terörle ilgili tüm kavramlar ve teröre yaklaşımlar tamamen değişmiştir.⁴⁴⁷

1990'ların sonlarından başlayarak, terör kavramı zihinlerimizdeki anlamından çıkarak değişime uğramıştır. İdeolojik anlamlı terör anlayışı, yerini dini amaçlı bir anlayışa vermiştir. Olaylar kendisi ile birlikte terörist kavramını da değişikliğe uğratmıştır. Önceleri eğitim düzeyi yüksek kişiler toplum tarafından terörist olarak görülüyordu. Ancak saldırıların ardından, sanıldığı aksine eğitim sahibi kişiler de terörist olabilmekte ve intihar saldırıları düzenleyebilmektedirler. Yeni yüzyılda ortaya çıkan yeni terörist bugüne kadar hiç yapılmamış yıkıcı eylemlere sebep olabilecek dini inanca sahip kişidir. Bu yeni teröristin gerçekleştireceği terör faaliyetleri teknolojik gelişmelerin verdiği olanaklar ile beraber daha da genişlemekte ve boyutunun nereye kadar ulaşabileceği, sınırlarının ne olacağı ise hiçbir zaman bilinmemektedir.

⁴⁴⁶ Yaman, 2005.

⁴⁴⁷ Ongay, Ş. (2002). 11 Eylül 2001 Tarihinden Sonra BM, AB ve NATO'da Terörle Mücadeleye Yönelik Gelişmeler. Ankara: Stratejik Araştırmalar ve Etüt Merkezi. Yıl 1, sayı 4, 4.

Eski teröristten farklı olarak yeni terörist, sadece ölmeyi ve öldürmeyi kendine amaç edinen ve düşmanlığını kusan bir kişidir. Yeni dünya düzeni gibi, yeni terörist de globaldir.⁴⁴⁸

Teröristlerin açık hedefi haline gelen ABD, saldırılardan hemen sonra “meşru müdafaa” hakkını dile getirmiştir. Aynı zamanda küresel destek elde etmek için saldırıların sadece ABD’ye değil tüm dünyaya karşı tehdit olduğunu belirtmiş, hedefin eşitlik, özgürlük ve insan haklarına karşı olduğunu ve bunlarla da beraber mücadele edilmesi gerektiğini vurgulamıştır. Bu saldırılarla birlikte terör asıl önemli tehdit olarak görülmüş ve kitle imha silahlarının terör örgütlerinin eline geçmemesi için farklı stratejiler geliştirme süreci başlamıştır. Artık Bill Clinton döneminde mevcut olan ekonomik güç alma ve tüm dünya devletleriyle uluslararası örgütler vasıtasıyla irtibata geçme anlayışı giderek ortadan kalkmıştır.⁴⁴⁹

Soğuk Savaş döneminde yalnız dıştan gelecek tehditlere odaklanan ve buna göre savunma sistemleri geliştiren ABD’de iç güvenlik meselesinde sorumluluk tamamen kolluk kuvvetlerine aktarılmıştır. 11 Eylül bunun değişmesine sebep oldu ve ortaya “Yurt Savunması” kavramı çıktı. Bununla beraber, kavramın ortaya çıkması ABD ordusunda yeni bir örgütlenmenin temelini koydu.⁴⁵⁰

“Yurt Savunması” kavramı aktif ve pasif önlemler olarak iki şekilde tanımlanmaya başladı.⁴⁵¹

- Aktif önlemler: Terör tehdidine karşı hazırlıklı olma, operasyonların devamlılığı, hükümetlerin devamlı ve çalışabilir durumda olması, sınır ve kıyı savunmasının, ulusal füze güvenliği sisteminin oluşturulması, mütemadiyen yenilenmeye ve geliştirilmeye tabi tutulması;
- Pasif önlemler: İyi bir kriz yönetimi geliştirerek toplumu önceden tehditlere, afetlere, saldırılara karşı bilgi ve eylem olarak hazırlamak, her türlü durumda uygulanabilecek

⁴⁴⁸ Bektaş, B. (2007). 11 Eylül 2001 Terörist Saldırısı Neticesinde ABD’nin Güvenlik Algılamalarındaki Değişiklik. Yüksek Lisans Tezi. Atılım Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Ankara, 54-56.

⁴⁴⁹ Internet: Kösebalan, H. (Kasım 2002). Yeni Amerikan Güvenlik Doktrini ve Uluslararası İlişkiler. 2023 Dergisi, 34-38. Web: <http://www.2023.gen.tr/Arsiv/kasim02/yeniAmerikandoktrini.htm> adresinden 20 Nisan 2017’de alınmıştır.

⁴⁵⁰ Internet: Brennan, R. (2002). Protecting the Homeland Insight From Army Wargames. RAND Arroyo Center. Web: http://www.rand.org/pubs/monograph_reports/MR1490.html adresinden 20 Nisan 2017’de alınmıştır.

⁴⁵¹ Internet: Eric V. Larson., John E. Peters. (2001). Preparing the U.S. Army for Homelad Security: Concepts, Issues and Options. RAND Arroyo Center. Web: https://www.rand.org/pubs/monograph_reports/MR1251.html adresinden 21 Nisan 2017’de alınmıştır.

mücadele planı oluşturarak toplumu, alt yapıyı ve sınırları korumak, gerektiğinde tüm imkanları sivil otoritelerin gücünü seferber etmek.

11 Eylül sonrasında “Kamu Güvenliği Departmanı” isimli yeni bir kurum tesis edilmiştir. Amaç, federal hükümet ile diğer departman arasında koordinasyon sağlamak, yurt savunması faaliyetlerinin uygulanabilir duruma getirilmesidir. İkinci adım olarak “Kuzey Komutanlığı” (NORTHCOM) kurulmuştur. Bundan önce “Ortak Kuvvetler Komutanlığı” (Joint Forces Command) tarafından yürütülen faaliyetler ve komutanlığı tüm fonksiyonları “Kuzey Komutanlığı” na devredilmiştir. Komutanlığın görevi ülke içinde acil durum söz konusu olduğunda sivil kurumlarla irtibata geçerek gerekli tedbirleri almaktadır.⁴⁵²

Bu konuda diğer bir yetkili kurum “Amerikan Savunma Birimi”dir (Department of Defence). Birim 4 milyon çalışanı, 400 milyon doları bulan harcamaları ile dünyanın en büyük kompleks organizasyonları arasına girmiştir. İki önemli yetkisi vardır:⁴⁵³

- Yurt Savunması: ülkenin sınırlarını ve kritik alt yapısını korumak
- Sivil Destek: federal ve merkezi hükümetlere veya yerli otoritelere acil durumlarda gerekli sivil ve askeri yardımı sağlamak

3.3.1. 20 Eylül 2002 Ulusal Güvenlik ve Strateji Belgesi: “Bush Doktrini”

ABD’nin 20 Eylül 2002’de açıklanan Ulusal Güvenlik Stratejisi Başkan George W. Bush’un 1 Haziran 2002’de West Point Askeri Akademisi’nin mezuniyet töreninde yaptığı şu konuşmasıyla başlamaktadır:

“Ulusumuzun davası her zaman savunmamızdan daha büyük olmuştur. Özgürlüğü destekleyen barış için her zaman savaştığımız gibi savaşıyoruz. Biz barışı teröristlerin ve zorbaların tehdidine karşı savunacağız. Biz barışı büyük güçler arasında iyi ilişkiler kurarak koruyacağız ve biz barışı her kıtadaki özgür ve açık toplumları cesaretlendirerek genişleteceğiz.”⁴⁵⁴

⁴⁵² Internet: Jeremy Shapiro ve Lynn E. Davis. (2003). The New National Security Strategy. Jeremy Shapiro ve Lynn E. Davis (ed). The U. S. Army and the New National Security Strategy, Rand. Web: <http://www.dtic.mil/dtic/tr/fulltext/u2/a414482.pdf> adresinden 25 Nisan 2017’de alınmıştır.

⁴⁵³ Internet: David S. C. Chu and Nurith Berstein. (2003). Decisionmaking for Defense. Stuart Johnson, Martin C. Libicki and Gregory F. Treverton (ed). New Challenges, New Tools for Defense Decisionmaking. RAND. Web: https://www.rand.org/pubs/monograph_reports/MR1576.html adresinden 25 Nisan 2017’de alınmıştır.

⁴⁵⁴ Internet: The National Security Strategy of the United States of America, September 2002. Web: <https://www.state.gov/documents/organization/63562.pdf> adresinden 27 Nisan 2017’de alınmıştır.

Başkan Bush'un ABD'nin yeni güvenlik stratejileriyle ilgili konuşmalarının yer aldığı, sonradan Bush Doktrini olarak anılmaya başlayan bu raporun hedefleri dünyanın daha güvenli değil, daha iyi olmasına yardım etmek, siyasi ve ekonomik özgürlük, diğer devletlerle barış içinde olan ilişkiler ve insanlık haysiyetine saygı duymak şeklinde açıklayabiliriz.⁴⁵⁵

Bölgede bu dönemde kitle imha silahlarına (KİS) sahip olan ya da bunlara sahip olmaya can atan küresel terör örgütlerine karşı ulusal ya da uluslararası bütün imkanları kullanarak mücadele etmek temel hedef olarak öngörülmüştür. “Önleyici Vuruş Doktrini” olarak tanımlanan bu yönetime göre ABD kendi güvenliği için terör eylemi gerçekleştirilirse bile tehdit olarak gördüğü örgütleri bulduğu yerde ortadan kaldırma hakkını kendinde görmektedir.⁴⁵⁶

11 Eylül terör saldırılarından sonra Başkan Bush tarafından “Preemptive Strike” olarak formüle edilen “Önleyici Vuruş Doktrini”, devletin gerekli gördüğü hallerde dünyanın neresine olursa olsun, ”tek yanlı” müdahale etme ve “düşman” ı kendi belirleyeceği zamanda “önceden vurma” hakkına sahip olduğu konseptine dayanmaktadır. ABD bu hakka dayanarak terör örgütleri bir yana, bu örgütlerin yuvalandıkları ileri sürülen ülkeleri dahi işgal etmiştir. Yine İsrail'in Lübnan ve Filistin topraklarında, ABD'nin Irak ve Afganistan'ın yanı sıra bazı güney Amerika ülkelerinde ve Libya'da da bu hakkı kullandıkları bilinmektedir.⁴⁵⁷

9 bölümden oluşan Ulusal Güvenlik Strateji Belgesinin birinci bölümü “Amerika'nın Uluslararası Stratejisine Genel Bakış” adlanmaktadır. Bu bölümde ana strateji belirlenmiş ve bu stratejiye uygun yürütülecek politikalar öne sürülmüştür. Bu hedefler aşağıdakilerdir:

- İnsanlık onurunun savunucusu olmak;
- Küresel terörizmi yenmek için ittifakları güçlendirmek, bize ve dostlarımıza yapılan saldırıları önlemek için çalışmak;
- Bölgesel çatışmaları gidermek için başkalarıyla birlikte çalışmak;
- Düşmanlarımızın bizi, müttefiklerimizi ve dostlarımızı kitle imha silahlarıyla tehdit etmesini önlemek;

⁴⁵⁵ The National Security Strategy of the United States of America. September 2002.

⁴⁵⁶ Ökten, K. H.(2004). ABD'nin Yeni Ulusal Güvenlik Stratejisi : Kant'ın Radikal Bir Yorumu Mu? – Ateş, T. ABD Dış Politikasında Yeni Yönelimler ve Dünya. Ankara: Ümit yayınları,159-160.

⁴⁵⁷ Uytun, 2009, 73.

- Serbest piyasalar ve serbest ticaret yoluyla küresel ekonomik büyümenin yeni bir çağını ateşlemek;
- Topluları açık hale getirerek ve demokrasinin alt yapısını inşa ederek kalkınma çemberini genişletmek;
- Küresel gücün diğer ana merkezleri ile kooperatif eylem için gündemler geliştirmek;
- Amerika'nın Ulusal Güvenlik kurumlarını yirmi birinci yüzyılın zorluklarını ve fırsatlarını karşılayabilecek hale getirmek.⁴⁵⁸

Bush Doktrininin temelleri 1970'lere kadar uzansa da, ancak 11 Eylül saldırılarından sonra pratik olarak uygulanmıştır. Bu saldırıların ortaya çıkardığı atmosfer ve psikolojik etki ABD'de bir grup strateji uzmanına kurdukları planlarını uygulamak fırsatı vermiştir. Saldırılarından önce Amerikalı yöneticiler yeni küresel dünya düzeninin ABD'nin hegemonyasına dayandığına inanıyorlardı. Bush döneminin ilk yıllarında hakim olan devletlerin rızasına dayalı "egemen güç" olma hedefinden vazgeçilmiş, "mutlak denetleyici" olmak yolunda adımlar atılmaya başlanmıştır. Böylece, Clinton döneminde izlenen sadece çok gerektiği anda askeri yöntemlere başvurarak dünyaya şekil verme politikasının yerini, askeri yöntemleri öne çıkaran bir yaklaşıma bırakmıştır.⁴⁵⁹

Başkan Bush'un yaptığı şu konuşma, doktrinin en temel özelliği olan önleyici savaş stratejisini vurgulamıştır:

Amerika Birleşik Devletleri, vatandaşlarını ve nerede olursa olsun çıkarlarını korumak için tehdit, sınırlarına ulaşmadan teşhis ve imha yoluna gidecek; bu konuda gerektiğinde tek başına hareket etmekte tereddüt etmeksizin kendini koruma hakkını kullanarak bu teröristlere karşı önceden davranıp (by acting preemptively), ülkeye ve halka zarar vermelerinin önüne geçecektir.⁴⁶⁰

Doktrinin, "Küresel terörizmi yenmek, bizi ve dostlarımızı hedef alan saldırıları önlemek için ittifakları güçlendirmek" başlıklı üçüncü bölümünde terör örgütlerini aşağıda belirtilen yollarla yok etmek planlanıyordu:

⁴⁵⁸ The National Security Strategy..., 2002,1-2.

⁴⁵⁹ Erhan,2006,11-12.

⁴⁶⁰ Taşdemir, F (2006). Uluslararası Terörizme Karşı Devletlerin Kuvvete Başvurma Yetkisi. Ankara: USAK Yayınları, 239.

- Ulusal ve uluslararası gücün tüm unsurlarını kullanarak doğrudan ve sürekli eylem, Acil odak noktamız, KİS'ı veya bunların türevlerini elde etmeye ve kullanmaya çalışan, herhangi bir devlet destekli terörist veya küresel erişime sahip terör örgütleriyle mücadele etmek olacaktır;
- Birleşik Devletleri, Amerika halkını, yurtiçi ve yurtdışındaki menfaatlerimizi savunmak ve tehditler sınırlarımıza ulaşmadan tanımlayıp yok etmek, Amerika Birleşik Devletleri, uluslararası toplumun desteğini sağlamak için sürekli çaba harcayarak, gerekirse teröristlerin halkımıza ve ülkemize zarar vermelerini engellemek için önleyici tedbirler alacak ve meşru müdafaa hakkını kullanmak için tek başına hareket etmekten çekinmeyecektir;
- Teröristleri kendi egemen yükümlülüklerini kabul etmeye zorlayan veya ikna eden devletleri himaye, destek ve sığınaktan mahrum etmek.⁴⁶¹

Belgenin “Bölgesel çatışmaları gidermek için başkalarıyla birlikte çalışmak” başlıklı dördüncü bölümüne göre, giderek daha da bağlantılı hale gelen bu dünyada bölgesel krizler birliğimizi zorlayabilir, büyük güçler arasında rekabeti artırabilir ve insan onuruna saygısızlık yaratabilir. Tartışmalı krizleri önlemek ve insan acısını en aza indirmek için ilgili ülkeler kritik bölgesel münakaşalarda aktif olarak yer almalıdır. Şiddet patlak verdiğinde ve devletler duraksayınca, Birleşik Devletler acıları hafifletmek ve istikrarı yeniden kurmak için arkadaşları ve ortakları ile birlikte çalışacaktır. Birleşik Devletler, bu stratejiyi gerçekleştirmek için her bir davaya yaklaşarak, yerel krizler ortaya çıktığı anda yönetilmesine yardımcı olabilecek uluslararası ilişkiler ve kurumlar inşa etmek için zaman ve kaynak sağlayacaktır.⁴⁶² Aynı zamanda belgede Filistin-İsrail sorunu, Hindistan-Pakistan arasındaki anlaşmazlık, Endonezya'daki etnik meseleler, Kolombiya'nın iç düzen yapılanmasının yeniden inşa edilmesi, Afrika'nın savaş, hastalık ve yoksulluk problemlerine değinilmiştir.⁴⁶³

Strateji'nin “Düşmanlarımızın bizi, müttefiklerimizi ve dostlarımızı kitle imha silahlarıyla tehdit etmesini önlemek” başlıklı beşinci bölümde, “haydut devletler” (rogue states) ve onların terörist müşterilerinin, Birleşik Devletlere, müttefiklerine ve dostlarına

⁴⁶¹ National Security Strategy, 2002, 5-7.

⁴⁶² National Security Strategy, 2002, 9.

⁴⁶³ National Security Strategy, 2002, 9-11.

karşı kitle imha silahlarıyla tehdit etmeye veya kullanmaya başlamadan önce onları durdurmayı, hazırlıklı olmayı amaçlamaktadır. Bu çerçevede, haydut devletler şu özelliklere sahiptir:

- Yöneticilerin kişisel çıkarları için ulusal kaynaklarını boşa çıkarır ve kendi halkına gaddarca davranırlar;
- Uluslararası hukuka saygı göstermez, komşularını tehdit eder ve taraf oldukları uluslararası sözleşmeleri ihlal ederler;
- Bu rejimlerin saldırgan planlarını gerçekleştirmek için tehdit veya saldırgan olarak kitle imha silahları ve diğer gelişmiş askeri teknolojiyi satın almaya kararlılar;
- Dünyadaki terörizmi desteklerler;
- Temel insani değerleri reddeder ve ABD'den ve onun dayandığı her şeyden nefret ederler;

Doktrinin bu bölümünde WMD (Kitle İmha Silahları) ile mücadele konusundaki kapsamlı strateji şunları içermektedir:

- Pro aktif yayılma karşıtı çabaları;
- Haydut devletlerin ve teröristlerin kitlesel imha silahları için gerekli materyalleri, teknolojileri ve uzmanlığı edinmelerini önlemek için yayılmama çabalarının güçlendirilmesi;
- Teröristler veya muhalif devletler tarafından kullanılan KİS'nin etkisine yanıt vermek için etkin sonuç yönetimi.⁴⁶⁴

Güvenlik Stratejisi'nin, "Serbest piyasalar ve serbest ticaret yoluyla küresel ekonomik büyümenin yeni bir çağını ateşlemek" başlıklı altıncı bölümünde, dünya çapında gerçekleştirilecek güçlü bir dünya ekonomisinin ABD'nin refah ve özgürlüğünü ilerleterek ulusal güvenliğini artırdığı inancı benimsenmişti. Serbest ticaret ve serbest piyasalar tarafından desteklenen ekonomik büyümenin yeni iş yerleri yaratacağını ve daha yüksek gelir sağlayacağını; bunun da insanlara yoksulluktan kurtulmak, ekonomik ve yasal reformları harekete geçirmek, yolsuzlukla mücadele etmek ve özgürlük alışkanlıklarını güçlendirmek olanakları sağlayacağı belirtilmektedir. Amerika'nın kıyılarında ekonomik

---

⁴⁶⁴ National Security Strategy, 2002, 13-14.

büyüme ve ekonomik özgürlüğü yükseltmeyi öngören ABD'ye göre, bütün hükümetler, kendi ekonomik politikalarını yaratmak ve kendi ekonomik zorluklarını yanıtlamakta sorumludur.⁴⁶⁵

Stratejinin “Toplumları açık hale getirerek ve demokrasinin alt yapısını inşa ederek kalkınma çemberini genişletmek” başlıklı yedinci bölümünde, dünyada insanların yarısının günde 2 doların altında yaşarken, bazılarının da konfor ve bolluk içinde yaşamını sürdürdüğü ifade edilmiştir. ABD dünyadaki yoksulluğu, genişleyen bir kalkınma ve fırsat çemberine dâhil etmeyi ahlaki bir zorunluluk olduğunu belirtmiş, bu stratejiyi ABD dış politikasının öncelikleri arasına koymuştur.⁴⁶⁶

Doktrinin, “Küresel gücün diğer ana merkezleri ile kooperatif eylem için gündemler geliştirmek” başlıklı sekizinci bölümünde ABD'nin NATO başta olmak üzere Rusya, Çin ve Hindistan'la olan ilişkilerinin güçlendirilmesi, kurulacak ittifakın çıkarların tehdit altındaki her yerde hareket edebilmesi, NATO'nun görev süresince koalisyon kurabilmesi ve misyona dayalı koalisyonlara katkıda bulunabilmesi amaçlanmaktadır.⁴⁶⁷

“Teröristler Amerikan refahının sembolüne saldırdı, ancak kaynağına dokunmadılar. Amerika, halkımızın yoğun çalışması, yaratıcılığı ve cesareti nedeniyle başarılıdır.” Başkan Bush'un 10 Eylül 2001'de Washington'da Ortak Oturum toplantısında söylediği bu sözlerle başlayan, “Amerika'nın Ulusal Güvenlik Kurumlarında 21. Yüzyılın sorunlarını ve fırsatlarını karşılayabilecek malı getirmek” adlı dokuzuncu ve son bölümünde, ABD'nin ulusal güvenliğinin temel kurumlarının yeniden yapılandırılması hedeflenmektedir. Özellikle, ABD ordusunun temel rolünün tekrar teyit edileceği açıklanmış buna etkin bir biçimde yapmak için, ordunun yapması gerekenler şöyle sıralanmıştır:

- Müttefiklerimizi ve dostlarımızı güvenceye almak;
- Gelecekteki askeri rekabetten vazgeçirmek;
- ABD çıkarları, müttefikleri ve arkadaşlarına yönelik tehditleri caydırmak;
- Caydırıcılık başarısız olursa düşmanları kati surette yenilgiye uğratmak⁴⁶⁸

⁴⁶⁵ National Security Strategy,2002, 17-20.

⁴⁶⁶ National Security Strategy, 2002, 21-23.

⁴⁶⁷ National Security Strategy, 2002, 25-28.

⁴⁶⁸ National Security Strategy,2002, 29-31

Bush Doktrini olarak uluslararası literatüre giren Strateji, artık Soğuk Savaş döneminde etkin olan caydırıcılık ve dizginleme doktrinlerinin yeni karşılaşılan terörizm ve kitle imha silahlarından kaynaklanan tehdit karşısında hükmü kalmadığını öngörmektedir. Bunun sonucu olarak da erken müdahaleyi savunan doktrin⁴⁶⁹, BM Antlaşmasının 51.Maddesi ile ortaya konan meşru müdafaa hakkını su-istimal ederek uluslararası hukuku ihlal etmiştir.

ABD, Bush doktrini ve burada gösterilen stratejiyle uluslararası hukuku hiçe saymıştır. Doktrinde belli bir devletin tehdit oluşturacağı halinde o devlete müdahale mümkün kılınıyor. Aslında bununla ABD, Birleşmiş Milletler şartının 51.Maddesinde belirtilen meşru müdafaa kavramını aşmış, tehdit kavramını tam şekilde açmayarak kendine müdahale için açık kapı bırakmıştır. Böyle olduğu halde, her hangi bir siyasi amaç uğruna bir devletin diğerini kendine tehdit olarak ilan etmesi, bunun için kamuoyu oluşturması ve onu hedef tahtasına koyup, kendi çıkarları için “tek çare” olarak müdahaleyi öngörmesi mümkündür. Bununla, Bush Doktrini uluslararası hukuku ihlal ediyor, siyasi amaçlar, menfaatler ve güç hukukun önüne geçiyor.⁴⁷⁰ Bu sebeptendir ki, günümüzde BM'nin mekanizmaları sorunların çözülmesinde hiçbir işe yaramıyor. Her gün daha da kötüye giden uluslararası durumun normalleştirilmesi için çözüm üretmesi gereken, ancak bunun yerine yalnız kendi siyasi çıkarlarını, menfaatlerini güden büyük devletler, BM ve diğer uluslararası örgütler insan hak ve hukuklarının korunması konusunda sınıfta kalmaya devam ediyorlar.

3.3.2. 16 Mart 2006 ABD Ulusal Güvenlik Stratejisi

16 Mart 2006 tarihinde ABD'deki mevcut Bush yönetimi, ikinci Ulusal Güvenlik Stratejisini (UGS) yayımladı. Strateji, 2002 selefinden farklı, dikkate değer içeriğe sahip değildir. Hatta yayım önceki doktrinden daha zayıf olarak nitelendiriliyor. 2006 Ulusal Güvenlik Stratejisi, 11 Eylül 2001'de meydana gelen terör saldırılarından yaklaşık dört buçuk yıl sonra yayımlansa da ancak o gün ki trafik olayların etkisi belgenin içeriği boyunca dokunaklı bir şekilde yansıtılmıştır. Özellikle, UGS'de Birleşik Devletlerin ve müttefiklerin tehdit olarak algıladıkları konu ile başa çıkmada ve terörizme ve kitle imha

⁴⁶⁹ Lieber. R. J. (Kasım,2005). Özgürlüğü Savunmak ve Geliştirmek (Bir sempozyum). COMMENTARY. Amerikan Bilgi Merkezi, 2. Web: <http://docplayer.biz.tr/6368581-Ozgurlugu-savunmak-ve-gelistirmek-bir-sempozyum.html> adresinden 5 Nisan 2017'de alınmıştır.

⁴⁷⁰ Köni, H. (2003) Amerikan Ulusal Güvenlik Stratejisi. Stratejik Analiz, cilt 4,sayı 38, 83.

silahlarına (KİS) karşı tek taraflı önleyici güç kullanma hakkı olduğu iddiası yeniden ileri sürülmektedir.

Başkan Bush'un "Amerika savaşta" cümlesi, belgenin ana metninden önce gelen mektubun ilk kelimeleridir. Bu da stratejinin saldırılardan sonra bir yıldan az bir süre içerisinde yayımlanan 2002 Ulusal Güvenlik Stratejisi'nden daha çok dikkat çekici olduğunun göstergesidir. Nitekim 2006 UGS belgesi, askeri önlemlerin seçeneklerine daha fazla güvenerek selefının hafifçe ılımlı bir versiyonudur. Bunlara ek olarak, demokrasinin teşvik edilmesi temel bir konu olarak uygulanmış ve "çatışmanın önlenmesi ve çözümü için en etkili uzun vadeli önlem" olarak tanımlanmıştır.⁴⁷¹

9 ana başlık ve 54 sayfadan oluşan Ulusal Güvenlik Stratejisi 2002 yılından itibaren nelerin değiştiğini belirleyen bir önceki stratejiyle kıyaslama yapan ve tayin edilen hedeflerine ölçüde ulaşıldığını ortaya koyan niteliktedir. Belgeye göre, 2002'den bu yana dünya, özgürlük, demokrasi ve insanlık onurunun genişlemesinde olağanüstü bir ilerleme kaydetmiştir.⁴⁷²

- Afganistan ve Irak halkı tiranlığı demokrasilerle değiştirdi.
- Afganistan'da Taliban'ın zulmü, özgürce seçilen bir hükümete bırakılmıştır; Afganlar, tarihlerinde görülmemiş haklar ve özgürlükleri garanti eden bir anayasa yazmış ve onaylamışlardır ve seçilmiş bir meclis, halkına hükümetlerinde düzenli bir ses verir.
- Irak'ta tiran (despot) devrildi; ülkenin ilk özgür ve adil seçimlerinde 8 milyonu aşan Iraklı oy kullandı; yaklaşık 10 milyon Iraklının katıldığı referandumla özgürce müzakere edilen bir anayasa kabul edildi ve tarihlerinde ilk kez, yaklaşık 12 milyon Iraklı halka açık bir anayasa ile kalıcı bir hükümet seçti.
- Lübnan halkı yabancı idarenin yardımını reddetti; Mısır halkı daha açık ancak yine de kusurlu seçimler yaşadı; Suudi Arabistan, vatandaşlarına hükümetlerinde daha

⁴⁷¹ İnternet: Henderson, C. M. (2007). 2006 National Security Strategy of the United States: The Pre-emptive Use of Force and the Persistent Advocate. Tulsa Journal of Comparative and International Law. Volume 15, Issue 1, Article 7, 1-5. Web:

<http://digitalcommons.law.utulsa.edu/cgi/viewcontent.cgi?article=1252&context=tjil> adresinden 7 Nisan 2017'de alınmıştır.

⁴⁷² İnternet: The National Security Strategy of the United States of America 2006. USS Archive, 2. Web: <http://nssarchive.us/NSSR/2006.pdf> adresinden 7 Nisan 2017'de alınmıştır.

fazla ses vermek için bazı ön adımlar attı; Ürdün, siyasi süreci başlatmasa da ilerleme kaydetti; Kuveyt ve Fas siyasi reform gündemlerini sürdürüyor.

- Gürcistan, Ukrayna ve Kırgızistan'daki “renkli devrimler”, Avrasya topraklarında özgürlük için yeni bir umut getirdi;
- Demokrasi, barışçıl güç aktarımlarıyla Afrika, Latin Amerika ve Asya'da daha ileri adımlar atmış; bağımsız yargıçlar ve hukukun üstünlüğü büyümüş; seçim uygulamaları geliştirilmiş ve siyasi ve ekonomik haklar genişletilmiştir.

Stratejiye göre, özgürlük ve insanlık onurunun demokrasi yoluyla ilerlemesi ve uluslararası terörizmin uzun vadeli çözümü için atılacak dört adım vardır. Bunlar:

- 1) Terörist ağlar tarafından meydana gelebilecek saldırılara önceden müdahale etmek;
- 2) Haydut ülkelerin ve terörist müttefiklerin kitle imha silahlarını (KİS) kullanmasını reddetmek;
- 3) Terörist grupları, haydut devletlerin desteği ve sığınağından yoksun bırakmak;
- 4) Teröristlerin, herhangi bir ulus tarafından kullanılıp kontrol edilmesine karşı çıkmak ⁴⁷³

Son olarak, ABD, işbirliği yapacak ülkelere önceliklerine göre sıralamıştır. İlk sırada Kanada ve Meksika'nın olduğu “Batı Yarımküre” gelmektedir. Bu bölgelerde yasadışı göçü azaltmak ve marjinalize olmuş nüfus için genişletilmiş ekonomik fırsatları teşvik etmek birincil önceliği olarak yer almaktadır. İkinci sırada, ABD için tarihi, kültürel, ticari ve stratejik açıdan önemli olan Afrika gelmektedir. ABD, özgürlük, barış, istikrar ve artan refahı bilen; ekonomik kalkınmayı ve etkin, demokratik yönetimin yaygınlaştırılmasını teşvik etmek ve böylelikle Afrika ülkelerinin kıtadaki zorluklarla başa çıkabilmelerini sağlamaktadır. Üçüncü sırada, Orta Doğu vardır. Stratejinin bu kısmı da Genişletilmiş Orta Doğu Girişimi çerçevesinde, İsrail ve Filistin'in topraklarında iki demokratik devlet olarak barış ve güvenlik içinde yaşama imkânı sağlanacak; İran ve Suriye gibi yurtdışına baskı yapan ve terörizmi destekleyen gaddar rejimlerin kötü yönetilmesine karşı durmaya ve Irak'ta, Irak halkına ve onların zulümden etkin

---

⁴⁷³ NSS, 2006, 11-12

demokrasiye doğru tarihi yürüyüşüne destek vermeye devam edilecektir. Aynı zamanda Mısır ve Suudi Arabistan “Geleneksel müttefikler” olarak tanımlanmış ve bu ülkelerdeki reform ve özgürlük çabalarının destekleneceği belirtilmektedir. Dördüncü sırada, Avrupa yer almaktadır. Burada, NATO’nun önemi vurgulanmış ve ABD Dış Politikası için yaşamsal önem arz ettiği ifade edilmiştir. Beşinci sırada Rusya yer almaktadır. Coğrafyası ve gücü nedeniyle, yalnızca Avrupa’da ve yakın çevrede değil, aynı zamanda hayati çıkarlarımızın bulunduğu diğer bölgelerde de büyük tesire sahip Rusya’da demokratik gelişimler desteklenmektedir. Altıncı sırada Güney ve Orta Asya gelmekte ve Amerikan çıkar ve değerlerinin daha önce hiç olmadığı kadarıyla meşgul olduğu büyük stratejik öneme sahip bir bölge olarak tanımlanmaktadır. Yedinci sırada gelen Doğu Asya büyük fırsatların ve uzun süreli gerginliklerin bulunduğu bir bölge olarak nitelendirilmiş, Hindistan için “bölgesel güç” tanımı yapılmış, Çin ise gelecek için rakip görülmüştür.⁴⁷⁴

Sonuç olarak, 2006 Ulusal Güvenlik Stratejisi, 2002’de belirlenen hedeflerin tümüne ulaşılmadığını, bu amaçların gerçekleştirilmesi için ABD’nin gerçek kurumsal yapısını güçlendirerek gerçek dostlarıyla yeni işbirliği kurarak çaba göstermeye devam edeceğini vurgulamaktadır.⁴⁷⁵

3.4. Terörizmle Mücadele Kapsamında Alınan Uluslararası Tedbirler

11 Eylül saldırıları sonrasında ABD’nin terörizmle mücadele politikası sadece ulusal alanda alınan yasal düzenlemeler ve tedbirlerle sınırlı kalmamıştır. Aynı zamanda ABD uluslararası alanda da olağanüstü bir destek almıştır. Saldırıların ardından BM, Avrupa Birliği ve NATO gibi bölgesel ve uluslararası örgütler aldıkları kararlarla saldırıları kınamış ve özellikle BM ve NATO’nun meşru müdafaa hakkını dile getirmeleri bu örgütleri ve aldıkları kararları daha önemli konuma getirmiştir. Tezin bu kısmında BM, Avrupa Birliği ve NATO gibi örgütlerin, 11 Eylül sonrasında aldıkları kararlar incelenecektir.

---

⁴⁷⁴ NSS, 2006, 35-42

⁴⁷⁵ Erhan, 2006, 13.

3.4.1. Birleşmiş Milletler (BM) nezdinde alınan kararlar

Hiç şüphe yok ki, Birleşik Devletler aleyhine gerçekleştirilen 11 Eylül saldırıları Birleşmiş Milletlerin (BM) faaliyetlerin değişimine yol açmıştır. 11 Eylül'den önce BM, terörle ilgili tüm konuları Genel Kurul meselesi olarak görüyordu. Özellikle, konu, genel olarak Altıncı Komite'nin yetkisinde idi. Birleşmiş Milletler, Altıncı Komite ve diğer BM organları vasıtasıyla sözleşmelerin çoğundan “terörizm” sözcüğünü çıkarsa da, teröristlerin işledikleri belirli suçlarla ilgili sözleşmeler hazırlamada rol oynamıştır. Sözleşmeler, nükleer madde, plastik patlayıcılar, havacılık, denizyolu seferi, korunan kişiler ve rehin alma işlemlerini ele almıştır. Hedef, teröristlerin işlediği suç türlerinin evrensel yargı yetkisi, kınanması ve cezalandırılması için temel oluşturacaktı.⁴⁷⁶

11 Eylül saldırılarının gerçekleşmesinden bir gün sonra 12 Eylül 2001'de BM Genel Kurulu tarafından alınan 56 sayılı kararda ülkede gerçekleştirilen saldırılar kınanmış, ayrıca bu tür eylemlerin faillerine, organizatörlerine ve sponsorlarına yardım eden, destekleyen ve barındıran sorumluların yakalanıp adalete teslim etmek için acilen uluslararası işbirliği çağrısında bulunulmuştur.⁴⁷⁷

11 Eylül saldırılarının ardından, BM Genel Sekreteri Kofi Annan tarafından terörle ilgili genel bir sözleşmenin olmadığı ön plana çıkarıldı.

“Terörizmle mücadele, Birleşmiş Milletler uyarınca zaten hazırlanmış ve kabul edilmiş uluslararası terörizmle ilgili 12 yasal belgenin gecikmeksizin tüm devletler tarafından imzalanmasını, onaylanmasını ve uygulanmasını sağlamakla başlamalıdır. Uluslararası terörle ilgili kapsamlı bir sözleşme üzerinde anlaşmaya varmak da önemlidir”⁴⁷⁸.

⁴⁷⁶ İnternet: Rostow, N. (2002) Before and after : The Changed UN Response to Terrorism Since September 11th. Cornell International Law Journal, Vol.35, Issue 3, Article 3, 475-490,479. Web: <http://scholarship.law.cornell.edu/cgi/viewcontent.cgi?article=1512&context=cilj> adresinden 10 Nisan 2017'de alınmıştır.

⁴⁷⁷ İnternet: UN, United Nations General Assembly (12 September 2001) Resolution adopted by the General Assembly A/RES/56/1 Web: http://www.un.org/en/ga/search/view_doc.asp?symbol=A/RES/56/1 adresinden 11 Nisan 2017'de alınmıştır.

⁴⁷⁸ İnternet: Norman, P. (July 2004). The United Nations and Counterterrorism After September 11 : towards an assessment of the impact and prospects of counter-terror “spill over” into international criminal justicecooperation. British Society of Criminology Conference 6-9th. University of Portsmouth : Centre for European Studies Research. Web: <http://www.britisoccrim.org/volume7/004.pdf> adresinden 12 Nisan 2017'de alınmıştır.

Yine 12 Eylül 2001’de başka bir adım Güvenlik Konseyi’nden gelmiştir. Konsey 4370 sayılı toplantısında 1368 sayılı kararı⁴⁷⁹ onaylamıştır. Karar, 11 Eylül’deki terörist saldırıları kesin olarak kınamış, tüm ülkeleri saldırıların “faillerini, organizatörlerini ve sponsorlarını adalete teslim etmek için acilen birlikte çalışmaya” ve uluslararası toplumu “artan işbirliği ve ilgili uluslararası terör karşıtı sözleşmelerinin ve Güvenlik Konseyi kararlarının tam olarak uygulanması da dâhil olmak üzere terör eylemlerini önlemek ve bastırmak için çabalarını iki katına çıkarmaya” çağırmıştır. 1368 sayılı karar, BM sözleşmesinin 51. Maddesi uyarınca meşru müdafaa hakkının varlığını da tekrar teyit etmiştir.⁴⁸⁰

Saldırlara ilişkin benzer ama daha geniş bir karar, BM Güvenlik Konseyinin 4385 sayılı toplantısında alınmıştır. 28 Eylül 2001’de alınan 1373 sayılı bu karar şimdiye kadar kabul edilen BM kararlarının ve radikallerinden biri oldu. Güvenlik Konseyi’nin 19 Ekim 1999 tarihli 1269 (1999) sayılı ve 12 Eylül 2001 tarihli 1368 (2001) sayılı kararlarını teyit eden bu karar, 1368 (2001) sayılı kararda da tekrarlanan Birleşmiş Milletler Şartında tanınan bireysel veya toplu kendini savunmanın doğasında olan haklarını tazelemek, Birleşmiş Milletler Sözleşmesi uyarınca terör eylemlerinin yol açtığı uluslararası barış ve güvenliğe yönelik tehditlerle her türlü mücadele ihtiyacını yeniden onaylamıştır. BM Kurucu Anlaşması’nın VII Bölümü kapsamında bütün devletlerin terör eylemlerinin finansmanını önlemek ve bastırmak; terör eylemleri gerçekleştiren veya bunları gerçekleştirmeye çalışan ya da terör eylemlerine katılan veya kolaylaştıran kişilerin fonlarını, finansal desteklerini ve ekonomik kaynaklarını dondurmak; kendi vatandaşlarını veya bölgeleri içindeki herhangi bir kişiyi ve birimi, doğrudan veya dolaylı olarak taahhüt veya girişimde bulunmaya çalışan veya kolaylaştırmaya çalışan kişilerin menfaati için herhangi bir fon, finansal varlık, ekonomik kaynak, finansal veya diğer hizmetler yapmalarını engellemek gibi konularda önlemlere yer verilmiştir.⁴⁸¹

⁴⁷⁹ S/RES/1368 (2001)

⁴⁸⁰ Rostow, 2002, 481

⁴⁸¹ İnternet: United Nations Security Council (28 September 2001). Resolutions 1373, S/RES/1373. Web: [http://www.un.org/en/sc/ctc/specialmeetings/2012/docs/United%20Nations%20Security%20Council%20Resolution%201373%20\(2001\).pdf](http://www.un.org/en/sc/ctc/specialmeetings/2012/docs/United%20Nations%20Security%20Council%20Resolution%201373%20(2001).pdf) adresinden 13 Nisan 2017’de alınmıştır.

Güvenlik Konseyi'nin söz konusu kararının 2. Maddesinde, bütün devletler aşağıdakileri yapmaya çağırılmıştır:

- a) Terörist grup üyelerinin işe alınmasını önlemek ve teröristlere silah tedarikini ortadan kaldırmak veya kişilere aktif veya pasif herhangi bir biçimde destek sunmaktan kaçınm;
- b) Bilgi değişimi yoluyla diğer devletlere erken uyarı yapılması da dahil olmak üzere terör eylemlerinin başlatılmasını önlemek için gerekli adımları atın;
- c) Terör eylemlerini finanse eden, planlayan, destekleyen ve işleyenleri veya güvenli limanlar sağlayanları reddedin;
- d) Diğer devletlere veya vatandaşlarına karşı kendi topraklarını kullanarak terör eylemlerini finanse eden, planlayan, kolaylaştıran veya taahhüt edenleri engellemek;
- e) Terör eylemlerin finansı, planlanması, hazırlanması ve işlenmesine katılan veya destekleyen herhangi bir kişinin adalete teslim edilmesini, onlara karşı yapılacak herhangi bir önlemin yanı sıra bu tür eylemlerinin ciddi olduğunu sağlayın;
- f) Terör eylemlerinin finanse edilmesi ya da desteklenmesi ile ilgili cezai soruşturmalar veya cezai tatbikatlarla bağlantılı olarak, davalar için ellerinde gerekli kanıt elde etmeye yönelik yardım da dâhil olmak üzere bir birlerine en fazla yardım tedbirini güçlendirmek;
- g) Etkili sınır kontrolü ve kimlik ve seyahat belgelerinin sahte kullanılmasını önleme tedbirleri yoluyla teröristlerin ve terörist grupların hareketini önlemek.⁴⁸²

BM Güvenlik Konseyi'nin 28 Eylül 2001 tarihli 1373 sayılı kararıyla, Terörle Mücadele Komitesi yaratılmıştır. Komitenin öncelikle şu hususları yerine getirmesi öngörülmüştür:

- Terörizmin finansmanını yasadışı yapmak;
- Terör eylemlerine karışan kişilerle ilgili herhangi bir para ödemesini dondurmak;

---

⁴⁸² S/RES/1373 (2001)

- Terörist gruplar için her türlü mali desteği reddetmek;
- Teröristlere güvenli sığınak, besleme ve destek sağlanmasını durdurmak;
- Terör eylemlerini planlayan ve yapan gruplar hakkında diğer hükümetlerle bilgi paylaşmak;
- Bu tür eylemlere karışanların soruşturulması, tespit edilmesi, tutuklanması, iadesi ve kavuşturulmasında diğer hükümetlerle işbirliği yapmak;
- İç hukukta terörle mücadele için aktif ve pasif yardımları cezalandırmak ve ihlalcileri adalete teslim etmek.⁴⁸³

Aynı zamanda, karar, insan haklarından hiç bahsetmediği ve konseyin bu kararı uygulamak ve çeşitli BM kuruluşlarına gereken teknik geliştirme türleriyle yardım etmek için yeterli kaynağı onaylamadığı için çeşitli eleştirilere neden olmuştur.⁴⁸⁴

BM Güvenlik Konseyi, 12 Kasım 2001 tarihinde terörle küresel mücadele etmek için yeni bildiri kabul etmiştir. Konseyin 4413 sayılı toplantısında alınan 1377 (2001) sayılı karar, 19 Ekim 1999 tarihli 1269 (1999) sayılı, 12 Eylül 2001 tarihli 1368 (2001) sayılı ve 28 Eylül 2001 tarihli 1373 (2001) sayılı kararları hatırlatarak uluslararası terörizm eylemlerinin 21. Yüzyılda uluslararası barış ve güvenliğe yönelik en ciddi tehditlerden birini teşkil ettiğini açıklamıştır. Ayrıca, uluslararası terörizmin tüm devletler ve insanlık için bir meydan okuma olduğu belirtilmiştir.⁴⁸⁵

Bu karardan iki gün sonra, 14 Kasım 2001'de Güvenlik Konseyi'nin 4415 sayılı toplantısında kabul edilen 1378 sayılı kararda Afganistan hakkındaki daha önceki, 15 Ekim 1999 tarihli 1267 (1999) sayılı, 19 Aralık 2000 tarihli 1333 (2000) sayılı ve 30 Temmuz 2001 tarihli 1363 (2001) sayılı kararlar yeniden onaylanmıştır. Bu kararı diğerlerinden ayıran özelliği, Taliban'ı, Afganistan'ın El-Kaide ağı ve diğer terörist gruplar tarafından

⁴⁸³ UN, United Nations Security Council, Counter Terrorism Committee. About the Counter-Terrorism Committee. Web: <https://www.un.org/sc/ctc/about-us/> adresinden 14 Nisan 2017'de alınmıştır.

⁴⁸⁴ İnternet: Goldberg, M. L. (11 September,2012) How the UN responded to the 9-11 Attacks. UN Dispatch. Web: <https://www.undispatch.com/how-the-un-responded-to-the-9-11-attacks/> adresinden 14 Nisan 2017'de alınmıştır.

⁴⁸⁵ UN, United Nations Security Council (12 November,2001) Resolution 1377(2001) S/RES/1377. Web: <https://documents-dds-ny.un.org/doc/UNDOC/GEN/N01/633/01/PDF/N0163301.pdf?OpenElement> adresinden 15 Nisan 2017'de alınmıştır.

terörizmin ihracatı için bir üs olarak kullanılmasına izin verdiği ve Usame Bin Ladin, El-Kaide ve onlarla ilişkili diğerlerine güvenli sığınak sağladığı için kınamasıdır.⁴⁸⁶

BM Güvenlik Konseyi, yukarıda açıklanan kararların haricinde terörizmle mücadeleyle ilişkin birçok karar almıştır.⁴⁸⁷ Bu kararların büyük çoğunluğunun gayesini, uluslararası terörizmin uluslararası barış ve güvenliğe yönelik en büyük tehdit olduğu oluşturmakta ve tüm dünya devletleri bu vahim tehlikeye karşı işbirliği yapmaya çağrılmaktadır.

3.4.2. AB nezdinde alınan kararlar

11 Eylül 2001`de Dünya Ticaret Merkezi (WTC) ve Pentagon`a yapılan saldırılara kadar, terör Avrupa Birliği gündeminde pek bir öncelik taşımıyordu. 11 Eylül saldırılarının AB`nin terörizmle mücadele politikasında bir dönüm noktası olduğunu söyleyebiliriz. Saldırlardan sadece on gün sonra, olağanüstü bir toplantıda, Avrupa Konseyi (AK) terörizmle mücadeleyi AB`nin öncelikli hedefi olarak ilan etti. Saldırlar AB`nin terörle mücadelede önemli bir aktör olmasını sağladı.⁴⁸⁸

AB`nin saldırılara karşı verdiği ilk cevap olayın hemen ertesinde, yani 12 Eylül`de bir deklarasyon⁴⁸⁹ açıklamıştır. Birlik, bu korkunç saldırıları kınayarak, bu zaman diliminde ABD hükümeti ve Amerika halkıyla dayanışma içinde olacaklarını açıklamış, bu korkunç fiillerin yalnızca Birleşik Devletlere değil, aynı zamanda insanlığa ve demokratik değerlere ve özgürlüklere karşı olduğunu belirtmiştir. Uluslararası terörle mücadele için ABD ve tüm ortaklarıyla yakın işbirliği içinde çalışacağını belirten AB, bütün uluslararası örgütlerin, özellikle de Birleşmiş Milletlerin bu mücadeleye katılacağını ve terörizmin finansmanı da dâhil olmak üzere tüm ilgili belgelerin uygulanacağını vurgulamıştır.

⁴⁸⁶ UN, United Nations Security Council. (14 November 2001). Resolution 1378 (2001) S/RES/1378(2001) Web: <https://documents-dds-ny.un.org/doc/UNDOC/GEN/N01/638/57/PDF/N0163857.pdf?OpenElement> adresinden 17 Nisan 2017`de alınmıştır.

⁴⁸⁷ BM Güvenlik Konseyi`nin terörizmle mücadeleye ilişkin aldığı diğer kararların orijinal metinleri için bakınız: <http://www.un.org/en/sc/documents/resolutions/> adresinden 17 Nisan 2017`de alınmıştır.

⁴⁸⁸ İnternet : European Parliament. Directorate – General for Internal Policies. (January 2017). The European Union`s Policies on Counter-Terrorism, Relevance, Coherence and Effectiveness. Study for the LIBE Committee. Web:

[http://www.europarl.europa.eu/RegData/etudes/STUD/2017/583124/IPOL_STU\(2017\)583124_EN.pdf](http://www.europarl.europa.eu/RegData/etudes/STUD/2017/583124/IPOL_STU(2017)583124_EN.pdf) adresinden 18 Nisan 2017`de alınmıştır.

⁴⁸⁹ Declaration by the EU. General Affairs Council, 12.09.2001,11795/01 (Presse 318). Web:

http://europa.eu/rapid/press-release_PRES-01-318_en.htm adresinden 19 Nisan 2017`de alınmıştır.

21 Eylül 2001 tarihinde, devlet ve hükümet başkanları Birleşik Devletlerdeki terör saldırılarından sonra uluslararası durumu analiz etmek ve Avrupa Birliği'nin eylemlerine gerekli gücü sağlamak için Brüksel'de olağanüstü konsey Zirve toplantısında bir araya gelmiştir. Zirve toplantısında “Terörizmle Mücadele Eylem Planı” kabul edilmiştir. Karar metninin ilk maddesinde, AB, ölümlü sonuçlanan terörist saldırılar karşısında Amerikan halkını tamamen desteklediğini ve bu saldırıların, açık, demokratik, hoşgörülü ve çok kültürlü toplumlara karşı bir meydan okuma olduğunu belirtmiştir. Birlik, ABD ile adaleti yeniden onarmak, suçluları, sponsorları ve bu tür eylemlerin faillerini cezalandırmak için işbirliği yapacağını açıklamıştır. ABD'nin, Güvenlik Konseyi'nin 1368 sayılı kararı uyarınca Afganistan'a başlattığı askeri operasyonlar meşru bulunmuş ve üye ülkelerin her birinin kendi imkânlarına göre teröristleri kuşatan, destekleyen veya barındıran devletlere yönelik bu tür faaliyetleri üstlenmeye hazır oldukları ifade edilmiştir. Ayrıca, Avrupa Birliği, Birleşmiş Milletler himayesinde terörizme karşı olası en geniş küresel koalisyon çağrısında bulunmuştur.⁴⁹⁰

Eylem Planı ya da “Terörle Mücadele Yol Haritası” 1999 Tampere Zirvesi sonuçlarından ilham almış ve Avrupa'nın terörle mücadelesi için kılavuz sağlamıştır. Karar metninin “Avrupa Terörizmle Mücadele Politikası” isimli ikinci maddesinde Konsey, aşağıdaki önlemlere ilişkin eylem planını onaylamıştır.

- a) Polis ve adli işbirliğinin geliştirilmesi – Avrupa Tutuklama Emri ve ortak bir AB terör tanımının geliştirilmesi, AB'deki teröristlerin ve örgütlerinin tanımlanması ve veri paylaşımında Europol rolünün artırılması gibi eylemler öngörülmüştür;
- b) Uluslararası yasal araçların geliştirilmesi – Konsey, terörizmle mücadele konusundaki tüm mevcut uluslararası sözleşmelerin (BM, OECD vb.) mümkün olan en kısa sürede uygulanması çağrısında bulunmuştur;
- c) Terörizmin finansmanına son verilmesi – Konsey, ECOFİN ve Adalet ve İçişleri Konseylerine terörist faaliyetlere yönelik her türlü finansmanla

⁴⁹⁰ İnternet: Conclusions and Plan of Action of the Extraordinary European Council Meeting on 21 September 2001, SN 140/01. Web: https://www.consilium.europa.eu/uedocs/cms_data/docs/pressdata/en/ec/140.en.pdf adresinden 21 Nisan 2017'de alınmıştır.

mücadele için, özellikle kara para aklama ile ilgili direktifin uzatılmasına ve donma varlıklar ile ilgili çerçeve kararın kabul edilmesine çağırılmaktadır;

- d) Hava ulaşım güvenliğinin güçlendirilmesi – Konsey, silahların sınıflandırılması, mürettebat eğitimi, bagaj kontrolünün iyileştirilmesi, pilot kabininin (kokpit) korunması, üye devletlerin uyguladığı güvenlik önlemlerinin kalite kontrolü gibi gerekli önlemleri almaya çağırılmaktadır.
- e) Avrupa Birliği'nin küresel terörizmle mücadele eylemini koordine etmek – Konsey, terörizmle mücadelede koordinasyon rolünün üstlenilmesi ve istihdam sağlanması yönünde Genel İşler Konseyi'ne talimat verir. Böylece, Genel İşler Konseye, Birlik Politikaları arasında daha fazla tutarlılık ve koordinasyon sağlayacaktır.⁴⁹¹

Komisyon tarafından hazırlanan “Terörizmle Mücadele Çerçeve Karar Tasarısı” 19 Eylül 2001 tarihinde Konseye sunulmuş, 13 Haziran 2002’de Konsey tarafından kabul edilmiş ve 22 Haziran 2002’de Avrupa Toplulukları Resmi Gazetesinde yayınlanarak yürürlüğe girmiştir. Bu çerçeve kararın amacı, suç işlemenin kurucu unsurları ile ilgili asgari kurallar belirlemek ve bu tür suçların ciddiyetini yansıtan terör suçlarını işleyen ya da sorumlu olan gerçek ve tüzel kişilere ceza vermektir.⁴⁹² Tasarının en ilgi çekici yanı, terörizmin dolaylı tanımlamasını yaparak terör suçlarını sıralamış olmasıdır. AB’ye göre terörizm:

Bir ülkenin halkını ciddi şekilde korkutmak veya sindirmek, bir hükümeti ya da bir uluslararası kuruluşu bir şey yapmaya veya yapmamaya zorlamak ve bir ülkenin ya da uluslararası kuruluşun politik, sosyal, ekonomik, anayasal temel yapısını yıkmak veya işlemez hale getirmek amacı ile bir ülkeyi ya da uluslararası bir organizasyonu ciddi zarara uğratan kasıtlı eylemleri yapmaktır.⁴⁹³

19 Ekim 2001 tarihinde Belçika'nın Gent şehrinde, AB Devlet ve Hükümet Başkanları Zirvesinde, 11 Eylül sonrasında terörizmle mücadele için yeni deklarasyon

⁴⁹¹ İnternet: Devoic, B. (December 2012) The Post 9/11 European Union Counter-terrorism Response: Legal-institutional Framework. Master’s Thesis, Naval Postgraduate School, Monterey, California,19-20. Web: <http://www.dtic.mil/dtic/tr/fulltext/u2/a573813.pdf> adresinden 25 Nisan 2017’de alınmıştır.

⁴⁹² Commission of the European Communities. (19 September,2001). Proposal for a Council Framework Decision on Combating Terrorism.Brussels, COM 2001/0217 (CNS). Web: <http://www.statewatch.org/semDOC/assets/files/commission/COM-2001-521.pdf> adresinden 27 Nisan 2017’de alınmıştır.

⁴⁹³ Özcan, M., Yardımcı, S. (2006) Avrupa Birliği ve Küresel Terörizmle Mücadele. Terörizm: Terör, Terörizm ve Küresel Terörle Mücadelede Ulusal ve Bölgesel Deneyimler. İhsan Bal (Der.) Ankara : USAK Yayınları,215.

yayınlanmıştır. Gent zirvesi sonucunda yayınlanan bu bildiriye, AB, uluslararası terörle mücadelede BM himayesinde global bir koalisyon kurulması ile ilgili düşüncelerini ifade etmiş ve ABD'nin Afganistan'daki operasyonlarına olan desteğini yeniden tekrar etmiştir. Konsey, özellikle mümkün olan en kısa sürede yürürlüğe girmesi gereken dört noktaya odaklanılmasını istemiştir:

- 1) 6-7 Aralık 2001 tarihlerinde Adalet ve İçişleri Konseyi toplantısında Avrupa Tutuklama Emri, terör suçlarının ortak tanımı ve mal varlıklarının dondurulması hakkında pratik ayrıntıların hali hazırda kaydedilen ilerleme temelinde kabul edilmesi;
- 2) Terörle mücadelede, Europol, Eurojust, istihbarat servisleri, polis güçleri ve adli makamlar gibi sorumlu operasyonel hizmetler arasında işbirliğinin güçlendirilmesi;
- 3) Terörizmin finansmanı ile mücadele için Kara Para Aklama Yönergesinin resmi olarak benimsenmesi ve Terörizmin Finansmanının Önlenmesi Sözleşmesinin Birleşmiş Milletlere üye tüm devletler tarafından hızlı bir şekilde onaylanması;
- 4) Hava taşımacılığı güvenliğine ilişkin tasarıların gecikmeksizin onaylanması⁴⁹⁴.

25 Eylül 2001 tarihinde Konsey'e sunulan Avrupa Tutuklama Emri ve Teslim Prosedürleri Çerçeve Karar Tasarısı 18 Temmuz 2002'de resmen kabul edilerek yürürlüğe girmiştir. Bu çerçeve kararın amacı, bir üye devletin kendi topraklarında başka bir üye devletteki adli makam tarafından verilen Avrupa tutuklama emrini yürütecek kuralların oluşturulmasıdır.⁴⁹⁵

AB, 12 Aralık 2003 tarihinde, Brüksel'de daha iyi bir dünyada güvenli bir Avrupa için "Avrupa Güvenlik Stratejisi" kabul etmiştir. Irak işgali döneminde kabul edilen bu stratejide, artık herhangi bir üye devlete karşı büyük ölçekte saldırganlığın imkânsız olduğunu bunun yerine Avrupa daha farklı, az görünür ve daha az öngörülebilir yeni tehditlerle karşı karşıya kalmıştır. Sıralamada ilk tehdit olarak terörizmin geldiği belgede,

⁴⁹⁴ Internet: Declaration by the Heads of State or Government of the European Union and the President of the Commission. 19 October 2001. Brussels. SN 4296/2/01. Web: https://www.consilium.europa.eu/uedocs/cms_data/docs/pressdata/en/ec/ACF7BE.pdf adresinden 29 Nisan 2017'de alınmıştır.

⁴⁹⁵ Commission of the European Communities. (25 September 2001). Proposal for a Council Framework Decision on the European Arrest Warrant and the Surrender Procedures Between the Member States. Brussels. COM (2001) 522 final 2001/0215 CNS, Web: <http://ec.europa.eu/transparency/regdoc/rep/1/2001/EN/1-2001-522-EN-F1-1.Pdf> adresinden 2 Mayıs 2017'de alınmıştır.

bu tehdidin hayatı risk altına soktuğu, büyük maliyetler getirdiği ve toplumlarımızın tarafsız ve hoşgörülerini sarsmayı amaçladığı ifade edilmiştir. Tüm Avrupa için stratejik tehdit oluşturan terörist hareketler, giderek artan bir şekilde, iyi donatılmış, elektron ağlarla bağlantılıdır ve büyük kayıplara neden olmak için sınırsız şiddet kullanmaya hazırdır. En son terör dalgası küresel kapsamlı olup, şiddet içeren aşırı dincilerle bağlantılıdır. Bu karmaşık nedenlerle ortaya çıkmaktadır. Bunlara modernleşme baskısı, kültürel, sosyal ve siyasi krizler ve yabancı toplumlarda yaşayan gençlerin yabancılaşması da dâhildir.⁴⁹⁶ İkinci sırada gelen kitle imha silahlarının artması sorunu, güvenlik için potansiyel olarak en büyük tehdit olarak görülmüş ve uluslararası antlaşma rejimleri ve ihracat kontrol düzenlemelerinin KİS ve dağıtım sistemlerinin yayılmasını yavaşlattığı belirtilmiştir. Bununla birlikte, özellikle Ortadoğu'da KİS'nin silahlanma olasılığını artıran yeni ve tehlikeli bir döneme girildiğini vurgulayan belgede biyolojik bilimlerin gelişmeleri gelecek senelerde biyolojik silahların potansiyelini artırabileceği ifade edilmiştir. Kimyasal ve radyolojik materyallerle yapılan saldırılar ve füze teknolojisinin yayılması da daha fazla dengesizlik yaratmıştır. Üçüncü sırada bölgesel çatışmalar tehdidi gelmektedir. Devam eden şiddetli ve donmuş çatışmalar, bölgesel istikrarı; azınlıkları, temel özgürlükleri ve insan haklarını tehdit etmekte; insan hayatlarını, sosyal ve fiziki altyapılarını yok etmektedir. Çatışma, aşırılık, terörizm ve devlet başarısızlığına yol açabilir; organize suç için fırsatlar sunar. Bölgesel güvensizlik ise KİS'na olan talebi artırabilir. Belgede, dördüncü sırada gösterilen devletlerin başarısızlığı tehdidinin kötü yönetim ve iç çatışmadan kaynaklandığı belirtilmiş, bu durumun devletleri içeriden yıprattığına ve devlet kurumlarının çökmesine yol açtığına dikkat çekilmiştir. Bu tehdit, küresel yönetimi sarsan ve bölgesel istikrarsızlığı artıran endişe verici bir olgu olarak ifade edilmiş ve Taliban yönetimindeki Somali, Liberya ve Afganistan en iyi örnekleridir. Bu iç tehdide sınır ötesi uyuşturucu ve kadın kaçakçılığı, yasadışı göçmenler ve suç çeteleri faaliyetlerinin büyük bir kısmı için silah hesapları dahil edilmiş ve Avrupa'nın organize suçların başlıca hedefi haline geldiği vurgulanmıştır.⁴⁹⁷

---

⁴⁹⁶ İnternet : A secure Europe in a better world, European Security Strategy. (12 December 2003). Brussels, 3. Web: <https://www.consilium.europa.eu/uedocs/cmsUpload/78367.pdf> adresinden 3 Mayıs 2017'de alınmıştır.

⁴⁹⁷ European Security Strategy, 2003, 3-5

3.4.3. NATO Nezdinde Alınan Kararlar

ABD`de yaşanan 11 Eylül terörist saldırılarından 24 saat sonra 12 Eylül 2001`de NATO tarihinde ilk kez, müttefikler Washington Antlaşması`nın 5. Maddesi uyarınca Birleşik Devletlere yapılan saldırının hepsine yönelik bir saldırı olduğunu ilan etmişlerdir. Buna göre, örgüt üyesi her devlet gerekli görülen eylemleri yaparak Birleşik Devletlere yardım etmeyi taahhüt etmişlerdir.⁴⁹⁸

Söz konusu Antlaşmanın 5. Maddesi şu şekilde ifade edilmektedir:

“Taraflar, Avrupa`da veya Kuzey Amerika`da bir veya daha fazla kişiye yönelik silahlı saldırıların hepsine yönelik bir saldırı olarak görülecek ve bu silahlı saldırıların gerçekleşmesi halinde, Birleşmiş Milletler Sözleşmesinin 51.Maddesi tarafından tanınan bireysel veya kolektif meşru müdafaa hakkı kapsamında Kuzey Atlantik Bölgesinin güvenliğini sağlamak ve korumak için bireysel olarak ya da diğer müttefiklerle uyum içerisinde, gerektiğinde askeri kuvvet kullanımı da dâhil olmak üzere derhal harekete geçerek saldırıya uğrayan taraf veya taraflarla yardımcı olacaklardır. Böyle bir silahlı saldırı ve bunun sonucunda alınan tüm önlemler derhal Güvenlik Konseyi`ne bildirilecektir. Güvenlik Konseyi, uluslararası barış ve güvenliğin sağlanması ve sürdürülmesi için gerekli önlemleri aldığı anda, bu önlemler durdurulacaktır.”⁴⁹⁹

ABD`ye yönelik 11 Eylül saldırılarının ardından Washington Antlaşmasının 5. Maddesini uygulamaya koyma kararını takiben, NATO Müttefikleri 4 Ekim 2001 tarihinde Amerika Birleşik Devletleri`nin isteği üzerine, bireysel ve toplu olarak terörle mücadelede mevcut seçenekleri genişletmek amacıyla sekiz maddeden oluşan şu önlemlerin alınmasını kabul etmişlerdir:⁵⁰⁰

- Hem terörizmin neden olduğu tehditler ve buna karşı alınacak eylemler ile ilgili, hem ikili hem de uygun NATO organlarında istihbarat paylaşımı ve işbirliğini güçlendirmek;

⁴⁹⁸ İnternet: NATO`s Contribution to the Fight against Terrorism. Web: <http://www.nato.int/terrorism/factsheet.htm> adresinden 5 Mayıs 2017`de alınmıştır.

⁴⁹⁹ İnternet : Collective Defence – Article 5. (22 Mart,2017). Web: http://www.nato.int/cps/en/natohq/topics_110496.htm adresinden 7 Mayıs 2017`de alınmıştır.

⁵⁰⁰ İnternet: Statement to the Press by NATO Secretary General, Lord Robertson on the North Atlantic Council Decision on Implementation of Article 5 of the Washington Treaty following the 11th September Attacks against the United States. (4 October 2001). Web: <http://www.nato.int/docu/speech/2001/s011004b.htm> adresinden 9 Mayıs 2017`de alınmıştır.

- Müttefikler ve terörizme karşı kampanyaya destek verdikleri için artan terörizm tehdidi altında olan diğer devletlere kapasitelerine göre bireysel veya toplu olarak gerekli yardım sağlamak;
- Birleşik Devletlerin ve diğer müttefiklerin kendi topraklarında bulunan tesislerine yönelik daha fazla güvenlik sağlamak için gerekli tedbirleri almak;
- NATO'nun sorumluluk alanındaki müttefik varlıkların teröre karşı doğrudan operasyonlarını desteklemek için gerekli teçhizatı sağlamak;
- Teröre karşı operasyonlarla ilgili askeri uçuşlarda gerekli hava trafiği düzenlemelerine ve ulusal prosedürlere uygun olarak Birleşik Devletler ve diğer müttefik uçaklar için açık hava izinleri sağlamak;
- Ulusal prosedürlere uygun olarak, yakıt ikmali de dâhil olmak üzere teröre karşı operasyonlar için NATO ülkeleri topraklarında bulunan limanlar ve havaalanlarına ABD ve diğer müttefikler için erişim sağlamak;
- İttifak, NATO mevcudiyetini sağlamak ve kararını ispatlamak için Daimi Deniz Kuvvetleri unsurlarını Doğu Akdeniz'e dağıtmaya hazır olduğunu ve
- Benzer şekilde İttifak terörle mücadele operasyonlarını desteklemek için NATO Havadan Erken Uyarı Kuvveti unsurlarını dağıtmaya hazır olduğunu söyledi.

Kuzey Atlantik Konseyi'nin Washington Antlaşması'nın 5. Maddesinin operasyonelleştirilmesi için 4 Ekimde aldığı kararın ardından 9 Ekim 2001'de Kartal Yardımı Operasyonu başlatılmıştır. 13 NATO ülkesinden 830 mürettebat, 360 faaliyete ilişkin istihdamda yaklaşık 4300 saat boyunca ABD semalarını devriye gezmiştir. Bu operasyon, müttefiklerin dayanışmasının somut bir göstergesi olmuştur.⁵⁰¹

NATO'nun bugüne kadarki terörle mücadele kapsamında sayca beşinci operasyonu – Aktif Çaba Operasyonu'dur. NATO'nun 11 Eylül 2001'de Birleşik Devletlere yönelik terör saldırılarına derhal tepki vermesi sonucu gelişen ve ABD'yi desteklemek için başlatılan operasyon, İttifakın terörizme karşı savaşta dayanışma ve kararlılığını göstermeye ve Akdeniz'deki terörist faaliyetleri caydırmaya ve bozmaya yardımcı olmayı

⁵⁰¹ İnternet: Statement by the Secretary General in the Conclusion of Operation Eagle Assist. (30 April 2002). Web: <http://www.nato.int/docu/update/2002/04-april/e0430a.htm> adresinden 11 Mayıs 2017'de alınmıştır.

amaçlıyordu. NATO için Akdeniz'in yoğun ticaret yollarını açık ve güvenli tutmak öncelikli hedef haline gelmekteydi.⁵⁰²

3.5. 11 Eylül sonrası ABD Dış Politikası ve Askeri Müdahaleler

11 Eylül sonrası ABD Dış Politikasında terörle mücadele anlayışı tekrar gözden geçirilmiştir. Olaylar öncesindeki terörle mücadele politikalarına genel olarak bakarsak saldırıların uluslararası politikada terörizmin yerini nasıl değiştirdiğini görürüz. Şöyle ki, terörizm, global çaptaki organize suçlar, çevresel problemler ve salgın hastalıklar gibi çağımızda karşılaştığımız modern sorunlardan biri olarak görülmüş, bu görüş özellikle George Bush'un birinci başkanlık döneminde hakim olmuştur. Ancak olaylar sonrasında terörizm belirleyici bir unsur haline gelmiştir.⁵⁰³

Genel çerçevede bakıldığında ABD Hükümetinin yaptığı hataları görmek mümkündür. Özellikle istihbarat alanında çok ciddi boşluklar mevcuttu. Ülkenin hava güvenliğiyle ilgili iki temel kurumu olan Federal Hava Yönetimi (FAA) ve Kuzey Amerika Hava Sahası Savunma Kumandası (NORAD) arasında işbirliği ve iletişim konularında çok ciddi boşluklar görülmekteydi. Bu kurumların hiç birisi böyle büyük çaplı bir saldırı beklemiyorlardı. Aynı zamanda uçakların silah olarak kullanıldığı böyle bir saldırıya hazır değillerdi. Belki de tüm bu saldırılar onlara yeni olduğu için sadece diğer kurumlarla değil kendi içerisinde bile iletişimsizlik yaşamıştır. Şöyle ki, ilk uçak hedefe çarptıktan tam 25 dakika sonra, NORAD'ın hava savunma üssüne diğer uçakların düşürülmesi talimatı verilse de bu emir, hiç bir zaman havadaki savaş uçaklarına iletilmemiştir. Aynı zamanda saldırıları gerçekleştiren 13 teröristin ismi ABD'nin terör listelerinde bulunmasına rağmen, kurumlar arasındaki işbirliği ve iletişim eksikliği nedeniyle bu kişiler rahat bir şekilde ülkeye girmiş ve uçakların kontrolünü ele geçirmişlerdir. 11 Eylül günü gerçekleştirilen bu hain saldırılar sonucunda ABD yönetimi, istihbarat alanında yeni reformlara giderek yeniden bu kurumların faaliyet mekanizmasını gözden geçirmiştir. Bu reformlar, İç Güvenlik Örgütünün kurulması, PATRIOT kanununun yasalaşması ve 2004 İstihbarat Reformu ve Terörizmin Engellenmesi Kanunu'nun kabul edilmesidir. Bu reformların uygulanmasının esas sebebi terör örgütlerinin yok edilmesi, üyelerinin belirlenmesi ve mahkemede yargılanma süreçlerini

⁵⁰² İnternet: Operation Active Endeavour (Archived). (27 October 2016). Web: http://www.nato.int/cps/eu/natohq/topics_7932.htm adresinden 13 Mayıs 2017'de alınmıştır.

⁵⁰³ Bal,2006,165

hızlandırmaktır.⁵⁰⁴ Ayrıca, Federal Soruşturma Bürosu (FBI) ve Hukuki İstihbarat Teşkilatı gibi istihbarat kurumları da yeniden yapılandırılmıştır.

11 Eylül sonrasında terörizmle mücadele kapsamında alınan uluslararası tedbirler arasında askeri müdahaleler de vardır. ABD 7 Ekim 2001 ve 20 Mart 2003 tarihlerinde sırasıyla Afganistan ve Irak'ta askeri operasyonlar düzenlemiştir. Bu operasyonların esas başlatılma nedeni, Amerikan toplumunun kırılan onurunu düzeltmek, kaybedilen güven duygusunu yeniden kazanmak ve El-Kaide'nin barındığı Afganistan topraklarındaki Taliban rejimini devirmektir. Ama ABD bunun ötesine geçmiş, Afganistan ve Irak'ta yaptığı askeri operasyonlarla sorunu "küresel terörle mücadele" boyutundan, ABD'nin emperyalist çıkarlarını artırma mücadelesine dönüştürmüştür. Böylece terörle mücadele sürecini su-istimal ederek dünya liderliği kurma arayışına girmiştir.⁵⁰⁵

3.5.1. Afganistan'a Kalıcı Özgürlük Operasyonu

20 Eylül 2001'de Kongre'ye hitaben yaptığı konuşmada, saldırıyı gerçekleştirenlerin destekçileriyle birlikte mutlak surette cezalandırılacağını açıklayan Başkan George Bush ardından şunları vurgulamıştır:

11 Eylül'de özgürlük düşmanları ülkemize karşı bir savaş eylemi gerçekleştirdi. Topladığımız tüm kanıtlar, El-Kaide diye bilinen terör örgütüne işaret ediyor. Bu örgüt aynı zamanda saldırılardan daha önce Tanzanya ve Kenya'daki Amerikan Büyükelçiliklerini ve Yemen'deki USS COLE gemisini bombalamaktan sorumludur. Amacı dünyayı yeniden yaratmak ve radikal inançlarını her yerde insanlara dayatmak olan bu örgütün Afganistan'da büyük etkisi var ve ülkenin çoğunluğu Taliban rejimini destekliyor.⁵⁰⁶

Elinde yeterli delillerin olduğu kanaatine gelen ABD, Taliban yönetiminden El-Kaide'nin lider kadrosu dahil Afganistan topraklarında barınan tüm teröristlerin ABD'ye teslim edilmesini, ülkedeki terörist kampların kapatılmasını, Amerikan vatandaşları ve yabancıların korunmasını istemiştir. İslamcı militan grup olan El-Kaide, Amerikalılara karşı daha önce düzenlenen terörist saldırılara karışmış ve Bin Ladin sayısız Amerikan karşıtı açıklama yapmıştı. Merkezi Afganistan'da bulunan ve o ülkenin iktidardaki Taliban milisiyle yakın ilişki kuran El-Kaide, ABD'nin Bin Laden'i iade ve orada bulunan El-

⁵⁰⁴ Bal,2006, 183-184

⁵⁰⁵ Gözen, R. (2004) Çoğulculuk,küreselleşme ve 11 Eylül, İstanbul; ALFA yayınları, 178-179.

⁵⁰⁶ İnternet : Transcript of President Bush's address. (21 September 2001). Web :

<http://edition.cnn.com/2001/US/09/20/gen.bush.transcript/> adresinden 20 Mayıs 2017'de alınmıştır.

Kaide faaliyetini sona erdirme taleplerinin reddetmiş ve örgütün böyle büyük çaplı bir saldırıyı gerçekleştirebilecek potansiyelinin olmadığını öne sürmüştür. Ancak daha sonra Bush'un ileri sürdüğü talepler konusunda ısrarcı olduğunu ve Afganistan'a karşı askeri müdahale gerçekleştirebileceğini gören Taliban Yönetimi 6 Ekim 2001'de yeni teklif ireli sürmüştür. Bu teklife göre, Bin Laden'in iadesinin resmen talep edilmesi ve yeterli delil sunulması durumunda İslami kurallara göre yargılanmak üzere tarafsız bir ülkeye iade edilebileceğini açıklamıştır. ABD ise herhangi bir pazarlığa girmeyeceğini belirterek bu teklifi reddetmiştir.⁵⁰⁷

Kuzey Atlantik Antlaşması Örgütü (NATO), tarihinde ilk kez üyelerinin kendini savunma konusunda topluca karşılık vermelerine izin veren 5. Maddeyi başlatmış ve 7 Ekim 2001 tarihinde ABD liderliğindeki bir koalisyon, Taliban kontrolündeki Afganistan'a Amerikan ve İngiliz güçlerinin yaptığı yoğun bir bombardıman saldırısı düzenlemiştir. Fransa, Almanya, Avustralya ve Kanada gibi diğer ülkeler tarafından lojistik destek ve daha sonra Taliban karşıtı Kuzey İttifakı asileri tarafından ise birlikler sağlanmıştır. Afganistan'ın işgali, ABD'nin, New York ve Washington'da yapılan 11 Eylül terör saldırılarına tepki olarak, "terörle savaş" açılış bahanesiyle gerçekleşmiştir.

ABD askeri deyişle "Sonsuz Özgürlük Operasyonu" olarak adlandırılan Afganistan istilasının amacı, terörist lider Usame Bin Ladin'i, El-Kaide örgütünü ve aynı zamanda İslam Cumhuriyeti'ndeki hükümetlerin çoğunluğunu yöneten aşırı köktendinci Taliban hükümetini devirmektir. 1996 yılından beri ülkeyi desteklemekte ve korumakta olan, aşırı İslamcı versiyonunu tüm ülkeye dayatan Taliban, halkına, özellikle de kadınlara, kızlara ve etnik Hazaralar'a yönelik sayısız insan hakları ihlalleri gerçekleştirdi. Kuralları boyunca, çok sayıda Afgan tamamen yoksulluk içinde yaşıyordu ve 4 milyondan fazla Afgan'ın açlık çektiği düşünülüyor.

İstiladan birkaç hafta önce, hem ABD hem de BM Güvenlik Konseyi, Taliban'ın Usame Bin Ladin'e kovuşturma açması talebinde bulundu. Taliban'ın karşı davranışlarını tatmin edici bulmadıklarından sonra, Bin Ladin'i İslam mahkemesinde yargılamak istiyorlardı. İstila, Kabil, Kandahar, Celalabad, Konduz ve Hazar-e-Şerif'teki Taliban ve El-Kaide tesislerine havadan bombardıman ile başladı. Taliban eylemleri "İslam'a saldırı"

⁵⁰⁷ Topal, A. H. (2004) Uluslararası Hukukta Devlet Destekli Terörizme Karşı Kuvvet Kullanma. Doktora Tezi, Ankara Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Ankara, 246.

olarak nitelendirdi. El Cezire televizyon şebekesine yayımlanan bir açıklamada, Usame Bin Ladin tüm Gayrimüslim dünyaya karşı bir savaş çağrısında bulundu. Hava kampanyası Taliban savunmalarını yumuşattıktan sonra koalisyon, Kuzey İttifakı güçleri ve ABD ve diğer ülkelerin hava ve yerden destek sağlayan birlikleri ile yer istilasına başladı. 12 Kasım`da askeri hareket başladığında bir aydan biraz kısa bir süre sonra Taliban yetkilileri ve güçleri Kabilden geri çekildi. Aralık ayının başında, son Taliban kalesi Kandahar ele geçirilmiş ve Taliban lideri Molla Muhammed Ömer teslim olmak yerine saklanmaya başlamıştı. El-Kaide savaşçıları, ABD Özel Kuvvetler Birlikleri tarafından desteklenen Taliban karşıtı Afgan güçleri tarafından tutulmuş Afganistan`ın dağlık Tora Bora bölgesinde saklanmaya devam ettiler. Aralık ayının ortasına kadar, Tora Bora`dan El-Kaide tarafından kullanılan sığınak ve mağara kompleksi ele geçirildi, ancak Bin Ladin`den işaret yoktu.⁵⁰⁸

Aralık ayının ortalarına doğru ABD ve koalisyon güçleri başkent Kabil`de kontrolü ele geçirmiş ve Taliban devrilmiştir. Hamid Karzai Başkanlığı`nda oluşturulan geçici hükümet 22 Aralık 2001 tarihinde yemin ederek görevine başlamıştır. İstila zamanı Taliban kuvvetlerinin askeri kaybı 10.000, sivil kaybı ise 3767 civarında olduğu açıklanmıştır.⁵⁰⁹

3.5.2. Irak'ı Özgürleştirme Operasyonu

1990`da Irak`ın Kuveyt`teki istilasını, Irak`ın Körfez savaşındaki (1990-1991) ABD liderliğindeki bir koalisyon tarafından yenilgisine kadar sürdü. Bununla birlikte, Baas Partisi`nin Saddam Hüseyin`in başında olduğu Irak şubesi, ülkedeki azınlık Kürtleri ve çoğunluğu Şii Araplar tarafından gerçekleştirilen ayaklanmayı sertçe bastırarak iktidarını sürdürmeyi başardı. Irak`taki Kürtlerin dağılmasını önlemek için müttefikler, Kuzey Irak`ın ağırlıklı olarak Kürt bölgelerinde “güvenli limanlar” kurdu ve müttefik savaş uçakları Kuzey ve Güney Irak`taki Irak uçaklarının sınırlarını aşan “uçmaksızın” bölgeleri devriye gezdi. Dahası, Birleşmiş Milletler (BM), gelecekteki Irak saldırganlığını önlemek için, diğer şeylerin yanı sıra, nükleer, biyolojik ve kimyasal silahların geliştirilmesi de dâhil olmak üzere en ölümcül silah programlarının ilerlemesini engellemek için Irak`a ekonomik yaptırımlar uyguladı. 1990`ların ortalarında yapılan BM incelemeleri,

⁵⁰⁸ İnternet : U.S. –led attack on Afghanistan begins. This day in history. Web : <http://www.history.com/this-day-in-history/u-s-led-attack-on-afghanistan-begins> adresinden 27 Mayıs 2017`de alınmıştır.

⁵⁰⁹ Topal ,2004, 243

yasaklanmış çeşitli silahları ortaya çıkardı ve Irak'ta teknoloji yasaklandı. Bu ülkenin BM silah kaçacağından kaçmaya devam etmesi ve denetimlere tekrar tekrar müdahale edilmesi uluslararası toplumu hayal kırıklığına uğrattı. Bill Clinton, 1998'de birkaç Irak askeri teşkilatının bombalanmasını emretti (Operation Desert Fox adlı kod). Ancak bombalamadan sonra Irak, müfettişlerin ülkesine tekrar girmesine izin vermedi ve komşu ülkeler Irakla ticareti yeniden başlatmaya çalışırken önümüzdeki birkaç yıl boyunca yavaş yavaş ekonomik yaptırımlar aşınmaya başladı.⁵¹⁰

Bazen İkinci Körfez Savaşı olarak bilinen Irak Savaşı, 20 Mart 2003'te, Saddam Hüseyin'in Baas Partisi aleyhine Birleşik Devletler liderliğindeki ittifak tarafından Irak'ın "Irak Özgürlük Operasyonu" olarak bilinen istilasını ile başladı. Başkan George Bush, savaşın başladığını resmi olarak ilan etti. İstila, Irak ordusunun hızla yenilmesine, Saddam Hüseyin'in ele geçirilmesine ve infaz edilmesine yol açtı. Birleşik Devletler Irak'ı işgal etti ve yeni bir hükümet kurmaya çalıştı. Bununla birlikte, ittifak güçlerine karşı şiddet hızla direnişçiler, ABD ordusu ve yeni Irak hükümeti arasında asimetrik bir savaşa neden oldu.⁵¹¹

Başkan Bush Ocak 2002'den itibaren Irak'ın işgaline kadarki süreçte yaptığı konuşmalarında Irak konusunda mesajlar vermeye başlamıştır. Bu dört önemli konuşmayı kronolojik olarak şöyle sıralayabiliriz:

1. 29 Ocak 2002 tarihindeki "şer eksenini" konulu "Birliğin Kurumu" konuşması;
2. 1 Haziran 2002 tarihinde Amerikan Harp Akademisi "West Point" te yapılan "önleyici savaş" konuşması;
3. 12 Eylül 2002'de yapılan BM Genel Kurulu konuşması;
4. 7 Ekim 2002'de yaptığı Ohio (Cincinnati) konuşması.⁵¹²

⁵¹⁰ İnternet: Bhutia, T. K. (2016). Iraq war 2003-2011. Encyclopedia Britannica – Web: <https://www.britannica.com/event/Iraq-War> adresinden 1 Haziran 2017'de alınmıştır.

⁵¹¹ İnternet: Bassil, Y. (Nov-Dec 2012) The 2003 Iraq War: Operations, Causes and Consequences. IOSR Journal of Humanities and Social Science (JHSS).Volume 4, Issue 5, 29-47, 29. Web: <http://www.lacsc.org/papers/paper1.pdf> adresinden 5 Haziran 2017'de alınmıştır.

⁵¹² Gözen, R. (2006). ABD'nin Irak İşgali: Yeni Muhafazakar (Demokratik Emperyalist Bir Proje. II Körfez Savaşı (Der. Mehmet Şahin ve Mesut Taştekin). Ankara: Platin yayımları, 53.

11 Eylül terör saldırılarına tepki olarak ilan edilen Irak Savaşı'nın temel nedenleri aşağıdaki gibiydi:

İlk önce, "terörle mücadele". Irak, diğer şeylerin yanında savaş gemisi USS Cole gemisine saldırı, Afrika'daki birkaç ABD büyükelçiliğine yapılan saldırılar ve 11 Eylül 2001 saldırılarından sorumlu olan El-Kaide'yi destekleyen bir devlet olarak sunuldu. İslami aşırılık yanlılarının Saddam Hüseyin rejimine yönelik tehdit olduğu düşünülürse bu suçlamaların asılsız olduğu görülecektir.

İkincisi, Irak tarafından tutulan kitle imha silahlarının ortadan kaldırılmasıdır. Uzun menzilli füzelerin bulunması ve yaygınlaşması 1990'lı yıllardan beri ispatlanıyor ancak ABD hükümetinin Eylül 2004'te bu silahları bulması için görevlendirdiği Irak Araştırma Grubu, 1991 yılından bu yana herhangi bir kimyasal silah olmadığını ya da devam etmekte olan herhangi bir programa sahip olmadığını ilan etti.

Üçüncüsü, Saddam Hüseyin'in tutuklanması ve bölgeye demokrasi ve barış getiren rejiminin kaldırılması.⁵¹³

Tüm bu nedenlerin yanı sıra ABD, dünyanın stratejik değere sahip, gözde merkezlerinden biri olan Orta Doğu'da mevcut olan hidrokarbon kaynaklarını göz ardı etmemiştir. Dünya petrol rezervlerinin yaklaşık üçte ikisinin (% 65,3) ve işletme maliyetinin doğalgaz rezervlerinin ise üçte birinden biraz fazlasının (% 36,1) Orta Doğu'da bulunması bu bölgeyi dikkat merkezinde tutmaktadır. Ayrıca, Irak'ın stratejik bakımdan İran ve Suriye'nin ortasında yerleşmesi ABD için büyük öneme sahiptir. Keza Irak'ın ele geçirilmesi Suriye ve İran'da kontrolü sağlayacaktır.⁵¹⁴

ABD Afganistan'da aldığı uluslararası desteği kaybetmemek için harekâtın meşruluğunu sağlamaya çalışıyordu. Irak operasyonunu haklı gösterecek çok sayıda neden oluşturan ABD, Eylül 2002'de Başkan Bush tarafından ilan edilen Yeni Ulusal Güvenlik Stratejisi'nde vurgulanan "önleyici savaş" kavramı doğrultusunda ilerleyeceğini açıklamıştır. Bu kavramın temel amacı, tehlikenin ülke sınırlarına ulaşmadan tespiti ve önlenmesi için önceden saldırma düşüncesine dayanıyordu. ABD için bu tehlike, kitle

⁵¹³ Bossil, 2012, 29

⁵¹⁴ Bal, İ. (2006). Türkiye-ABD ilişkileri ve 2003 Irak Savaşı'nın Önemi, 21. yüzyıl Türk Dış Politikası, Ankara: AGAM yayınları, 165

imha silahları üretilmekte olan Irak'ta bu silahların kullanılma ihtimali ve teröristlerin eline geçmesi durumunda, başta ABD ve müttefikler olmak üzere uluslararası düzenin bozulacağı tehdidiydi. Diğer bir tehdit ise, Saddam rejiminin iktidarda kalması ABD'ye karşı yeni saldırıların devamına neden olabileceğidir.⁵¹⁵ Bu nedenle de ABD, önleyici savaş kapsamında bu tehditleri engellemeyi öngörüyordu.

Ancak ABD, Irak operasyonunda beklediği uluslararası desteği alamasa da Irak'a karşı savaş başlatacağını açıkça dile getirmiştir. Türkiye başta olmak üzere Almanya, Fransa, Rusya, Çin ve diğer devletlerin liderleri savaşa karşı çıkmışlardır. Operasyonun başında BM Güvenlik Konseyi'nin desteğini alamayan ABD, yoğun pazarlıkların ardından, İngiltere'nin desteğiyle 8 Kasım 2002 tarihinde 1441 sayılı kararı kabul ettirmeyi başarmıştır. Bu kararın kabul edilmesi diplomaside devam eden bir ironiyi desteklemektedir: "Tek başına hareket etme tehdidi bazen en uygun araçtır"⁵¹⁶ Nitekim ABD'nin 25 Ekim 2002 tarihinde Irak'a karşı kuvvet kullanabileceğini resmen açıklaması eğer Güvenlik Konseyi harekete geçmezse tek başına müdahale edeceği anlamına gelmektedir.⁵¹⁷

BM Güvenlik Konseyi'nin 4644 sayılı toplantısında kabul edilen ve daha önce alınan çok sayıda karara atıfta bulunan 1441 sayılı karar⁵¹⁸ kısaca şöyle özetlenebilir:⁵¹⁹

Irak'a kararda öngörülen yükümlülükleri yerine getirmesi için bir haftalık; kitle imha silahları ve nükleer silah programı hakkında BM'ye tam, doğru ve eksiksiz bilgi sunması için ise bir aylık süre tanınmaktadır. Irak'ın bu kararda öngörülen şartları yerine getirmeyi kabul etmesi halinde BM silah denetçileri hemen çalışmalara başlayacak, çalışmalardan elde ettikleri sonuçları rapor halinde 60 gün içerisinde en geç 21 Şubat 2003 tarihine kadar sunacaklardır. Denetimler başkanlık saraylarını da kapsayacaktır.

Ancak, 1441 sayılı karar uyarınca BM silah denetçileri Irak'ta yaptıkları incelemeler sonucunda ABD'nin iddia gibi Irak'ın kitle imha silahlarına sahip olduğuna dair somut bir kanıtı rastlayamamışlardır. Bununla birlikte, BM Güvenlik Konseyi kararlarını boşa çıkarmaya çalışan ve başka hiçbir çözüme başvurmak istemeyen Bush, diplomasiye son verdiğini ilan etti ve 17 Mart 2003 tarihinde Saddam için bir ultimatoma

⁵¹⁵ Bozkurt, E. (2007). Uluslararası Hukukta Kuvvet Kullanımı. (Üçüncü Baskı). Ankara: Asil Yayınları, 172

⁵¹⁶ Clark, 2004, 33

⁵¹⁷ Taşdemir, 2006, 243

⁵¹⁸ S/RES/1441(2002)

⁵¹⁹ Bozkurt, 2007, 179

yayınlayarak cumhurbaşkanına Irak'tan ayrılması için 48 saat izin verdi. Saddam Irak'tan ayrılmayı reddedince, ABD ve müttefikleri 20 Mart 2003 sabahı "Irak'a Özgürlük Operasyonu" nu başlatmıştır. ABD'nin takribi 200.000 askerine karşılık Irak'ın 435.000, ABD'nin 429 tankına karşılık Irak'ın 2600 tankı ve ABD'nin 500 savaş uçağına karşılık Irak'ın 300 savaş uçağı mevcuttu.⁵²⁰

Saldırı, ABD uçaklarının, Irak cumhurbaşkanının üst düzey görevlilerle görüştüğü inanılan bir bunker kompleksine çeşitli hassas yönlendirmeli bombalar atılmasıyla başladı. Bunu hükümet ve askeri tesislere karşı düzenlenen bir dizi hava saldırısı izledi ve ABD kuvvetleri bir hafta boyunca ilerleme kat ettiler ve 4 Nisan'da Bağdat'ın uluslararası havaalanı kontrol altına alındı. 9 Nisan'da Bağdat'taki direniş çöktü ve ABD askerleri şehri ele geçirdi. ABD Özel Kuvvetleri 10 Nisan'da Kuzey Kerkük kentlerini ve 11 Nisan'da Musul'u ele geçirmek için Kürt Peşmergeler ile savaştılar. Rejimin son önemli kalesi aynı zamanda Saddam'ın memleketi olan Tikrit çok az dirençle ele geçirildi. Başkan Bush, 1 Mayıs'ta büyük çaplı savaşa son verdiğini resmen ilan etti. Saddam Hüseyin 13 Aralık 2003'te yakalandı ve çeşitli suçlardan yargılanmak üzere Haziran 2004'te Irak makamlarına devredildi; daha sonra insanlığa karşı suçlardan mahkum edildi ve 30 Aralık 2006 tarihinde asılarak idam edildi.⁵²¹

Kasım 2011'de medyada yayınlanan verilere dayanan Irak Vücut Kontu (Iraq Body Count), esas olarak saldırıları içeren şiddet olaylarında 103.013 ve 112.571 arasında Iraklı sivilin öldüğünü ve en az 250.000 Iraklı sivilin yaralandığını, Amerikan ordusu birliklerinde ise 4483 kişiden fazla ölü ve 32.219 kişi yaralı olduğunu tahmin etmektedir. Savaş, iki milyondan fazla Iraklı'nın 2003 yılından beri yurtdışına çıkmasına neden oldu. Ulusal Öncelikler Projesi Örgütü (The Organization National Priorities Project) savaşın maliyetinin 800 milyar ABD dolarının üzerinde olduğunu tahmin etmektedir.⁵²²

---

⁵²⁰ Arı, T. (2007). Irak, İran, ABD ve Petrol. İstanbul: Alfa yayınları,58-59

⁵²¹ Bhutia, 2016

⁵²² Bassil, 2012, 29

SONUÇ

Bu çalışma, 11 Eylül saldırıları sonrasında ABD'nin terörizmle mücadele politikasını ortaya koyma gayesi ile yapılmıştır. Buna göre şu sonuca varılabilir: 11 Eylül öncesinde terörizmi her ülkenin kendi iç meselesi olarak gören ABD'nin bu saldırılardan sonra terörizm algısı değişmiş ve “küresel terör” kavramını ortaya atmıştır. Kendi topraklarında bu denli büyük ve şiddetli saldırılara maruz kalan ABD Hükümeti neye uğradığını şaşırmıştır. Saldırıların, aynı gün öncesinde Dünya Ticaret Merkezi'nin İkiz Kulelerine sonrasında ise dünyanın en güçlü ordusunun komuta merkezi olarak nitelendirilen Pentagon'a yapılmış olması akıllarda soru işareti bırakmıştır. ABD gibi süper güç bir devletin istihbarat faaliyeti bu kadar mı zayıftı? Ülkenin dünyaca ünlü FBI ve CIA gibi istihbarat kurumlarına sahip olduğu düşünülürse 2001 senesinde teröristlerin bu kadar kolay ülkeye giriş yapıp uçakları kaçırmaları aslında bizim çok güçlü bildiğimiz bu kurumlar arasında ciddi bir iletişim eksikliğinin olduğunu göstermiştir.

İki kutuplu sistemin sona erdiği Soğuk Savaş sonrasında, ABD, tek süper güç olmak peşindeydi. 21. Yüzyılı ABD hegemonyasının en güçlü asrı yapmak isteyen Başkan George W. Bush daha ilk yıllarda ülkenin 3.000'e yakın kişinin hayatını kaybedeceği bir saldırıya maruz kalacağını hesaba katmamıştı.

Bu saldırılar hakkında birçok komplo teorileri ileri sürülmüştür. Bu teorilere göre, saldırıları ABD kendisi yapmış veya önceden haberdar olduğu halde engellemediğidir. Aynı zamanda iddialara göre, ABD Orta Doğu'da hegemon gücünü arttırmak ve Afganistan, Irak gibi petrol ve doğal gazın zengin olduğu ülkelere karşı işgalini meşrulaştırmak ve dünya kamuoyunun desteğini almak için böyle bir senaryo kurmuştur. Ancak bu iddialar ve teoriler kanıtlanmadığından ve ABD Hükümeti tarafından resmi raporlarla açıklama yapıldığından dolayı tez çalışmasında buna yer verilmemiştir.

Yılların süper gücü Amerika terörizme yenik düşmüş ve büyük bir saldırıya uğramıştı. Bu saldırılar sadece ABD'nin değil tüm dünyanın güvenlik algısı değiştirmiştir.

Soğuk Savaş'tan sonra kurulan Yeni Dünya Düzeninde ABD kendisi için yeni fırsatlar yaratma hazırlığına girmiştir. Bu dönemde tehdit olarak algılanan devletlerin yerini terörist örgütler ve bunlara destek veren “haydut rejimler” almıştır. 11 Eylül

öncesinde “serseri devletler” olarak tanımlanan Kuzey Kore, İran ve Irak gibi devletleri, 11 Eylül sonrası Başkan Bush “şer eksen” olarak nitelendirmiştir. 11 Eylül ile beraber Başkan Bush, “önleyici vuruş” doktrinini benimsemiş ve bu yöntem 20 Eylül 2002’de açıklanan “Bush Doktrini” olarak anılan Ulusal Güvenlik Stratejisi’nde daha da vurgulanmıştır. Bu doktrinin esas mahiyeti, devletin düşman taraftan herhangi bir hamle beklemeden önceden müdahale etme hakkını kendinde görmesidir. ABD bu doktrinin meşruluğuna dayanarak önce Afganistan’a sonra ise Irak’a askeri müdahale düzenlemiştir.

Dünyanın toplumsal hafızasında derin izler bırakan 11 Eylül saldırılarından sonra dönemin ABD Başkanı George W. Bush “terörizme karşı savaş” ilan etmiş, “ya bizimlesiniz ya da teröristlerle” açıklamasını yapmıştır. Burada Bush terörist olarak İslam Dünyasını kastetmiştir. Soğuk Savaş döneminde düşman pozisyonunda olan SSCB’nin yerini İslam dünyası almış; Müslümanlar terörist, İslam ise terör dini olarak görülmüştür. Bir nevi Samuel Huntington’un “Medeniyetler Çatışması” tezi servis edilmeye başlanmıştır. Fakat bir milyarı aşkın İslam Dünyasının “terörist” olarak algılanması çok yanlış yaklaşımdır. George W. Bush dönemi İslam’a karşı bir “haçlı seferi” olarak algılanmıştır.

11 Eylül saldırıları, her kesin gözünde çok güçlü ve güvenli konumda olan ABD’nin itibarının yerle bir etmiştir. Bu saldırılarla beraber sadece ABD’de değil dünya genelinde tüm dengeler değişmiş ve yeni bir dönem yazılmaya başlamıştır. Bu dönemde, Amerika halkında yönetime karşı genel bir güvensizlik oluşmuştur. Aynı zamanda bu güvensizlik yerini terör mağduru olma korkusuna vermiştir. Halk içerisinde yabancılara, özellikle de Müslümanlara karşı önyargı oluşmuş, bu önyargı Müslümanların ayrımcılığa maruz kalmasına neden olmuştur. Teröristlerin 19’unun da Müslüman kökenli oluşu İslam düşmanlığının artmasının tetikleyen başlıca sebeptir. İslamofobi’nin bir sonucu olarak, birçok Hindistan vatandaşı Müslüman sanılarak öldürülmüştür. İslam karşıtı duyguların daha da güçlenmesinin en ciddi sonucu İslam Peygamberi Hz. Muhammed’in (s.a.s.) karikatürünün Avrupa gazetelerinde yayınlanması oldu. Bu olay İslam aleminde çok büyük tepkiyle karşılanmış ve iki medeniyet arasındaki düşmanlığın daha da artmasına neden olmuştur.

2001 sonrası süreçte her Müslümana potansiyel terörist gözüyle bakılmıştır. Müslümanlara karşı saldırılar ve tecavüzler çoğalmış, güvenlik tedbirleri üst seviyeye çıkarılmıştır. Birçok kişinin seyahat özgürlüğüne ciddi kısıtlamalar getirildi, vatandaşlık

haklarına el konuldu veya ülkeden sınır dışı edildi. Bu çalışmanın bir diğer sonucu ise, 11 Eylül sonrasında İslam karşıtlığının zirve noktasına ulaştığıdır.

Bu tez çalışmasında vurgulanan en önemli nokta, 11 Eylül saldırıları sonrasında ABD'nin terörizmle mücadele politikasıdır. ABD Hükümeti, saldırıların oluşturmuş olduğu endişe ve kaygıyla istihbarat alanındaki kurumların faaliyetini yeniden gözden geçirmiş, ulusal ve uluslararası çerçevede yeni güvenlik önlemleri almıştır. Yalnız ulusal çerçevede alınan yasal düzenlemeler demokrasi, insan hakları ve özgürlerini ihlal etmiştir. Bu çalışmada da incelenen bazı yasal ve hukuki düzenlemeler eleştiri odağına dönüşmüş ve ABD'nin “özgürlükler ülkesi” sıfatını gittikçe kaybetmesine neden olmuştur. Aynı zamanda Amerikan toplumu içinde korku ortamı yaratmış, insanlar kendilerini sürekli tehdit altında his etmişlerdir.

ABD'nin uluslararası çerçevede aldığı tedbirler Afganistan ve Irak'ın işgali olmuştur. Başkan Bush öncülüğünde başlatılan terörle mücadele politikası yerini askeri müdahalelere vermiştir. İlk olarak Afganistan'a müdahale eden ABD saldırısının meşruiyetini çoktan hazırlamıştı. Müdahaleden önce “önleyici vuruş” doktrinini açıklayan Bush, terörist saldırıların ardında El Kaide'nin olduğunu ileri sürmüş ve örgüt lideri Usame bin Ladin'in Afganistan'da hüküm süren Taliban rejimi tarafından muhafaza edildiğini iddia edip ülkeye girmiştir. “Sonsuz Özgürlük Operasyonu” olarak adlandırılan bu müdahale sonucunda Taliban rejimi devrilmiş, ülkedeki otorite boşluğunu doldurmak amacıyla ISAF (Uluslararası Güvenlik ve Destek Gücü) kuvvetleri buraya yerleştirilmiştir. 4000'e yakın sivil ve 10.000 askeri kaybın yaşandığı bu operasyonda Bin Ladin'in izine rastlanmamıştır. Ardından Irak'a askeri operasyon düzenleyen ABD Hükümeti bu sefer önceki gibi uluslararası desteği alamamıştır. “Irak'ı Özgürleştirmek”, “Irak'ın terörü desteklediği ve KİS'na sahip olduğu” iddialarıyla Irak'ı işgal eden ABD hiçbir kanıtla rastlayamamıştır. Saddam rejimi devrilmiştir. Aslında bu işgali 1990'lardan beri sürekli çalışan, yayınladıkları belgeler, raporlar ve dönem başkanlarına yazdıkları mektuplarla yönetimi etkilemeye çalışan Yeni Muhafazakarların başarısı olarak nitelendirebiliriz.

Orta Doğu'nu özgürleştirmek savıyla Afganistan ve Irak'ı işgal eden ABD ortalığı savaş alanına döndürmüştür. Bu işgaller, ABD'nin uluslararası hukuk kurallarını ihlal ettiği gerekçesiyle dünya kamuoyu tarafından eleştirilmiştir. 11 Eylül saldırıları sonrasında alınan ulusal politikalar çerçevesinde ABD kendi topraklarında yeni bir terörist saldırıya

uğramamıştır. Ancak uluslararası kapsamda alınan kararlar ve işgallerde yapılan hatalar göz önündedir. Herhangi bir ulusal ve uluslararası destek almadan başlatılan Irak Operasyonu, yeni terörist saldırılara zemin yaratmıştır. 2003 yılında İstanbul'da İngiliz Konsoloslukuna ve İngiliz bankası HSBC'e, daha sonrasında 2004'de İspanya'nın başkenti Madrid'de ve 2005'de Londra'da düzenlenen saldırılar teröristlerin hiç de boş durmadığını göstermektedir. Her üç saldırıyı El Kaide terör örgütü üstlenmiştir. Bu da, Irak Operasyonu'nda ABD'nin en güçlü müttefiki olan İngiltere'nin terör hedefi haline geldiğini göstermektedir.

Tüm bunlardan bir sonuca varılabilir: ABD terörle mücadele çerçevesinde dış politika kararlarını yeniden gözden geçirmeli ve uluslararası işbirliği ve koordinasyona önem vermelidir. Yalnızca uluslararası işbirliğinin kurulmasıyla uluslararası terörizme karşı etkin mücadele tesirini gösterebilir.

KAYNAKLAR

1. 12 Nisan 1991 Tarih ve 3713 Sayılı Terörle Mücadele Kanunu, Resmi Gazete, sayı 20843, 12.04.1991
2. Acar, Ü. (2012). *A'dan Z'ye Terörizm*. (Birinci Baskı). Ankara: Kripto Yayınevi, 159.
3. Acar, Ü., Urhal, Ö. (2007). *Devlet Güvenliği, İstihbarat ve Terörizm*. Ankara: Adalet yayınları, 275.
4. Akgül, H. (2013). *Terörizm ve İnsan Hakları*. İzmir: Akademi Kitapevi, 11.
5. Akgün, B. (2006). *11 Eylül Sonrasında Dünya, ABD ve Türkiye*. Konya: Tablet Kitabevi, 17.
6. Akkuş, O. (2004), Uluslararası Terörizm ve Mücadele Yöntemleri, Ankara Üniversitesi Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Ankara, 46.
7. Alkan, N. (2000). 11 Eylül Terör Saldırılarından İstanbul Terör Saldırılarına Küresel Terörizm, 4.
8. Alkan, N. (2000). *Psikolojik Harekat Terörizm ve Polis*. Ankara: EGM Basımevi, 82-83.
9. Alkan, N. (2002). *Gençlik ve Terörizm*. Ankara: TEMUH Yayınları, 191.
10. Alkan, N. (2013). *Gençlik ve Radikalizm. Terör Örgütlerinde Kimlik İnşa Süreçleri* (Birinci Baskı). İstanbul: Karakutu Yayınları, 25
11. Alparslan, M. Ş. (1983). *Kriminoloji ve Hukuk Açısından Tedhişçilik*. İstanbul: Teknik Yayınları, 42-43.
12. Altuğ, Y. (1989). *Terörizm, Dünü, Bugünü, Yarını*. Ankara: T. C. İçişleri Bakanlığı Yayınları, 21.
13. Altuğ, Y. (1995). *Terörün Anatomisi*. (Birinci Baskı). İstanbul: Altın Kitaplar Yayınevi, 23.
14. Altuğ, Y. (2011). Terörizm Sorunu. *İstanbul Üniversitesi Hukuk Fakültesi Mecmuası*, cilt 52, sayı 1-4, 47-99, 55.
15. Altun, H.M. (2011). *Terör, Güncel Olaylara Hukuki, Sosyolojik ve Tarihsel Yaklaşım*. Ankara: Seçkin Yayınları, 60.
16. Aras, B; Bacık, G. (2007). *11 Eylül Öncesi ve Sonrası*. İstanbul: Etkileşim Yayınları, 135-136
17. Arı, S ve Arslan, O. (2005). *Uluslararası İlişkiler ve Din, Tanrı Tarafsız mı?* Ankara: Platin Yayınları,171
18. Arı, T. (2007). *Irak, İran, ABD ve Petrol*. İstanbul: Alfa yayınları,58-59

19. Arıboğan, D.Ü. (1998). *Uluslararası Terörizmin Yeni Yüzü*. Uluslararası Politikada Yeni Alanlar Yeni Bakışlar. Der. Faruk Sönmezoğlu. İstanbul: Der Yayınları, 452.
20. Arıboğan, D.Ü. (2005). *Nefretten Teröre*. (İkinci Baskı). Ankara: Ümit Yayıncılık, 167.
21. Aslan, Ş ve Tosunoğlu, D. (2004). *Dehşet senaryosu İstanbul'daki İntihar Saldırılarının İç Yüzü*. İstanbul: Güncel Yayıncılık, 248
22. Ataöv, T. (2004). *11 Eylül terörle savaş mı bahane mi*. (Birinci Baskı). İstanbul: Alkım Yayınevi, 88.
23. Avşar, B. Z. (1992). *Kitle İletişim Araçları ve Terör*. İstanbul: Kamer Yayınları, 27.
24. Aydemir, Salim. (2006). Soğuk Savaş Sonrası Uluslararası Terörizm. Yüksek Lisans Tezi. Kırıkkale Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Kırıkkale, 19.
25. Aydın, N. (2006). *Küresel Terör ve Türkiye*. Ankara: Bilgi Yayınevi, 27.
26. Bal, İ. (2006). *Alacakaranlıkta Terörle Mücadele ve Komplolar Teorileri*. (Birinci Baskı). Ankara: USAK Yayınları, 9.
27. Bal, İ. (2006). *Terör, Terörizm ve Küresel Terörle Mücadelede Ulusal ve Bölgesel Deneyimler*. (Birinci Baskı). Ankara: Uluslararası Stratejik Araştırmalar Kurumu (USAK Yayınları), 8-9, 160-161.
28. Bal, İ. (2006). *Türkiye-ABD ilişkileri ve 2003 Irak Savaşının Önemi, 21.yüzyıl Türk Dış Politikası*, Ankara: AGAM yayınları,165
29. Bal, M. A. (2003). *Savaş Stratejilerinde Terör*. İstanbul: IQ Yayıncılık, 34.
30. Başar, C. (1993). *Terör Dosyası ve Yunanistan*. İstanbul: Promat Yayın, 19.
31. Başeren, S. (2002). Uluslararası Hukuk Açısından Terörizm. Dünyada ve Türkiye'de Terör Konferansı (20-24 Mayıs,2002). Ankara: *TCMB Banknot Matbaası*, 183-206, 183.
32. Bektaş, B. (2007). 11 Eylül 2001 Terörist Saldırısı Neticesinde ABD'nin Güvenlik Algılamalarındaki Değişiklik. Yüksek Lisans Tezi. Atılım Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Ankara, 54-56.
33. Berkan, İ. (1999). Jakobin Dedirten. Radikal.
34. Berke, Y. (2004). *El Kaide Terörün Gölgesi*. (çev. E. Kılıç). İstanbul: Everest yayınevi, 6
35. Beşe, E. (2002). *Terörizm, Avrupa Birliği ve İnsan Hakları*. Ankara: Seçkin Yayınları, 27.
36. Bostancıoğlu, A; Ersan, V. (2001). *Türkiye savaşın neresinde?* İstanbul: Metis Yayınları, 12

37. Bozkurt, E . ve Kanat, S. (2007). *Uluslararası Toplumun Paradoksu: Terörizm, İnsan Hakları, Güvenlik ve 11 Eylül sonrası meydana gelen değişiklikler*. Ankara: Asil Yayınları, 47.
38. Bozkurt, E. (2003). *Birleşmiş Milletler Sisteminde Kuvvet Kullanımı*. Ankara: Nobel Yayın Dağıtım, 240-241.
39. Bozkurt, E. (2007). *Uluslararası Hukukta Kuvvet Kullanımı*. (Üçüncü Baskı). Ankara: Asil Yayınları,172
40. Bruce, H. (1998). Inside Terrorism. *Columbia University Press*, 15.
41. Bulaç, A. (Haziran 2009). *İslamdan Korkmalı mıyız? Fanatizm, Fundamentalizm – İslamofobi*. (Birinci Baskı). İstanbul: Çıra Yayınları, 133-134.
42. Byers, M. (2007). Soykırımdan Son Kırıma: Savaş Hukuku. (çev. H .D. Bilgin). İstanbul: Detay Yayıncılık, 84.
43. Caşın, M. H. (2008). *Uluslararası Terörizm*. Ankara: Nobel Yayın Dağıtım, 225.
44. Cinoglu, H ve Özeren, S. (2010). ABD'nin Yeni Terörle Mücadele Konsepti: Savaş Yerine Uyumlu İş birliği mi?. Bal, İ ve Özeren.S.(ed.) Dünyadan örneklerle Terörle Mücadele. Ankara: USAK Yayınları, 349
45. Clark, W. (2004). Modern Savaşları Kazanmak: Terörizm ve Amerikan İmparatorluğu. (çev. A.Berkoğu). İstanbul: Truva Yayınları, 133.
46. Cooper, H. H. A. (2001). Terrorism: The Problem of Definition Revisited. *American Behavioral Scientist*, Vol: 44, 881-893, 883.
47. Crenshaw, M. (1995). Terrorism in Context. *Pennsylvania State University Press*, 7-10.
48. Cronin, A. K. (2002). Behind the Curve: Globalisation and International Terrorism. *The MIT Press*, International Security, Vol.27, No.3, 37.
49. Çakmak, H. (2006). *Terörizm*. Ankara: Platin Yayınları, 29.
50. Çalışır, K. T. (2009). *Suç Örgütlerinin Anatomisi*. Ankara: Adalet Yayınevi, 50.
51. Çeşme, A. (2005). *Psikolojik Harekat ve PKK*. İstanbul: IQ Yayıncılık, 43.
52. Çevik, T. (2008). 11 Eylül Saldırıları sonrasında ABD'nin Uluslararası Terörizmle Mücadeleye İlişkin Güvenlik Politikası. Yüksek Lisans Tezi. Çanakkale Onsekiz Mart Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Çanakkale, 78.
53. Çınar, B. (1997). *Devlet Güvenliği, İstihbarat ve Terör*. Ankara: Sam yayınları, 194.
54. Çiftçioğlu, E. (2005). *Gri tehdit Terörizm*. Ankara: Ümit Yayıncılık, 97.
55. Dadge, D. (2004). Savaş Zayıyatı: 11 Eylül'ün İnsan Hakları ve Basın Özgürlüğüne Etkisi/ Yeni Tehditler Yeni Maskeler. (çev. S. Okan ve U. Kapdan). İstanbul: Güncel Yayıncılık, 208.

56. Demirel, E. (2002). *Terör*. İstanbul: IQ Yayıncılık, 25.
57. Demirel, E. (2003). *Dünyada Terör*. (Dördüncü Baskı). İstanbul: IQ Yayıncılık, 112.
58. Demirel, E. (2003). *Taliban, El-Kaide-Ladin ve Paylaşılmayan Ülke Afganistan*. (Üçüncü Baskı). İstanbul: IQ Kültür Sanat Yayıncılık, 150-152.
59. Demirel, F. (Mayıs-Haziran-Temmuz 2005). ABD'nin Dış Politikası: Devamlılık ve Değişim. *Doğu-Batı Dergisi*, yıl 8, sayı 32, 171.
60. Denker, M. S. (1997). *Uluslararası Terör ve Türkiye*. İstanbul: Boğaziçi Yayınları, 6.
61. Dilipak, A. (1989). *Terörizm*. (Üçüncü Baskı). İstanbul: İnkılap Yayınları, 98.
62. Dilmaç, S. (1997). *Terörizm sorunu ve Türkiye*. Ankara: İDB Yayınları, 28-29.
63. Dilmaç, S. (2011). Terörizmde Tanım Sorunu ve Yaklaşımlar. Yayınlanmamış Doktora Tezi, Polis Akademisi Güvenlik Bilimleri Enstitüsü, Ankara, 109.
64. Donay, S. (1979). Tedhişçiliğin Cezalandırılması Hakkında Avrupa Sözleşmesi. *İstanbul Üniversitesi Hukuk Fakültesi Mecmuası*. Cilt 33, sayı 1-4, 417-418.
65. Dözmezer, S ve Erman, S. (1985). *Nazari ve Tatbiki Ceza Hukuku*. (Dokuzuncu Baskı). (Genel Kısım). İstanbul: DER Yayınları, cilt 1, 409.
66. Eagleton, T. (1996). İdeoloji (çev. M. Özcan) İstanbul: Ayrıntı Yayınları. (Eserin orijinali 1991'de yayımlandı)
67. Erbil, G. (2004). Bush Doktrine: Emperyalist Pragmatizm, Günümüz Gelmiş Neocon Fikirler. Şimşek, A ve Erbil, G (der). Neocon Yeni Muhafazakarlık: Temel Belgeler ve Eleştiriler. İstanbul: Yeni Hayat Yayınları, 7-32.
68. Erdin, M. (2014). 11 Eylül Saldırıları ve İslamofobi: ABD ve Avrupa'da görülen İslam Karşıtı Eylem ve Hareketlerin Nedenleri ve Sonuçları, Yüksek Lisans Tezi, İstanbul Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, İstanbul, 8.
69. Erdoğan, D. (1999). Terörle Mücadelede Halkla İlişkiler ve Propagandanın Yeri ve Önemi. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi. TODAİE, Ankara, 29.
70. Erdoğan, M. (2011). 11 Eylül Dönemi Sonrası ABD ve AB'nin Terör Konusundaki Kurumsal Bakış Açılımları, Yüksek Lisans Tezi, Sakarya Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Sakarya, 10.
71. Ergil, D. (Haziran-Aralık 1992). Uluslararası Terörizm. *Ankara Üniversitesi Siyasal Bilgiler Fakültesi Dergisi*, cilt 47, sayı 4, 140.
72. Erhan, Ç. (2002) Soğuk Savaş Sonrası ABD'nin Güvenlik algılamaları, R. Yınanç ve H. Taşdemir (Editörler). Uluslararası Güvenlik Sorunları ve Türkiye. Birinci Baskı. Ankara. Seçkin Yayıncılık, 65.
73. Eriş, H. (2000). *İrlanda Cumhuriyetçi Ordusu*. Ankara: Asam Yayınları, 334.

74. Ertan, F. (2003). *Amerika'nın Dönüşümü*. (1990-). (Birinci Baskı). İstanbul: Kızılelma Yayıncılık, 387.
75. Espesito, J. L.(2003) Kutsal Olmayan Savaş, İslamcı Terör (çev. N. Yılmaz ve E. Yılmaz). İstanbul: Oğlak Yayınları, 32
76. Feyzioğlu, T. (1999). *Mahir*. İstanbul: Su Yayınevi, 210-212.
77. Feyzioğlu, T. (2000). *İBO İbrahim Kaypakkaya*. İstanbul: Ozan Yayıncılık, 15.
78. Fırat, O. (2010). Karşılaştırmalı bir Çalışma: *Birleşmiş Milletlerin 11 Eylül 2001 Öncesi ve Sonrası Terör Politikaları*. Yüksel Lisans Tezi, Yıldız Teknik Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, İstanbul, 13.
79. Fukuyama, F. (2006) Neo-Conların Sonu: Yol Ayrımındaki Amerika .(çev. H. Kaya) Profil Yayınları, 27.
80. Gökdağ, R. (2001). *Amerikan Medyasında 11 Eylül*. İstanbul: E Yayınları, 25.
81. Gözen, R. (2004). *Çoğulculuk, küreselleşme ve 11 Eylül*. İstanbul; ALFA yayınları, 178-179.
82. Gözen, R. (2006). ABD'nin Irak İşgali: Yeni Muhafazakar (Demokratik Emperyalist Bir Proje. II Körfez Savaşı (Der. Mehmet Şahin ve Mesut Taştekin). Ankara: Platin yayınları, 53.
83. Güçlü, İ. (2004). Terörizm ve Şiddet: Türkiye'de Faaliet Gösteren Terör Örgütlerinin Kullandıkları Şiddet Yöntemleri Üzerine bir İnceleme. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Hacettepe Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Ankara, 34.
84. Gündüz, M. (1996). *Basın ve Terör*. İzmir: Saray Kitabevi, 64.
85. Gürbüz, B. (2008). Dini Motifli ve Uluslararası bir Terör Örgütü olarak El Kaide. Yüksek Lisans Tezi, Atılım Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Ankara, 109.
86. Güzel, C. (Editör). (2002). *Silinen Yüzler Karşısında Terör*. (Birinci Baskı). Ankara: Ayraç Yayınevi, 7.
87. Hafizoğulları, Z. (2003). *Terör ve Hukuk, Türkiye'de Terörizm Dünü, Bugünü, Gelişimi ve Alınması Gereken Tedbirler*. Ankara : Türk Tarih Kurumu Basımevi, 46.
88. Hakan, A ve diğ. (2001). *Afganistan, Taliban ve Ladin*. (Birinci Baskı). İstanbul: Birey Yayınları, 151.
89. Hançerlioğlu, O. (1996). *Felsefe Sözlüğü*. İstanbul: Remzi Kitabevi, 176.
90. Havabulut, G. (2007) Terörizmin Değişim Yönü ve El Kaide'nin Sosyokültürel Yorumu, Yüksek Lisans Tezi, Ankara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Ankara 114

91. Huntington, S. (2003). ABD Ulusal Çıkarlarını Yitirirken. Medeniyetler Çatışması. Murat Yılmaz (der). Ankara: Vadi Yayınları, 158
92. Huntington, S. (2003). Medeniyetler Çatışması ve Dünya Düzeninin Yeniden Kurulması. (çev. M. Turan ve C. Soydemir). İstanbul: Okyanus Yayınları, 32.
93. Hüseyin, A. (2004). Ortadoğuda Devlet ve Terör. (çev. Taha Cevdet). İstanbul: Pınar Yayınları. (Eserin orijinali 1989'da yayımlandı, 68.
94. İrem, N ve Özen, Ç.(2006) Yeni Muhafazakar Amerikan Dış Politikasının Straussçu Temelleri. Özen,Ç ve Taşdemir, H.(der.) Yenimuhafazakar Amerikan Dış Politikası ve Türkiye. İstanbul: Odak Yayınevi, 37-38
95. İşyar, Ö.G. (2013). *Karşılaştırmalı Dış Politikalar: Yöntemler-Modeller-Örnekler ve Karşılaştırmalı Türk Dış politikası*. Bursa: Dora Yayıncılık, 357.
96. Karagül, İ. (2001). *Sorun Amerika'nın İslamla Savaşı mı*. Afganistan, Taliban ve Ladin, y.y., İstanbul: Birey Yayıncılık, 145.
97. Karakaya, İ. (2010) 11. Eylül 2001 sonrası değişen Güvenlik Algılamalı ve Politikaları. Yüksek Lisans Tezi, Ankara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Ankara, 43.
98. Karataş, H. (2007). *Kelimelerle Terör*. İstanbul: IQ Yayınları.
99. Karlsson, S. (2005) Din, Terör ve Hoşgörü. (çev. T. Kayaoğlu). İstanbul: Homer Kitabevi, 21
100. Kaya, İ. (2005). *Terörle Mücadele ve Uluslararası Hukuk*. Ankara: USAK Yayınları, 10-11.
101. Kaynak, M. (2003). Amerika, 11 Eylül, Afganistan, Irak. (Reportaj: Faruk Bilgin). (Üçüncü Baskı). İstanbul: İlk Yayınları, 32.
102. Kaynak, M., Gürses, E. (2007). *Yeni Ortadoğu Haritası*. İstanbul: Profil Yayıncılık, 44.
103. Keleş, R. Ve Ünsal, A. (1996). Kent ve Siyasal Şiddet. *COGİTO Şiddet Özel Sayısı*, sayı 6-7, 95.
104. Khanat, A. (2008). 11 Eylül 2001 Saldırıları Sonrası ABD'nin Terörle Mücadele Politikası ve İnsan Hakları Açısından Değerlendirilmesi. Yüksek Lisans Tezi. Polis Akademisi Güvenlik Bilimleri Enstitüsü, Ankara, 60
105. Kılıçoğlu, S. (1985). *Büyük Lügat ve Ansiklopedi* (Meydan Larousse). İstanbul: Meydan Yayınevi, 844.
106. Kışlalı, A. T. (1998). *Siyasal Sistemler, Siyasal Çatışma ve Uzlaşma*. Ankara: İMGE Kitabevi, 37.
107. Kışlalı, M. A. (1996). *Güneydoğu Düşük Yoğunluklu Çatışma*. Ankara: Ümit Yayıncılık, 43.

108. Kongar, E. (2003). *Küresel Terör ve Türkiye*. İstanbul: Remzi Kitapevi, 59.
109. Kongar, E. (2007). *Küresel Terör ve Türkiye: Küreselleşme, Huntington, 11 Eylül*. (Onuncu Baskı). İstanbul: Remzi Kitapevi, 39.
110. Korkmaz, G. (1999). *Terör ve Medya İlişkisi*. Ankara: EGM Yayınları TEMUH Daire Başkanlığı, 18.
111. Kuru, F. (2002). *11 Eylül O Kader Sabahı*. (Üçüncü Baskı). İstanbul: Timaş Yayınları, 71.
112. Köni, H. (2003) Amerikan Ulusal Güvenlik Stratejisi. *Stratejik Analiz*, cilt 4,sayı 38, 83.
113. Köprülü, T. (30 Mart 2004).Siyasi Suç İstisnası ve Terörizm. Suç ve Suçlulukla Mücadelede İadenin Önemi ve Uygulamalar Konferansı, Çankaya Üniversitesi, Ankara.
114. Kurt, Ş. (1998). *Uygulamada Terör Suçları ve İlgili Mevzuat*. Ankara: Seçkin Yayınevi, 15.
115. Kutlu, R. (2010). Uluslararası Terörizm ve 11 Eylül sonrasında Türkiyenin Terörizmle Mücadelesi. Yüksek Lisans Tezi, Karadeniz Teknik Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Trabzon, 70.
116. Kuyaksil, A. (2004). Türkiye’de Terör ve Terörün Kaynakları. Ankara: *Emniyet Genel Müdürlüğü Basımevi, Polis Dergisi*, sayı 40, 95.
117. Laquer, W. (1977). Terrorism. Boston: *Widenfeld and Nicolson Press*, 9.
118. Laquer, W. (2002). Terörizmin Yorumlanması, Silinen Yüzler Karşısında Terör. (Birinci Baskı). Ed. Cemal Güzel. Ankara: Ayraç Yayınevi, 154.
119. Larousse, M. (1973). *Meydan Yayınları*. İstanbul: Meydan Gazetecilik ve Neşriyat, 6(12), 83.
120. Leffler, H. (Ekim 2004). Bush`un Dış Politikası. *Foreign Policy* (Türkiye Baskısı), 10-16.
121. Maalouf, A. (2017). Semerkant. (çev. E. T. Çelikkan). İstanbul: Yapı Kredi Yayınları. (Eserin orijinali 1998’de yayımlandı), 82-83.
122. Mango, A. (2005). Türkiyenin Terörle Savaşı. (Birinci Baskı). (çev. O. Azizoğlu). İstanbul: Doğan Kitap, 12.
123. Marighella, C. (1992). Şehir Gerillacısı El Kitabı (çev. A.Koçtuğ). İstanbul: Işık Yayınları.
124. Marshall, G. (1999). Sosyoloji Sözlüğü (çev. O. Akınhay ve D. Kömürlü). Ankara: Bilim Sanat Yayınları, 251.

125. Milli Eğitim Bakanlığı (MEB). (1996). *Türkçe Sözlük*. Ankara: MEB Yayınları, 2855.
126. Morgan, R ve Henshal, I. (2006). Amerikan Yalanları. (çev. G. Ayas ve B. Alioğlu). İstanbul: Salyangoz Yayınları, 208-209.
127. Muratoğlu, E. (2007). 11 Eylül sonrası terörizmin kazandığı yeni boyut ve uluslararası terörizmin Türkiye'ye yansımaları, Yüksek lisans tezi, Süleyman Demirel Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü. İsparta, 12.
128. Ongay, Ş. (2002). 11 Eylül 2001 Tarihinden Sonra BM, AB ve NATO'da Terörle Mücadeleye Yönelik Gelişmeler. Ankara: *Stratejik Araştırmalar ve Etüt Merkezi*. Yıl 1, sayı 4, 4.
129. Orwell, G. (2006). Bin Dokuz Yüz Seksen Dört. (çev. N. Akgören). İstanbul: Can Yayınları, 20.
130. Öktem, E. (2004). Uluslararası Hukukta Terörizm. İstanbul: *İstanbul Ticaret Üniversitesi Fen Bilimleri Dergisi*, sayı 5, 133-147, 133.
131. Ökten, K. H. (2004). ABD'nin Yeni Ulusal Güvenlik Stratejisi : Kant'ın Radikal Bir Yorumu Mu? – Ateş, T. ABD Dış Politikasında Yeni Yönelimler ve Dünya. Ankara: Ümit yayınları, 159-160.
132. Örgün, F. *Küresel Terör*. İstanbul: Okumuş Adam Yayınları, 60-61.
133. Özbek, O. (Nisan 2002). *11 Eylül 2001'in Düşündürdükleri*. (Birinci Baskı). İstanbul: Cumhuriyet Kitapları, 13.
134. Özcan, M., Yardımcı, S. (2006) Avrupa Birliği ve Küresel Terörizmle Mücadele. Terörizm: Terör, Terörizm ve Küresel Terörle Mücadelede Ulusal ve Bölgesel Deneyimler. İhsan Bal (Der.) Ankara : USAK Yayınları, 215.
135. Özcan, N. A. (2003). *Küreselleşme Bağlamında Terörizmle Mücadele*. Ankara: Genel Kurmay Basımevi, 98.
136. Özeren, S ve Cinoğlu, H. (2006). Terörizm ve Amerika Birleşik Devletleri: 11 Eylül Öncesi ve Sonrası Terörle Mücadele Politikalarının Değerlendirilmesi. Bal, İ. (der). Terörizm: Terör, Terörizm ve Küresel Terörle Mücadele, Ulusal ve Bölgesel Deneyimler. Ankara: USAK Yayınları, 181.
137. Öztürk, M. Ö. (2000). Terörle Mücadele ve Türkiye. 1. Milletlerarası Doğu ve Güneydoğu Anadolu Güvenlik ve Huzur Sempozyumu'nda sunuldu, Elazığ: Fırat Üniversitesi Yayınları, 64-65.
138. Öztürk, Ö.(2008). El Kaide'nin Düşünsel Ardyöresi ve Öznenin Radikal söylem içinde sabitleme süreci. Yüksek Lisans Tezi, Ankara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Ankara, 71.
139. Öztürk, S., Çelik, K. (2009). Terörizmin Türkiye Ekonomisi Üzerine Etkileri. *Alanya İşletme Fakültesi Dergisi*, 1/2, 85-106.

140. Primakov, Y. (2004). 11 Eylül ve Irak'a Müdahale Sonrası Dünya. (çev. F. Arıkan ve S. Arıkan). İstanbul: Doğan Yayıncılık, 7.
141. Purtaş, F. (Aralık 2003). Yeni Boyutlarıyla Terörizm. *2023 Dergisi*, sayı 32, 31.
142. Reeve, S. (2001) Yeni Çakallar: Remzi Yusuf, Usame Ben Ladin ve Terörizmin Geleceği. (çev. G. Koca) İstanbul: Everest Yayınları, 216
143. Roy, A. (2001) Savaş Barıştır, ABD, Terör ve İslam 11 Eylül üzerine. A. Demirhan (der). Ankara: Vadi Yayınları, 44.
144. Sever, M ve Kılıç, E. (2001). *Düşmanını Arayan Savaş*. İstanbul: Everest Yayınları, 29-30.
145. Shultz, R. (1978). Conceptualizing Political Terrorism: A Typology. *Journal of International Affairs*, Spring/Summer, 7-15, 10-11.
146. Şahin, A. G. (1994). *Terörle Mücadele ve Polis*. Ankara: EGM Yayınları, 51.
147. Şahin, Ş. (2006). 11 Eylül 2001 Sonrasında Amerika Birleşik Devletleri'nin Orta Doğu Politikası. Yüksek Lisans Tezi. Gazi Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Ankara, 36.
148. Şen, Y, F ve Özüyar, S. E. G. (2015) *Terör ve Terörizm üzerine... PKK özelinde Nedenlere ve Sonuçlara İlişkin bir Değerlendirme*. Ankara: Yargı Yayınevi, 33.
149. Şen, Y. F. (2000). Şiddet ve Terör ayrımı. Yayınlanmamış Bitirme Tezi. Polis Akademisi, Ankara, 18.
150. Tacar, Y.P. (1999). *Terör ve Demokrasi*. Ankara: Bilgi Yayınevi, 44.
151. Taşdemir, F (2006). *Uluslararası Terörizme Karşı Devletlerin Kuvvete Başvurma Yetkisi*. Ankara: USAK Yayınları, 239.
152. Taylor, R. (2002). *The History of Terrorism*. California: Lucent Books. 18-19.
153. Timur, K. (2006). Süleyman Musli ve Semerkant Romanlarında Batınlık ve Hasan Sabbah. Erzurum: *Atatürk Üniversitesi Türkiyat Araştırmaları Enstitüsü Dergisi*, sayı 31, 217-232, 218.
154. Topal, A. H. (2004) Uluslararası Hukukta Devlet Destekli Terörizme Karşı Kuvvet Kullanma. Doktora Tezi, Ankara Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Ankara, 246.
155. Topal, A. H. (2005). *Uluslararası Terörizm ve Terörist Eylemlere Karşı Kuvvet Kullanımı*. İstanbul: Beta Yayınları, 31.
156. Turhan, T. (2004). *Baskın, 11 Eylül. ABD kongresi Komisyon Raporu*, 9/11 Comission Report. İstanbul: İleri Yayınları, 28.
157. Türk Dil Kurumu (1988). *Türkçe Sözlük*. Ankara: Türk Tarih Kurumu Basımevi, 1459.

158. Türk Dil Kurumu. (1992). *Türkçe Sözlük*. Ankara: Türk Tarih Kurumu Basımevi, 1141.
159. Türk Dil Kurumu. (1999). *Türkçe Sözlük*. Ankara: Türk Tarih Kurumu Basımevi
160. Türkiye Barolar Birliği. (2006). Türkiye ve Terörizm, Rapor. (Birinci Baskı). Ankara: *Türkiye Barolar Birliği Yayınları*, 4.
161. US Department of Defense. (1988). Terrorist Group Profiles. Washington: *U.S. Government Printing Office*, 61-62.
162. Uyar, T. (2008). *Terörle Mali ve Hukuki Mücadele*. Ankara: Adalet Yayınevi, 11.
163. Uytun, A. (2009). 11 Eylül 2001 Terör Saldırısı Sonrası Değişen Terörizm Algısı, Yüksek Lisans Tezi, Ufuk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Ankara, 32.
164. Ünal, Ş. (1997). Milletlerarası Hukuk Açısından Güneydoğu Sorunu ve Terörle Mücadele. Ankara: *TBMM Kültür, Sanat ve Yayın Kurulu Yayınları*, 51.
165. Volkan, V. D. (1999). *Kan bağı, Etnik Gururdan Etnik Teröre*. İstanbul: Bağlam Yayınları, 182.
166. Volkan, V. D. (2005). Körü Körüne İnanç , Kriz ve Terör Dönemlerinde Geniş Gruplar ve Liderleri (çev. Ö. Karaçam). İstanbul: Okuyan Us Yayınları, 168
167. Whittaker, D. J. (2003). *The Terrorism Reader*. Taylor & Francis, 5.
168. Wilkinson, P. (1974). Political Terrorism. London: *Mac Millan Press Ltd*, 32-44.
169. Wilkinson, P. (1993). Terrorism: British Perspectives. Aldershot: *Darmouth Publishing Co.* 18.
170. Wilkinson, P. (2002). Terör ve Terörizm: Kavramlar, özellikler ve tipoloji. Güzel, C. (der). Silinen Yüzler Karşısında Terör. Ankara: Ayraç Yayınevi, 142-163, 142.
171. Yayla, A. (1990). Terörizm: Kavramsal bir Çerçeve. *SBF Dergisi*, sayı 38, 359.
172. Yıldızgil, B. (2016) El-Kaide Terör Örgütü ve Küresel Uzantıları, Yüksek Lisans Tezi, İstanbul, Yeniüzyıl Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, İstanbul, 93-94
173. Yılmaz, A. (1996). *Kuzey İrlanda Sorunu*. Ankara: Avrasya Yayınları, 15.
174. Yılmaz, S. (2008). *Güç ve Politika*. İstanbul: ALFA Yayınları, 225.
175. Yılmaz, T. (2006). Yeni Muhafazakar Amerikan Dış Politikasında Orta Doğu ve Türkiye. Özen. Ç ve Taşdemir. H (der) Yeni Muhafazakar Amerikan Dış Politikası ve Türkiye. İstanbul: Odak Yayınevi, 170.
176. Zafer, H. (1999). *Ceza Hukukunda Terörizm*. Ankara: Beta Yayınları, 84.
177. Zafer, H. (1999). *Ceza Hukukunda Terörizm*. İstanbul: Beta Basım, 9.

İnternet kaynakları

1. İnternet: Ergil, D. (1991). Terörizmin Mantığı ve Hedefi. Ankara: Ankara Üniversitesi Siyasal Bilgiler Fakültesi Dergisi, Muammer Aksoy'a Armağan, cilt XLVI, sayı 1, 171-181, 171. Web: <http://dergipark.ulakbim.gov.tr/ausbf/article/view/5000099146/5000092393> adresinden 15 Eylül 2016'da alınmıştır.
2. İnternet: Hoffman, B. (1998). Inside Terrorism. London: İndigo, 14-15. Web: <http://lit911.web.unc.edu/files/2015/08/hoffman-inside-terror-ch-1.pdf> adresinden 30 Eylül 2016'da alınmıştır.
3. İnternet: Mahan, S and Griset, P. L. (2003). Terrorism in Perspective. California: Sage Publications İnc, 2. Web: https://books.google.com.tr/books/about/Terrorism_in_Perspective.html?id=UB-wwaFMrqkC&redir_esc=y adresinden 1 Ekim 2016'da alınmıştır.
4. İnternet: Terrorism Research Center, United States. (listing definitions). 11-12. Web: <http://www.terrorism.com/terrorism/basics.html> adresinden 4 Ekim 2016'da alınmıştır.
5. İnternet: Johnson, L. C. (2001). The Future of Terrorism. American Behavioral Scientist, cilt 44, sayı 6, 895. Web: <http://journals.sagepub.com/doi/pdf/10.1177/00027640121956584> adresinden 9 Ekim 2016'da alınmıştır.
6. İnternet: Alexander, Y. (1999). Terrorism in the Twenty-First Century: Threats and Responses. Chicago: Depaul Business Law Journal, vol 12, 63. Web: <http://www.tandfonline.com/doi/abs/10.1080/09592310008423279> adresinden 9 Ekim 2016'da alınmıştır.
7. İnternet: Brent, L. S. (1994). Terrorism in America: pipe bombs and pipe dreams. Albany: State University of New York Press, 6. Web: <http://cnqzu.com/library/Anarchy%20Folder/Guerrilla%20Warfare,%20Terrorism/Terrorism%20in%20America%20-%20Brent%20Smith.pdf> adresinden 15 Ekim 2016'da alınmıştır.
8. İnternet: Ortiz,L. (2002). Demokratik bir rejimde terörizme karşı zorunlu önlemler. İnsan Hakları ve Güvenlik Toplantısı. (Ankara 7-8 Aralık 2001). Ankara: TBB Yayınları, 130-150, 147. Web: <http://tbbyayinlari.barobirlik.org.tr/TBBBooks/insan-haklari-ve-guvenlik.pdf> adresinden 16 Ekim 2016'da alınmıştır.
9. İnternet: Birleşmiş Milletler Antlaşma. TBMM İnsan Haklarını İnceleme Komisyonu, 3-30, 3-5. Web: <https://www.tbmm.gov.tr/komisyon/insanhaklari/pdf01/3-30.pdf> adresinden 23 Ekim 2016'da alınmıştır.
10. İnternet: Uluslararası Mücadele (TF), BM Çalışmaları. Web: <http://www.masak.gov.tr/tr/content/uluslararasi-mucadele-tf/80> adresinden 24 Ekim 2016'da alınmıştır.

11. İnternet: Dönmezer, S. (1978). Milletlerarası Tedhişçilik. İstanbul Hukuk Fakültesi Mecmuası, cilt 44, sayı 1-4, 66. Web: <http://www.journals.istanbul.edu.tr/iuhfm/article/view/1023004321/1023003916> adresinden 24 Ekim 2016'da alınmıştır.
12. İnternet: Hanlı, H. (2000). Global Terörizm: Uluslararası ve Uluslarüstü Boyutu. Web: <http://www.elegans.com.tr/arsiv/55/haber042.html> adresinden 25 Ekim 2016'da alınmıştır.
13. İnternet: Gençtürk, T. (2012). Terör Kavramı ve Uluslararası Terörizme Farklı Yaklaşımlar. Ankara: Başkent Üniversitesi Stratejik Araştırmalar Merkezi, 3. Web: <http://sam.baskent.edu.tr/makaleler/tgencturk/TerorUluslararası.pdf> adresinden 5 Kasım 2016'da alınmıştır.
14. İnternet: Tiefenbrun, S. (2003). A Semiotic Approach to a Legal Definition of Terrorism. ILSA Journal of International and Comparative Law, cilt 9, sayı 1, 368-369. Web: http://www.pegc.us/archive/Journals/tiefenbrun_terrorizm_def.pdf adresinden 30 Kasım 2016'da alınmıştır.
15. İnternet: Acer, Y. (2003). Terörizm Kavramı Açısından Ermeni Terörü ve Genel Nitelikleri. Ermeni Araştırmaları, sayı 8. Web: <http://www.eraren.org/index.php?Page=DergiIcerik&IcerikNo=141> adresinden 5 Aralık 2016'da alınmıştır.
16. İnternet: İsen, G. B. (1983). Terörizm: Değişik Boyutlarıyla Çağdaş bir Sorun. Diyarbakır: Dicle Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi, sayı 1, 196. Web: <http://dergipark.gov.tr/download/article-file/214074> adresinden 10 Aralık 2016'da alınmıştır.
17. İnternet: FBI Raporu. (1996). Counterterrorism Threat Assessment and Warning Unit National Security Division: Terrorism in the United States 1996, 18. Web: https://www.fbi.gov/file-repository/stats-services-publications-terror_96.pdf/view adresinden 15 Aralık 2016'da alınmıştır.
18. İnternet: Morgan, M. J. (2004). The Origins of the New Terrorism. Strategic Studies Institute. The U.S. Army War College Press, 30. Web: <http://ssi.armywarcollege.edu/pubs/parameters/articles/04spring/morgan.pdf> adresinden 17 Aralık 2016'da alınmıştır.
19. İnternet: Specter, A. (1996). Senate Intelligence Commite Chairman Finds Khobar Towers Bombings "Not The Result of an Intelligence Failure". U. S. Senator Pennsylvania, 4. Web: <http://www.gwu.edu/~nsarchiv/NSAEBB/NSAEBB55/ssci.pdf> adresinden 17 Aralık 2016'da alınmıştır.
20. İnternet: Perl, R. F. (1998). Terrorism: U. S. Response to Bombings in Kenya and Tanzania: A New Policy Direction? Washington: Congressional Research Service, 1. Web: <http://www.gwu.edu/~nsarchiv/NSAEBB/NSAEBB55/crs19980901.pdf> 17 Aralık 2016'da alınmıştır.
21. İnternet: O'Rourke, R. and Perl. R. (2001). Terrorist Attacks on USS Cole: Background and Issues for Congress. Congressional Research Service Washington

- D.C., 1-2. Web: <http://www.gwu.edu/~nsarchiv/NSAEBB/NSAEBB55/crs20010130.pdf> 18 Aralık 2016'da alınmıştır.
22. İnternet: U.S. Department of Justice. Terrorism 2000-2001. FBI Publication 0308, 8. Web: https://www.fbi.gov/file-repository/stats-services-publications-terror-terror00_01.pdf/view adresinden 18 Aralık 2016'da alınmıştır.
23. İnternet: U.S. Department of State; Office of the Coordinator for Counterterrorism. (April L 2005). Country Reports on Terrorism 2004. Washington, 8. Web: <https://www.state.gov/documents/organization/45313.pdf> adresinden 25 Aralık 2016'de alınmıştır.
24. İnternet: Yeşilyurt, T (2004) İslam, İman ve Fundamentalizm. Kalem Araştırmaları, 2:2, 83-94, 84. Web: <http://dergipark.ulakbim.gov.tr/kader/article/view/1076000064/1076000060> 30 Aralık 2016'de alınmıştır
25. İnternet: Altıntaş, R. Teolojik sekülerleşmenin neden olduğu inanç ve davranış problemleri, 73. Web: <http://eskidergi.cumhuriyet.edu.tr/makale/332.pdf> adresinden 30 Aralık 2016'de alınmıştır.
26. İnternet: Dağlı, T. (Mayıs 2011) Usame Bin Ladin'in hayatı. Sabah Gazetesi; Dünya Haberleri. Web: <http://www.sabah.com.tr/dunya/2011/05/02/usame-bin-ladinin-hayati?paging=2> adresinden 7 Ocak 2017'de alınmıştır
27. İnternet: Ambassodor: Car bomb destroyed military building. CNN. Web: http://edition.cnn.com/WORLD/9511/saudi_blast/11am/ adresinden 7 Ocak 2017'de alınmıştır.
28. İnternet: Bomb rips Egyptian Embassy. CNN. Web: http://edition.cnn.com/WORLD/9511/pakistan_bomb/index.html adresinden 7 Ocak 2017'de alınmıştır.
29. İnternet: Khobar Towers bombing. Web: https://en.wikipedia.org/wiki/Khobar_Towers_bombing adresinden 7 Ocak 2017'de alınmıştır.
30. İnternet: 1998 United States embassy bombings.. Web: https://en.wikipedia.org/wiki/1998_United_States_embassy_bombings adresinden 7 Ocak 2017'de alınmıştır.
31. İnternet: 2000: Suicide bombers attack USS Cole. Web: http://news.bbc.co.uk/onthisday/hi/dates/stories/october/12/newsid_4252000/425240_0.stm adresinden 7 Ocak 2017'de alınmıştır
32. İnternet: Fighel, J. (13 Haziran 2011). Al-Qaeda-Mombasa Attacks 28 November 2002. International Institute for Counterterrorism. Web: <http://www.crethiplethi.com/al-qaeda-mombassa-attacks-28-november-2002/jihad/2011/> adresinden 7 Ocak 2017'de alınmıştır.

33. İnternet: 2003 Casablanca bombings. Web: https://en.wikipedia.org/wiki/2003_Casablanca_bombings adresinden 7 Ocak 2017'de alınmıştır.
34. İnternet: İstanbul rocked by double bombing. BBC News. Web: <http://news.bbc.co.uk/2/hi/europe/3222608.stm> adresinden 7 Ocak 2017'de alınmıştır.
35. İnternet: The Kurdistan Regional Government Condemns Erbil's Terrorist Attacks (2 Şubat 2004) UNPO. Web: <http://unpo.org/article/328> adresinden 7 Ocak 2017'de alınmıştır.
36. İnternet: Madrid train bombings of 2004 (19 Mayıs 2013) The Editors of Encyclopedia Britannica. Web: <https://global.britannica.com/event/Madrid-train-bombings-of-2004> adresinden 7 Ocak 2017'de alınmıştır.
37. İnternet: Exerpts from 1992 Draft "Defence Planning Guidance".Web: <http://www.pbs.org/wgbh/pages/frontline/shows/iraq/etc/wolf.html> adresinden 10 Ocak 2017'de alınmıştır.
38. İnternet: Project For The Now Amerikan Century-PNAC. Web: <https://www.oldamericancentury.org/pnac.htm> adresinden 10 Ocak 2017'de alınmıştır.
39. İnternet: Letter to President Clinton Urging End of Iraqi Embargo. United States Conference of Catholic Bishops. Web: <http://www.usccb.org/issues-and-action/human-life-and-dignity/global-issues/middle-east/iraq/letter-to-president-clinton-from-religious-leaders-on-iraq-1999-09-23.cfm> adresinden 10 Ocak 2017'de alınmıştır.
40. İnternet: Kalic, Sean N. (2005). Combating a Modern Hydra Al Qaeda and the Global War on Terrorism. Kansas: Combat Studies İnstitute Press Fort Leavenworth, 3.Web: <http://usacac.army.mil/cac2/cgsc/carl/download/csipubs/kalic.pdf> adresinden 11 Ocak 2017'de alınmıştır.
41. İnternet: Hull, R.A. (1996) The Digital Dilemma: Requiring Private Carrier Assistance to Reach Out and Tap Someone in the İnformation Age-An Analysis of the Digital Telephony Act. Santa Clara University School of Law. Santa Clara Law Review, Article 3, Volume 37, Number 1.Web: <http://digitalcommons.law.scu.edu/cgi/viewcontent.cgi?article=1490&context=lawreview> adresinden 15 Ocak 2017'de alınmıştır.
42. İnternet: Sheptycki, J. (2000). Surveillance, closed circuit television and social control. Policing and Society, 9, 429-434, Edinburgh: Harwood Academic Publisher) Web: <http://www.tandfonline.com/doi/pdf/10.1080/10439463.2000.9964826?needAccess=true> adresinden 17 Ocak 2017'de alınmıştır.
43. İnternet: MC Adams, James G. Foreign İnteligence Surveillance Act (FISA): An Overview, 1. Web: https://www.fletc.gov/sites/default/files/imported_files/training/programs/legal-division/downloads-articles-and-faqs/research-by

- [subject/miscellaneous/ForeignIntelligenceSurveillanceAct.pdf](#) adresinden 20 Ocak 2017'de alınmıştır.
44. İnternet: Foreign İntelligence Surveillance Act. Web: https://www.fletc.gov/sites/default/files/imported_files/training/programs/legal-division/downloads-articles-and-faqs/research-by-subject/miscellaneous/ForeignIntelligenceSurveillanceAct.pdf adresinden 20 Ocak 2017'de alınmıştır
45. İnternet: Ersoy, E. (2003). Ulusal Bilgi Güvenliği Raporu ve Teknolojik Gelişmeler. Aylık strateji ve analiz e-dergisi, sayı 10, 2. Web: <http://www.ozelburoistihbarat.com/Content/images/archieve/siber-guvenlik-dosyasi-erkut-ersoy-ulusal-bilgi-guvenligi-raporu-ve-teknolo-ac870ba8-0db2-46f3-9eda-f30440c13989.pdf> adresinden 25 Ocak 2017'de alınmıştır.
46. İnternet: Ulusal Güvenlik Ajansı. Web: https://tr.wikipedia.org/wiki/Ulusal_Guvenlik_Ajansı adresinden 25 Ocak 2017'de alınmıştır.
47. İnternet: Defense Intelligence Agency 35 years A Brief History: Committed To Excellence İn Defense Of The Nation, 1-3. Web: https://fas.org/irp/dia/dia_history.pdf adresinden 27 Ocak 2017'de alınmıştır.
48. İnternet: CIA hakkında. Web: <https://www.cia.gov/tr/about-cia> adresinden 29 Ocak 2017'de alınmıştır.
49. İnternet: Central İntelligence Agency. Web: <https://www.usa.gov/federal-agencies/central-intelligence-agency> adresinden 29 Ocak 2017'de alınmıştır.
50. İnternet: CIA. Web: <https://tr.wikipedia.org/wiki/CIA> adresinden 30 Ocak 2017'de alınmıştır.
51. İnternet: Central İntelligence Agency. Web: https://en.wikipedia.org/wiki/Organizational_structure_of_the_Central_Intelligence_Agency#Directorate_of_Support adresinden 30 Ocak 2017'de alınmıştır.
52. İnternet: Organizational Structure of the Central İntelligence Agency. Web: https://en.wikipedia.org/wiki/Organizational_structure_of_the_Central_Intelligence_Agency#Directorate_of_Support adresinden 30 Ocak 2017'de alınmıştır
53. İnternet: Organization, mission and functions manual: Federal Bureau of İntelligence. (15 Temmuz 2014). The United States Department of Justice. Web: <https://www.justice.gov/jmd/organization-mission-and-functions-manual-federal-bureau-investigation> adresinden 9 Şubat 2017'de alınmıştır.
54. İnternet: Federal Bureau of İntelligence. United States Government. Web: <https://www.usa.gov/federal-agencies/federal-bureau-of-investigation> adresinden 9 Şubat 2017'de alınmıştır.
55. İnternet: Federal Burosu of İntelligence (FBI): What İt Does? Web: <http://www.allgov.com/departments/departments-of-justice/federal-bureau-of-investigation-fbi?agencyid=7201> adresinden 9 Şubat 2017'de alınmıştır.

56. İnternet: Sarıözen, F. (1997). FBI Misyonu, Tarihi ve Örgütlenme Biçimi. Web: http://www.cagipolisi.com.tr/eski_sitemiz/36/18-19.htm adresinden 10 Şubat 2017'de alınmıştır.
57. İnternet: Erhan, Ç. (2001). ABD'nin Ulusal Güvenlik Anlayışı. Ankara Üniversitesi SBF Dergisi, 56-4, 82. Web: <http://dergiler.ankara.edu.tr/dergiler/42/474/5456.pdf> adresinden 15 Şubat 2017'de alınmıştır.
58. İnternet: The White House. (1991). National Security Strategy of The United States, August 1991. Washington D.C: The White House. Web: <http://history.defense.gov/Portals/70/Documents/nss/nss1991.pdf?ver=2014-06-25-121158-580> adresinden 18 Şubat 2017'de alınmıştır.
59. İnternet: Çakmak, H. (2003). Avrupa Güvenliği. Ankara: Akçağ Yayınları, 260.
60. İnternet: The White House. (1999). A National Security Strategy for A New Century. Washington DC: The White House, 1. Web: <http://history.defense.gov/Portals/70/Documents/nss/nss1999.pdf?ver=2014-06-25-121300-170> adresinden 24 Şubat 2017'de alınmıştır.
61. İnternet: Select Speeches of President George W. Bush. 2001-2008. Web: https://georgewbush-whitehouse.archives.gov/infocus/bushrecord/documents/Selected_Speeches_George_W_Bush.pdf adresinden 3 Mart 2017'de alınmıştır.
62. İnternet: Saldırıya Liderlerden ilk Tepkiler. Web: <http://www.biggllook.com/usa/liderler.html> adresinden 3 Mart 2017'de alınmıştır
63. İnternet: Ladin ile ilgili kanıtları ilk olarak İngiltere Başbakanı Tony Blair açıkladı. Web: <http://www.biggllook.com/war/3.asp> 3 Mart 2017'de alınmıştır.
64. İnternet: Huntington, S. P. (Summer 1993). The Clashes of Civilizations. Foreign Affairs. Volume 72. No:3, 25. Web: <http://users.metu.edu.tr/utuba/Huntington.pdf> adresinden 7 Mart 2017'de alınmıştır.
65. İnternet: Irmak, F ve Kahya, Y. (2014). Amerika Birleşik Devletleri'nde Terörizm ve Terörizm Korkusu: 11 Eylül Terör Saldırılarının Öncesi ve Sonrasına İlişkin Bir Analiz. Uluslararası Sosyal Araştırmalar Dergisi, 7 (33), 321. Web: http://www.sosyalarastirmalar.com/cilt7/sayi33_pdf/2tarih_uluslararasıiliskiler_siyaset/irmak_fatih_yavuzkahya.pdf adresinden 10 Mart 2017'de alınmıştır.
66. İnternet: Boscarino, J. A., Adams, R. E., Figley, C. R., Galea, S., Foa, E. B., (2006). Fear of Terrorism and Preparedness in New York City 2 Years After the Attacks: Implications for Disaster Planning and Research. Journal of Public Health Management and Practice. Vol 12, No.6. Web: <https://www.ncbi.nlm.nih.gov/pmc/articles/PMC2700549/#R13> adresinden 13 Mart 2017'de alınmıştır.
67. İnternet: West, D. M., Orr, M. (2005). Managing Citizen Fears Public Attitudes toward Urban Terrorism. Brown University. Urban Affairs Review, Vol.41, No.1, 3. Web: <http://www.insidepolitics.org/HomelandSecurity.pdf> adresinden 13 Mart 2017'de alınmıştır.

68. İnternet: GÜNGÖR, F. (6 Mayıs 2016). 2015 Avrupa İslamofobi Raporu'na hak ettiği ilgiyi gösterebilmek. Diriliş Postası. Web: <http://dirilispostasi.com/n-9207-2015-avrupa-islamofobi-raporuna-hak-ettigi-ilgiyi-gosterebilmek.html> adresinden 15 Mart 2017'de alınmıştır.
69. İnternet: İŞİD, ABD'li gazeteci James Foley'nin "başını kesti". (20 Ağustos 2014). BBC Türkçe. Web: http://www.bbc.com/turkce/haberler/2014/08/140820_isid_gazeteci adresinden 17 Mart 2017'de alınmıştır.
70. İnternet: GALLUP. Islamophobia: Understanding Anti-Muslim Sentiment in the West. Web: <http://www.gallup.com/poll/157082/islamophobia-understanding-anti-muslim-sentiment-west.aspx> adresinden 20 Mart 2017'de alınmıştır.
71. İnternet: Department of Justice. The USA PATRIOT Act: Preserving Life and Liberty. 1-2. Web: https://www.justice.gov/archive/ll/what_is_the_patriot_act.pdf adresinden 25 Mart 2017'de alınmıştır.
72. İnternet: Securing Our Homeland: U.S. Department of Homeland Security Strategic Plan. (2004). Washington, 3. Web: <https://www.hsdl.org/?view&did=712147> adresinden 25 Mart 2017'de alınmıştır.
73. İnternet: Social Security Administration Legislative Bulletin. (7 Ocak 2005). President Bush Signs Public Law 108-458, The Intelligence Reform And Terrorism Prevention Act Of 2004. Web: https://www.ssa.gov/legislation/legis_bulletin_010705.html adresinden 26 Mart 2017'de alınmıştır.
74. İnternet: United States Senate Committee on Governmental Affairs. Summary Of Intelligence Reform And Terrorism Prevention Act Of 2004. (6 December 2004), 8. Web: https://fas.org/irp/congress/2004_rpt/s2845-summ.pdf adresinden 28 Mart 2017'de alınmıştır.
75. İnternet: Sidel, M. (2004). More Secure Less Free? Antiterrorism Policy and Civil Liberties After September. Ann Arbor: The University of Michigan Press. Web: https://books.google.com.tr/books?id=u_5yor6PXoC&pg=PP9&lpg=PP1&focus=viewport&hl=tr#v=onepage&q&f=true adresinden 29 Mart 2017'de alınmıştır.
76. İnternet: Yasanın orijinal tam metni için bakınız: "Fact Sheet on Terrorist Financing Executive Order, September 24, 2001" Teröristleri Finanse eden Güçlerle Mücadele Yasası. Web: <https://georgewbush-whitehouse.archives.gov/news/releases/2001/09/20010924-2.html> adresinden 8 Nisan 2017'de alınmıştır.
77. İnternet: Fact Sheet on Terrorist Financing Executive Order (24 September 2001). Web: <https://georgewbush-whitehouse.archives.gov/news/releases/2001/09/20010924-2.html> adresinden 8 Nisan 2017'de alınmıştır.
78. İnternet: Authorization for Use of Military Force. 50 USC 1541 Note. Public Law 107-40. (18 September 2001). Web:

- <https://www.congress.gov/107/plaws/publ40/PLAW-107publ40.pdf> adresinden 9 Nisan 2017'de alınmıştır.
79. İnternet: Executive Order 13228— Establishing the Office of Homeland Security and the Homeland Security Council. (8 October 2001). Web: <https://www.gpo.gov/fdsys/pkg/WCPD-2001-10-15/pdf/WCPD-2001-10-15-Pg1434.pdf> adresinden 10 Nisan 2017'de alınmıştır.
80. İnternet: Air Transportation Safety and System Stabilization Act. Public Law 107-42. September 22, 2001, 115 stat. 230. Web: <https://www.hsdl.org/?view&did=437772> adresinden 13 Nisan 2017'de alınmıştır.
81. İnternet: Mentzer, M. S. Air Transportation Stabilization Board (ATSB). United States Government. Web: <https://www.britannica.com/topic/Air-Transportation-Stabilization-Board> adresinden 15 Nisan 2017'de alınmıştır.
82. İnternet: National Defense Authorization Act for Fiscal Year 2002. (28 December 2001). Public Law 107-107. 115 Stat. 1012. Web: <https://www.congress.gov/107/plaws/publ107/PLAW-107publ107.pdf> adresinden 16 Nisan 2017'de alınmıştır.
83. İnternet: What is the Protect America Act? United States Department of Justice Archive. Web: <https://www.justice.gov/archive/ll/> adresinden 18 Nisan 2017'de alınmıştır.
84. İnternet: Brennan, R. (2002). Protecting the Homeland Insight From Army Wargames. RAND Arroyo Center. Web: http://www.rand.org/pubs/monograph_reports/MR1490.html adresinden 20 Nisan 2017'de alınmıştır.
85. İnternet: Eric V. Larson., John E. Peters. (2001). Preparing the U.S. Army for Homeland Security: Concepts, Issues and Options. RAND Arroyo Center. Web: https://www.rand.org/pubs/monograph_reports/MR1251.html adresinden 21 Nisan 2017'de alınmıştır.
86. İnternet: Jeremy Shapiro ve Lynn E. Davis. (2003). The New National Security Strategy. Jeremy Shapiro ve Lynn E. Davis (ed). The U. S. Army and the New National Security Strategy, Rand. Web: <http://www.dtic.mil/dtic/tr/fulltext/u2/a414482.pdf> adresinden 25 Nisan 2017'de alınmıştır.
87. İnternet: David S. C. Chu and Nurith Berstein. (2003). Decisionmaking for Defense. Stuart Johnson, Martin C. Libicki and Gregory F. Treverton (ed). New Challenges, New Tools for Defense Decisionmaking. RAND. Web: https://www.rand.org/pubs/monograph_reports/MR1576.html adresinden 25 Nisan 2017'de alınmıştır.
88. İnternet: The National Security Strategy of the United States of America, September 2002. Web: <https://www.state.gov/documents/organization/63562.pdf> adresinden 27 Nisan 2017'de alınmıştır.

89. İnternet: Henderson, C. M. (2007). 2006 National Security Strategy of the United States: The Pre-emptive Use of Force and the Persistent Advocate. *Tulsa Journal of Comparative and International Law*. Volume 15, Issue 1, Article 7, 1-5. Web: <http://digitalcommons.law.utulsa.edu/cgi/viewcontent.cgi?article=1252&context=tjci> adresinden 7 Nisan 2017'de alınmıştır.
90. İnternet: The National Security Strategy of the United States of America 2006. USS Archive, 2. Web: <http://nssarchive.us/NSSR/2006.pdf> adresinden 7 Nisan 2017'de alınmıştır.
91. İnternet: Rostow, N. (2002) Before and after : The Changed UN Response to Terrorism Since September 11th. *Cornell International Law Journal*, Vol.35, Issue 3, Article 3, 475-490,479. Web: <http://scholarship.law.cornell.edu/cgi/viewcontent.cgi?article=1512&context=cilj> adresinden 10 Nisan 2017'de alınmıştır.
92. İnternet: UN, United Nations Security Council, Counter Terrorism Committee. About the Counter-Terrorism Committee. Web: <https://www.un.org/sc/ctc/about-us/> adresinden 14 Nisan 2017'de alınmıştır.
93. İnternet: BM Güvenlik Konseyi'nin terörizmle mücadeleye ilişkin aldığı diğer kararların orijinal metinleri için bakınız: <http://www.un.org/en/sc/documents/resolutions/> adresinden 17 Nisan 2017'de alınmıştır.
94. İnternet : European Parliament. Directorate – General for Internal Policies. (January 2017). The European Union's Policies on Counter-Terrorism, Relevance, Coherence and Effectiveness. Study for the LIBE Committee Web: [http://www.europarl.europa.eu/RegData/etudes/STUD/2017/583124/IPOL_STU\(2017\)583124_EN.pdf](http://www.europarl.europa.eu/RegData/etudes/STUD/2017/583124/IPOL_STU(2017)583124_EN.pdf) adresinden 18 Nisan 2017'de alınmıştır.
95. İnternet: Conclusions and Plan of Action of the Extraordinary European Council Meeting on 21 September 2001, SN 140/01. Web: https://www.consilium.europa.eu/uedocs/cms_data/docs/pressdata/en/ec/140.en.pdf adresinden 21 Nisan 2017'de alınmıştır.
96. İnternet: Declaration by the Heads of State or Government of the European Union and the President of the Commission. 19 October 2001. Brussels. SN 4296/2/01. Web: https://www.consilium.europa.eu/uedocs/cms_data/docs/pressdata/en/ec/ACF7BE.pdf adresinden 29 Nisan 2017'de alınmıştır.
97. İnternet : A secure Europe in a better world, European Security Strategy. (12 December 2003). Brussels, 3. Web: <https://www.consilium.europa.eu/uedocs/cmsUpload/78367.pdf> adresinden 3 Mayıs 2017'de alınmıştır.
98. İnternet: NATO's Contribution to the Fight against Terrorism. Web: <http://www.nato.int/terrorism/factsheet.htm> adresinden 5 Mayıs 2017'de alınmıştır.
99. İnternet: Statement to the Press by NATO Secretary General, Lord Robertson on the North Atlantic Council Decision on Implementation of Article 5 of the Washington

- Treaty following the 11th September Attacks against the United States. (4 October 2001). Web: <http://www.nato.int/docu/speech/2001/s011004b.htm> adresinden 9 Mayıs 2017'de alınmıştır.
100. İnternet: Statement by the Secretary General in the Conclusion of Operation Eagle Assist. (30 April 2002). Web: <http://www.nato.int/docu/update/2002/04-april/e0430a.htm> adresinden 11 Mayıs 2017'de alınmıştır.
101. İnternet : U.S. –led attack on Afghanistan begins. This day in history. Web : <http://www.history.com/this-day-in-history/u-s-led-attack-on-afghanistan-begins> adresinden 27 Mayıs 2017'de alınmıştır.
102. İnternet: Bhutia, T. K. (2016). Iraq war 2003-2011. Encyclopedia Britannica – Web: <https://www.britannica.com/event/Iraq-War> adresinden 1 Haziran 2017'de alınmıştır.
103. İnternet: Korkutan gelişme... Camiye bunu yaptılar. (28 Nisan 2017). Hürriyet Gazetesi. Web: <http://www.hurriyet.com.tr/son-dakika-korkutan-gelisme-camiye-bunu-yaptilar-40441208> adresinden 16 Mart 2017'de alınmıştır.
104. İnternet: Enders, W and Sanders, T. (1993 December). The Effectiveness of Antiterrorism Policies: A Vector-Autoregression-İntervention Analysis. American Political Science Review, Vol 87, No4, 829-844, 829. Web: https://www.jstor.org/stable/2938817?seq=1#page_scan_tab_contents adresinden 18 Eylül 2016'da alınmıştır.
105. İnternet: The White House. (February 1996). A National Security Strategy of Engagement and Enlargement – Washington DC: The White House, 11-12. Web: <http://nssarchive.us/NSSR/1996.pdf> adresinden 20 Şubat 2017'de alınmıştır.
106. İnternet: White House. (May 1997). A National Security Strategy for A New Century. Washington DC: The White House, 8. Web: <http://nssarchive.us/NSSR/1997.pdf> adresinden 22 Şubat 2017'de alınmıştır
107. İnternet: The White House. (October 1998). A National Security Strategy for A New Century. Washington DC: The White House, 5-6. Web: <http://nssarchive.us/NSSR/1998.pdf> adresinden 23 Şubat 2017'de alınmıştır.
108. İnternet: The White House. (December 2000). A National Security Strategy for A Global Age. Washington DC: The White House, 5. Web: <http://history.defense.gov/Portals/70/Documents/nss/nss2000.pdf?ver=2014-06-25-121312-560> adresinden 26 Şubat 2017'de alınmıştır.
109. İnternet: UN, United Nations General Assembly (12 September 2001) Resolution adopted by the General Assembly A/RES/56/1 Web: http://www.un.org/en/ga/search/view_doc.asp?symbol=A/RES/56/1 adresinden 11 Nisan 2017'de alınmıştır.
110. İnternet: United Nations Security Council (28 September 2001). Resolutions 1373, S/RES/1373. Web: [http://www.un.org/en/sc/ctc/specialmeetings/2012/docs/United%20Nations%20Security%20Council%20Resolution%201373%20\(2001\).pdf](http://www.un.org/en/sc/ctc/specialmeetings/2012/docs/United%20Nations%20Security%20Council%20Resolution%201373%20(2001).pdf) adresinden 13 Nisan 2017'de alınmıştır.

111. İnternet: UN, United Nations Security Council (12 November,2001) Resolution 1377(2001) S/RES/1377. Web: <https://documents-dds-ny.un.org/doc/UNDOC/GEN/N01/633/01/PDF/N0163301.pdf?OpenElement> adresinden 15 Nisan 2017’de alınmıştır.
112. İnternet: UN, United Nations Security Council. (14 November 2001). Resolution 1378 (2001) S/RES/1378(2001) Web: <https://documents-dds-ny.un.org/doc/UNDOC/GEN/N01/638/57/PDF/N0163857.pdf?OpenElement> adresinden 17 Nisan 2017’de alınmıştır.
113. İnternet: Declaration by the EU. General Affairs Council, 12.09.2001,11795/01 (Presse 318). Web: http://europa.eu/rapid/press-release_PRES-01-318_en.htm adresinden 19 Nisan 2017’de alınmıştır.
114. İnternet: Federal Register Volume 66, Number 181. (18 September 2001). Presidential Documents. Web: <https://www.gpo.gov/fdsys/pkg/FR-2001-09-18/html/01-23359.htm> adresinden 12 Nisan 2017’de alınmıştır.
115. İnternet: Commission of the European Communities. (19 September,2001). Proposal for a Council Framework Decision on Combating Terrorism.Brussels, COM 2001/0217 (CNS). Web: <http://www.statewatch.org/semDOC/assets/files/commission/COM-2001-521.pdf> adresinden 27 Nisan 2017’de alınmıştır.
116. İnternet: Commission of the European Communities. (25 September 2001). Proposal for a Council Framework Decision on the European Arrest Warrant and the Surrender Procedures Between the Member States. Brussels. COM (2001) 522 final 2001/0215 CNS, Web: <http://ec.europa.eu/transparency/regdoc/rep/1/2001/EN/1-2001-522-EN-F1-1.Pdf> adresinden 2 Mayıs 2017’de alınmıştır.
117. İnternet: Kösebalan, H. (Kasım 2002). Yeni Amerikan Güvenlik Doktrini ve Uluslararası İlişkiler. 2023 Dergisi, 34-38. Web: <http://www.2023.gen.tr/Arsiv/kasim02/yeniAmerikandoktrini.htm> adresinden 20 Nisan 2017’de alınmıştır.
118. İnternet: Moss, M. (19 June 2003). Threats and Respones: Law Enforcement; False Terrorism Tips to FB: Uproot the Lives of Suspects. New York Times. Web: https://books.google.com.tr/books?id=u_5yor60PXoC&pg=PP9&lpg=PP1&focus=viewport&hl=tr#v=onepage&q&f=true adresinden 1 Nisan 2017’de alınmıştır.
119. İnternet: Atlı A. (13 Ağustos 2003). Ekonomi: Terörün hem hedefi, hem de aracı. NTVMSNBC. Web: <http://arsiv.ntv.com.tr/news/228666.asp> adresinden 7 Ocak 2017’de alınmıştır.
120. İnternet: Bombings and arrests in Saudi Arabia (9 Kasım 2003) CNN İnternational. Web: <http://edition.cnn.com/2003/WORLD/meast/11/08/saudi.chronology.reut/> adresinden 7 Ocak 2017’de alınmıştır.
121. İnternet: El Kaide taktiği. (17 Kasım 2003). Sabah gazetesi. Web: <http://arsiv.sabah.com.tr/2003/11/17/g09.html> adresinden 7 Ocak 2017’de alınmıştır.

122. İnternet: Karmon, E. (18 Kasım 2003). The Synagogue Bombings in İstanbul: Al – Qaeda’s New Front?. The Washington Institute Improving the Quality of U.S. Middle East Policy, Policy Analysis. Web: <http://www.washingtoninstitute.org/policy-analysis/view/the-synagogue-bombings-in-istanbul-al-qaedas-new-front> adresinden 7 Ocak 2017’de tarihinde alınmıştır.
123. İnternet: Özdoğan, A. (1 Mart 2004). Teknik Dinlemeye Dair Gizli Dinleme Kanunlarına ve Uygulamalarına Dair bir araştırma. Ankara: Emniyet Genel Müdürlüğü İDB Yayınları No:92 44-45, Web: https://papers.ssrn.com/sol3/papers.cfm?abstract_id=953472 adresinden 16 Ocak 2017’de alınmıştır
124. İnternet: U.S. Department. (July 2004). Report From the Field: The USA Patriot Act At Work. 2-28. Web: https://www.justice.gov/archive/olp/pdf/patriot_report_from_the_field0704.pdf adresinden 21 Mart 2017’de alınmıştır.
125. İnternet: Norman, P. (July 2004). The United Nations and Counterterrorism After September 11 : towards an assessment of the impact and prospects of counter-terror “spill over” into international criminal justice cooperation. British Society of Criminology Conference 6-9th. University of Portsmouth : Centre for European Studies Research. Web: <http://www.britisocrim.org/volume7/004.pdf> adresinden 12 Nisan 2017’de alınmıştır.
126. İnternet: Timeline: Saudi attacks. (6 Aralık 2004). BBC News. Web: http://news.bbc.co.uk/2/hi/middle_east/3760099.stm adresinden 7 Ocak 2017’de alınmıştır.
127. İnternet: Lieber. R. J. (Kasım,2005). Özgürlüğü Savunmak ve Geliştirmek (Bir sempozyum). COMMENTARY. Amerikan Bilgi Merkezi, 2. Web: <http://docplayer.biz.tr/6368581-Ozgurlugu-savunmak-ve-gelistirmek-bir-sempozyum.html> adresinden 5 Nisan 2017’de alınmıştır.
128. İnternet: İnsel, A. (27 Kasım 2005). CIA’nin hapisane uçakları. Radikal. Web: <http://www.radikal.com.tr/radikal2/ciain-hapishane-ucaklari-873234/> adresinden 7 Nisan 2017’de alınmıştır.
129. İnternet: Bush admits to CIA secret prisons. (7 September 2006). BBC News. Web: <http://news.bbc.co.uk/2/hi/americas/5321606.stm> adresinden 6 Nisan 2017’de alınmıştır.
130. İnternet: Walt, V. (13 October 2006). Inside the CIA’s Secret Prisons Program. Web: <http://content.time.com/time/nation/article/0,8599,1546119,00.html> adresinden 6 Nisan 2017’de alınmıştır.
131. İnternet: Protect America Act of 2007. (5 August 2007). Public Law 110-55. 121 Stat. 552. Web: <https://www.congress.gov/110/plaws/publ55/PLAW-110publ55.pdf> adresinden 18 Nisan 2017’de alınmıştır.
132. Polis Akademisi Başkanlığı. (Ocak 2010). ABD’nin Afganistan ve Irak’ta terörle mücadele politikası. UTSAM Raporlar serisi No: 14. Ankara. Web: <http://www.uhdigm.adalet.gov.tr/uhamer/Terorle%20İlgili%20Uluslararası%20Belge>

- [ler/Yeni%20klasör/ABD'nin%20Terörle%20Mücadele%20Politikası.pdf](#) adresinden 7 Haziran 2017'de alınmıştır.
133. İnternet: Goldberg, M. L. (11 September,2012) How the UN responded to the 9-11 Attacks. UN Dispatch. Web: <https://www.undispatch.com/how-the-un-responded-to-the-9-11-attacks/> adresinden 14 Nisan 2017'de alınmıştır.
134. İnternet: Bassil, Y. (Nov-Dec 2012) The 2003 Iraq War: Operations, Causes and Consequences. IOSR Journal of Humanities and Social Science (JHSS).Volume 4, Issue 5, 29-47, 29. Web: <http://www.lacsc.org/papers/paper1.pdf> adresinden 5 Haziran 2017'de alınmıştır.
135. İnternet: GALLUP. (April 2013). Post-Boston, Half in U.S. Anticipate More Terrorism Soon. Web: <http://www.gallup.com/poll/162074/post-boston-half-anticipate-terrorism-soon.aspx> adresinden 11 Mart 2017'de alınmıştır.
136. İnternet: Dedeoğlu, B. (31 Temmuz 2013). El Kaide ve Uzantıları. Star gazetesi. Web: www.star.com.tr/yazar/el-kaide-ve-uzantilari-yazi-777426/ adresinden 5 Ocak 2017'de alınmıştır.
137. İnternet: Gül, E. (16 Temmuz, 2014). Filistinde ilk saldırıları Yahudi terör örgütleri yapmıştı. Dünya Bülteni/Tarih Dosyası. Web: <http://www.dunyabulteni.net/haber/304030/filistinde-ilk-saldirilar-yahudi-teror-organlari-yapmistir> adresinden 1 Kasım 2016'de alınmıştır.
138. İnternet: Timeline of al-Qaida attacks (February 2015). Web: https://en.wikipedia.org/wiki/Timeline_of_al-Qaeda_attacks adresinden 7 Ocak 2017'de alınmıştır.
139. İnternet: Avrupa'da İslamofobi artıyor. (8 Nisan 2016). Dünya Bülteni/Haber Merkezi. Web: <http://www.dunyabulteni.net/haberler/360518/avrupada-islamofobi-artiyor> adresinden 15 Mart 2017'de alınmıştır.
140. İnternet: Çakır, A.(12 Nisan 2016). Fransayı Sarsan Cihatçı Saldırıları. Voice of America. Web: <http://www.amerikaninsesi.com/a/fransa-yi-sarsan-cihatci-saldirilar/3281211.html> adresinden 7 Ocak 2017'de alınmıştır.
141. İnternet: Yılmaz, M. (30 Eylül 2016). Macaristan'da İslamofobi yükselişte. Web: <http://www.intertuerk.com/dunya/macaristanda-islamofobi-yukseliste-h598.html> adresinden 17 Mart 2017'de alınmıştır.
142. İnternet: Operation Active Endeavour (Archived). (27 October 2016). Web: http://www.nato.int/cps/eu/natohq/topics_7932.htm adresinden 13 Mayıs 2017'de alınmıştır.
143. İnternet: Collective Defence – Article 5. (22 Mart,2017). Web: http://www.nato.int/cps/en/natohq/topics_110496.htm adresinden 7 Mayıs 2017'de alınmıştır.
144. İnternet: 7 July Bombings BBC News. Web: http://news.bbc.co.uk/2/shared/spl/hi/uk/05/london_blasts/investigation/html/introduction.stm adresinden 7 Ocak 2017'de alınmıştır.

145. İnternet: Fact Sheet: The Protect America Act of 2007. (6 August 2007). The White House President George W. Bush For Immediate Release Office of the Press Secretary. Web: <https://georgewbush-whitehouse.archives.gov/news/releases/2007/08/20070806-5.html> adresinden 18 Nisan 2017’de alınmıştır.
146. İnternet: Bergen, P. L. (2001). September 11 attacks. United States. Web: <https://www.britannica.com/event/September-11-attacks> adresinden 28 Şubat 2017’de alınmıştır.
147. İnterner: Özdemir, H. (2002). 11 Eylül: Post-Modern Savaşın Miladı Ya Da Dış Politika Mücadelelerinin Görünmeyen Boyutu. Süleyman Demirel Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi Dergisi, 7(1), 164-165. Web: <http://dergipark.ulakbim.gov.tr/sduiibfd/article/view/5000122909/5000113215> adresinden 9 Mart 2017’de alınmıştır.
148. İnternet: Özdemir, H. (2002). 11 Eylül: Post-Modern Savaşın Miladı ya da Dış Politika Mücadelelerinin görünmeyen boyutu. Süleyman Demirel Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi Dergisi. Cilt 7, Sayı 1, 164-165. Web: <http://dergipark.ulakbim.gov.tr/sduiibfd/article/view/5000122909/5000113215> adresinden 20 Mart 2017’de alınmıştır.
149. İnternet: 11 Eylül bantlarda. (9 Haziran 2002). Radikal. Web: <http://www.radikal.com.tr/yorum/11-eylul-bantlarda-634887/> adresinden 3 Nisan 2017’de alınmıştır.
150. İnternet: NSA Didn’t Share key Pre-Sept 11 information, sources say. Landay, J.S. (6 June 2002). Web: <http://propagandamatrix.com/nsa-didnt-share-key-pre-sept-11-information.htm> adresinden 4 Nisan 2017’de alınmıştır.
151. İnternet: Yaman, D. (2005). 11 Eylül sonrasında ABD: Algılamalar, Psikolojik Yansımalar, Yasal Düzenlemeler. Web: <http://www.uiportal.net/11-eylul-sonrasinda-abd.html> adresinden 8 Nisan 2017’de alınmıştır.
152. İnternet : Transcript of President Bush’s address. (21 September 2001). Web : <http://edition.cnn.com/2001/US/09/20/gen.bush.transcript/> adresinden 20 Mayıs 2017’de alınmıştır.
153. İnternet: The 9/11 Commission Report. (2004). Final Report of the National Commission on Terrorist Attacks Upon the United States, U.S. Government Printing Office, official government, 2. Web: <https://911commission.gov/report/911Report.pdf> adresinden 15 Aralık 2016’da alınmıştır.
154. İnternet: 9/11 Attacks. Web: <http://www.history.com/topics/9-11-attacks> adresinden 1 Mart 2017’de alınmıştır.
155. İnternet: Remembering 9/11 FBI Has Evolved in Response to Changing Threats. (9 September 2016). FBI News. Web: <https://www.fbi.gov/news/stories/remembering-911> adresinden 30 Mart 2017’de alınmıştır.

156. İnternet: Report on CIA details “brutal” post – 9/11 interrigations. (9 December 2014). BBC News. Web: <http://www.bbc.com/news/world-us-canada-30401100> adresinden 5 Nisan 2017’de alınmıştır.
157. İnternet: Devoic, B. (December 2012) The Post 9/11 European Union Counterterrorism Response: Legal-institutional Framework. Master’s Thesis, Naval Postgraduate School, Monterey, California,19-20. Web: <http://www.dtic.mil/dtic/tr/fulltext/u2/a573813.pdf> adresinden 25 Nisan 2107’de alınmıştır.
158. İnternet: 11 Eylül saldırıları ve 5 komplo teorisi (29 Ağustos 2011). BBC Türkçe. Web: http://www.bbc.com/turkce/haberler/2011/08/110829_nine_eleven_conspiracy.shtml adresinden 7 Ocak 2017’de alınmıştır

ÖZGEÇMİŞ

Kişisel Bilgiler

Soyadı, adı : SALAHLI Şefigehanım
 Uyuğu : Azerbaycanlı
 Doğum tarihi ve yeri : 29.04.1993, Azerbaycan, Bakü
 Medeni hali : Bekâr
 Telefon : +90 536 878 18 39
 e-mail : shefiqesalahli1993@gmail.com

Eğitim

Derece	Eğitim Birimi	Mezuniyet tarihi
Yüksek lisans	Gazi Üniversitesi/Uluslararası İlişkiler	Devam Ediyor
Lisans	ADİU/Uluslararası İlişkiler	2014
Lise	20 numaralı mekteb-lisey	2010

İş Deneyimi

Yıl	Yer	Görev
2015 Ekim	Birleşmiş Milletler Konferansı	Help Desk görevlisi
2015 Kasım	G20 Zirvesi/Antalya	Help Desk görevlisi

Yabancı Dil

İngilizce, Rusça, Türkçe

Yayınlar

Kamu Yönetiminin Denetimi: Türkiye ve Azerbaycan Ombudsmanı Karşılaştırması
 I. Milletlerarası Türkiye-Azerbaycan Münasebetleri Sempozyumu (12-14 Mayıs 2016).

Hobiler

Kitap okuma, Balık tutma, Yüzme, Badminton, Tenis

GAZİLİ OLMAK AYRICALIKTIR..

